

SAGA O RODBINI
ŽEMVA

Pripovedi zbral in razvrstil

Štefan Žemva, predstavnik 10. rodu

SAGA O RODBINI ŽEMVA

In my End is my Beginning.
(Na mojem koncu je moj začetek.)
Škotski pregovor

Pripovedi in podatke o rodbini zbral in razvrstil
Štefan Žemva, predstavnik 10. rodu

Podhom, v maju 2016, popravki maj 2018.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929.52Žemva

ŽEMVA, Štefan

Saga o rodbini Žemva / Štefan Žemva ; [fotografije osebni arhiv avtorja]. - 1. izd. -
Zgornje Gorje : samozal., 2018

ISBN 978-961-288-566-3

295498496

KAZALO

I. DEL.....	1
1. Uvod.....	1
2. Izvor in nastanek rodbinskega imena Žemva.....	2
3. Glavna rodbinska veja rodbine Žemva (Semlla, Schemua, Semffa, Semva, Shemlja, Žemlja).....	17
4. Zatrniško-mevkuška veja rodbine Žemva.....	28
5. Zasipška podveja zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva.....	44
6. Povezava zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva z rodbino Jožefa Žemlje iz Sela pri Žirovnici.....	46
7. Povezava zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva z rodbino barona Josefa Schwegla (ženska podveja).....	47
8. Možiceva zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Mevkšu № 1.....	52
9. Beograjska zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva – Možicevih iz Mevkša № 1 55	
9.a Družina Marije Žemva – Mince, poročene kot Marica Vidović.....	56
9.b Družina Mete Žemva, poročene kot Dara Samardžić.....	58
9.c Družina Ance Žemva, poročene Bugarski.....	61
9.d Obiski sester v Beogradu.....	65
10. Janezova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Žalcu.....	67
11. Matevževa zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Gorjah.....	77
12. Johanina zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva – Stojanovi iz Rečice.....	89
13. Jožefova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Podhomu.....	94
14. Frančeva zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Sebenjah.....	113
15. Mihova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Ljubljani.....	116
16. Sodobnost Možiceve zatrniško-mevkuške podveje rodbine Žemva iz Mevkša № 1 121	
III. DEL.....	127
17. Zatrniško-žirovniška veja rodbine Jožefa Žemlje v Selu pri Žirovnici.....	127
IV. DEL.....	135
18. Figovčeva zatrniško-pokljuška veja rodbine Žemva na Stari Pokljuki.....	135
19. Zatrniško-slamniška veja rodbine Žemva na Slamnikih.....	144
20. Markotova poključko-krniška veja rodbine Žemva v Mevkšu № 9.....	149
21. Markotova mevkučko-dobrniška podveja rodbine Žemva v Dobrni.....	155
22. Markotova mevkučko-zasipška-avstrijsko štajerska podveja rodbine Žemva.....	157
V. DEL.....	166
23. Celovška rodbinska veja generalov Žemva Schemua.....	166
VI. DEL.....	170

24.	Pokljuško-gorjanska podveja rodbine Žemva	170
25.	Simonova družina na Poljšici – Drgleži	172
25.a	Lorenzeva – Drgleževa družina na Jesenicah.....	173
25.b	Frančeva – Janovčeva družina v Gorjah	178
25.c	Andrejeva – Drgleževa družina v Gorjah.....	192
25.d	Martinova – Drgleževa družina na Zgornjih Lazih.....	196
	ZAKLJUČEK.....	197

I. DEL

1. Uvod

Na koncu, ko je bilo treba pravzaprav napisati začetek, mi je ušla misel na besede blaženega A.M. Slomška, ki jih je kot spiritual izrekel spremljevalcu, gorjanskemu župniku ob priliki njegovega obiska Gorij in Bleda. Naš spomin na prednike je kot val, ki nastaja za čolnom na jezerski gladini. V začetku je močan in svetel, nato pa z oddaljevanjem čolna (beri časa) vse bolj izginja in se temni, dokler se ne spoji z gladino. Podobno je tudi s spomini na prednike, kar dokazujemo na naših pokopališčih. Že nekaj časa opazujem, kako nastajajo praznine med grobovi in izginjajo njihovi zadnji spomini, imena sorodnikov in prijateljev. Skoraj vsak teden komunalci poskrbijo za njihov trajen izbris, ker potomcev ni več ali tudi ne zmorejo plačati razmeroma visoke najemnine za skromni meter zemlje, ki nam je na koncu življenjske poti odmerjena. Tako ni več možno najti kraja, kamor so bili položeni naši sorodniki, prijatelji in znanci, pa tudi ne stari starši in pra pra pra pradedki in babice (Možicevi nismo izjema). Z novimi navadami raztrosa pa veter že v nekaj dneh odpihne njihov spomin.

Gornje mi je bilo v opomin, da je naša dolžnost, da sem začel iskati in zbirati podatke o svojih in naših prednikih z namenom, da se »oživijo« na tak način in v taki obliki.

Začetek ni pravzaprav moj, ampak žal danes že pokojnega dr. Petra Žemva. Veliko so pripomogli tudi bratrance: Petrov brat mr. Franc Žemva, bratranca dr. Aleš Žemva in Srečko Žemva, ki jima pripada še posebna zahvala. Ne nazadnje pa se zahvaljujem tudi bližnjim in daljnim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so me oskrbeli s potrebnim podatkovnim materialom in fotografijami. Posebej se še zahvaljujem: Anici Žemva – Ulčarjevi, Jožu Žemva in Rozaliji Urh – Janovčevima, Ančki Černigoj iz Zasipa in Franzu Zemva iz Kölna, Jelki Žemlja – Koselj iz Vrbe, Lovru Žemva iz Lesc, Zorki Žemva, Marici Zupan, Miru Schemva in drugim.

Posebna zahvala pa velja tudi tistim, ki so mi odrekli pomoč ali na drug način sodelovanje odklonili in me s tem razbremenili, da sem lahko čas za polnjenje črnih lukenj porabil za drug namen, pa tudi tistim, ki niso želeli ali vedeli povedati kaj lepega in dobrega o svoji »žlahti« ter mi tako pripomogli, da brošura in preobsežna, s tem pa so mi tudi zmanjšali stroške. Kljub temu je v brošuri zapisanih več kot stodvajset še živečih nosilcev priimka Žemva in Žemlja. Razlika manjkajočih je manjša od pet procentov od števila nosilcev kot ga navaja državni statistični urad v svoji evidenci.

V Podhomu, 29. rožnika anno 2018.

Štefan Žemva

2. Izvor in nastanek rodbinskega imena Žemva

Le kdo se v svoji življenjski dobi ni vprašal, od kod izvira njegov rod ali njegovo pripeto rodbinsko ime, ki ga je prisiljen nositi od rojstva do smrti, pa še na spomenik ga napišejo? Ugibanja, od kod komu izvira priimek, burijo domišljijo vsakemu posamezniku pa tudi širše izven sorodstva. Interpretacije so zelo raznovrstne, še posebej če gre za širše poznane posameznike.

V mladosti sicer poznamo svoje starše, roditelje, pa morda v sedanjem času ob daljši življenjski dobi še stare starše, njihove prednike praprastarše pa sodobniki ne poznamo več ali pa zanje izvemo le iz pripovedovanj sorodnikov in znancev. V mladosti nas te rodbinske povezave niti ne zanimajo tako, da bi o tem spraševali starše. Bolj ali manj se poznamo le z bližnjimi sorodniki, bratranci in sestričnami, če jih ni veliko in živijo blizu nas. Če pa so bile usode naših prednikov in življenjske poti take, da so morali zaradi različnih okoliščin in naključij zapustiti rojstni domači kraj in se odseliti v druge kraje, pa rodbinska povezava zbledi in se prekine. Poznanstvo sorodstva se tako zoži le na tri do štiri rodove, ko že rečemo, da smo z nekom še v »daljni žlahti«, kar pa sega še dalj v zgodovino za več kot 100 let, pa je ugotavljanje sorodstvenih vezi prava neznanka. Nekatero osebo so nam predstavljene le iz pripovedk ali zgodb po ustnem izročilu, v pisni obliki pa so redki primerki, ki posegajo za obdobje 150 do 200 let ali do pet rodov v preteklost. Tudi napisana rodbinska drevesa, ki so poznana le od pomembnih gosposkih družin, so razmeroma redka in kratka. Običajno so povezave prikazane le po moški strani in le z osebnimi imeni, povezave po ženski strani pa so redke ali pa sploh niso prikazane. Vzrok temu je iskati tudi v tem, da je splošna ali obvezna uporaba rodbinskega imena, to je priimka v obliki, kot ga poznamo danes, razmeroma kratka¹ (300 do 400 let). V obdobju po letu 1579 so se začeli oblikovati priimki tudi med podložniki. V letu 1579 se omenja Jan Gregor kot naslednik Jenawina Gregorja, ki sta bila pripadnika gorjanskih edlingov². Primer priimka ali hišnega imena Frčej (Ferzhei), edlinga v Gorjah, pa se omenja že leta 1498. Po zadnjih ugotovitvah lahko rečem, da so se priimki na Gorenjskem in verjetno tudi drugod dokončno oblikovali šele s prvim popisom prebivalstva v avstro-ogrskem cesarstvu leta 1754³, v katerem so napisani v latinščini in nemščini.

V tem pogledu so morda radovljiški meščani in tudi vaško prebivalstvo na radovljiškem gospostvu imeli priimke že okoli srede 15. stoletja⁴, vendar ne vsi, kar je veljalo predvsem za prišleke. Matične knjige (krstne in poročne) je bilo v pražupnijah ukazano voditi šele po tridentinskem cerkvenem zboru⁵. Začetek vodenja matičnih knjig⁶ se tako zazna v prvi polovici 17. stoletja. V letu 1614 je papež Pavel V. (1605–1621) je izdal Rimski obrednik, s katerim je bilo predpisano voditi še birmanske in mrliške knjige. Ta ukaz pa se je praktično splošno uveljavil šele po letu 1835⁷. Po župnijah so sicer ponekod vodili tako imenovane župnijske

¹ Andrej Pleterski: Nevidna srednjeveška Evropa. Župa Bled. ZRC Ljubljana 2011.

² Edlingi so bili osebno svobodni ljudje, ki so bili s svojo malo posestjo (edlinggutt) neposredno podrejeni deželnemu knezu.

³ Gorenjske družine v 18. stoletju. Arhiv Ljubljanske nadškofije. Iz izvornih latinskih popisnih listov transkribiral Tone Krampač. Izdala Celjska Mohorjeva družba, oktober 2016.

⁴ F. Gestrin: Radovljica – vas, trg in mesto do 17. stoletja. Stran 536. Zgodovinski časopis št. 45, 4 letnik, 1994.

⁵ Tridentinski cerkveni zbor v letih od 1545 do 1563 v kraju Trident – danes Trento v severni Italiji – blizu Milana.

⁶ V Gorjah pri sv. Juriju se je začela voditi krstna knjiga od 30. julija 1634 (na Bledu šele leta 1670), poročna in mrliška pa leta 1682. Do leta 1784 so vse pisane latinsko, do leta 1870 v nemščini, šele od tega leta dalje pa v slovenščini. Jožef Lavtižar: Zgodovina župnij in zvonovi v dekaniji Radovljica. Ljubljana 1897. Založil sam pisatelj, duhovnik ljubljanske škofije, doma iz Rateč.

⁷ Bogdan Kolar: Status animarum – kot arhivsko gradivo.

knjige – status animarum⁸, ki naj bi služile krajevemu dušnemu pastirju pri upravi in duhovnem vodstvu župnije ter pri ugotavljanju sorodstvenih povezav. Tudi ti zapisi so pomemben vir za raziskavo rodbinskih imen.

Na območju Gorij in Bleda so še vedno zelo pogoste gostilniške razprave o izvoru rodbinskega imena Žemva. Predvsem izhajajo iz znanih nosilcev tega priimka, kot so generali v vrhu avstro-ogrške vojske (brata Janez in Blaž Žemva in njun oče Janez), po ženski liniji pa baron Josef von Schwegel, ki so krojili zemljevid Evrope. Znani mlajši predstavniki rodbine Žemva pa so jugoslovanski poslanec dr. Žiga Vodusek, medicinski biokemik dr. Miha Žemva, smučar tekač Lovro Žemva in njegov nečak Tomaž Žemva, dr. Peter Žemva, dr. Boris Žemva, dr. Aleš Žemva, prof. Mihela Žemva Roth in tudi tenisač Grega Žemlja ter tudi drugi poznani v širšem področju slovenskega prostora, ki bodo predstavljeni v nadaljevanju. Ta danes značilen gorenjski priimek so nosili tudi duhovniki Marko Semla (Žemva)⁹, Janez Semla (Žemva)¹⁰ in Primož Žemva¹¹, ki so bili rojeni na Zatrniku in Pokljuki, ter Joshef Shemlja¹², ki pa je bil rojen v Selu pri Žirovnici, župnija Zabreznica. Priimek Žemva velja zagotovo za izvirnega v gorjanskem predelu in je tu tudi nastal pred letom 1600. Tu še danes prebiva večina oseb s tem priimkom. Tudi priimek Žemlja izhaja iz tega rodu Žemva, ki pa so ga po letu 1760 v župniji Zabreznica preoblikovali v Shemlja.

Med tukajšnjimi domačini še danes vlada splošno prepričanje, da je bil prvi nosilec tega priimka Žemva zagotovo prišlek, ki mu je bil ta priimek na tem področju dodan glede na njegove značilnosti, ki jih je prinesel s seboj. Med nastajanjem oziroma oblikovanjem priimkov v 15. in 16. stoletju je bila to splošna praksa, ki so jo uporabljali že tam bivajoči prebivalci. Med domačini še danes krožijo številne različne, a do neke mere zelo podobne pripovedi, da je ta priimek v te kraje zanesel neki prišlek. To je zelo verjetno, saj v zapiskih izpred leta 1600 tega ali podobnega priimka ni mogoče zaslediti niti v urbarjih iz bližnje okolice, pa tudi ne zveni »po gorjansko«, kot sta to znana priimka Pretner ali Prettnar¹³ in Jan ali Jaan¹⁴, ki veljata za najstarejša poznana priimka v tem predelu. Tako da je tista o graščakovih potomcih manj verjetna (je pa kljub temu še možna). Vsekakor pa tudi v tem primeru velja za prišleka, saj je bila gosposka pretežno od drugod, a tudi ni izključeno, da je kdo koga od svojih pripeljal s seboj. Pri tem pa tudi ne gre zanemariti dejstva, da so na tem področju ljudje živeli v taki odvisnosti od zemljiškega gospoda, da je ta razpolagal s podložnikovo osebo, z njegovo družino in premoženjem s tako pravico, da je smel kmeta in njegovo družino prodati ali podariti.¹⁵ To pa je zagotovo vplivalo na preseljevanje

⁸ Status animarum = popis duš, knjiga župljanov z vpisi matičnih podatkov o družinah, njihovih članih in sorodstvenih vezeh, nekdanj tudi podatkov o takoimenovanem velikonočnem znanju – poznavanju katoliškega verskega nauka, ki so ga duhovniki ugotavljali ob izpraševanju pred veliko nočjo.

⁹ Marko Semla (Žemva), rojen leta 1783 pri Martinovcu – Zatrnik, posvečen leta 1810 v stolnici v Ljubljani, umrl leta 1830 na Koprivniku.

¹⁰ Janez Semla (Žemva), rojen leta 1792 pri Figovcu – Pokljuka, posvečen leta 1826 v stolnici v Ljubljani, umrl leta 1876 v Kovorju.

¹¹ Primož Žemva, rojen leta 1809 pri Avterniku – Zatrnik, posvečen leta 1847 v puljsko-poreški škofiji, umrl leta 1893 v Gorjah.

¹² Joshef Shemlja (Jožef Žemva) rojen 10. 2. 1805 na Selu pri Žirovnici, posvečen leta 1829 v stolnici v Ljubljani, umrl za jetiko 15. 9. 1843 v Ovsišah. Bil je Prešernov rojak in Metelkov učenec, sloveči jezikoslovec, pesnik, ki je pisal v metelčici in kasneje v gajici pod psevdonomim Krajničan – več o njem v J. Marn: Jezičnik. Natisnil in založil Rudolf Milič. Ljubljana 1881.

¹³ V popisu prebivalcev iz leta 1754 sta najpogostejša priimka v fari Bled kot Prettnar in v fari Gorje Pretner

¹⁴ Priimek Jan se omenja v urbarju 1579. Njegov nosilec je bil Gregor Jan, pripadnik Gorjanskih edlingov in je naslednik Georga Jenawina. To je tudi leto, ko se v tem predelu oblikujejo priimki podložnikov. Glej Andrej Pleterski: Župa Bled.

¹⁵ Glej: Franc Gornik: Bled v fevdalni dobi. Bled 1967. Začetek in razvoj fevdalnega reda.

prebivalstva, ki je bilo v tem predelu zelo zaznavno v 16. stoletju, ko je pribežalo nekaj pribežnikov pred madžarskimi in turškimi vojskami iz vzhodnih in južnih predelov, pa tudi zaradi notranjih preseljevanj in izgonov celih družin s tega področja zaradi verskih homatij po nastopu reformacije, ko so bili protestantski podložniki izgnani in na te kmetije uvedeni katoliki¹⁶, kar je prineslo tudi kakšen nov priimek. Preseljevanja so bila ne le pri grajskih oskrbnikih in uradnikih, tudi župniki so potegnili s seboj kakšnega svojega družinskega člana, ki so se v novi fari naselili kot kmetje – tako so nastali priimki Dolenc, Lah, Korošec, Zemljak (Žemva), Bohinc, Gorjanc, Kočevar, Hrvat, leta 1579 radovljiški urbar omenja kmeta Novaka na Višelnici, danes Zgornje Gorje št. 1 itd.¹⁷ Tudi po tem obdobju pa vse do terezijanskih in jožefinskih reform so kmetje dobivali podložno zemljo in manjše posestne enote (njive, gozd, pašnik) po začasnem zakupnem pravu, tako da je podložnik dobil posest ali kmetijo v zakup s plačilom primščine¹⁸. Ko pa je podložnik-gospodar domačije umrl, je posest pripadala nazaj gospodu. Mnogi svojci pa primščine poleg mrtvaščine niso zmogli plačati, zato so se zakupniki pogosto menjavali. Ob takem stanju in s porastom prebivalstva se je diferenciacija vaškega prebivalstva še poglobljala. Število kajžarjev in gostačev, ki so se preživljali tudi kot delavci (dninarji, hlapci in dekle), in drobljenje posesti sta naglo naraščala. Družbeni položaj se je ustalil šele proti koncu 18. stoletja po izdaji tako imenovanega nevoljniškega patenta (1782)¹⁹, ko je bila na Kranjskem podeljena osebna svoboda in odpravljena odvisnost podložnikov od gospoda in se je tudi prebivalstvo ustalilo.

Glede naglasa na prvi pogled zveni rodbinsko ime Žemva na francoski izvor, kar je napeljalo na pripoved o nekem francoskem vojaku, pribežniku iz tridesetletne vojne²⁰ ali o nekem, ki je v tej vojski rešil svojega gospodarja in ga je nagradil s podaritvijo posesti na tem področju, ali pa ta, o dezerterju Napoleonove vojske, ki je prodirala ali se umikala po dolini Radovne v začetku 19. stoletja. Vendar so poznani in dokumentirani podatki, da je bil priimek Žemva v teh krajih takrat v 18. stoletju že prisoten²¹, tako da to zadnjo možnost tudi lahko ovržemo. Tudi francoski izvor priimka velja zanikati, saj v francoskem besedišču ali slovarju ni najti take ali podobne besede²².

Te ugotovitve so me pripeljale, da je izvor treba iskati drugje, to je med grofi in priseljenci grofovskih podložnikov ali briksenških upraviteljev, za katere pa se dokaj dobro ve, kdo je gospodoval na tem področju, saj se Blejski grad omenja že z letnico 1004 in je najstarejši urbar, poznan za to področje, datiran na leto 1416. V tem in tudi kasnejših urbarjih pa tudi tega priimka ni zaslediti, kar pomeni, da nosilci tega priimka niso bili podložniki Briksna,

¹⁶ Ferdo Gestrin: Bled v fevdalnem obdobju do konca 18. stoletja. Časopis za slovensko krajevno zgodovino 1984.

¹⁷ Komentar S. Granda v Gorenjske družine v 18. stoletju. Celje 2016.

¹⁸ Primščina – posebni davek, ki so ga posamezniki plačevali zemljiškemu gospodu, ko so bili postavljeni za gospodarja na domačiji. To so plačevali tudi potomci gospodarja, če pa niso zmogli, so bili iz domačije izgnani.

¹⁹ Nevoljniški patent – zakon, s katerim je Jožef II. (kmečki cesar, sin Marije Terezije) leta 1782 odpravil nevoljništvo, to je družbena ureditev v fevdalizmu z osebno nesvobodnimi podložniki. S tem zakonom je bil urejen status podložnih oseb, ki jim je omogočil pravico do proste poroke in poklica, rojenjaki pa so lahko prosto odšli s kmetije, izveden je bil popis prebivalstva in vpeljane hišne številke.

²⁰ Tridesetletna vojna v letih 1618 – 1648, nastala zaradi nasprotij med protestanti in katoliki. Začela se je na Češkem, ko so češki protestantje skozi okno vrgli cesarjevega svetovalca. Končala se je s podpisom Vestfalskega miru 1648, ko je nemški cesar Ferdinand II vrnil habsburške dedne dežele v oblast katoliške cerkve (od Bavarske do Švedske).

²¹ Peshreibung ... popis duš, všteti v cesarsko kraljevi fari Zgornje Gorje, vojvodine Kranjske, ljubljanske škofije, v vsakem posameznem kraju, po njem obstoječih gospodstvih, z imenom, spolom in starostjo. Junij 1754, vpisi v maticah za gorjansko župnijo v letu 1636, hrani NŠAL.

²² Tako je tudi mnenje prof. Tatjane Žemva – Zarife, profesorice francoščine in prevajalke – približek Žemva, bi bil lahko » J'aime toi«.

ampak jih lahko štejemo za tako imenovane svobodnjake ali pa za prebivalce s posebnimi privilegiji ali pa tudi za pripadnike drugih gospodstev²³, kar pa bi bil lahko tudi graščakov potomec. Ker se govori, da je v vsaki pripovedi tudi kanček resnice, nas to pripelje v 16. stoletje ali na konec srednjega veka. V starejših pisnih virih ali blejskih urbarjih priimka Žemva ali podobnega pred tem ni mogoče zaslediti, ker se ti nanašajo le na podložnike ožjega blejskega področja in gorjanske vasi niso omenjene²⁴ niti ni navedenih kmetij in posestev, ki so pripadali radovljiškemu gospodstvu ali drugim (Ortenburžanom s Koroške²⁵, Lambergom iz Kamna, Grimšicem iz Rečice, javorniškemu ali belopeškemu gospodstvu) ali posameznim cerkvam (Sv. Jurija – Zg. Gorje, proštiji na otoku). Precejšen vzhodni del Pokljuke in poključski rovti²⁶ so pripadali radovljiškemu gospodom Thurnom de Valsassina, ki so za Trnikom imeli leta 1579 enega kmeta in pet kajzarjev. V radovljiškem urbarju iz leta 1579 se omenja, da dva lastnika nista plačevala puntarskega novčiča²⁷, kar pomeni, da sta tja prišla po kmečkem upor 1515. leta. Ta zaselek se s prebivalci kasneje tudi ni povečeval vse do 20. stoletja, dokler tega raja niso ogledali vikendaši, kar kaže določeno mero zaprtosti ali odmaknjenosti teh prebivalcev od deželanov²⁸ iz dokaj neznanih razlogov ali posebnega statusa kot tudi zaradi razmeroma težje dostopnosti. Ker tudi v okoliških vaseh Bleda priimka Žemva ni zaslediti oziroma se pojavi šele v 18. stoletju, je mogoče slutiti, da je izvor tega priimka ravno iz zaselka Zatrnik (kot ledinsko ime), ki ni bil nikoli samostojna vas ali zaselek, ampak je bil priključen vasi Krnica in ves čas pod radovljiškim gospodstvom²⁹.

Znano je, da v 17. pa tudi še v 18. stoletju vsi ljudje še niso imeli osebnega (rodbinskega) vzdečka, kar se vidi tudi v matičnih knjigah³⁰. To še posebno velja za ljudi, ki niso bili stalno naseljeni ali niti sicer niso bili navezani na grunt³¹ ali posestvo. To so bili hlapci in dekle, ki so izšli iz kmečkih družin, rokodelci, najemniki in gostači ali oferji, ki so kmetom pomagali in bili plačani v naravi in s stanovanjem v koči. Bili so tudi taki, ki jih je doletela usoda desetega brata ali desetnice ali pa niso zmogli plačati primščine³². Mnogim takim se je priimek tudi izgubil, ko so morali iz rojstne hiše na oferijo, kjer pa se je mnogo priimkov držalo bolj hiše kot rodu. Tudi v knjigah je kje zapisano »sine cognomine = brez priimka«. Priimki so bili tudi v pridevniški obliki, kot so Adamovc – Adamov sin, Martinovc – Martinov sin ali pa Janez, ki služi pri Mraku, Peter gostač pri Hriberniku. Na podoben način so poimenovali tudi posesti in hiše (Ledrer, Shliner – Žlinder, Zhuden – Čuden). Imenovali so jih tudi s krstnim imenom in poklicem, ki so ga opravljali: Jurij sodar – Pintar, Jozef Kovač itd. Tudi priimki žena in hčera

²³ V popisu prebivalstva iz leta 1754 so skoraj vse družine (razen iz Stare Pokljuke) pripadale gospodstvu Thurn de Valsassina (unter demgraffev von Thuren) v Radovljici.

²⁴ F. Gornik: Bled v fevdalni dobi. Bled, 1967. Str. 38 in 22.

²⁵ Jožef Lavtžar: Zgodovina župnij v dekaniji Radovljica. Ljubljana, 1897. »Župnija sv. Jurija, ustanovljena okoli leta 1323, ustanovitelji grofje Ortenburški, patronat je leta 1377 imel Friderik Ortenburg (sub advocatia Friderici Ortenburgici). Ta je imel v lasti tudi rudniške posesti in topilnice v Savskih jamah nad Jesenicami. Izdal je rudniški red ali katekizem 24. 8. 1381, ki je urejal delo v rudniku in je ostal v veljavi do leta 1575. Zadnjega Ortenburžana je zastrepila njegova žena Margareta vojvodinja Teck leta 1420«. Nato so posestva podedovali Celjski grofje.

²⁶ Rovit je obdelovalno zemljišče (običajno travnik), izkrčeno v gozdu.

²⁷ Puntarski pfenig je bil poseben davek, uveden po splošnem slovenskem kmečkem punktu leta 1515 in je bil vezan na domačijo in ga je plačeval lastnik ali nameščenelec na tej domačiji.

²⁸ Deželani – prebivalci na »deželi« v okolici Bleda, Žirovnice in Radovljice.

²⁹ Andrej Pleterski: Nevidna srednjeveška Evropa. Župa Bled. Stran 54. ZRC SAZU Ljubljana 2011.

³⁰ »Matične knjige predjožefinskih župnij so ohranjene od začetka 18. stoletja ... za župnijo Mošnje od leta 1608«. Jurij Šilc: Urbarji pri iskanju najstarejših prednikov. Drevesa – bilten slovenskega rodoslovnega društva. Letnik 3, št. 2. Julij 1996.

³¹ Grunt pomeni kmetijo (stavbe in zemljišča), ki v celoti omogoča preživetje eni družini.

³² Davek, ki ga je bilo treba plačati zemljiškemu gospodu. Če družina umrlega gospodarja tega ni zmogla, je izgubila pravico do posesti, morala se je zadolžiti ali zapustiti domačijo. Veliko jih je postalo hlapcev novemu najemniku.

so se zapisovali drugače kot priimek moža ali brata (Maria Salocharza – Zalokarca, njen mož Georg Salochar; vdova Shemuaka – Žemvovka; Andreas Jekliz, njegova sestra Jeklishkin itd.). V gorjanskem predelu so se priimki kot stalna pritiklina oseb med podložniki začeli oblikovati okrog leta 1579 in kasneje, ko so jih začeli zapisovati v matice.

V naših krajih so se matične knjige ali matice začele voditi po župnijah po letu 1600 in je v njih mnogo oseb navedenih tudi še brez priimkov s pripisom sine cognomine. Tudi zapisovanje priimkov, še posebno tistih slovanskega rodu, je predstavljalo poseben problem. Zapisovali so jih tako, kakor jih je bilo slišati med narodom: uho je bilo vodilo, posluh pa merilo. To se kaže v tem, da priimki oseb v neposrednem sorodstvu (brat-brat, oče-sin) niso napisani enako, kar se kaže tudi pri priimku Žemva. V izpisu iz nadškofijskega arhiva iz leta 2003 sta priimka začetnikov rodbine napisani dve obliki Semlla in Semla (-ll- in z -l-), ki se nanaša na začetek 17. stoletja. Pa tudi kasneje se uporabljata v isti družini dve obliki Žemva in Žemlja (primer pri Figovcu na Pokljuki in Shemlja v Žirovnici), pa tudi Semva v »Markotovi« rodbinski podveji. Šele po letu 1835 se v knjigah uporablja enotna nemška oblika Schemua in po letu 1900 slovenska oblika. Tudi pravopis takrat ni bil predpisano oblikovan in dodelan (piši kao što govoriš). Bože moj, na petdeset in več načinov. Na toliko načinov, kolikor je mogoče najti kombinacij s črkami abecede, ki izražajo ali tudi ne izrazijo glasov v dotičnem priimku. Kdo pa je takrat baral, na kakšen način se piše njegovo ime³³. Zapisovalcem rodbinskih imen so velike težave povzročale besede slovanskega oziroma slovenskega izvora in narečnega naglasa, še posebno zato, ker so bili le-ti tujci in slovenščina ni bil njihov materni jezik. V tem predelu je bilo pri oblikovanju rodbinskih imen prisotna uporaba »švapanja³⁴«. Do spremembe pisanja priimka v Žemlja je prišlo v času »črkarske pravde« po letu 1800, ker so do takrat tudi na Selu pri Žirovnici pisali Shemua (Andreas Shemua) oziroma kasneje Semva. Sprememba se je tu pojavila šele z vpisom Joseph Schemla v krstno matično knjigo v župniji Breznica, kasnejšega župnika s psevdonomim Krajničar ali Jezičnik, ki je bil tu rojen 10. februarja 1805.

Kako težko je bilo priimek Žemva pravilno zapisati, pa tudi kasnejše težave pri izgovarjavi sem opazil šele med prebivanjem in službovanjem v tujih krajih, ko sem bil tudi sam priča takim in podobnim težavam pri sogovornikih, tako da so nastajale številne nerazumevajoče variante mojega priimka, ki sem se jim v začetku sicer čudil, kakšno sem si za nekaj časa tudi zapomnil (Žima, Šema, Žembva, Žemla, Žolna, Želva, Ževnla itd.), sčasoma pa sem se na to navadil in jih nisem popravljaj. Pri vojakih so me naslavljali »ovaj Žemljak ali ovaj, kako da kažem, Želva«. V tujini pa so me običajno naslavljali kot Semva ali Cemfa, pisali pa kot Zemva. Večkrat je bilo treba črkovati ali povedati črko za črko, a je zapisovalec še vedno naredil napako. Tako se mi je ob neki priliki primerilo, ko sem bil udeleženec nekega tečaja, na katerem so podeljevali posebne listine in potrdila o uspehu v posebej oblikovanem okvirju za na steno, da tega potrdila nisem hotel sprejeti, ker sem bil napisan popolnoma neprepoznavno. Na vse kriplje so se organizatorji opravičevali za storjeno napako in obljubljali, da bodo napako popravili in mi poslali potrdilo naknadno. Kljub nekajkratnemu urgiranju pri organizatorju, mi to priznanje še danes ne visi na zidu. Kaj vse sem bil ali koliko priimkov bi lahko imel, vendar me po izvornem priimku Zemljak ni nihče poimenoval. To se je dogajalo tudi pri drugih sorodnikih.

³³ Maks Goričar: Doneski k postanku in pisavi rodbinskih priimkov in krajevnih imen med Slovenci. Ljubljana, 1939.

³⁴ Sem šva, pa sem bva = sem šla, sem bila.

Prva slovenska rodbinska imena ali priimki so se zapisovali (do leta 1784) v latinskem jeziku (Cralius – Tomaž Kralj)³⁵, nato pa v nemškem vse do konca 19. stoletja. Prva pisanja, lahko rečemo tudi poimenovanja so prilagajali latinskemu pravopisu, vendar to za slovanske besede v vseh primerih ni bilo možno, saj latinščina nima črkovnih znakov za šumnik, tudi kombinacij črk za te ne pozna kot je to v nemščini, tako da je bilo veliko samovoljnosti pri pisanju. Zasledimo tudi, da so včasih zapisovalci v latinsko ime vtaknili kakšen slovenski izraz ali izvedli sklanjatev ali pa tudi kakšno črko izpustili (Semlla-k ali -c). Omeniti velja tudi posebnost pri pisanju ženskih priimkov. Veljalo je pravilo, da se krstnemu imenu prideva rodbinsko ime v ženski obliki (primer: Lucija Pretnar-ica, Pust-lja ali Pustar(i)ca, Kunstelj – Kunstla ali Kunsteljca, Urh – Urhlja, Pokljukar – Pokljukar(i)ca, Adamovca – Adamova mama itd.). Taki primeri so še danes vidni na nagrobnikih, vzdanih na zunanjem zidu cerkve sv. Jurija v Gorjah (Iakop Dornik in njegova žena Katra Dornza še zapisano z letnico 1836). Ker so zapisovali po posluhu, nas ne more presenetiti današnje pisanje tega ali onega priimka, ko se je kakšen glas izpustil, izgubil ali zamenjal. Preoblikovanje priimkov je spet sledilo pri prehodu pisanja v nemškem jeziku. Tu se je pojavilo še več variant (primer: Finžgar se je pisalo v oblikah – Finshiger, Finsigar, Finsinger, Finshingr ...) in tudi popolnih sprememb ali prevodov v nemški jezik (Žemva = Seimler) v času ponemčevanja slovenske krajine. Brez poznavanja navedenih lastnosti oblikovanja rodovnih imen je skoraj nemogoče slediti sorodstvene povezave med generacijami kljub dokaj dosledni evidenci. Dokončno se je zapisovanje ustalilo s popisom prebivalstva leta 1754, ko so nekateri popisovalci pisali v latinščini, nekateri pa v nemščini. V tem popisu je tako priimek Žemva napisan latinsko kot Semva (župnija Bled), nemško pa kot Shemua (župnija Zgornje Gorje), v maticah pa je napisano latinsko Semlla in Semla, nemško pa Schemua.

Nadaljnji problem je bil prostorsko ali krajevno opredeliti izvor rodbinskega imena Žemva. V že omenjenem zaselku Zatrnik tega priimka med prebivalci po letu 1826 ne najdemo več. Do leta 1960 so bili nosilci le še na Stari Pokljuki, ko je tam živel Janez Žemva (nezakonski sin Ane Žemva, ki se je po letu 1910 poročila Pristov in tu z družino živela do leta 1957). Potem se je Janez preselil v svojo novo hišo na Rečici. Potomci Pristov pa so Staro Pokljuko zapustili leta 1990, tako da je zdaj domačija prazna in priimka Žemva tudi tu ni več.

Eno izročilo pravi, da je neki grajski imel več stranskih otrok, ki jim je dal zemljo na poključkih pobočjih na Slamnikih in Zatrniku³⁶. Drugo izročilo pravi, da se je v prvih letih 18. stoletja (okrog leta 1710) k Blažu na Slamnike priženil Matija Žemva iz Stare Pokljuke. To kaže, da je priimek Žemva tu zagotovo obstajal (ali nastal) že v 17. stoletju. Poiskati je tako še treba, kdo je bil ta grajski, ki je lahko dodelil posesti. Sumi se, da je bil to neki radovljiški grajski, in ne blejski, kot bi glede na današnjo bližino pomislili. Pa tudi zato ne, ker sta bili v tem času³⁷ radovljiško in blejsko gospostvo tesno povezani zaradi skupnega zakupništva ali upraviteljstva Kreighov v drugi polovici 15. stoletja in Thurnov ob koncu 16. in v začetku 17. stoletja (pisar pri blejskem zakupniku Adam Pipan, sicer iz Radovljice, ki mu je briksenški škof po smrti barona Eggenberga izročil zakupništvo blejskih posesti in ga povzdignil v plemiča na naslov radovljiškega posestva Brunnfeld). Med temi gospodi se omenja tudi rodbina Lenkovičev, ki so bili v času njihovega upravljanja posestev med ljudmi zelo priljubljeni, saj v zapisih skoraj ni zaslediti pritožb, pa tudi o njih govori kar nekaj pripovedi.

³⁵ Tomaž Kralj (Cralius), župnik v župniji sv. Jurija v Gorjah v letih 1634–1659). Iz Spomenice Župnije Gorjanske.

³⁶ Janez Zupan: Domačije in prebivalci do konca 19. stoletja. Ob 750-letnici prve pisne omembe Bohinjske Bele. Zbornik – Bled 1000 let. Bled 2004.

³⁷ Upravitelji Blejskega gradu in pripadajočega gospostva so bili iz Radovljice.

Poznan je Ivan Josip Lenković (+ 1569)³⁸, uskoški (žumberački) kapetan, ki je bil vrhovni vojni poveljnik štajerske, koroške in kranjske dežele ter vseh čet v hrvaški krajini, ki si je pridobil zasluge v bojih s Turki pri obrambi Dunaja (1526/28)³⁹. Svojemu zvestemu vojaku Jerneju Golobu iz Koroške Bele je, potem ko je ta pri njemu odslužil 30 let vojaške službe, za 300 florintov⁴⁰ prodal zemljišče na Blejski Dobravi, na katerem je potem Jernej gojil konje za prevprego voz. Od takrat in zato je na god sv. Štefana – farnega zavetnika tudi žegnanje konj (26. decembra)⁴¹. Zelo vplivna in priljubljena je bila med prebivalstvom Ana Marija Lenkovič, grofinja Thurn in Valsassina⁴² (+1606), žena Ivana Lenkoviča. Razmeroma mlada je postala vdova z mladoletnimi otroki in sama ni mogla opravljati glavarjevih dolžnosti po možu, zato so to opravljali njeni bratje Janez in Ambrož ter zlasti Žiga Thurn, ki so tudi kot varuhi skrbeli za mladoletne Lenkovičeve otroke. Družina Lenkovič je imela takrat v zakupu radovljiško cesarsko posest in je upravljala blejsko gospostvo. Kot vdova je Ana Marija Thurn de Valsassina Lenkovič ostala zakupnica na Bledu do leta 1592. Za Jurijem Lenkovičem je leta 1601 postal deželni glavar Kranjske Janez Ambrož Thurn-Valsassina, ki je bil tudi upravitelj posesti v Radovljici. Nadvojvoda Ferdinand I. mu je leta 1616 za posojilo zastavil gospostvo Radovljica, ki je Thurnom ostalo v lasti do druge svetovne vojne. Temu gospostvu pa so pripadale tudi vse družine Žemva, ki so izvirale iz Zatrnika, ne glede na to, v kateri župniji so prebivale. Izjema je bila le družina Žemva s Stare Pokljuke, ki je spadala pod gospostvo Blejski grad (in pago Veldes), ker je Figovčeva domačija spadala v to gospostvo še pred tem, ko je na Staro Pokljuko prinesel nov priimek Matija Semla okrog leta 1652. Prva omemba zaselka Stara Pokljuka se omenja šele z letnico 1646, ko je bila narejena menjava posesti (5 kmetij v Gorjah) med gospostvom Javornik in Briksen.

Lenkoviči so bili hrvaški plemiči iz Like, ki so pribežali na Kranjsko pred Turki in je bilo njihovo prvo bivališče na gradu Otočec v letu 1515⁴³. Viri različno navajajo več otrok⁴⁴ Ivana Lenkoviča, največkrat pa se omenjajo le trije otroci. Najbolj poznan je Jurij, ki je nadaljeval očetovo pot, manj znan je mlajši Frančišek, ki se je tudi podal po vojaški poti z manj sreče, ker so ga pri obleganju trdnjave Klis zajeli Turki in ga prodali za sužnja. Hči pa je bila Margareta, poznana kot vdova grofa Žiga Thurna - Valsassina, ki je bil zakupnik na Blejskem gradu do leta 1597. Z Ano Marijo Lenkovič je povezana tudi podružna cerkev sv. Trojice v Sebenjah, ki jo je začela graditi 1606⁴⁵, vendar je ni dokončala, ker je to leto umrla in so jo začasno pokopali v cerkev v Zgornjih Gorjah, dokončala jo je njena hči Margareta. Cerkev je 5. novembra 1608 blagoslovil škof Hren. Isti dan so v Sebenje pripeljali posmrtno ostanke

³⁸ Nekateri viri postavljajo njegovo smrt v avgust 1580 in kraj smrti Gradec, ko je tam nadzoroval vojsko. Franc Gornik: Bled v fevdalni dobi. Stran 126. Bled, 1967.

³⁹ Radoslav Lopašić: Karlovac, poviest i mjestopis grada i okolice. Matica Hrvatske. Zagreb 1879. str. 182.

⁴⁰ Florentinski denar, imenovan tudi forint, s katerim so takrat plačevali vojake. V primorski krajini so dobivali plačo v denarju samo tri mesece, tri mesece so dobivali plačilo v blagu (sukno, platno), v ostalih mesecih pa žito, ki je veljalo 6 forintov za en »ljubljski star« (prostorninska merska enota na Kranjskem velikosti približno 106 litrov). Radoslav Lopašić: Karlovac, povjesti i mjestopis grada. Zagreb 1879 in Matjaž Bizjak: Žitne mere freisinskih gospodov. Loški razgledi št. 45.

⁴¹ Zgodovina Blejske Dobrave. Gorenjski muzej Jesenice.

⁴² Gospodje Thurni de Valsassina izvirajo iz pokrajine Valsasina, doline ob Comskem jezeru.

⁴³ Dolenjski biografski leksikon. E-knjžnica Mirana Jarca Novo mesto.

⁴⁴ Poleg sinov Jurija in Frančiška ter hčere Margarete še sin Wolf Krištof, ki je omenjen na nagrobnem napisu Ivana Lenkoviča pri frančiškanih v Novem mestu, pa tudi hčer Kata Katalina Frankopan, žena Gašperja Frankopana in sestra Jurija Lenkoviča.

⁴⁵ Temeljni kamen je 14. septembra 1606 posvetil ljubljanski škof Tomaž Hren.

Ane Marije Lenkovič, ki je pokopana v kripti. Cerkev je gradila z namenom vrnitve sina Frančiška, ki je bil v turškem suženjstvu⁴⁶.

Ker viri kažejo, da je bila rodbina Lenkovičev⁴⁷, čeprav kratek čas zelo vplivna in tudi priljubljena med prebivalstvom na tem področju ter je menda tudi usodna za nastanek priimka Žemva, je prav, da bolje spoznamo njeno preteklost. Že omenjeni Ivan Lenkovič je bil hrvaški plemič iz Like in zelo zaveden katoličan ter pogumen branitelj vere in domovine pred prodirajočimi Turki. Njegova družina je pribežala konec 15. stoletja na Kranjsko⁴⁸, kamor so se preselili tudi mnogi drugi hrvaški plemiči⁴⁹, tudi Lenkoviči, ki so naselili hrvaške seljake (zemljake) na posesti med Kolpo in Krko. V letu 1529 je izkazal svojo pomoč pri obleganju Dunaja⁵⁰ in bil sprejet v avstrijsko deželno plemstvo. Avstrijski cesar Ferdinand I. (1556–1564) mu je dovolil postaviti grad Pobrežje v Beli krajini in je tako dobil naziv Pobreški. V letu 1530 se je začelo splošno preseljevanje Hrvatov na Kranjsko – Uskokov s področja gornje Cetine in Une. Ivan Lenkovič je bil postavljen (12. 5. 1546) za tretjega žumberaškega kapetana in bil vodja obnove Žumberaka (na Hrvaškem). Naselil je Uskoke po celem Žumberku in zagotovil zemljo žumberškim kmetom. V decembru 1548 so bile sem priseljene tudi številne družine iz Kranjske. Ferdinand I. je bil zelo naklonjen Uskokom ter je tako pozval (21. 11. 1550) kranjske upravitelje, da morajo vzeti v službo žumberačke Uskoke, ki jih je dobro organiziral kapetan Ivan Lenkovič. Dal je zgraditi trdnjavo Nehaj v Senju. V letu 1556 je postal poveljnik slovensko-hrvaške krajine. Posebno se je izkazal z vodenjem žuberaških Uskokov v bitki proti Turkom 1557, v kateri je takrat porazil bosanskega pašo Fermhat-bega pri sv. Heleni v dolini Lonje v hrvaškem Zagorju⁵¹. Bil je tudi lastnik znanega gradu Mehovo (1549–1569) na strmem hribu Gorjancev. Ivan Lenkovič je umrl v Metliki (22. 6. 1569)⁵² kot vrhovni poveljnik⁵³ štajerske, koroške in kranjske dežele, pokopan pa je v frančiškanski cerkvi v Novem mestu. Njegov naslednik je bil Jurij Lenkovič (Georg Lenkovitch – sin Ivana Lenkoviča iz Like), junaškega očeta junaški sin⁵⁴. Razburkana njegova mladost mam je dokaj neznana, rodil se je na gradu Otočec. Zgodaj se je posvetil vojaškemu stanu. Vse življenje se je boril s Turki, leta 1578 je bil zapovednik, leta 1591 je postal veliki stotnik Uskokom in mejno službo opravljal do leta 1593 kot poveljnik karlovške posadke, ko je bil po smrti Andreja Turjaškega povzdignjen v generala in glavnega zapovednika Vojne krajine. Bil je udeležen v številnih bitkah proti Turkom. Za te zasluge ga je avstrijski cesar Rudolf I. imenoval leta 1592 za deželnega glavarja Kranjske. Oblegal je Petrinjo (10. 8. 1593), ko je bil na nasprotni strani Sinan paša. Bojaželjni in nemirni Jurij

⁴⁶ Znana je pripovedka o gradnji cerkve sv. Trojice v Sebenjah (Prunnthurnu), ki jo je na zaobljubo dala zgraditi radovljiška grofica (Ana Marija Lenkovič), ki se je tu izgubila in preživela strašno nevihtno noč na prostem med zvermi, zato je dala tu postaviti cerkev.

⁴⁷ Podatki o Lenkovičih, kjer ni posebej navedeno, so povzeti iz sestavka: Ivan Steklasa: Jurij Lenkovič. Letopis Slovenske Matice za leto 1895, stran 53 do 145. Ljubljana, 1895.

⁴⁸ Lenkoviči so zapustili Liko pred letom 1526, ko je ta pokrajina prešla v turške roke. R.Lopašić: Karlovac, povijestopis grada i okolice. Matica Hrvatska Zagreb 1879.

⁴⁹ Grof Blagajski, baroni Gušiči, Jurišiči, Kružiči in drugi.

⁵⁰ Dunaj je v letu 1529 oblegal turški paša Sulejman II., ki je pri Mariboru s svojo vojsko prečkal reko Dravo in preko Gradca prišel pred Dunaj. (Ignacij Voje: Vpliv osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju. Zgodovinski časopis, letnik XXX. Zvezek 1–2. 1976).

⁵¹ Wikitzvor – R. Horvat: Povjest Hrvatske I – Ban Petar Erdedi.

⁵² Gornik (1967: 126) postavlja njegovo smrt v avgust 1580 in kraj smrti Gradec, ko je tam nadzoroval vojsko. Oziroma še kasneje – v leto 1588 – iz pravnega zapisa o pašnih pravicah, prevedel Franc Slivnik – profesor germanistike, arhiv RS, fascikel 8, stran 7 in 14. (opomba Š. Ž.: verjetno gre za napako – tu naj bi verjetno šlo za njegovega sina Jurija Lenkoviča ali pa za vdovo Ano).

⁵³ Ivan Josip Lenkovič – Pobreški (Hans Lenkovitch), general avstrijske vojske v letih 1553–1558 v Senju. Vir: Wikipedija – prosta enciklopedija.

⁵⁴ Fran Detela: Takšni smo – povest. Dom in svet 1900. Letnik 13, št. 12.

Lenkovič je leta 1594 napadel Bihač, nato pa znova leta 1596 trdnjavo Klis, kjer pa je doživel hud poraz in bil v bitki tudi hudo ranjen. Nekaj dni se je skrival v neki pečini na bregovih soteske Mosor, ko ga je neki njegov rešitelj s pomočjo Alberta (Antona) Ritterja in Mihaela Radiča (Rodica), ki je poznal te kraje, pripeljal v Senj. Za »dobročinstvo« je rešitelja priporočil stanovom koroškim⁵⁵. Jurij Lenkovič je bil med prebivalci Senja zelo priljubljen in je na različne načine pomagal številnim sonarodnjakom (zemljakom) pri zbiranju pomoči in denarja, tudi za odkup ali pri posredovanju iz turškega ujetništva. Zato so mu senjani nadeli tudi naziv »oče siromakov in ubogih«. Na svojih posestvih je imel tudi turške ujetnike, s katerimi je lepo ravnal in celo posinovil nekega mladega ujetnika, sina turškega bega, ki ga je spreobrnil v krščansko vero in ga je nato leta 1600 v ljubljanski stolnici birmal škof Tomaž Hren. To izvemo iz dnevnika Tomaža Hrena, ki se hrani kot rokopis v knjižnici prvostolne cerkve zagrebške⁵⁶. Burna mladost in razne okoliščine v življenju so pripomogle, da se je oženil šele v dokaj zrelih letih, ko je bil že dokaj uveljavljen med plemstvom, in sicer 27. aprila 1597 na Ptujju s Suzano Zrinjsko, hčerjo Jurija Zrinjskega in Salije grofice Stubenbergove. V tem zakonu se mu je rodil edini otrok, hči Sofija⁵⁷. Ti dogodki se pokrivajo s tistim delom ljudskega izročila, ki pravijo, da je »neki grajski podelil posest rešitelju – zemljaku⁵⁸ na obronkih Pokljuke«, kar lahko predpostavimo, da je to na Zatrniku, ali pa s tistim, da je »neki grajski imel nekaj stranskih otrok, ki jim je dal zemljo na poključkih pobočjih, na Zatrniku in na Slamnikih⁵⁹«. Ti grajski so bili lahko le Lekoviči, ki so konec 16. in v začetku 17. stoletja upravljali te posesti. Pri Juriju Lenkoviču ne gre zanikati kakšnega »stranskega«⁶⁰, saj je bila takrat še zelo pogosta obveza tlačanov »da je bila prva poročna noč graščakova«, za kar mu verjetno ni manjkalo priložnosti. Tudi priimki se takrat še niso vpisovali v matične knjige ali pa je bilo v takih primerih celo ukazano, da se ne pišejo in se je le v sorodstvu vedelo, kdo je in čigav. Kot zagret katoličan je bil Jurij Lenkovič poleg Tomaža Hrena⁶¹, (ki je 29. 12. 1600 dal na ljubljanskem trgu sežgati 8 voz luteranskih knjig) imenovan v posebno protireformacijsko komisijo⁶², ki je izganjala protestante iz Ljubljane in drugih krajev, Kamnika, Kranja, Tržiča, Radovljice (7. 3. 1601), Bleda in okolice. Pa tudi v svoji družini je v zvezi z novo vero imel težave, saj je bila njegova žena luteranka in se je morala spreobrniti ter je bila med pomembnimi birmanci, ki jim je ta zakrament podelil Tomaž Hren v ljubljanski stolnici po veliki noči leta 1600. Jurij Lenkovič je bolehal od poboja pri Klisu, kjer je bil hudo ranjen, in se ni mogel popolnoma pozdraviti. Zaradi ran je umrl 8. junija 1601 v Ljubljani, kjer so ga z velikim sijajem pokopali v jezuitski cerkvi sv. Jakoba.

Zaselek Zatrnik (Satrnik)⁶³ je prvič omenjen v radovljiškem urbarju⁶⁴, ker dva tamkajšnja lastnika nista plačevala puntarskega »pfeniga«, kar pomeni, da je zaselek nastal po kmečkem

⁵⁵ Med leti 1371 do 1588 so bili zakupniki Blejskega gradu Kreighi s koroškega – Krištof Kreigh

⁵⁶ Opomba 33 k sestavku: Ivan Steklasa: Jurij Lenkovič. Letopis Slovenske Matice za leto 1895.

⁵⁷ Hči Sofijo - edinko Jurija Lenkoviča je 28. velikega travna 1602 birmal škof Hren.

⁵⁸ Zemljak (hrvaško), rožak (srbsko)= rojak, nekdo iz istega kraja, so krajan, sovaščan.

⁵⁹ Janez Zupan: Domačije in prebivalci do konca 19. stoletja. Ob 750-letnici pisne omembe Bohinjske Bele. Zbornik Bled 1000 let. Bled 2004.

⁶⁰ Na Zatrniku se priimek Lenkovič omenja že pred letom 1620. Od tod doma tudi duhovnik Jurij Lenkovič, rojen pri Tomaževcu 1773, umrl pri Žarku v Zabreznem

⁶¹ Tomaž Hren, rojen 13. 11. 1560 v Ljubljani, o bogoslovju se je učil v Gornjem gradu, 1596 je bil imenovan za stolnega dekana, 1597 ga je nadvojvoda imenoval za knezoškofa Ljubljanskega, v škofa pa je bil posvečen 12. 9. 1599 v Gradcu. Umrl je v Gornjem gradu 10. 2. 1630.

⁶² Poleg škofa Hrena, Lenkoviča sta bila člana protireformacijske komisije še Jožef pl. Rabatta in neki plemič.

⁶³ Ledinsko ime za področje severozahodno od vrha Trnik in zahodno od vrha Hotunjski vrh in južno od Poključke soteske oziroma potoka Ribšice.

⁶⁴ Radovljiški urbar iz leta 1579 je popis hub, domceev, kajž, mlinov, rovt ter njihovih dajatev in služnosti. Izvira iz nemške besede urbären, ki pomeni »dajati odnos«. J. Šilc: Urbarji pri iskanju najstarejših prednikov.

uporu leta 1515. Zatrnik je ves čas spadal pod radovljiško gospostvo, omenja pa se že leta 1579, ko so radovljiški tu imeli enega kmeta in pet kajžarjev⁶⁵. V spisu⁶⁶ o pravdni zadevi Adamovcev glede služnostne poti navaja g. Franc Slivnik – Kaconov, profesor germanistike, kot prevod dokumenta⁶⁷ iz gotice, da je Hans Josef Lenkowitz⁶⁸ kupil ali odkupil 20. 7. 1588 posesti Zatrnik z okolico (Saternick mit die Umgegund ali Umgebung) od Thomasa Johana, briksenškega škofa. Menim, da gre tu za napako. Kot je iz drugih dokumentov razvidno, je takrat Ivan Lenkovič že umrl. Posest je verjetno kupila njegova žena oziroma vdova Ana Lenkovič, ki je preživljala tri mladoletne otroke (Jurija, Frančiška in Margareto), ali pa je bil kupec že Jurij Lenkovič, kar je bolj verjetno.

Stara Pokljuka pa se omenja šele v letu 1646, ko je prišlo do menjave petih kmetij med Lambergerji in gospostvom na Javorniku (koroški gospodje). Izročilo pravi, da sta bila prvotno na tem delu Pokljuke dva naseljenca⁶⁹, zatrniški je razdelil kmetijo sinovom Martinu, Anžetu in Adamu, slamniški naseljenec pa sinovom Janezu (Azku ali Hansku), Blažu, Mihaelu, Matičku in Galu. Po teh imenih so se oblikovala tudi hišna imena, ki so poznana še danes (Pr' Martinovc, Pr' Anžko, Pr' Adamovc, Pr' Pusto, Pr' Figovco)⁷⁰ in so vodena pod vasjo Krnica, kajti zaselka Zatrnik in Stara Pokljuka (na Poklutscech) se ne omenjata samostojno kot vasi, ampak le kot ledinsko ime.

Hišna imena so prvič popisana šele v Franciscejskem katastru 1827⁷¹, čeprav so obstajala že veliko prej. Hišne številke pa so bile uvedene mnogo kasneje, okrog leta 1870. Tudi popis prebivalcev iz leta 1754 jih še ne omenja in so popisana pod vas Krnica, župnija Zgornje Gorje (Parohia Obergeriensi). Adamovčevi domačiji je bila dodeljena hišna številka Krnica 27.

⁶⁵ Franc Gornik: Bled v fevdalni dobi. Stran 22. Bled 1967.

⁶⁶ Pritožba Adamovcev na Urad predsednika RS z datumom 12. 9. 2001. Zasebna zbirka ŠŽ.

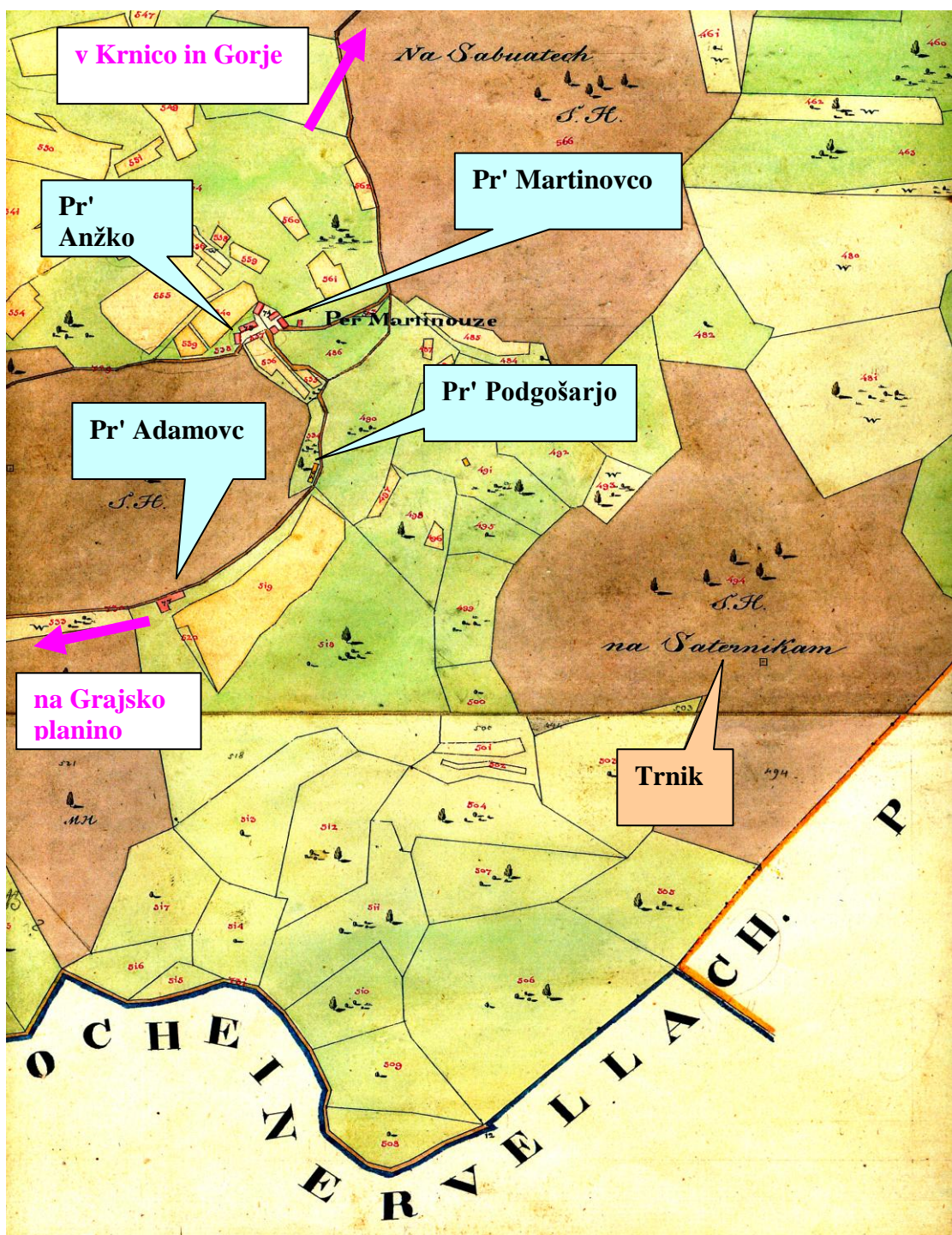
⁶⁷ Arhiv RS, fascikel št. 8, strani sedem in štirinajst.

⁶⁸ Za Ivana Lenkoviča se v zapisih o njem pojavlja več imen: Hans, Joannes, Johan, in tudi več oblik priimka: Lenkowitz, Lenkhoutz, Lenkhoutz, Lenkovič.

⁶⁹ Janez Zupan: domačije in prebivalci do konca 19. stoletja. Ob 750-letnici pisne omembe Bohinjske Bele. Zbornik Bled 1000 let. Bled 2004. str. 285

⁷⁰ Kako se pri vas reče? Hišna imena v naseljih Grabče, Krnica, Perniki, Spodnje in Zgornje Laze. Zgornje Gorje 2011. Zbral Klemen Klinar, RAGOR.

⁷¹ Franciscejski kataster je vrsta davčnega popisa posesti, ki se je izdelal v letih 1818 do 1828 in uveljavil v habsburških dednih deželah po reformi cesarja Franca I in je naslednik Jožefinskega katastra za Kranjsko izdelanega v letih 1784 – 1790. Sestavlja ga spisani del in mapni del. Katastrske mape so barvne in risane v merilu 1 : 2880.

Karta iz Franciscejskega katastra iz leta 1826.

Zanimivo pri tem pa je, da iz teh hišnih imen ni nastalo nobeno rodbinsko ime ali priimek prebivalca na teh domačijah. Tudi priimka Žemva ni mogoče natančno umestiti na določeno domačijo niti ne določiti časa nastanka, zagotovo pa se je to zgodilo v začetku 17. stoletja ali

zelo kmalu po letu 1600, ko so rodbinska imena začela nastajati tudi v teh krajih. Nastanek zaselka Stara Pokljuka (na Poklutschech) oziroma do poselitve tega predela je prišlo v času upravitelja Lenkoviča, ki je izpeljal poselitev krčevine (okoli leta 1620) po zaslužnem in zvestem vojaku, ki se je pri Adamovcu poročil s hčerjo sorodnikov Lenkovičev, ki so imeli zemljišče na Zatniku, in je tu še naprej služil svojemu poveljniku kot nadzornik izvajanja pravic fevdalnega gospoda in rudarskega reda, ki ga je cesar Maksimiljan izdal že leta 1517⁷². Po tem redu so pripadali rudarjem, oglarjem, plavžarjem in drvarjem posebni privilegiji in pravice, ki so bile pod zaščito deželnega glavarja, kar pa tudi sovпада z razvojem fužinarstva v teh krajih. Adamovčeva domačija (ali Adamovina) je bila namreč tudi strateško zelo premišljeno postavljena ob glavni poti, ki je vodila navzgor na Grajsko planino, ki je bila v lasti blejskih kmetov. Pot je vidna in deloma prehodna še danes. Izpred hiše je bil (in je še) dober razgled daleč navzdol proti vzhodu, tako da je bil to zelo primeren kraj za nadzorovanje prišlekov, ki so tod mimo prevažali oglje, rudo in drva za fužine v Radovni, in blejskih kmetov, ki so gonili živino v planine (Grajsko in Rečiško planino). Menda je tod vodila celo romarska pot iz Bohinja na Višarje.

Adamovina – zgoraj stara domačija izpred leta 1940 ali celo pred letom 1900, spodaj obnovljena domačija po letu 1970, fotografirano decembra 2014.

⁷² Povzeto po zapisu Drago Bregant: Prispevki in razmišljanja h krajevni zgodovini. Glasilo GORJANC, ki ga je pripravil po zapisu ustnega izročila kanonika Janeza Poklukarja.

Pred Adamovčevo domačijo Zatrnik (29. januar 1946) Na sliki so: na levi je Pogvajen iz Višelnice, ki na rtičih pelje seno iz svojega rovta, v sredini levo klavec (?), mama Angela Adamovka (rojena na Kupljenku 18. 5. 1913 + 16. 10. 1991) in desno s konjem Anton Pretnar - Adamovec s konjem (Slika arhiv Slavko Pretnar). Hiša je bila verjetno obnovljena pred drugo svetovno vojno (zamenjana so vhodna vrata in povečana okna, glede na prvo sliko).

Že omenjeni vojak, ki je prvotno stanoval v Flegariji⁷³ pod Blejskim gradom, je bil tudi skrbnik briksenških gozdov na Pokljuki, ki so jih so imeli v zakupu Lenkoviči, in se je pred kugo umaknil v gozdarsko kočo. Ni točno poznano, ali je tu ustanovil novo domačijo Pustovino (Pr' Pustu ali Fürstu)⁷⁴, ki je nosila letnico 1649 na vežnih vratih (te hiše danes ni več), ali pa je živel pri Adamovcu. Kakorkoli že, šlo je za prišleka oziroma Lenkovičevega rojaka ali »zemljaka«, kot so ga verjetno prvotno nazivali. Lahko je bilo to tudi pri Tomaževcu na Zatrniku, ker je bil tu po letu 1700 rojen duhovnik Jurij Lenkovič, ki je umrl pri Žaku v Zabreznem. Priimek Žemva se že pojavlja zapisan v matici z letnico 1638⁷⁵ (17. 11. 1638 rojen Andrej Žemva – Adamov sin ali »zemljakov«). To je torej veliko pred letom 1735, ki ga omenja avtor prej omenjenega članka, v katerem navaja, da se je takrat »na Pustovino med svoje na Pokljuko vrnil Anton⁷⁶, ki je s seboj pripeljal posinovljenca mladega Krištofa, ki se je podpisoval Semlia Figovac Krištof ter naj bi bil sin nekega hrvaškega častnika Antonovega tovariša, ki je padel v vojni«. Pri Figovcu pa priimek Žemva zasledimo že 4. 4. 1654, ko je bil rojen Jurij Žemva (Matijev sin ali »zemljakov« iz Zatrnika) in je bil oče Matija že pred letom 1650 priženjen k Figovcu, oziroma se je od tam leta 1687 Jurijev sin Matija Žemva priženil na Slamnike k Blažu iz Stare Pokljuke⁷⁷. Župnik Francišek Jožef Kalčič, ki je bil v Gorjah v letih od 1727 do 1749⁷⁸, je pri neki cerkveni dajatvi namreč zapisal: Krištof Zemljak iz Pokljuke plačal v denarju (Christophorus Semliak de Pokluka in pecunia solvit). D. Bregant v prej omejenem prispevku opozarja tudi na rodoslovne vrzeli, nejasnosti in netočnosti, ki so povezane z nastankom priimka Žemva, ki ga postavlja šele v sredino 18. stoletja, ko gre za zapis ustnega izročila. Verjetno so priimek Žemva ali Semliak zagrešili že župniki Vincencij Raezo (1592–1632), Gaspar de Bobek (1632–1634) ali pa Thomas Cralius (1634–1659), ki so bili nameščeni kot župniki pri sv. Juriju v Gorjah. V farnih maticah se pojavljajo različne oblike tega priimka pred letom 1800v latinščini, in sicer kot Semlia(c), Semliak, Shemla, tudi Semla in Semlla, po letu 1800 pa v nemščini kot Schemua ali Shemlja. Šele nekaj let pred letom 1900 pa se pojavita dve obliki tega priimka. Prva oblika se je kot posledica švapanja izoblikovala v Žemva, ki se je ohranila v gorjanskem predelu, druga oblika Žemlja pa je izhajajoč iz polatinščenega priimka Semlia uporabljena v Zabreznici in okolici Begunj. Tam se govori, da so namreč na neki domačiji brez otrok posvojili »nekega dečka iz žlahte na Zatrniku« pred letom 1800. Po statističnih podatkih za leto 2010 je bilo s priimkom Žemva registriranih 114 oseb in je po pogostosti med vsemi priimki uvrščen na 3885. mesto⁷⁹. Še vedno najbolj pogost je v gorenjski statistični regiji (73 %), v osrednjeslovenski (15 %) in v savinjski regiji (12 %). V drugih regijah se ne pojavlja.

Kakorkoli že, nastanek priimka Žemva zagotovo lahko postavimo v prvo polovico 17. stoletja, saj je v 18. stoletju že zelo razvejano in ga zasledimo na več domačijah na Zatrniku, Slamnikih, Pokljuki in Bohinjski Beli. Tako so se pisali pri Figovcu na Pokljuki, ko je bil tu

⁷³ Grajska oskrbniška hiša, v njej je v prvi polovici 19. stoletja živel grajski gozdar. D. Čop: Zbornik Bled 1000 let. Bled 2004.

⁷⁴ Pri Pustu na Pokljuki je bil rojen 1779 duhovnik Lavrencij Poklukar, posvečen 1796, umrl v 1842 v Gorjah. Pri Poklukarju na Stari Pokljuki je bil rojen 1730 tudi Tomaž Poklukar, umrl 1814.

⁷⁵ To je 10 let prej, kot se je priženil neznani vojak k Adamovcu, kar postavlja sum, da sta brata Adam Semlla in Matija Semla imela tudi sestro?

⁷⁶ Tega imena v rodbinski veji ni zaslediti vse do leta 1884, ko je bil rojen pri Figovcu Anton Žemva, ki je pa umrl kot otrok že 27. 2. 1886.

⁷⁷ Janez Zupan: Domačije in prebivalci do konca 19. stoletja. Ob 750-letnici pisne omembe Bohinjske Bele. Zbornik Bled 1000 let. Bled 2004. Stran 285.

⁷⁸ Nikolaj Štolcar: Gorjanski župniki (izpisano iz Spomenice Župnije Gorje). Znamenja vernosti v Župniji Gorje. Zgornje Gorje 2007.

⁷⁹ Baza rojstnih imen in priimkov SURS.

leta 1792 rojen Janez Žemlja (Semlia)⁸⁰, pri Martinovcu se omenja 1783. leta rojeni Marko Žemlja (Semlia)⁸¹, pri Avterniku leta 1810 rojeni Primož Žemva⁸², pri Blažu na Slamnikih Matija Žemva, ki se je sem priženil iz Zatrnika v prvih letih 18. stoletja, in Jurij Žemva⁸³, ki se je iz Slamnikov priženil na Kunščovo domačijo na Bohinjsko Belo okoli leta 1770. Lenkovičevi sorodniki ali »zemljaki« pa niso bili le pri Adamovcu, ampak tudi pri Tomaževcu na Zatrniku, ko se omenja leta 1773 rojeni Jurij Lenkovič. Na prisotnost Lenkovičev (ali Lukancev, kot so jih imenovali) spominja tudi Martinovčevo znamenje nad Hotunjami, ki je postavljeno v spomin na smrtno nesrečo Janeza Lukanca (Lenkovičevega), ko sta z bratom Gašperjem peljala oglje s Pokljuke in je nanj padla »kripa⁸⁴« (1880), tretji brat pa je padel nekje v vojni 1877. leta tako, da je z njim izumrl rod Lukancev – Lenkovičev iz Zatrnika⁸⁵. Pred prvo svetovno vojno pa se priimek Žemva pojavlja tudi na Poljšici (Tomaž Žemva) in na Blejski Dobravi (Franc Žemva) ter v Krnici (... Žemlja). Ta imena so vpisana na spomeniku padlim vojakom v prvi svetovni vojni v Zgornjih Gorjah. Zanimivo je, da v teh vaseh kasneje, po vojni, tega priimka ne zasledimo več. Pred letom 1940 pa se ta priimek pojavlja tudi v Podhому, Sebenjah, Zasipu, na Bledu, v Lescah in Radovljici.

Podgošarjeva domačija na Zatrniku z letnico 1833. Postavljena zagotovo pred letom 1827, ker je vrisana v franciscejskem katastru. Hlev in štala sta preurejena v počitniško stanovanje. Slika posneta 2016. Tako je bila prvotno videti tudi Adamovčeva domačija.

⁸⁰ Janez Žemlja, rojen 1792 pri Figovcu na Pokljuki, posvečen v duhovnika 1826 v Ljubljani, umrl v Kovorju 1876 leta. Iz župnijske kronike – rojeni duhovniki v Župniji Gorje. Objavljeno ob novi maši Gašperja Kočana 2010 v glasilu Gorjanc.

⁸¹ Marko Žemlja, rojen 1783 pri Martinovcu na Zatrniku, posvečen v duhovnika 1810 v Ljubljani, umrl 1830 leta. Iz župnijske kronike – rojeni duhovniki v Župniji Gorje. Objavljeno ob novi maši Gašperja Kočana 2010 v glasilu Gorjanc.

⁸² Primož Žemva, rojen 1810 pri Avterniku na Zatrniku, posvečen v duhovnika 1847 v Poreču, umrl 1893 leta v Gorjah. Iz župnijske kronike – rojeni duhovniki v Župniji Gorje. Objavljeno ob novi maši Gašperja Kočana 2010 v glasilu Gorjanc.

⁸³ Janez Zupan: Domačije in prebivalci do konca 19. stoletja. Ob 750-letnici pisne omembe Bohinjske Bele. Zbornik Bled 1000 let. Bled 2004. Stran 288.

⁸⁴ »Kripo« so imenovali posebej narejen majhen voz na dveh kolesih, s katerim so posamezniki z lastno močjo vozili oglje iz Pokljuke po ozkem in strmem kolovozu.

⁸⁵ Marija Poklukar: Znamenja vernosti v župniji Gorje. Gorje 2007. Stran 53.

3. Glavna rodbinska veja rodbine Žemva (Semlla, Schemua, Semffa, Semva, Shemlja, Žemlja)

Za potrebe nekega vojaškega raziskovalca o slavnih in tudi dolgo zamolčanih avstro-ogrskih generalih Schemua, so v arhivu ljubljanske nadškofije v letu 2003 zbrali in uredili podatke iz cerkvenih matrikul za gorjansko župnijo. Iz teh podatkov je razvidno, da sta že skoraj v začetku obstajali dve moški veji rodbine Žemva (Semlla in Semla, oboje kasneje pisano v nemščini Schemua ali tudi Shemua), ki sta zagotovo imeli istega prednika že okoli leta 1600 ali nekaj let prej. Ker pa takrat za ta predel Gorenjske matičnih knjig še niso vodili⁸⁶ (začeli so jih šele po letu 1620 ali kasneje) do natančnejših podatkov o posamezniku ni mogoče priti in glede na drobtinice, zbrane od vsepovsod, o medrodbinskih povezavah lahko le ugibamo. V glavnem pa gre zagotovo za dve glavni nepretrgani moški veji rodbine Žemva od začetka 17. stoletja pa do danes, ki pa sta se potem razvejili na več podvej. Ti dve glavni veji bi lahko obravnavali tudi ločeno kot debla, saj skupnega prednika še ni bilo mogoče ugotoviti. Za začetnika starejše, tako imenovane zatrniško-mevkuške veje štejemo Adama Semlla (Žemva), ki je imel z ženo Marjeto (?) sina Andreja, rojenega na Saterniku pri Adamovcu 17. 11. 1638. Ali sta imela še druge otroke, morda hčere, iz razpoložljivih podatkov ni bilo razvidno. Tudi iz kasneje pridobljenih virov se ženskih potomcev po Adamu Semlli ni dalo ugotoviti.

Zadnji podatki⁸⁷ kažejo, da je imel **Andrej** (* 1638), Adamov sin zelo številčno družino, pa čeprav se je poročil šele v zrelih letih (pred letom 1682), star 44 let. Tudi po njem ni bilo mogoče ugotoviti ženskih naslednic, ki so v veliki družini zagotovo bile, a se je z možnostvijo njihov priimek Semlla izgubil. Iz popisa prebivalcev v letu 1754 je mogoče ugotoviti, da je imel Andrej še tedaj živečih sedem moških potomcev, ki pa so že imeli svoje družine v drugih vaseh. Andrejev naslednik na Adamovini je bil **Jurij (Georgius Shemua)**. Rodil se je 8. 3. 1701 in mu je pripadala le $\frac{1}{4}$ grunta ali hube⁸⁸. V starosti nad 50 let je še živel pri sinu Mathiasu (*1722) s svojo drugo ženo Gertrutho (* 1706) in s še štirimi otroki: Jurijem (*1724), Blažem (*1734), Simonom (*1744) in Gregorjem (*1748). Zadnji se je priženil v Meukusch No. 1 in vulgo⁸⁹ k Moshitz ter je začetnik mevkuške rodbine Žemva. Za Jurija (*1701) škofijski podatki navajajo, da je bil dvakrat oženjen, in sicer prvič 23. 5. 1728 z Dorotejo Žemva iz Stare Pokljuke in drugič 13. 11. 1737. z Gerthrutho (Jero Rekar). Govorice o naših prednikih navajajo, da je bila prva žena Doroteja veliko starejša od Jurija ter v tem zakonu ni bilo otrok. Podatki pa kažejo, da naj bi se do leta 1735/36 (ko naj bi Doroteja umrla) rodili trije otroci: Matija (1722) in Jurij (1724) kot nezakonska (illegitimus), ter Blaž (1734) kot (legitimus) zakonski otrok. Da je bilo tako, je morda obstajal kakšen zakonski

⁸⁶ V Gorjah je začetek vodenja krstne knjige 30. julij 1634. Za blejsko župnijo so ohranjene matične knjige z začetkom vodenja 1. januar 1670 – krstna knjiga, mrliška knjiga od leta 1701 in poročna knjiga šele od 5. septembra 1736 dalje. V to župnijo so spadale tudi bolj oddaljene vasi kot so Spodnje Gorje, Višelnica, del Radovne in Slamniki. Zatrnik in Pokljuke se ne omenja, ker je ta predel spadal pod radovljiške gospode, niti se ne omenja župnija sv. Jurija v Zgornjih Gorjah, ki je takrat že obstajala kot samostojna (ustanovljena že leta 1323 in se prvi župnik Jakobus omenja 1394 leta) in je starejša od blejske ustanovljene 1469 leta. Franc Gornik: Bled v fevdalni dobi. Bled 1967. Stran 168.

⁸⁷ Novi podatki so privzeti iz popisa prebivalcev iz leta 1754. T. Krampač: Gorenjske družine v 18. stoletju. Celjska Mohorjeva družba 2016. Avtor v opombah navaja, da v popisu navedenih podatkov ni doslednosti in je potrebno upoštevati morebitna odstopanja tudi za več let (do 10 let) od dejanskega izračuna starosti posameznika iz rojstnih podatkov. Popis so namreč izdelali na osnovi izpraševanj posameznika, pri čemer pa nekateri niso vedel natančno kdaj so se rodili.

⁸⁸ Grunt je poznejši izraz za »hubo«, ki pomeni skupni pojem za zaokroženo posest (vendar ne last, ker je bila zemlja v lasti zemljiške gospode) kmečke družine s stavbami in s polji ter pravicami uporabe vaške gmajne, ki je bila potrebna za življenje kmečke družine. Velikost je bila različna, 20 do 40 juter.

⁸⁹ In vulgo pomeni »po domače«, hišno ime domačije, (nem. Vulgarname).

zadržek (Doroteja naj bi bila hčer Matije Semle, torej sestrična Jurijevega očeta Andreja?). Z drugo ženo Gertrudo (*1706) Jero Rekar iz Zgornjih Lazov se je poročil 13. 11. 1737 in sta imela še dva sinova: Simona (*1744) in Gregorja (*1748), ki se je iz Adamovine odselil v Mevkš № 1⁹⁰ k Moshitz (Možicu), kjer se je poročil 3. 7. 1776 z Marijo Žitnik. Ta podatek je zagotovo zanesljiv, ker obstajajo podatki, da sta v letu 1754 živela pri Matiju na Zatrniku še oba starša, stara več kot 50 let. Poleg tega so mi Rekarjevi večkrat govorili, da so bili Možicevi v sorodstvu z Rekarjevimi na Lazih.

Najstarejši sin Jurija Žemva (*1701) je bil **Mathias** Žemva, verjetno rojen leta 1722 kot nezakonski sin z Dorotejo Semla, matijevo hčerjo, Figovčevo iz Stare Pokluke ter je bil imenovan kot prvi (primus) nosilec nasledstva in je živel na Saterniku. Z ženo Mario (*1726) sta imela sina Thomasa (*1749) in Ursulo (*1752) in verjetno še kakšnega otroka o čemer kar pa še ni bilo možno zaslediti. Ursula se je poročila k Balohu v Krnico z Mihaelom Žvegelj (Schwegel)⁹¹, ki je imel gostilno in se je ukvarjal s kramarijo⁹². Tomaž (+1749) je ostal na Adamovini in je imel sina Matevža (*1790), ki je bil verjetno na Adamovini gospodar še leta 1826. Njegov sin (? * okoli 1820) je imel le hčer Jero Žemva (*1860), ki se je poročila z Valentinom Pretnar, Lenarčevim iz Poljšice. Z njeno poroko okoli leta 1890 na Adamovini in tudi na Zatrniku priimka Žemva ni bilo več. Jera Žemva in Valentin Pretnar sta imela hčer Katarino Pretnar (*13. 11. 1889 + 17. 6. 1947), Nežko Pretnar (* 21. 1. 1897 + 28.12. 1980) in sina Antona Pretnar, rojenega 12. 5. 1902 +14. 3.1984), ki prevzel nasledstvo, nasledila pa sta ga Anton Pretnar, rojen leta 1949, in Slavko Pretnar, rojen leta 1951, ki s posestvom, kar ga je po dednih delitvah še ostalo, opravljata še danes (2015), vendar oba neporočena in brez otrok, ki bi nasledili življenje na Adamovini. Mathias (*1701) je imel še hčer Marijo, rojeno po letu 1754, ki se je leta 1781 poročila z Jurijem Sušnikom k Rothu v Krnico št. 28, vendar njuni potomci niso zabeleženi.

Drugi jurijev sin je bil tudi **Jurij (Georgius Shemla * 1724)**, tudi nezakonski z Dorotejo Semla in je bil poročen s Heleno Polc.. V maticah se je našel zapisan le njun naslednik le **Bartolome Shemla** (*27. 8. 1786). Župnik Muhovic⁹³ je pripisal za botra (Bathen) Georga Ureuz (Anžkovega) in Marijo Shemla (*1723 – žena od brata Matije). Pri njem je prvič (?) tudi zapisana hišna številka Adamovčeve domačije (Haus №. 27) Krniza 27.

O Jurijevih sinovih **Blažu** (*1734) še zakonski z Dorotejo Shemla in o **Simonu** (*1744), ki je bil zakonski z Gertudo Rekar (*1706) ni poznanih drugih podatkov. Najmlajši Jurijev sin iz drugega zakona z Gertrudo Rekar pa je bil Gregor Žemva (*9. 3. 1748) pa je začetnik mevkške veje rodbine Žemva.

Znani Andrejevi (*1638) moški potomci, Jurijevi bratje, pa so bili: **Thomas Shemua** (*1689), **Andreas Shemua** (* 1685, + pred letom 1754), **Sebastianus Shemva** (* 1693), **Mathias Shemua** (* 1694), **Joannes Shemua** (* 1704) in **Josephus Shemua** (* 1700).

Thomas Shemua (*1689) se je oženil na Koritno in postal podložnik proštije Blejski otok (lat. subditi huebani praeposituare in insula Werth). Imel je tri sinove in dve hčeri.

⁹⁰ Danes nosi ta domačija – kajža hišno številko Mevkuž 9 in hišni priimek Tancar od leta 1953.

⁹¹ Glej rodovno vejo barona Josefa Schwegel

⁹² Kramarija – manjša trgovina

⁹³ Blaž Muhovic, župnik v Gorjah 1784–1789.

Andreas Shemua (* 1685, + pred letom 1754) je imel sina Blaža (* 1714). Ta je z ženo Lucio (* 1716) in hčerami Agnes (* 1733), p. Podlipnig, Mario (*1737) in Heleno (* 1746) živel v vasi Grad na Bledu. Drugi Andreasov sin Jurij (* 1716) je z ženo Dorotheo (+ 1716) in otroki Mathiasom (* 1739), Elizabeto (* 1744), Mario (* 1746) in Margharetho (* 1751) živel na Zatrniku. Njihovi nasledniki niso znani. Najmlajši Andreasov sin Andrej (* 1720) pa se je priženil k Petrovcu na Selo pri Žirovnici (lat. ex pago Schellu). Rodila sta se mu hčer Maria (* 1732) in sin Andreas, ki ga je nasledil in velja za začetnika rodbine Žemlja.

Sebastianus Shemva (* 1693) je bil kajžar na posestvu sv. Andreja na Rečici (lat. caisler ad sanctum Adream in pago Rezhizh). Poznan je le njegov sin Marcus Shemua (* 1714), ki pa sta z ženo Agnes (* 1704) imela le neporočeni hčeri Mario (*1731) in Gertrudis (* 1734). Pri ovdovelem **Sebastianusu** (Boštjanu, starem nad 60 let) je prebivala družina Janeza Urevca (Joannis Weuz), ki je bil verjetno Anžkov z Zatrnika.

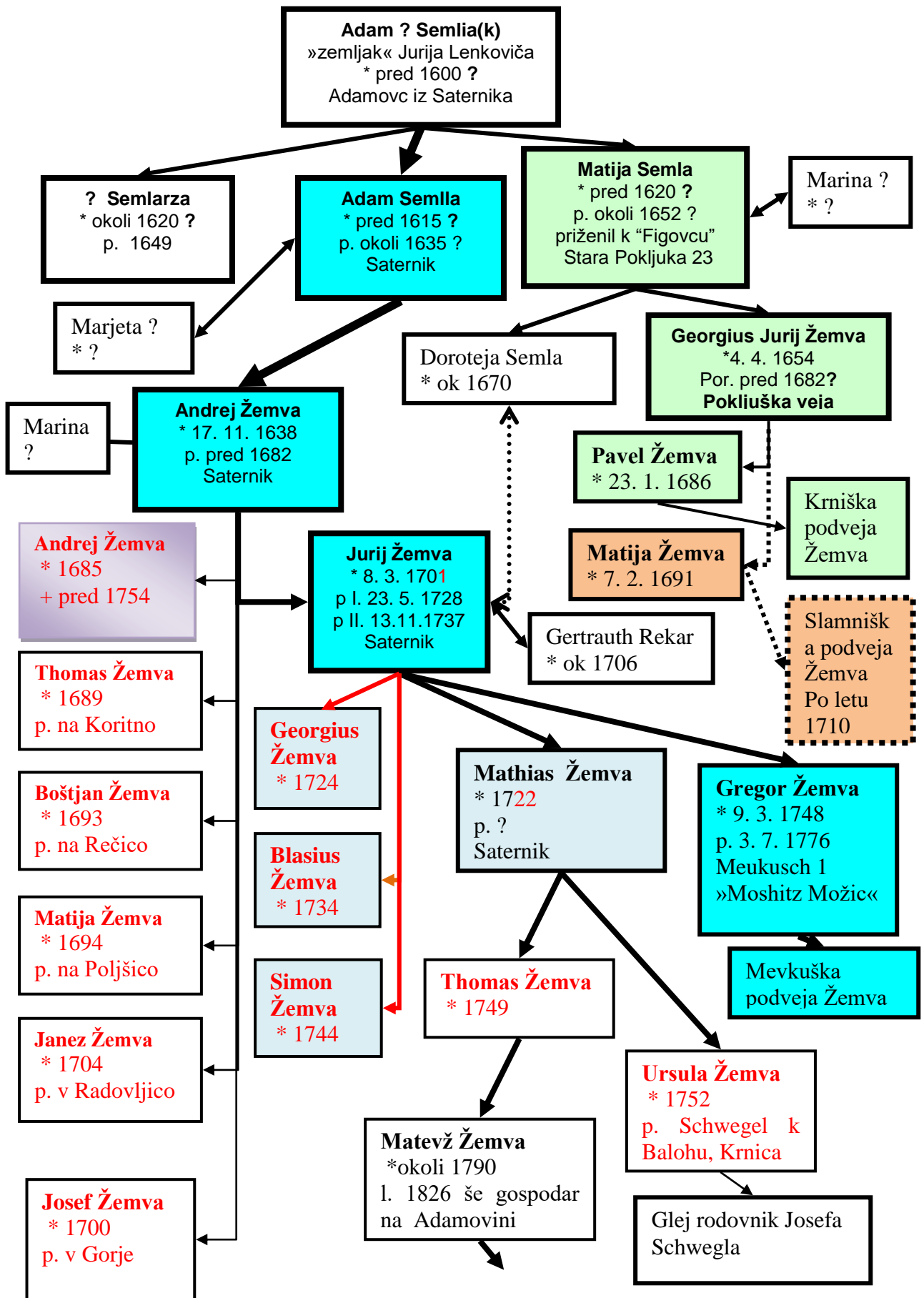
Mathias Shemua (* 1694) se je priženil na Poljšico in je pripadal gospodstvu Thuren iz Radovljice (nem. Herschaft Radtmansdorff unter Demgraffev von Thurn). S precej mlajšo ženo Chatarino (* 1714) sta imela hčer Mario (* 1739) in sinove Joannesa (* 1745), Franciscusa (* 1748) in Primusa (* 1751). Potomcev teh otrok ni mogoče zaslediti in niso poznani.

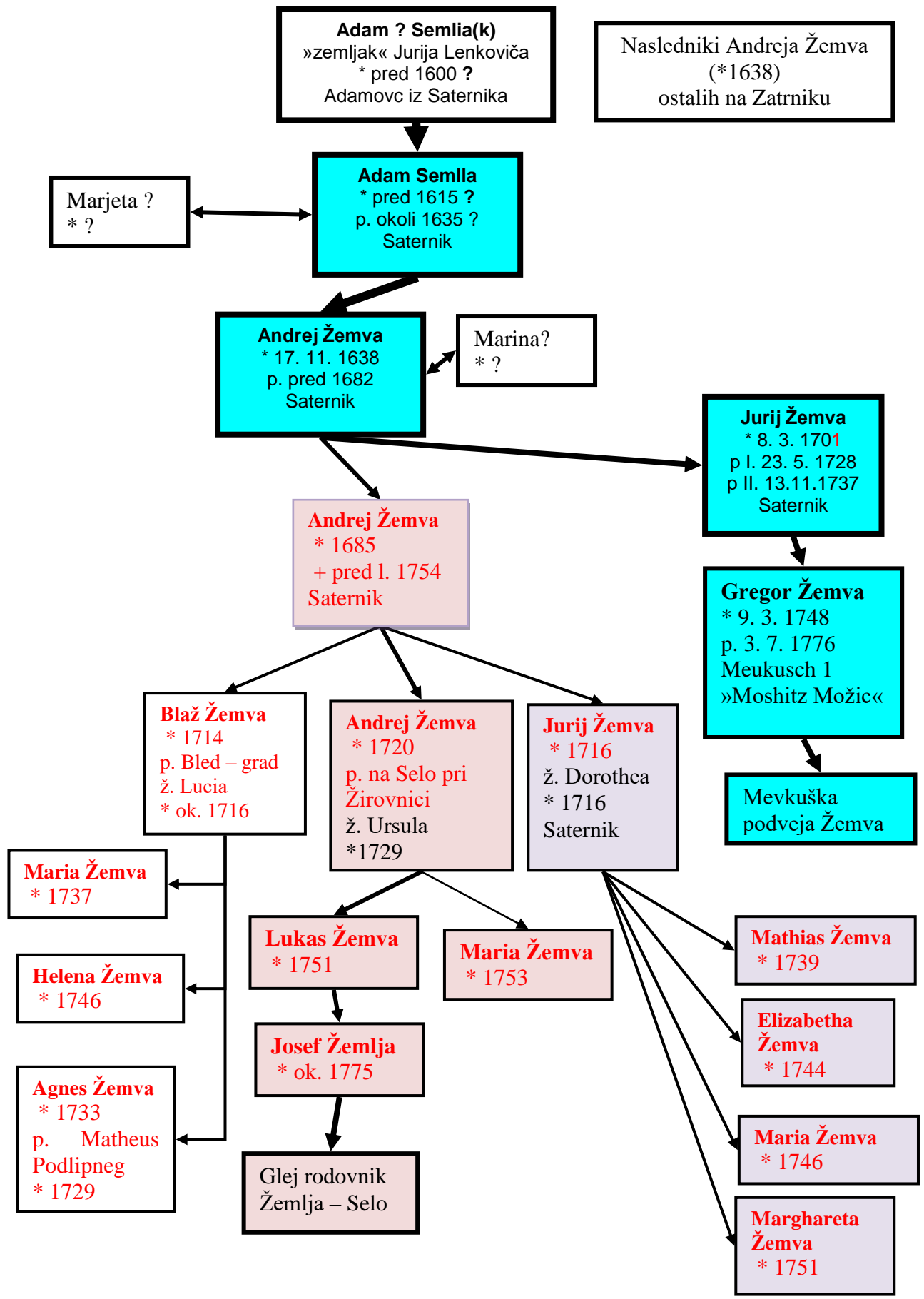
Joannes Shemua (* 1704) je pripadal župniji sv. Petra v Radovljici, kar pomeni, da se je tja priženil. Z ženo Heleno (* 1724) sta imela sinova Valentinusa (* 1749) in Josephusa (* 1752), katerih nasledniki niso poznani in tudi priimka Žemva v Radovljici ni zaslediti. Pri njem je takrat živela ženina mati Helena, stara 50 let in vdova.

Najmlajši od Andrejevih (*1638) otrok je bil **Josephus Shemua** (* 1700). Bil je oženjen z Magdaleno (* 1694) v Zgornje Gorje (Obergerinsi). Njuni potomci niso poznani. Z njima je stanovala šestdesetletna (?) vdova Elishabetha Jashkotouka, ki bi bila lahko Magdalenina sestra.

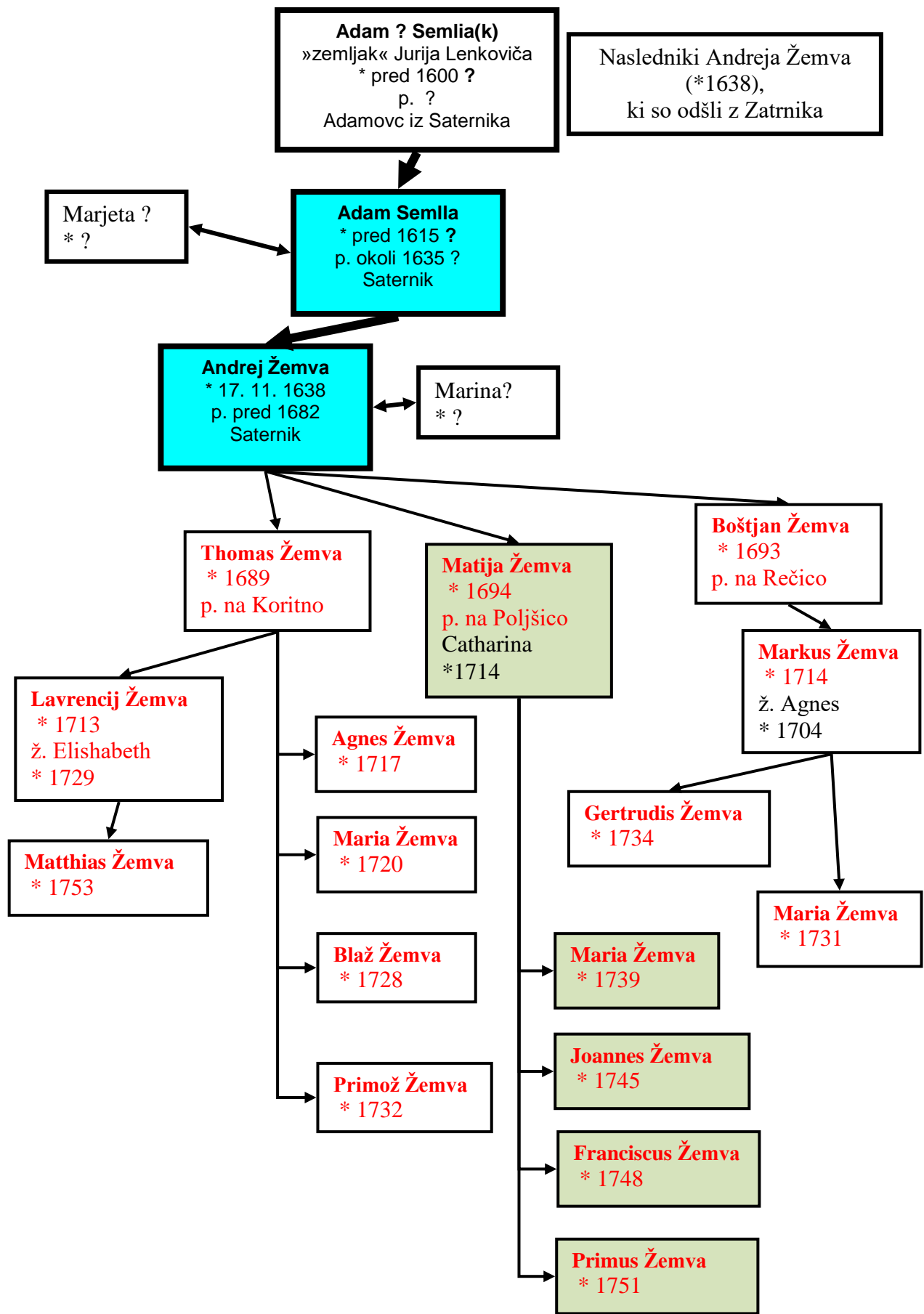
Za prikazano rodbinsko drevo je značilno, da pri večini posameznikov manjkajo podatki o letu smrti, tako da starosti posameznikov ni mogoče ugotoviti. Za razrešitev kakšnega od teh vprašanj bi bilo treba preiskati še matično knjigo umrlih, če obstaja za ta čas. Posebna uganka je tudi razvejanost po ženski strani, to je po sestri Adama Semlle in Matije Semle, za katero se ve le, da se je z njo oziroma s »hčerjo sorodnikov (ali zemljakov) Lenkovičev« poročil k Adamovcu v letu 1649 neki Andrej Bobek (* 1624)⁹⁴, potomcev po njej pa ni bilo mogoče zaslediti.

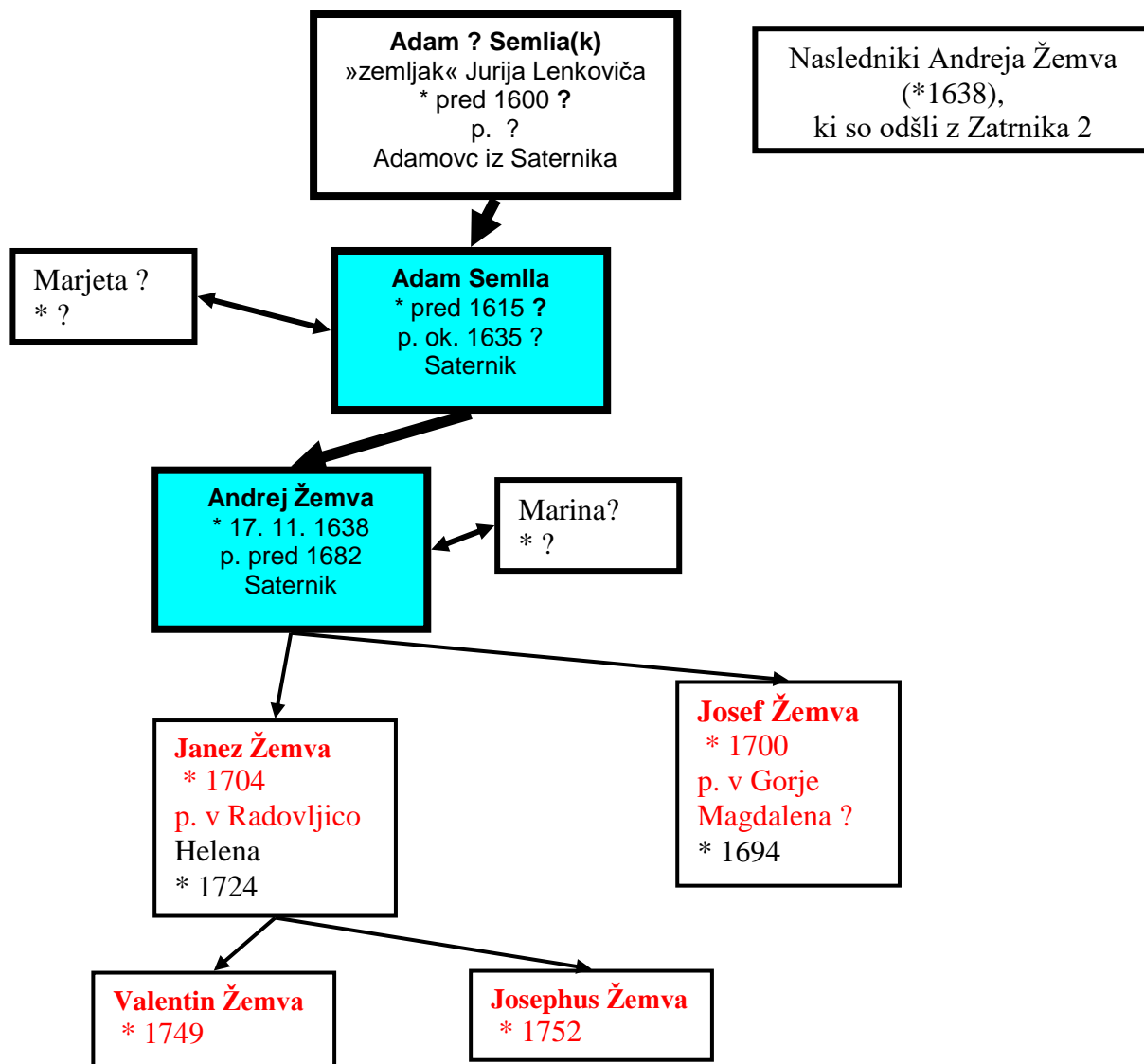
⁹⁴ Rodbina Bobek iz Radovljice, lastniki fužin v Radovni, rudarski sodniki v Kropi.

Kot kažejo podatki, so vsi Andrejevi sinovi zapustili Adamovino na Zatrniku in se naselili v drugih vaseh. Adamovina se je razdelila med Andreja (* 1685) in Jurija (* 1701) tako, da sta postala četrtinska kmeta (1/4 Hübler). To, da je bila celotna posest razdeljena že prej med Adamom in Jurijem iz Stare Pokljuke, je manj verjetno, saj obstaja verjetnost, da je imel Adam več potomcev, in ne le Andreja (* 1638), o katerih pa ni podatkov.

V tem času pa je priimek Žemva (Schemua) poleg domačij iz Zatrnika in Pokljuke vpisan tudi pri domačijah v naselju (In der Ortschaft) Krnica (Kernize), in sicer pr' Figovc (Martin Schemua) № 23, pr' Roth (Mathias Schemua) №. 28, pr' Otavniko ali pr' Avtneko (Dominik Schemua) № 30 in pr' Vorho (M. Schemua) №. 37, v drugih okoliških naseljih pa še pr' Balantič – Walantezh (Minua Miha Schemua) v Spodnjih Gorjah №. 37, pr' Kovarjo (Simon Schemua) v Podhому № 27, pr' Kovačo (Georg Schemua) v Zgornjih Gorjah № 16 in pr'

Godco (Johan Schemua) na Zgornjih Lazih №. 49⁹⁵. V naselju Mevkš pa tega priimka (Namen der Besitzer) v tem času ni mogoče zaslediti, čeprav so se pri Možicu (h. št. 1) in pri Markotu (h. št. 9) pisali Žemva. Pod hišno številko (Unter Haus No.) Mevkš №. 1 je naveden Blaž Schumer (ni naveden Matija Žemva ali njegov sin Blaž Žemva, ki se je poročil 26. 2. 1869, in se v matičnih knjigah vodita pod to številko)⁹⁶. Vzrok je verjetno v tem, ker sta bila kajzarja in jima pašne pravice niso pripadale. Prav tako je pod Mevkš № 9 za lastnika naveden Jakob Schumer, čeprav so pod to številko živeli Markotovi že od leta 1757 in bi morala biti navedena Jakob Žemva ali njegov sin Matevž Žemva.

Hišne številke so bile tu uvedene razmeroma pozno, šele okoli leta 1870, torej skoraj 100 let kasneje, kot je to z reformami predpisala Marija Terezija⁹⁷. Z uvedbo hišnih številk sta bila zaselka Zatrnik in Pokljuka vključena pod najbližjo spodaj ležečo vas Krnica in se v upravnih evidencah ne omenjata kot samostojna zaselka (tudi danes ne). Domačije iz Zatrnika so tako dobile hišne številke pr' Adamouz №. 27, pr' Anscheko № 26, pr' Martinouz № 25 in pr' Podgošarjo № 44. Ta domačija je mlajšega nastanka in je najbližja Adamovini ter je nastala po letu 1830, katere postavitelj je bil nekdo od Adamovčevih, ker deli njihovo posestvo. Na Pokljuki pa so domačije nosile hišne številke pr' Figovc № 23, pr' Poklukarjo № 24, pr' Roth № 28, pr' Pusto (Fürsto) no. 22, pr' Avtrneko (Otauniko – Otavniko) №. 30. Ta domačija⁹⁸ je že na nižjeležečih Hotunjah⁹⁹ in jo težko prištevamo k Zatrniku ali Pokljuki, ki ležita mnogo višje na nadmorski višini od 700 pa do več kot 1000 metrov.

V teh precej visokih predelih so bile življenjske razmere precej slabše, zahtevnejše in ostrejše kot v blejski okolici ali na »Desheli«, kar je vplivalo tudi na pridelovanje hrane za preživetje in drugih potrebnih dobrim. Krompirja in koruze takrat še niso poznali, pa tudi kasneje te poljščine niso najboljše uspevale. Od žit so gojili le ječmen, rž in oves, pšenice in ajde je bilo bolj malo, od stročnic pa bob in grah. Fižol, koruzo, krompir in deteljo so v teh krajih začeli intenzivno gojiti šele po letu 1800¹⁰⁰. Fižol je tu le redkokdaj dozorel, tudi koruza ni dajala pridelka, le krompir je nekoliko izboljšal prehrano. Sadje, kot so jabolka in hruške, tu niso uspevali in so bili gozdni sadeži, kot so jagode in borovnice, edini priboljšek pa tudi zdravilo. Hranili so se z močnatimi jedmi in suhim mesom. Pridelovali so tudi lan, ki so ga predelovali v platno. Po tem izdelku je bila rodbina prepoznavna in je bil pomemben vir dohodka. Pri živinoreji je prevladovala drobnica, predvsem koze in ovce, ki so se pasle in obirale strma pobočja Trnika¹⁰¹. Poleg prediva je bila volna potrebna za toplo obleko, zato so vsakdanje življenjske potrebe zahtevale gojenje drobnice. Pogoji za vzrejo govedí ali konjev so bili slabi, saj so lahko opravili le eno košnjo sredi poletja. Zaradi tovrstne živinoreje so potrebovali velike pašnike, ki pa jih zatrniški niso imeli in so zato krčili površine na pobočju Trnika. Bližnji planinski pašniki so bili v lasti graščine, ki so jih srenje (posamezne blejske vasi) jemale v zakup za svoje člane. Glede paše v planinah je bilo med srenjami in gospodo

⁹⁵ Od navedenih v popisu je v rodbinsko vejo možno uvrstiti le Martina Žemva – Figovca, vse ostale pa ne, kar kaže, da so obstajale še druge sorodstvene veje, ki jih pa ni možno slediti.

⁹⁶ Von der k.k. Grundlasten – Ablösungs – und Regulirungs Landes – Commission für Krain.

⁹⁷ Nevoljniški patent iz leta 1782.

⁹⁸ Domačijo pr' Avtnekarju bi praviloma morali pisati pri Otavniku, s takim imenom so poznana hišna imena na Poljšici in v Gradu (Bled) še danes.

⁹⁹ Hotunje kot ledinsko ime so poimenovane po svobodnjaku Hotimirju.

¹⁰⁰ V avstro-ogrskih deželah je gojenje novih poljščin (detelja, koruza, krompir) bilo uvedeno po jožefinski reformi 1782 (Jožef II - kmečki cesar in sin Marije Terezije)

¹⁰¹ Ustno izročilo starejših prebivalcev Zatrnika pravi, da je ime nastalo iz tega, ker je bilo na tem hribu Trnik veliko trnja in so ga priseljenci morali izkrčiti za pašnike in travnike. Pri tem pa so jim bile v veliko pomoč koze.

veliko pritožb in sporov. Že leta 1609 se omenjata bližnji planini Veldesser Ribinschica¹⁰², ki danes nosi ime Grajska planina in so jo poleg grajskih koristili tudi kmetje iz vasi Grad in Zagorice, druga sosednja ali bližja Adamovini pa se je imenovala Retschiezer Ribinschica ali danes imenovana Rečiška planina¹⁰³. Ker ta planina meji na posesti Adamovine oziroma je mejna posest med radovljiško in blejsko, ni bilo naključje, da je bila ta domačija postavljena tik ob poti, ki je iz Krnice in Bleda vodila na zgoraj omejeni planini. Mimo te domačije so kmetje gonili živino na pašo in po tej poti je potekal ves promet lesa, oglja in rude s Pokljuke v dolino na fužine v Radovni. Adamovci so tako tudi imeli vlogo nadzornika nad tem prometom in so o tem morali poročati radovljiškim gospodom (namesto tlake, ki je niso opravljali). Posebne tlačanske obveznosti niso omenjene, le da so morali opravljati vozno tlako s tem, da so tovorili obdelani les ali škodlje v Radovljico. Gospodom pa so morali biti na voljo tudi za gonjače pri lovu na tem področju. Med dolinci je o zatrniških krožila tudi krilatica »viden si bil, pa nisi videl nikogar«, kar pomeni, da so na skrivaj nadzirali vsakogar, ki je šel tod mimo po poti v planine ali z drugimi nameni, a so mimoidoči imeli občutek, da nikoli ni nikogar doma. Šele ko si malo počakal, se je premaknila kakšna veja v grmu ali pa so zaškripala hlevska ali hišna vrata in se je kdo od družine nenadoma pojavil iz gozda ali hiše.

Sedanjo cesto iz Gorij na Pokljuko so gradili med gradnjo bohinjske železnice po letu 1905 in med prvo svetovno vojno, ko so na zahodnih pobočjih Pokljuke nad Bohinjem pripravljali rezervno obrambno linijo. Makadamska cesta je bila zgrajena šele pred drugo svetovno vojno, pravzaprav šele v 50. letih, ko so urejevali vojaške objekte na Rudnem polju. Nova cesta je bila potrebna za prevoz večjih količin lesa, ki so ga potrebovali pri gradnji železnice in tudi sicer se je tako odprla pot za masovno prodajo te dobrine. Na železniški postaji Bled jezero so postavili nakladalno rampo za les, v neposredni bližini pa še dve žagi za razrez hlodovine. V zvezi z izkoriščanjem gozdov so med grajskimi in fužinarji omenjeni tudi številni spori zaradi poseganja v gozdove zasebnih gospodstev. To cesto so posodobili in asfaltirali okrog leta 1970, predvsem za to, da se maršalu in Edvardu ni kadilo, ko so ju vozili na lov v pokljuške gozdove. Največkrat so ju peljali na gamse ali kozoroge. Medtem ko so bili tovariši na lovu, pa sta tovarišici Johanca in Pepca nabirali rožice po planini. Tako se je pač med ljudmi govorilo.

Generacija naših prednikov¹⁰⁴, ki so živeli v letu 1837 so imeli priliko v živo videti danes blaženega Antona Martina Slomška, ki je na svojem tretjem počitniškem potovanju po slovenskih deželah Štajerski, Koroški, Kranjski in Hrvaški obiskal tudi Gorje¹⁰⁵. Ko je bil Slomšek spiritual¹⁰⁶ v Celovcu¹⁰⁷ je počitnice izkoristil za potovanje in jih gredoč opisoval v dnevniku, ki jih je dr. Fran Kovačič predstavil v knjigi¹⁰⁸. Zelo obširno opisuje tretje potovanje čez Koroško, Kranjsko, Hrvaško, Medjumurje in Spodnje Štajersko, ki ga je

¹⁰² Za Ribšico ali Ribišico se je uporabljalo ledinsko ime za široko področje v osrednjem delu Pokljuke. Na nekaterih starejših zemljevidih tega področja je to tudi ime za potok, ki izvira iz mokrišč ali morosta pod Grajsko in Rečiško planino, večkrat ponikne in teče po Grabnu oziroma po Pokljuški soteski.

¹⁰³ Milko Kos: O nekaterih planinah v Bohinju in okoli Bleda. Geografski vestnik XXXII. Stran 136. Ljubljana 1960.

¹⁰⁴ Možiceva Janez (* 1811) in Blaž (1815), Figovčev Martin Žemva, Janez Schwegel itd.

¹⁰⁵ Dr. Anton Mrdved: Knezoškof lavantinski Anton Martin Slomšek. Spominska knjiga ob stoletnici njegovega rojstva. Družba sv. Mohorja v Celovcu 1900.

¹⁰⁶ Spiritual (lat. Spiritus – duhoven), duhovnik odgovoren za duhovno vzgojo gojencev v semenišču ali samostanu,

¹⁰⁷ Slomšek je bil spiritual v Celovcu od oktobra 1829 do 1838, ko je bil postavljen za dekana in nadžupnika v Vuzenici.

¹⁰⁸ Prelat dr. Fran Kovačič: Služabnik božji Anton Martin Slomšek, knezoškof lavantinski. DMC Celje, 1934.

opravil v času od 28. avgusta do 28. septembra 1837. Večino poti je prepotoval peš, sem pa tja se mu je ponudila prilika, da je prisedel na kakšen furmanski voz ali pa so ga nekateri župniki odpeljali do sosednje župnije, redko pa je uporabil poštni voz. Ta popis začanja Slomšek z ruskim pregovorom: »Kdor prepotuje svet, mora postati modrejši«¹⁰⁹. V Gorje ga je pospremil že 2. septembra kranjskogorski in dovški župnik, kjer ga je z »vso ljubeznijo« sprejel dekan Strel¹¹⁰. Bivanje v Gorjah Slomšek opisuje takole: »Bilo je v soboto popoldne, ko se je z blejskega otoka in iz drugih cerkva slišalo slovesno zvonjenje. Proti večeru so (gorjanski) verniki hiteli v cerkev, da bi že na predvečer opravili svojo pobožnost. Ko je Slomšek stopil v cerkev, je že vse polno ljudi stalo ob spovednicah. Oba spovednika, dekan in kaplan, sta imela dovolj opravila v soboto zvečer in še drugi dan. (Slomšek jima ni mogel pomagati spovedovati, ker v tuji škofiji ni imel spovedne pravice). V nedeljo je bila služba božja prav spodbudna, samo s petjem Slomšek ni bil prav zadovoljen. Verniki so po večini imeli molitvenike v rokah. Po kosilu sta se z dekanom odpeljala na Bled, da si ogledata to »krono kranjske dežele«. Stopila sta v precej trhel čoln in ker ni bilo veslača, je dekan sam veslal in tako sta srečno dospela do stopnic. Po srečnem povratku iz otoka sta si ogledala še blejski grad. Z gradu sta na nasprotni strani jezera ugledala poln čoln belo oblečenih ljudi (takrat je veljala bela obleka za žalno). Bili so pogrebci, ki so preko jezera peljali mrliča k zadnjemu počitku na pokopališče ob župnijski cerkvi sv. Martina. Zvedela sta, da je bil edini sin priletnega očeta: nekoliko vinjen je vozil tik ob jezeru pa je padel v vodo in utonil. Ob tem prizoru je Slomšek dejal dekanu: nekaj časa gre za človekom spomin, kakor bela proga za ladjo, kmalu pa vse izgine. Drugi dan je bi namenjen v Bohinj k Savici, pa so težki oblaki napovedovali slabo vreme in je zato raje krenil proti Ljubljani. Dekan ga je v svoji kočiji dal odpeljati do Podsave, od tam pa je nadaljeval pot peš.

V tem kratkem opisu Slomšek jedrnato opisuje takratno vsakdanje življenje in dogajanje v Gorjah, kar v drugih publikacijah ni zaslediti.

¹⁰⁹ F. Kovačič: Služabnik božji Anton Martin Slomšek. Str. 111.

¹¹⁰ Janez Strel, dekan in župnik v Gorjah od leta 1825 do leta 1845.

4. Zatrniško-mevkuška veja rodbine Žemva

Zatrniško-mevkuška rodbinska veja se začne z Adamom Semllo (Schemuo, Žemvo), ki je bil tu rojen zagotovo pred letom 1615 in se je okoli leta 1635 poročil z neko Marjeto (?). Kako velika je bila družina, ni znano, je pa zelo malo verjetno, da sta imela le edinca Andreja Žemvo (* 17. 11. 1638), ki je bil že vpisan v krstno matico pri sv. Juriju v Zgornjih Gorjah. Menim, da je moralo biti več otrok, le da njihove usode niso znane. Po zadnjih podatkih, pridobljenih iz popisa prebivalcev junija 1754, pa sem ugotovil, da je imel Andrej (* 1638) zelo številčno družino – sedem sinov (ženske potomke niso poznane). Tu kaže, da sta v eni družinski skupnosti¹¹¹ na Zatrniku ostala najstarejši sin Andrej Žemva (* 1685) in šesti sin Jurij Žemva, ki je postal pater familias na Adamovini, ki se je verjetno tedaj razdelila, saj sta oba zabeležena kot četrtinska kmeta, Andrej (* 1638) pa je zabeležen kot polovični kmet.

Pri Juriju Žemvi (* 1701) se postavlja več ugank, ki jih danes skoraj ni mogoče več rešiti in postavljamo lahko le domneve. Z Dorotheo Semla (* 1670), hčerjo Matije Semle iz Stare Pokljuke, ki je bila tudi sestrična Jurijevega očeta Andreja Žemve (* 1638), je imel Jurij (* 1701) pred prvo poroko 23. 5. 1728 dva otroka (illegitimus): Matijo (* 1722) in Jurija (* 1724). Dorothea (* 1670) je edina znana ženska potomka Matije Semle iz Stare Pokljuke in je bila sestra Jurija Žemve (* 1654), ki ga štejemo za začetnika pokljuško-krniške rodbinske veje Žemva. V tistem času pa tudi nekoliko kasneje so znani primeri, da so se med seboj poročali v bližnjem sorodstvu (bratanci in sestrične), in sicer iz socialnih in ekonomskih razlogov, da se ohrani družina in posest ter se tako zagotovi nasledstvo. Zelo pogoste so bile take rodbinske vezi tudi med gospodo. Verjetno sta morala pridobiti posebno dovoljenje ordinariata (Cum licentia parchi in) ali pa bil vzrok kaj drugega. V tem zakonu se jima je rodil še Blasius Žemva (* 1734), Glede na njeno visoko starost pa je malo verjetno, da bi imela več otrok. Dorothea je umrla leta 1735 in Jurij (* 1701) se je drugič poročil 13. 11. 1737 z Gertruth (Jero *1706) Rekar, doma iz Zgornjih Lazov. V njunem zakonu sta se rodila še sinova Simon Žemva (* 1744) in Gregor Žemva (* 9. 3. 1748), ki je naslednik rodbinskega imena Žemva glavne zatrniško-mevkuške veje. Vsi so v času popisa leta 1754 še živeli na Adamovini.

Iz te Adamove rodbine je moralo biti še več moških potomcev, a niso poznani. To razlago utemeljujem tudi z dejstvom, da je bilo vse do leta 1890 v vaseh Spodnje Gorje, Podhom, Zgornje Gorje in Blejska Dobrava več oseb, ki so nosile priimek Schemua, a jih v poznanih rodbinskih povezavah ni mogoče najti¹¹² pa tudi danes se prebivalci teh domačij pišejo drugače. Da bi v teh primerih šlo za napake, je težko reči.

Gregor Žemva (* 9. 3. 1748) se je iz Adamovine odselil v Mevkš № 1¹¹³ k Moshitzu (Možicu), kjer se je 3. 7. 1776 poročil z Marijo Shitnek (* 1751), hčerjo kajžarja Leonardusa Shitneka (* 1729) in Marie Shitnek (* 1724) iz Grabča. Gregorjeva žena Maria (* 1751) je imela še starejšo sestro Elisabeto (* 1747). Več pa o tej družini ni znano, tudi v času popisa je bila to edina družina s tem priimkom Shitnek. Prav tako ni poznano, zakaj sta se naselila v

¹¹¹ Iz opisov Ivana in Jurija Lenkoviča lahko preberemo, da so pri uskokih družine obsegale tudi več kot 30 članov, ki so bili med seboj v sorodu.

¹¹² Pri Otavniku (Avtneko) Krnica 30 (Zatrnik) je bil Dominik Schemua, pri Rothu Krnica 28 je bil Matija Schemua, pri Vorho (M. Schemua) Krnica 37, pri Balantič – Walantezh (Minua/Miha Schemua) Spodnje Gorje 37, pri Kovarjo (Simon Schemua) Podhom 27, pri Kovačo (Georg Schemua) Zgornje Gorje 16, pri Godco (Johan Schemua) Zgornje Laze 49

¹¹³ Danes nosi ta domačija – kajža hišno številko Mevkuž 9 in od leta 1953 hišni priimek Tancar.

Mevkš in prevzela hišno ime Možic (Moschiz), saj je v pregledu obveznosti lastništva po nepremičninah (Grundlasten Ablösungs ...) pod to hišno številko Mevkš № 1 navedena lastnica Maria Shumer (Žumer) in kot je znano, se vse do leta 1900 (morda tudi kasneje) v pisanih virih za to hišo kot lastniki ne navajajo družine s priimkom Žemva. To je bila prva hiša oziroma kajža, ki je bila postavljena v kajžarskem naselju Mevkš, ki je nastalo ob zahodni strani Višelnice na ledini »na Meukushe«¹¹⁴ in je po mnenju zgodovinarjev zelo mladega nastanka¹¹⁵. Vendar novejša raziskava naključno odkritih fresk¹¹⁶ sv. Krištofa na severni zunanjsčini prezbitarija postavlja cerkev sv. Miklavža v Mevkužu v leto 1465, ko je bila cerkev takrat na novo sezidana in posvečena. V arhivskem arhivu pa se posredno kot podružnica sv. Jurija omenja že leta 1430.

Cerkev sv. Miklavža iz leta 1739 in notranjost s freskami iz leta 1430 v Mevkužu

Obstaja pa tudi možnost, da so bile kajžarske domačije v lastništvu gospodarja, ki mu je kajža pripadala, in so bili prebivalci le najemniki, kajti tudi Gregorjev naslednik sin Matija (* 4. 2. 1778) niti njegov naslednik sin Blaž (* 1815) še nista vpisana kot posestnika v omenjene sezname obveznikov lastništva (1860–1867) in tudi pri Markotovih, ki so se ravno tako pisali Žemva, je bil kot lastnik zapisan Žumer.

¹¹⁴ Andrej Pleterski: Nevidna srednjeveška Evropa. Župa Bled. ZRC Ljubljana 2011. Str. 48.

¹¹⁵ »Stari ljudje pripovedujejo, da je bil radovljiški grof tukaj na lovu in da se je izgubil v mevkuški soteski. Obljubil je zidati na tem kraju kapelo, ako bode rešen. Nevarnosti otet spolni oblubo in postavi cerkvico z zvonom Bogu v čast in zahvalo. Ta zvon je visel v cerkvi sv. Nikolaja še pred letom 1900 (mali zvon) s premerom 49 cm. Imel je le napis v gotiški minuskuli (IHS maria hilf uns aus aller not amen) in upodobljeni dve figuri, pes in zajec, ki sta izmenično vtisnjena med posamezno besedo. Ta pisava se je nehala uporabljati pred letom 1550, kar pomeni, da je bila kapela postavljena pred tem letom.« (Jožef Lavtižar: Zgodovina župnij dekanije Radovljica. Ljubljana 1897)

¹¹⁶ Janez Höfler: Srednjeveške freske v Sloveniji. Gorenjska. Družina 1996.

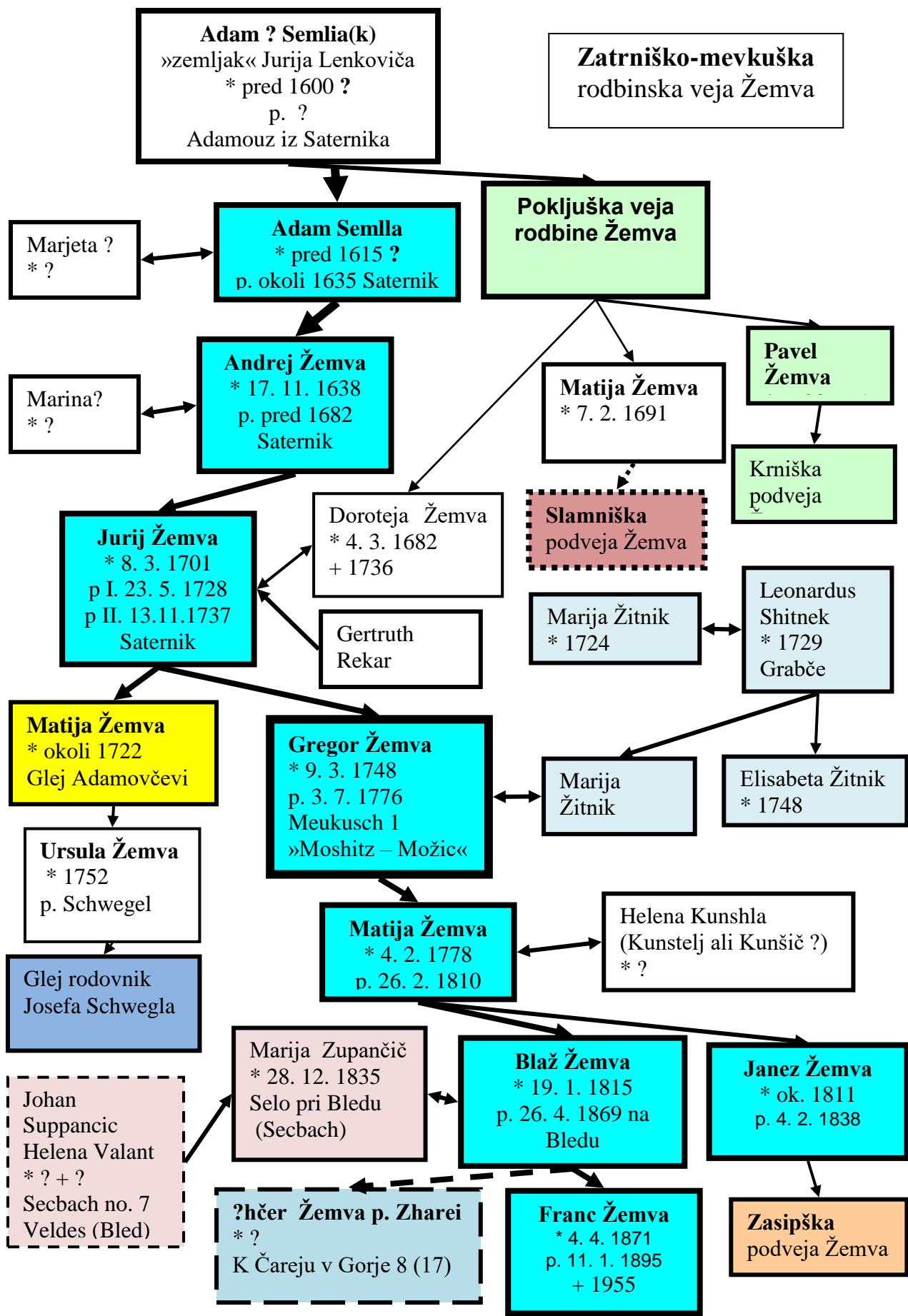
Matija Žemva (* 1778) že rojen v Mevkšu se je poročil 26. 10. 1810 s Heleno Kunshla (* ok. 1780). Njen priimek je v originalu težko berljiv in tudi v taki obliki v Gorjah ali okolici ni obstajal. Tudi priimka Kunstlja (Kunselj), ki se ji v nekaterih virih navaja takrat tu še ni bilo. Verjetno se je pisala Kunshiz (Kunšič) oziroma izpeljano v Kunshizla (Kušičla), ki pa je bil takrat omenjen v devetih družinah in eden od najbolj pogostih priimkov v Krnici. Poznana sta le dva njuna moška potomca: Blaž (*19. 1. 1815), ki je nasledil očeta Matijo pri Možicu v Mevkšu, drugi njun otrok pa je bil Janez (* ok. 1811), ki pa je bil lahko tudi starejši od Blaža, torej je bil lahko rojen pred letom 1815, zagotovo pa pred letom 1820, ker se je že 4. 2. 1838 poročil z Marijo Černe, s katero sta živela na Mlinem na Bledu. Iz te veje se je razvila zasipška podveja mevkške rodbine Žemva. in tako je Janez (* ok. 1811) začetnik **Šuštarjeve rodbinske veje** v Rebru v Zasipu. Potomci vedo povedati, da se je pred tem učil šuštarске obrti na Koroškem. Tudi njegovi potomci so se s to obrtjo ukvarjali v Zasipu.

Tudi življenje **Blaža Žemve** (* 1815), ki je ostal v Možicevi kajži v Mevkšu, je polno ugank. Ni znano, zakaj se je oženil šele pri starosti 54 let z 20 let mlajšo Marijo Zupančič iz Sela pri Bledu. Govorice med ljudmi povedo, da je bila to že druga žena, s katero je imel sina Franca (* 1871). Iz prvega zakona pa naj bi imel hčer (?), ki se je poročila k Zharei (Čareju) v Gorje št. 8 (danes Zgornje Gorje št. 17). Njeni potomci niso poznani. Ta hči naj bi bila polsestra (ne sestra) Franca Žemve (* 1871), s katerim se nista najbolje razumela. Tudi številni Frančevi otroci jo niso imeli za pravo teto. Blaževa žena Marija Zupančič je bila rojena 28. 12. 1835 Johanu Suppanzhizhu (* ok. 1800) in Heleni Valant (* ok. 1800) na Selu pri Bledu (Sebach № 7, Veldes). V virih iz leta 1754 so se našli zapisani njeni predniki: Matevž (* 1704) in njegova žena Margaretha (* 1704), njuni otroci Matija (* 1728), Ursula (* 1734) in Primus (* 1740), prek katerih se je prenesel priimek na Johana Suppancic. Bili so kajžarji soseske sv. Štefana na Kupljenku.

Blažev sin **Franc Žemva** (* 4. 4. 1871) pa je kot edinec nadaljnji nosilec mevkške veje rodbine Žemva.

Pogled na vas Mevkuž (maj 2016) z Višelnice

Kot so pripovedovali predniki, brat in sestra (verjetno polsestra) nista bila navezana drug na drugega, kar dokazuje tudi to, da številčni Frančevi otroci svoje tete skoraj niso poznali in tudi teta jim ni kazala posebne naklonjenosti, čeprav je bila brez svojih naslednikov. Niso je klicali po imenu, pravili so ji le stara Čarejka. (Kot otrok sem si predstavljal, da govorijo o neki čarovnici.) Vzroki za to odtujenost niso poznani.

Fotografija iz mladosti, verjetno posneta ob zaroki ali kaki drugi priložnosti, ker nosi datum 15. avgust 1894 – na veliki šmaren. Levo zadaj stoji Franc Žemva, pred njim pa Marjeta Černe. Desno od nje stoji Frančeva (pol)sestra, Blaževa hčer, ki se je poročila k Čareju, zadaj pa je njen zaročenec ali pa že mož.

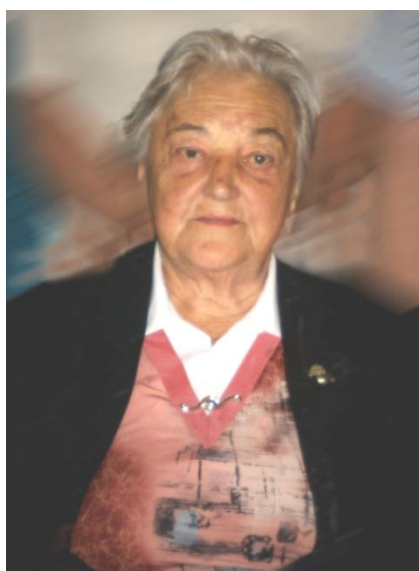
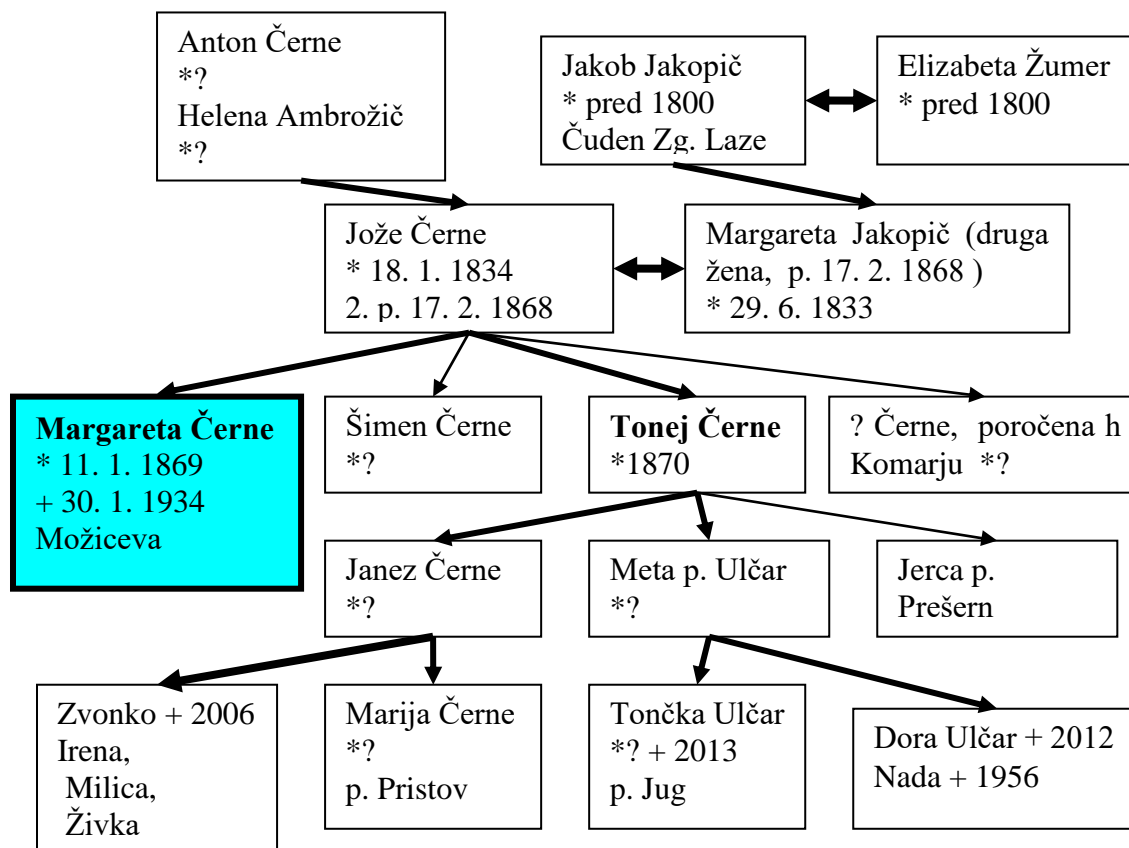
Franc Žemva – Možicev iz Mevkša se je poročil (4. 2. 1895) z dve leti starejšo sosedo Marjeto (Margareto, klicali so jo tudi Meta) Černe – Jožnekovo (* 11. 1. 1869) iz drugega zakona Jožnekovih ali od »zabodenega Joža«, kot so po domače naslavljali Jožneka.

Potomci so vedeli povedati, da je bil Josef Černe (Cherne) rojen 18. 1. 1834 in se je v Mevkš priselil na domačijo Widitz, kot je bilo prvotno ime domačije. Morda je prišel iz okolice Radovljice, ker priimka Černe v gorjanskem predelu ni bilo. Da je bilo tako, se da sklepati po tem, da je bila prva žena iz Hlebc pri Lescah. Josef se je več let učil obrti na Dunaju. Iz prvega zakona so se mu rodili trije sinovi in hči, ki so vsi odšli od doma iz Mevkša. Njegovi otroci iz drugega zakona so bili Jože, Neža, Mina in Valentin. Sledijo le nasledniki Valentinove družine, ki je živela na Jesenicah (hiša je sicer nekoliko obnovljena, a po zunanosti enaka stoji desno ob stopnišču, ki vodi do cerkve). Valentinovi otroci so bili Jože (čevljar na Slovenskem Javorniku), Franc (nasledil je očeta in živel v hiši na Jesenicah, njegova otroka sta bila Mirko in Simona), Reza (poročena, a brez naslednikov) in Pavel, ki se je izučil za urarja in imel tri sinove: Marjana¹¹⁷ (umrl januarja 2016), Zdravka¹¹⁸ (umrl

¹¹⁷ Marjan Černe, strojni inženir, finomehanik, urar, eden od ustanoviteljev fotografskega društva v Radovljici in tudi dober fotograf.

¹¹⁸ Zdravko Černe, zdravnik, letalski inštruktor in ustanovitelj letališča in kluba v Lescah.

decembra 2015) in Živka (umrl že prej) ter živel v starem mestnem jedru v Radovljici, kjer še danes živijo Marjanovi potomci. Drugi podatki niso poznani.

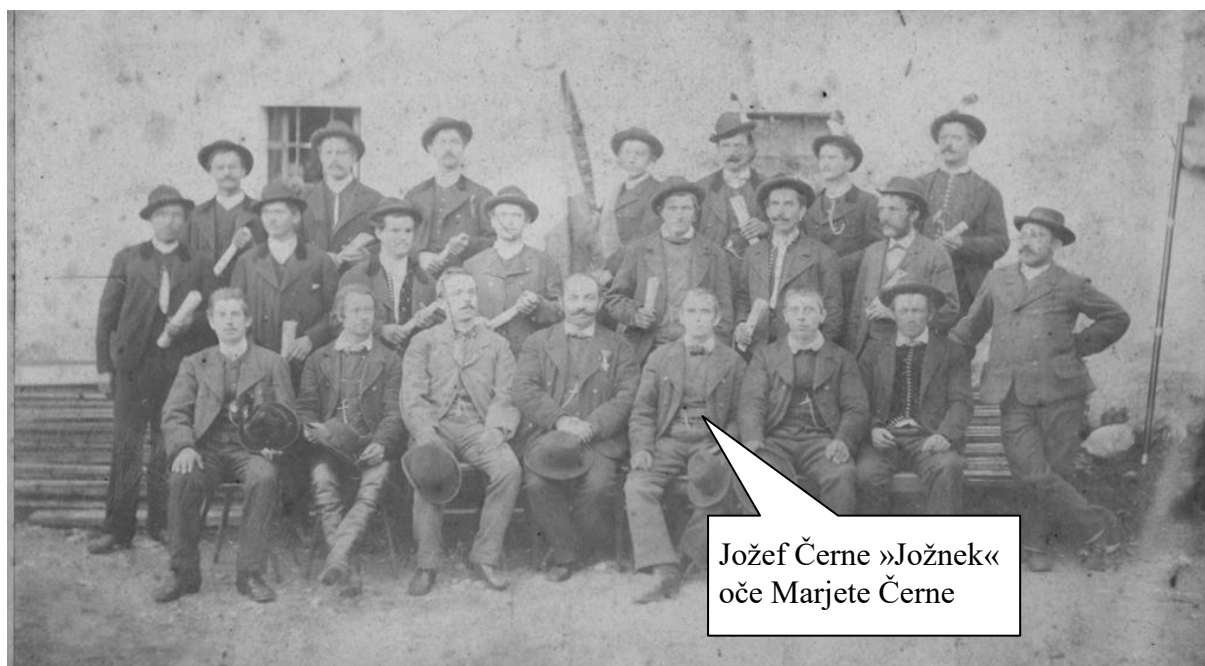
Tončka Ulčar p. Jug (+ 2013) in Marija Černe p. Pristov, sestrični in sorodnici, potomki po Toneju Černetu, bratu Margarete Černe.

Druga žena Jožeta Černeta, Marjetina mama je bila Čudnova Margareta Jakopič iz Zgornjih Laz (* 29. 6. 1833) in se je poročila k Jožneku 17. 2. 1868. Iz mladosti Margarete Jakopič,

Čudnove Marjete iz Lazov, so predniki večkrat pripovedovali o dogodku, ki se je zgodil neke velike noči. S hčerjo Marjeto (kasneje Možicevo Meto) sta nesli iz Lazov v cerkev v Zgornjih Gorjah k žegnu jedila in se je mama ob slabi in strmi poti spotaknila tako, da ji je jerbas z jedili padel z glave in so se jedila, potica in druge velikonočne dobrote kotalile po strmem bregu navzdol proti reki Radovni. Prestrašena in ležeča na tleh je hčeri Meti le vpila »Meta, vove, vove, vove!« (Meta, lovi, lovi!). No, zaključek zgodbe ni poznan, saj so se pripovedovalci zmeraj začeli tako smejeti, da zaključka niso povedali.

Kako so včasih na velikonočno soboto nosili k žegnu, je prikazano na zgornji fotografiji pred cerkvijo sv. Ožbolta v Spodnjih Gorjah okrog leta 1930.

Od leve proti desni sedijo: Globočnik – trgovec, Frčej – kmet, Žirovnik – učitelj, Leskovec – industrijalec, župan, graditelj soteske Vintgar, **Jožef Černe (po domače Jožnekov) – živinozdravnik, oče moje stare mame Marjete**, Janez Poklukar iz Krnice, Blaž Kunstelj (po domače Ambružek), stoji Janez Žumer (po domače Bjov). Fotografirano v Gorjah leta 1880.

Vzdevek, ki so mu ga pritaknili, izvira morda iz tega, ker je bil ranocelnik in živinozdravnik, kar ga je postavilo med gorjanske veljake, kot kaže spodnja fotografija iz leta 1880, ki je nastala ob neki svečani priložnosti.

Otroci iz drugega zakona Jožeta Černeta in Margarete Jakopič pa so bili: Anton (Tonej), zelo cenjen mizar, ki se je obrti učil na Dunaju in bil naslednik na Jožnekovi domačiji, Meta (Marjeta), ki se je poročila k sosedu Možicu s Francem Žemvo, druga hči, ki se je poročila h Komarju, a ni imela otrok, in Šimen, ki je bil vojak na Dunaju, udeleženec v 1. svetovni vojni in prejemnik odlikovanja za hrabrost, ko je kot »purš«¹¹⁹ rešil svojega nadrejenega na fronti v Galiciji¹²⁰. Po vrnitvi iz vojne si je postavil hišo v Spodnjih Gorjah in se oženil, vendar naslednikov ni imel. Ukvarjal se je z mizarjenjem in bil zelo uspešen čebelar. Sorodniki so ga klicali za »ta starega strica«. V vojski je izgubil sluh, tako da je doma pri pogovoru uporabljal neko pripravo v obliki lijaka, ki ga je nastavljal na ušesa. Pa tudi sicer so z njim morali zelo glasno govoriti. Pravili so mi, da je ob mojem rojstvu prinesel velik kozarec medu, v katerega so mi pomakali dudo. No, ko je medu zmanjkalo pa tudi dude nisem več maral. Našega srečanja rodbine Žemva iz Mevkša № 1 sta se redno udeleževali le Tončka Jug (umrla avgusta 2013) – Florjanova Točka iz Spodnjih Gorij in Marija Pristov iz Slovenskega Javornika.

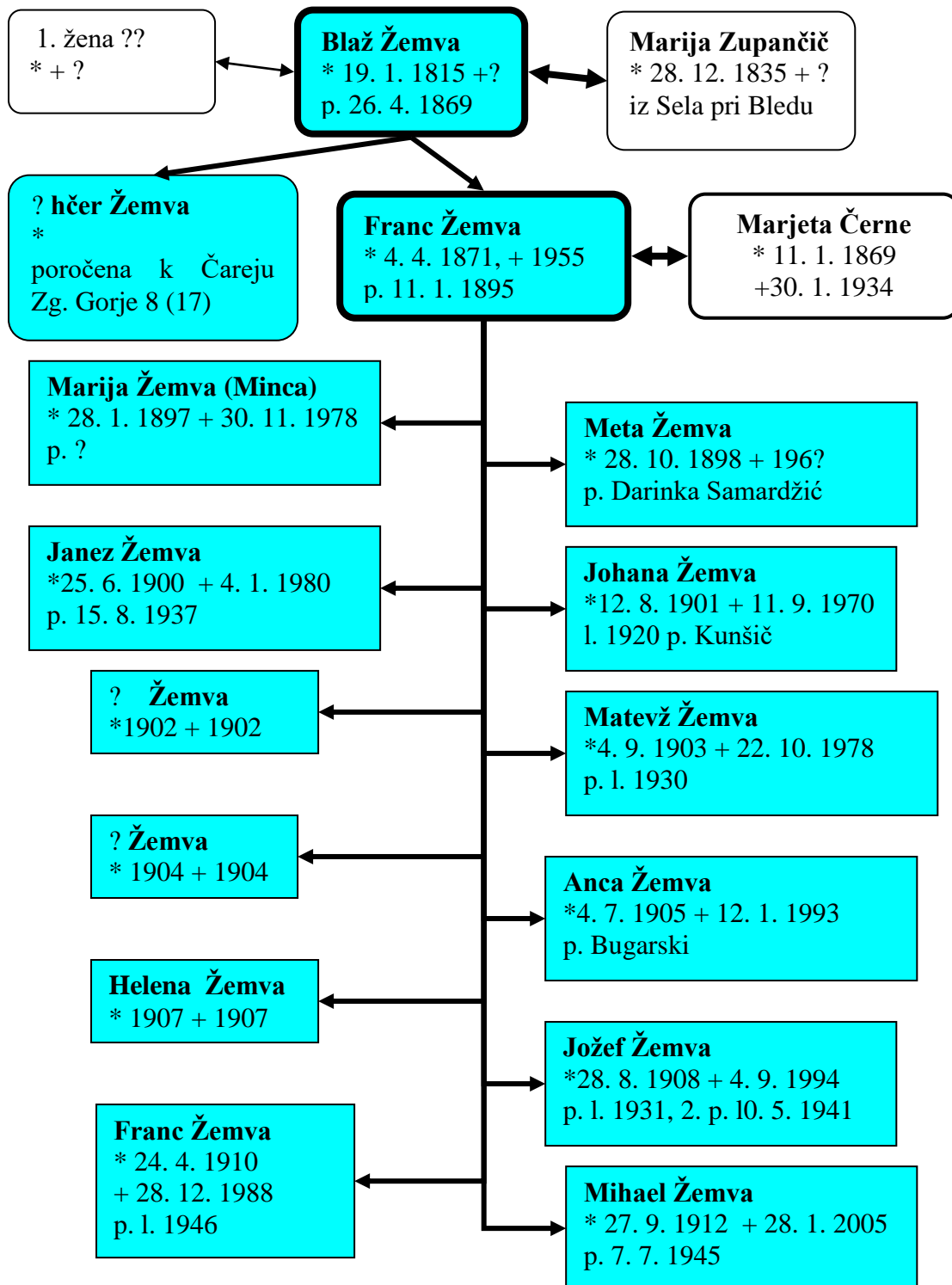
Stari stric Šimen Černe z ženo pred letom 1925

Jožef Černe s sinovoma, verjetno Šimnom in Antonom

¹¹⁹ »Purš« (nem. Bursche) – v stari Avstro-ogrski vojak, dodeljen oficirju za pomoč na domu, oficirjev strežnik, čistilec obleke in opreme, sluga

¹²⁰ Galicija – poljska pokrajina na severnih obronkih Karpatov, pokrajina, kjer je v hudih bojih med avstrijsko in rusko vojsko padlo veliko slovenskih vojakov.

Družina Franca in Marjete Žemva – Mevkš № 1 – Možicevi

Mevkuška veja rodbine Žemva se zaključi z zakonom med Francem in Marjeto (Margareto) Žemva, ki sta se poročila 4. 2. 1895 in se jima je rodilo 12 otrok. Trije so umrli takoj po rojstvu in njihova imena niso več poznana. Izmed vseh prednikov po rodbinskem drevesu je bila ta družina najštevilčnejša. Ta veja se tako po Francu razdeli le na 9 rodbinskih podvej, oziroma 5 po moški strani, ki ohranjajo priimek Žemva. Hčere pa so se priključile drugim družinam in so priimke zamenjale. V letu 1928 je bilo na domačem naslovu Mevkš 1 prijavljenih le še 6 otrok, kot je razvidno iz rodbinske pole župnijskega urada Gorje, ki ga je podpisal tedanji župnik Jožef Knific 30. avgusta 1928.

Št. 102

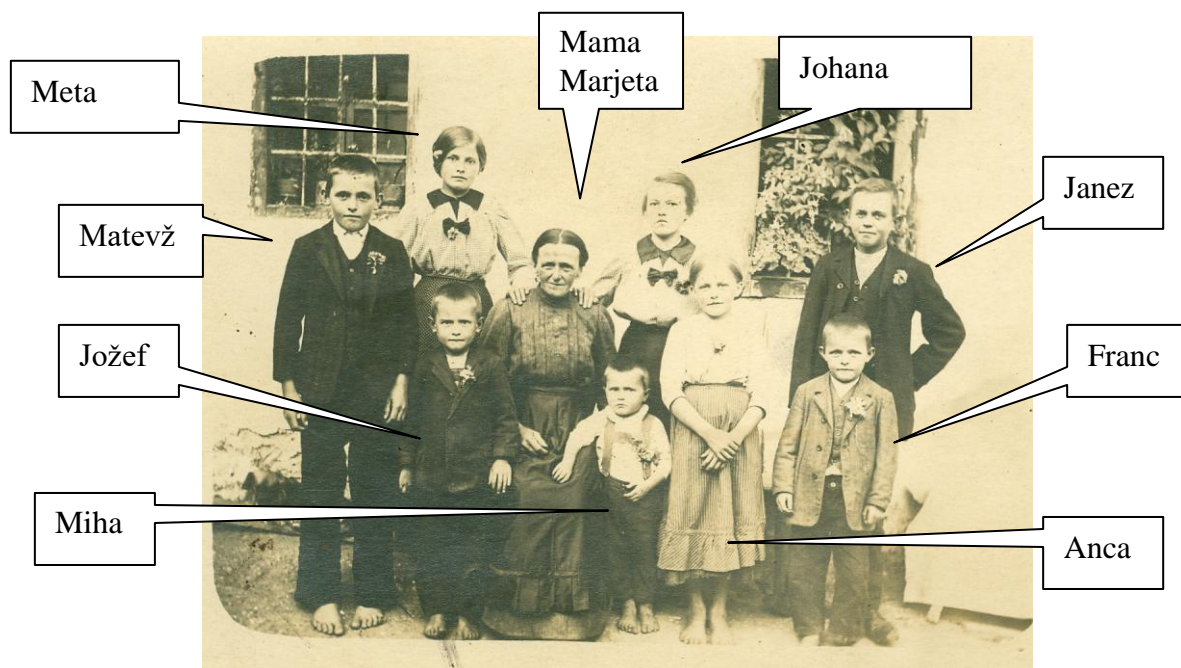
Rodbinska pola.

Poročila iz krsne (rojstne), poročne in mrliške matice o družini *Francelj*
Žemva hiš. št. *1* v kraju *Mevki*
 občini *Gorje*

Ime, priimek, tudi navadni pridevek	Dan, mesec in leto rojstva	Leto poroke	Vera	Stan ali poklic	Dan, mesec in leto morebitne smrti	Opomnja
1	2	3	4	5	6	7
<i>Žemva</i>	<i>4/4</i>					
<i>Franc</i>	<i>18/1</i>	<i>4/2</i>	<i>Kat.</i>	<i>Križan</i>		
<i>Marjeta</i>	<i>11/1</i>		<i>Kat.</i>	<i>žena</i>		
<i>Černe</i>	<i>18/9</i>					
<i>Obroci:</i>						
<i>1) Janez</i>	<i>25/6</i>		<i>Kat.</i>	<i>prosvitnik</i>		
	<i>1900</i>					
<i>2) Matej</i>	<i>6/9</i>		<i>Kat.</i>	<i>delavec</i>		
	<i>1903</i>			<i>~ lovski</i>		
<i>3) Ana</i>	<i>4/7</i>		<i>Kat.</i>	<i>služni</i>		
	<i>1905</i>			<i>~ čezpabnik</i>		
<i>4) Jožef</i>	<i>28/8</i>		<i>Kat.</i>	<i>kovarski</i>		
	<i>1908</i>			<i>posrednik</i>		
<i>5) France</i>	<i>24/1</i>		<i>Kat.</i>	<i>vidarski</i>		
	<i>1910</i>			<i>vajenec</i>		
<i>6) Mihael</i>	<i>30/10</i>		<i>Kat.</i>	<i>študent</i>		
	<i>1911</i>					

TISKARNA VERHOVNA AGENCIJA V LJUBLJANI, Št. 103

V tistem času so bile mnoge družine zelo številčne. Tudi v Mevkužu je bilo tako. Predniki vedo povedati, da je celo župnik¹²¹ pri sv. Juriju v Gorjah svaril s prižnice farane, naj »jedo le zelje in repo, da ne bo toliko pohote«. To svarilo je bilo dokaj upravičeno, saj je bilo v Mevkužu pred prvo svetovno vojno v osmih hišah 100 otrok, mlajših od 12 let, in so v teh družinah vladale dokaj težke in krute razmere, ki si jih danes težko predstavljamo. Poleg nastanitvenih in bivalnih problemov, ki so pestili kajžarske družine, kaj dosti drugega, kot je priporočil župnik, tudi niso imeli za jesti. Morda so bile še suhe hruške le za priboljšek, kaj več pa kajžarske domačije niso premogle. To pričajo še danes nekaj stoletna drevesa »tepk« in »kočur«, ki jih je ravno za siromašne družine ukazala posaditi cesarica Marija Terezija in nekatera še danes kljubujejo času. Ukazano pa jih je bilo saditi poleg hiš in gospodarskih poslopij tudi kot zaščito pred širitvijo požara¹²². Revščino je povzročal tudi vojni čas, ki je marsikateri družini vzel očeta ali starejšega brata, tako da je morala mati sama skrbeti za družino ob pomoči mladoletnih otrok. Otroci so v takih razmerah morali hitro odraščati in se osamosvojiti po svojih močeh. Že 10- in 12-letniki so odhajali od doma s trebuhom za kruhom. Nekateri so šli k premožnejšim hišam za hlapca ali deklo, mlajši za pestunjo ali varstvo otrok, pa tudi za pastirje drobnice. V tistem času je bilo ovc in koz, ki so pridno obirale vzhodna pobočja Pokljuke in nižjih hribov, kot sta Višelnica (735 m) nad vasjo Mevkuž in bližnji Hom (668 m) razmeroma veliko. Malo starejši so se tudi že pri štirinajstih letih zaposlili na bližnjih fužinah v Radovni in na Savi (Jesenicah), kasneje na Javorniku in Blejski Dobravi, kjer so bili železarski obrati. Občasno zaposlitev v poletnih mesecih so dobili kot drvarji pri poseku lesa v poključskih gozdovih in pri kuhanju oziroma pridelavi oglja za potrebe kovačij in fužin. Otroci pa so nabirali gozdne sadeže, jagode, borovnice, maline in gobe v poključskih gozdovih ter jih po letu 1900 že lahko prodajali gostilničarjem na Bledu in si s prihranki morda kupili prve čevlje ali drugo dobrino, ki je bila za njih nedosegljiva in jim je starši niso mogli kupiti.

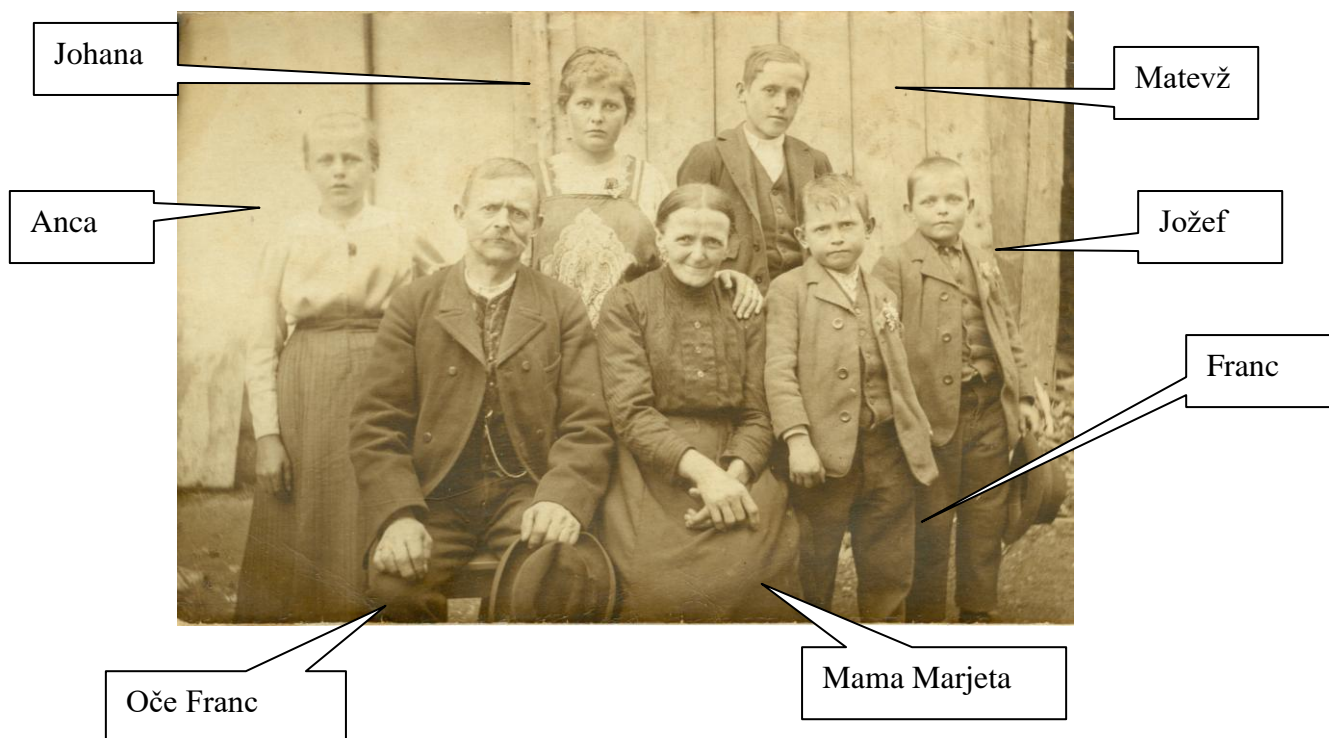
¹²¹ Ivan Piber – župnik v Gorjah 1910 do 1920.

¹²² 69. člen iz Bauordnung für das Herzogthum Krain iz oktobra 1875 določa. »V trgih in vaseh se hišnim gospodarjem dolžnost nalaga, med hišami in gospodarskimi poslopji, ki so še s skodlicami ali s slamo pokrita, take drevesa saditi, katera branijo ognju se razširjati.« Stavbni red za vojvodinjo Kranjsko. Ljubljana 25. oktobra 1875. » Za ta namen so bila najbolj primerna slabše vrste hrušk, ki so tudi razmeroma visoke rasti. Na trgih so za ta namen uporabljali drevesa divjega kostanja.«

Ta fotografija je nastala ob neki priložnosti okoli leta 1915 ali 1916. Možicevi otroci z mamo Marjeto so fotografirani pred domačo hišo. Na fotografiji so jasno prikazane takratne razmere v družini, saj so vsi otroci bos, le na najstarejšem Janezu (v drugi vrsti zadnji na desni) je mogoče videti čevlje, ki si jih je takrat že sam prislužil.

Pri Možicu sta Franc in Meta preživljala številno družino predvsem s priložnostnimi deli pri večjih kmetijah v Gorjah. Lastnih njiv in gozda niso premogli, obdelovali so le dve manjši njivi, ki sta pripadali kajžarski domačiji. Tudi v strnjem naselju okrog kajže ni bilo vrta in tudi dvorišče je bilo tako majhno, da voza s konjem ni bilo mogoče krožno obrniti. Oče se je ukvarjal predvsem s furanjem¹²³ hlodovine s Pokljuke. V mladosti je nekaj let pomagal geometrom pri merjenju parcel na Pokljuki in Mežakli kot figurant, ki je nosil opremo, potrebno za merjenje. Dobro je poznal posamezne kraje in ledinska imena, ki so jih za poimenovanje področij vnašali geometri v izmere in topografske karte, ki so jih takrat predelovali in obnavljali tudi za vojaške potrebe. Ni se mu uspelo izučiti za zemljemerca, zato se je tako moral pretežni del življenja ukvarjati s prevozništvom, kar je povzročilo veliko odsotnosti od doma in druge težave za družino, ki so iz tega izhajale, ter so jih otroci občutili in ohranili predvsem v slabem spominu. Po pripovedovanju staršev je bilo svetlih trenutkov in veselih dni v času, ko so bili doma, zelo malo. Pripovedi je bilo sicer veliko, vendar jih potomci takrat, ko so nam jih pripovedovali ali so se o njih pogovarjali, nismo razumeli in jih dojeli. Starši so vedeli povedati, da so bili večkrat tepeni kot pa siti.

Fotografija Možiceve družine, posneta okrog leta 1920.

Od drugih ljudi pa o njem ni bilo slišati slabih besed ali pregreh, prej bi lahko rekli, da je bil dokaj priljubljen in družaben, skratka vesel človek. Kot zvesti član na novo ustanovljene požarne brambe (1894) oziroma kot bi danes rekli gasilec v gorjanskem ferajnu se je veliko

¹²³ Furanje – prevoz s konjsko ali volovsko vprego.

udeleževal proslav in gasilskih vesellic. Slišati je bilo, da je tako vneto plesal na veselicah, »da so treske kar letele od poda«. Posledice očetovega veseljačenja so občutili tudi doma, saj se je s številnih zabav vračal opit tako, da ga je običajno konj sam pripeljal domov. To početje so mu otroci zelo zamerili in so se zabav, na katerih je bil, izogibali, kar je bilo pri njih mogoče videti tudi kasneje, saj za veselice niso bili ravno navdušeni in se tudi niso včlanjevali med gasilce. Prav tako je bil poznan kot spreten hribolazec, saj je hodil po »planike¹²⁴ ali edelvajs tja, kamor še gamsi niso mogli« in jih prodajal nemškimi letoviščarjem na Bledu. Trganje teh plemenitih rožic je bilo že tisti čas prepovedano. Stari Trnovc, ki je pasel tod ovce, je vedel povedati, da je Možica nekoč pri tem dejanju na Debeli peči zalotil državni revirski gozdarski in lovski nadzornik z orožniki, ko so ravno zasledovali bohinjske »ravbšice«¹²⁵. Ko so prihajali proti njemu, da bi ga prijeli, in je spoznal, da je v pasti, jim je pobegnil kar po prepadu v dolino Krme tako, da je kar preskakoval s skale na skalo preko dokaj širokih razpok. Kdor teh krajev in strmin ne pozna, si nikakor ne more prav predstavljati ta drzen in življenjsko nevaren pobeg. Še več let po tem dogodku je Trnovc prišlekem hodil kazat smer, koder je Možic skočil v Krmo in so navzoči potem zmigovali z glavami, da še noro pijan ne bi skočil tja, kaj šele trezen. Tudi vrata pastirskih koč so mu bila vselej odprta. Če pa jih je le kdo slučajno zapahnil, je kaj hitro našel rešitev tako, da je nekajkrat vrgel vanje tnalo za sekanje drv, ki je bilo običajno pred vrati ali v bližini. Skrbi, da bi ostal pod milim nebom ali na dežju v nevihti, ni imel.

Oče Franc v mladosti okoli leta 1900

Oče Franc kot gasilec

Morda so otroci in družina imeli srečo le, da ni bil vpoklican med vojake v prvi svetovni vojni in mu tudi niso bili odvzeti konji, tako da je bil eden od zelo redkih faranov v tem okolišu, da je ostal doma. Dobro se je poznal tudi s Trebušnikovim stricem¹²⁶ iz Breznice pri Žirovnici, s

¹²⁴ Domače ime za planinko, očnico (*Leontopodium alpinum*)

¹²⁵ Divji lovec

¹²⁶ Anton Kržišnik, po domače »Mulej« iz Breznice pri Žirovnici. Janko Mlakar ga opisuje v povesti »Kako je Trebušnik hodil na Triglav«, ki jo je objavil v koledarju Mohorjeve družbe za leto 1907 in v zbirki Iz mojega nahrbtnika. Globus Ljubljana 1968.

katerim sta večkrat skupaj mešetarila s konji. Menda sta bila celo v daljni žlahti¹²⁷ in je zato prihajal v Gorje na Jurjev semenj ali pa k Miklavžu. Takrat se je vedno oglasil tudi pri Možicu »na južni«. Otroci so se orjaka bali in so ga opazovali na skrivaj in od daleč iz skednja. V hiši¹²⁸ so morali takrat mizo premakniti na sredo sobe, da je lahko prisedel. Ni bil požeruh in je takrat še vedno kaj boljšega ostalo tudi za otroke. Ko sta nekoč barantala za nekega konja, je Trebušnik dajal poduk Francu, naj le dobro pogleda konju zobe, ker konj te ne vidi. Pri kupčiji se je namreč večkrat zgodilo, da je bil konj slep, kar je stric kot izkušeni mešetar hitro opazil in ni le gledal na zdrave zobe konja, ampak so bile zanj pomembne tudi druge lastnosti živali.

Možicevi se vračajo z njive. Na vozu stojita Jožef še v »čikli«¹²⁹ in s klobukom in Johana, ob vozu stoji Meta, spredaj pa drži domačega konja mama Marjeta. Fotografija je nastala na poti s polja pred domačo hišo v Mevkšu spomladi leta 1910.

Nekaj let po ženini smrti (30. 1. 1934) si je oče poiskal kar za nekaj let mlajšo skrbnico iz Bohinja (njen priimek je bil Tancar), ki je s seboj pripeljala dva otroke, vendar se z njo ni poročil. Otroci so mu to zelo zamerili in so ga popolnoma zapustili ter se niso vračali na svoj dom. Po njegovi smrti (okrog leta 1955) je tako prešla Možiceva kajža s skednjem v last mačehe oziroma skrbnice in njenih otrok. Hišno ime je še ostalo (2015), priimek lastnika pa je Tancar in menda nima naslednika, hiša pa nosi novo številko Mevkuž 9. Hiša je nekoliko prenovljena, nadzidana, skedenj, kot pravijo sosedje, pa se ni spreminjal.

Za Možicevo družino in otroke je tako pretežno skrbela mama Marjeta, ki je bila poleg gospodinjstva in dela na polju spretna tudi na statvah pri tkanju platna. Bila je spretna tkalka in Možicevo platno je bilo poznano in cenjeno. Lastnega polja za pridelavo lanu niso imeli, zato je prejo tkala drugim, ki so ji jo prinesli. Zaslužek je bil skromen, plačilo v naravi, kar je pomenilo le zadostitev lastnih potreb družine. Danes si težko predstavljamo mamo, ki je skoraj dobesedno iz nič morala vsakodnevno nahraniti številne otroke. Tega so se otroci zelo

¹²⁷ Tudi v okolici Žirovnice se pojavlja priimek Žemva v spremenjeni obliki kot Žemlja že pred letom 1800, ko se je nekdo iz Zatrnika priženil semkaj, oziroma je bil posvojenec pri tej družini.

¹²⁸ Dnevni bivalni prostor, dnevna soba

¹²⁹ »Čikla« narečno pomeni žensko krilo oziroma otroško oblačilo za majhne fantke.

zavedali in so jo spoštovali, pa čeprav so jih včasih dobili po prstih. Starši so večkrat pripovedovali o teh hudih časih, pa tudi kako so vedno jedli v nadzorstvu mame, ki je pazila, da je vsak dobil iz iste sklede vsaj nekaj žlic. Krožnikov, da bi mama hrano razdelila vsakemu, niso imeli, pa tudi leseno žlico je imel vsak svojo, ki jo je moral dobro čuvati. Če jo je izgubil, je ostal lačen. Pa tudi to je bilo slišati, da so skledo, iz katere so jedli včasih, ko se je mama morala ozreti stran, vsi otroci hitro zgrabili za rob in jo vlekli k sebi, dokler ni popustila in se pretrgala. No, kaj je bilo po tem, si danes ne moremo potomci niti predstavljati. Zagotovo pa so bili nekaj dni brez jedi, ali pa so na žerjavici popekli le kakšen krompir, ki pa je bil v tistih časih še bolj redko na mizi.

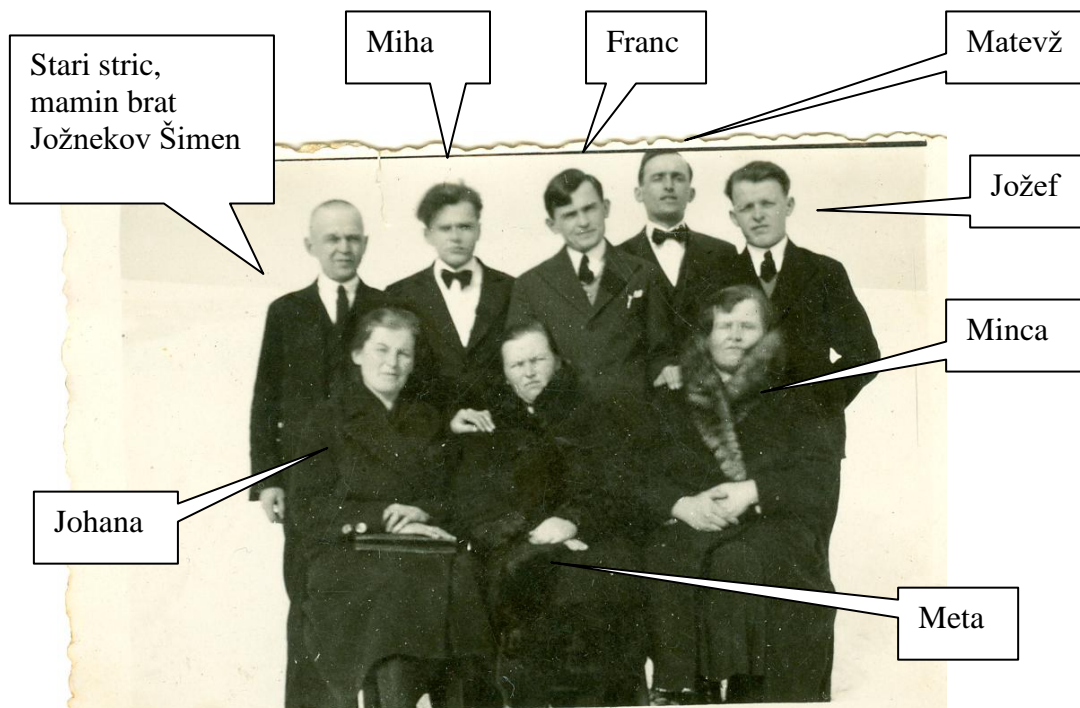
Otroci so dom kmalu zapustili, tako da po letu 1930 doma ni bilo več nobenega od otrok. Tudi skupnih srečanj otrok ni bilo. Ob raznih redkih priložnostih so se vračali v domači kraj le na obisk k posamezniku, bratu ali sestri za kak dan ali dva, za izmenjavo novic drug od drugega. Šest otrok se je zbralo le ob mamini smrti januarja 1934 in na pogrebu žene »ta starega strica« Jožnekovega Šimna okrog leta 1949. Vedno je kdaj kdo od otrok manjkal. Mama je začela bolehati in pri starosti 65 let umrla (30. 1. 1934). Sin Jožef je kupil zemljo na pokopališču v Zgornjih Gorjah in sin Franc je sezidal velik kamnit spomenik, ki je dolgo časa izstopal od drugih grobov na pokopališču in bil kot velika kamnita gmota viden že od Novaka. Ploščo s fotografijo in napisom je priskrbel sin Miha. Na nagrobno ploščo so napisali:

Blagor mu, ki se spočije
v črni zemlji v Bogu spi!
Lepše solnce njemu sije,
lepša zarja rumeni.
Otroci

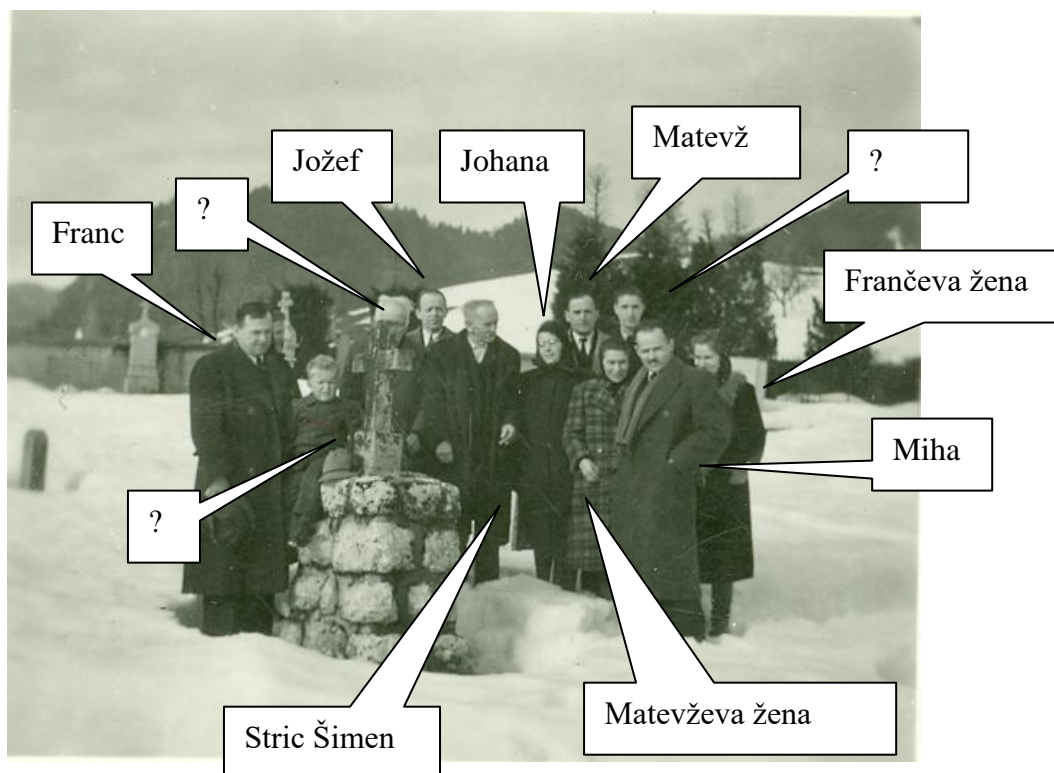
Nagrobnik mame Marjete

Spomenik so po letu 1960 Jožefovi potomci zaradi potreb po novih grobovih, prve žene Ivane in sina, podrli in ga priredili za nove potrebe, ohranili napise tu pokopanih in je v Jožefovi družinski oskrbi še danes. Očeta Franca so pokopali njegovi zadnji oskrbovanci povsem na drugem mestu pokopališča v Zgornjih Gorjah. Grob je bil kmalu prekopan in današnji potomci točnega kraja ne poznajo. Zadnji skupni družinski posnetek Možicevih 1. februarja 1934. Manjkata le Anca in Janez.

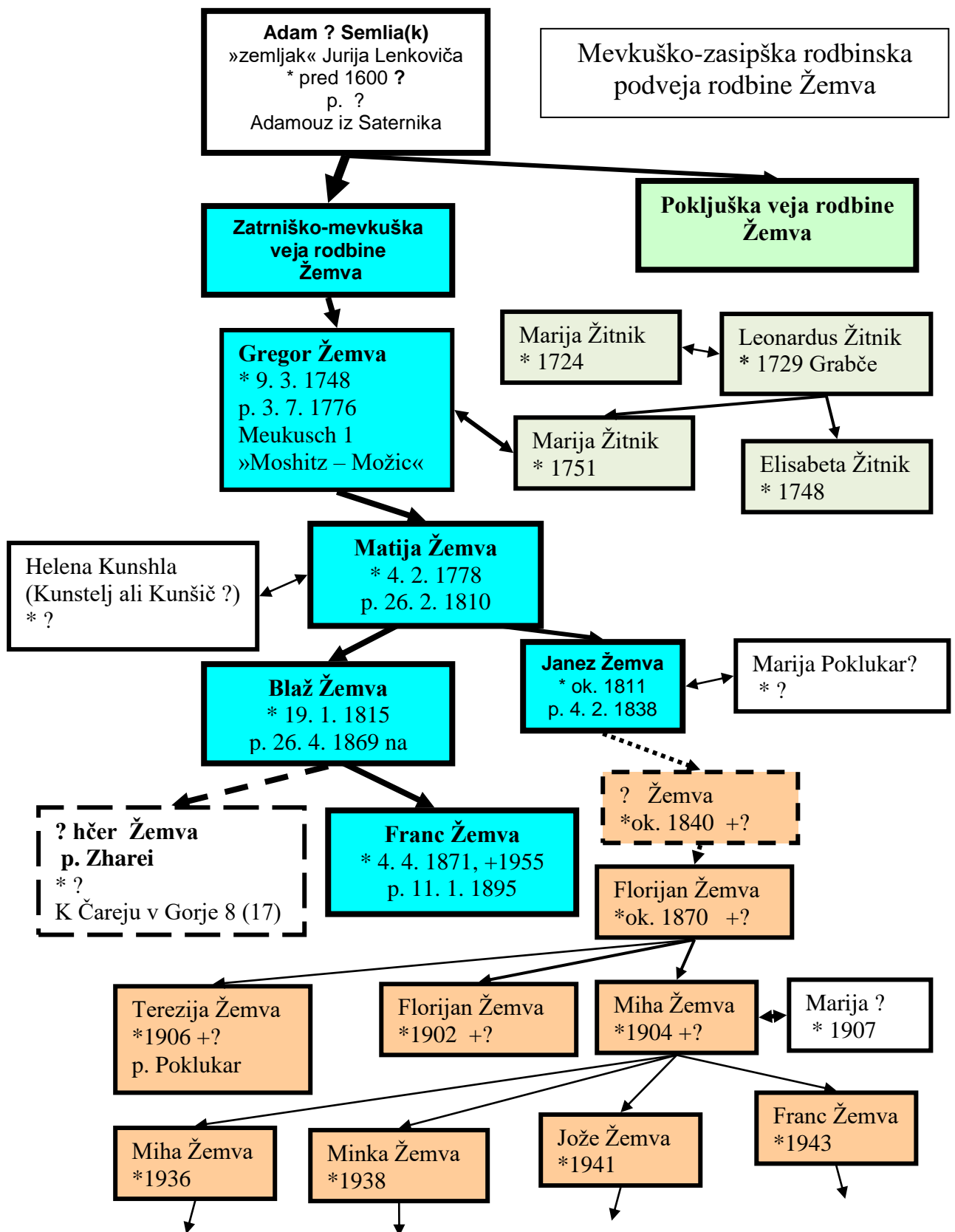
Po pogrebu žene starega strica, Jožnekovega Šimna. Fotografirano ob grobu mame Marjete okrog leta 1950.

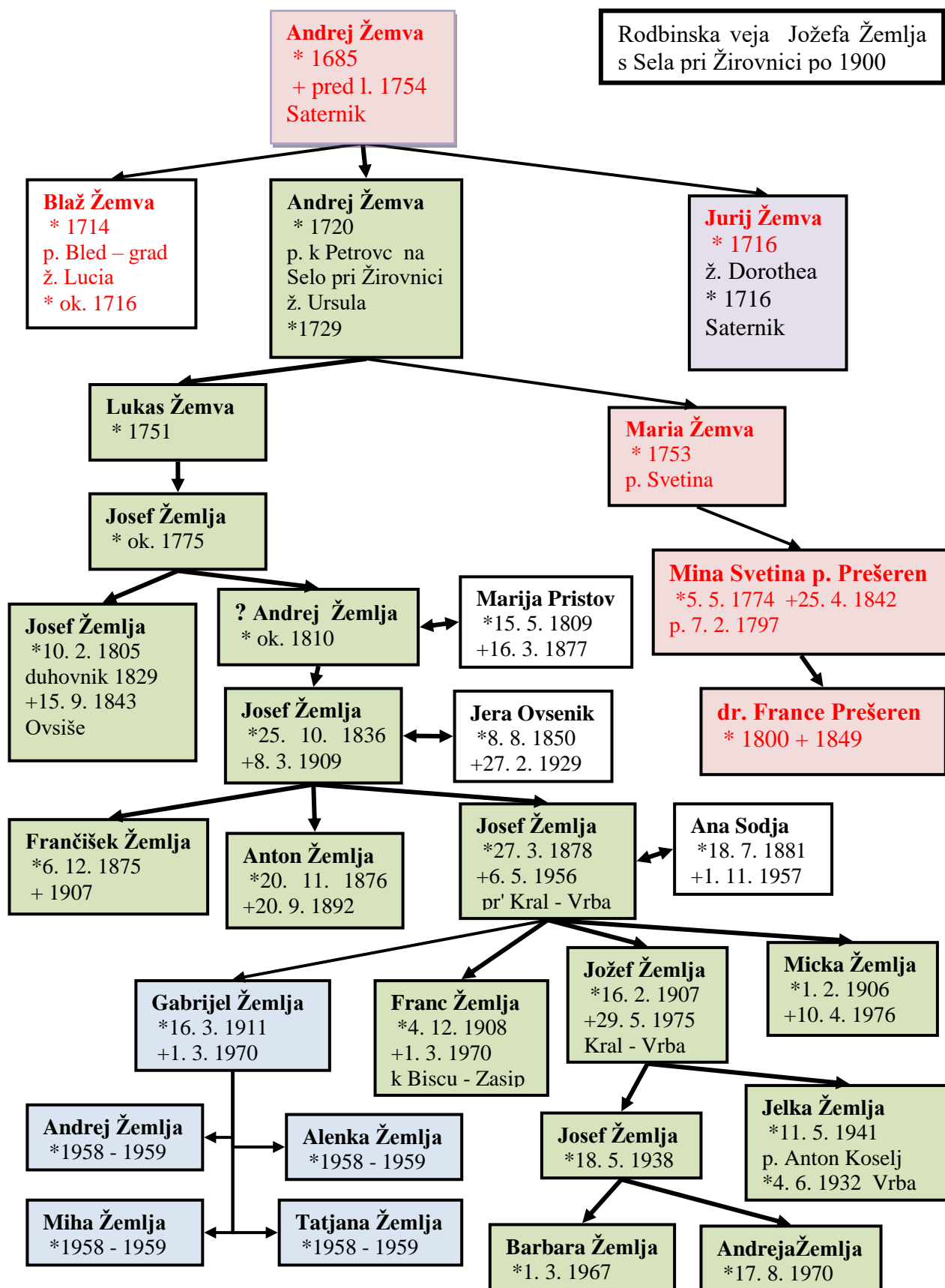
5. Zasipška podveja zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva

Pri zatrniško-mevkuški veji se zasledita do Franca – Možica le dve podveji, in sicer se prva odcepi iz četrtega rodu po ženski strani z Uršulo Žemva, hčerjo Jurija Žemve – Adamovca iz Saternika, rojene 3. 10. 1744, ki se je poročila v Krnico 45 z Mihaelom Schweglom (Švegelj ali Žvegelj), in druga, ki je izšla iz šestega rodu po Matiji Žemvi, ki je že živel v Mevkšu № 1, a točno število njegovih otrok ni poznano. Predvidevam, da jih je bilo več. Popolnoma znan in dokumentiran je le Blaž Žemva (*19. 1. 1815) kot nosilec mevkuške veje, sklepa se, da je imel starejšega brata Janeza (rojen okoli leta 1811), ki se je 4. 2. 1838 poročil z Marijo Černe, s katero sta imela sina Florjana Žemva (okrog leta 1850 – podatki niso znani), ta pa tri otroke: sina Florjana (*1902), ki je ostal neporočen brez naslednikov, hčer Terezijo (1906), poročeno Poklukar, in sina Miho (1904), ki se je naselil v Rebr nad Zasipom, domačija je poznana pod imenom Pr' Šuštarjo. Po njem se nadaljuje zasipška veja zatrniško-mevkuške rodbine Žemva, ki ima tudi že naslednika v dvanajstem rodu. Natančnejših podatkov nimam, zato to rodbinsko drevo ni popolno, ampak je le prikaz povezave s preostalimi glavnimi vejami.

Tudi v Zasipu je bil zaznan priimek Žemlja, za katerega se ne ve, ali je bil njegov nosilec nekdo iz okolice Žirovnice ali pa iz te veje. Poznan je Franc Žemlja, ki je kot vojak padel v prvi svetovni vojni in je vpisan na spomeniku padlim vojakom iz občine Gorje v Zgornjih Gorjah. Poznana je tudi rodbina Semva (Žemva), ki sta jo zasnovala Thomas Shemua (*13. 2. 1836) in Margaretha Resmann (*13. 6. 1841), ki sta se naselila v Zasipu št. 19 okrog leta 1872. Thomas izhaja iz Markotove veje iz Mevkša № 9, ki je podveja poključsko krniške podveje rodbine Žemva. Več o tem pa pri drugi poključsko-krniški veji.

6. Povezava zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva z rodbino Jožefa Žemlje iz Sela pri Žirovnici

7. Povezava zatrniško-mevkuške veje rodbine Žemva z rodbino barona Josefa Schwegla (ženska podveja)

Govori se tudi, da iz zatrniško-mevkuške veje izhaja tudi podveja, ki se odcepi iz petega rodu po ženski strani z Uršulo Žemva, hčerjo Matije Žemve (*1722) – Adamovca iz Saternika, rojene 3. 10. 1744, ki se je poročila v Krnico k Balohu z Mihaelom Žvegljem. Njeni potomci niso točno poznani. Tu nastane rodbinska praznina. V svojih spominih baron Josef Swegl¹³⁰ – Balohov Joža iz Krnice piše, da njegov oče izhaja iz Krnice in je bil nečak kmeta Žemve iz Stare Pokljuke, čigar sin je bil visoki oficir v avstrijski vojski¹³¹. Kdo so bili njegovi stari starši, ne izvemo. Ljudske govorice so dokaj različne. Ena od teh sicer pravi, da sta Ursula iz Zatrnika in Mihael imela potomca, ki se je oženil z neko Figovčevo iz Stare Pokljuke, a imena niso poznana. Iz moje zbirke zapisov se da sklepati, da je to bila Figovčeva Uršula Žemva iz Stare Pokljuke, rojena 11. 10. 1764, ki je umrla oktobra 1843. Podatki o njeni poroki in imenu moža mi niso poznani, znano je le, da je bila poročena Schwegl (Švegelj ali Žvegelj). Govori se, da je njen mož umrl od lakote v letih 1815/16 in so ga našli mrtvega v Radovni. Glede na to obstaja večja verjetnost, da je bila ona zametek kasnejše rodbine Žvegelj, kajti njen sin Janez Žvegelj (*1804), ki je pri sorodnikih kupil domačijo (pri Balohu) v Krnici skoraj ne bi mogel biti sin Uršule iz Zatrnika, ker je bila ta ob Janezovem rojstvu stara že 68 let. Več let je Janezova družina s Trpinčevo Nežo z Bohinjske Bele kot najemnik stanovala pr' Dornku v Zgornjih Gorjah No. 2, kjer se je rodilo šest otrok (najstarejši Andrej se je rodil v Krnici še na domu starih staršev), v Krnico pa so se preselili, ko je oče Janez od sorodnikov kupil domačijo pri Balohu in jo obnovil šele okoli leta 1840. Kakorkoli že, vsekakor je rodbina Žemva povezana z rodbino Žvegel po ženski strani (celo dvakrat), med katerimi je bil zagotovo najpomembnejši peti po vrsti rojeni Janezov otrok. To je bil baron Josef Schwegel (*29. 2. 1836, umrl 16. 9. 1914)¹³², diplomat, politik, pogajalec na Berlinskem kongresu na strani Avstrije leta 1878 (ko se je krojila Evropa), gospodarstvenik in pesnik pod psevdonimom Radonjevič Josip, od leta 1875 pa baron von Grimshitz (Grimčar), lastnik gradu na Rečici pri Bledu od leta 1869, kjer je pokopan v cerkvi sv. Andreja poleg svoje edinke, šestletne hčerke Marije, ki je umrla za davico leta 1875. Naključje je bilo, da se je poročil leta 1868 z Marijo von Battisti di San Giorgio, hčerjo avstrijskega Lloyda Johana in Marije Ane von Koch, ki jo je kot enajstletno deklico nesel na ladjo v Trstu, ko se je odpravljal na službeno mesto v Aleksandrijo. Žena Marija ga je močno preživela. Po njegovi smrti leta 1914 je zapustila Grimšče in do svoje smrti 12. 3. 1933 stanovala s svojo sestro v svojem dvorcu »Villa Schwegel« v Volovskem pri Opatiji. To vilo je zasnoval znan slovenski arhitekt Maks Fabiani leta 1906, gradnjo pa je zaupal Kranjski stavbni družbi.

¹³⁰ Rückblicke auf mein Leben, Volosca v Istri, 10. 10. 1911. Rokopis je v arhivu NUK Ljubljana.

¹³¹ Adam Lucijan: Doneski za biografijo Jožefa Schwegla. Kronika 1-2. Časopis za slovensko krajevno zgodovino. 1995.

¹³² O tej rodbini najdemo več dokaj različnih oblik pisanja rodbinskega imena. Praviloma naj bi bilo prav le »Žvegel« (brez -j na koncu). V mladosti se je Josip podpisoval slovensko kot »Žvegel«, kasneje, ko je hodil v nemške šole pa samo še nemško »Schwegel«. Njegovi sorodniki pa uporabljajo tako različne oblike, da se rodbinskim povezavam ne da enostavno slediti.

Baron Schwegel z ženo baronico Battisti

Njegov starejši brat Andrej (*16. 11. 1828, umrl 17. 2.1874) je postal zdravnik v Pragi (pri neki operaciji se je zastrupil in nato zblaznel), bolan se je zatekel k bratu Jozefu v Grimšče, kjer je nekaj časa prebival v starem mlinu in umrl v umobolnici na Dunaju. Tudi njega ne gre zanemariti. Ni bil samo ugleden zdravnik, ampak tudi velik Slovenec. Poznana je njegova kritika tedanjega šolstva na Slovenskem, da se le »formalnost obdeluje in pamet nežna mladine obtežuje«¹³³. Pa tudi sicer je imel zelo kritičen odnos do obravnavanja slovenskega znanja. Tako ob neki priložnosti piše o »Puharjevih svetlotiskih«¹³⁴, ki so bili razstavljeni v Londonu. Omenja, da se ta »domači pokrok«¹³⁵ zaničuje v primerjavi s Daugerskim svetlotiskom¹³⁶, daje prednost Puharju, ker »njegove podobe stoje v pravi prirodni legi, kar se do takrat ni dogodilo«. V gimnazijskih letih se je družil z znanimi Slovenci – Josipom Jurčičem, Stritarjem, Levstikom in drugimi sodobniki in pisal v slovenske časopise pod psevdonimom Viteslav Žvegel ali Josip Radonjevič. Z njimi se je tudi družil Jozef, ki pa je bil bolj nemško usmerjen in je kmalu šel po svoji poti. To so mu ti zelo zamerili in nas o tem v šoli tudi niso učili. Nekateri njemu ali pa bratu Andreju celo pripisujejo avtorstvo sicer ponarodele pesmi »Po jezeru bliz Triglavu«. Da je bil Andrej »bolj slovenski«, lahko preberemo v »Glasniku Slovenskem« iz leta 1858 v opisu svojega domačega kraja. O Bledu piše takole: »Pod skalo grada leži Grad, dalje gori Rečica, bolj na desni Podhom in Zasip, in proti goram v bregu Polšica, Višelnica, Spodnje in Zgornje Gorje. Tu prebiva preprosti,

¹³³ Knjiga Slovenska v XX. veku. Ljubljana 1889.

¹³⁴ Omenja slovenskega izumitelja fotografiranja na steklo Janeza Puharja, ki je svoj izum predstavil v Londonu. Svetlotisk – je imenoval Puhar fotografijo na steklo, pa tudi kasneje tiskano na papir. Ta pojem se je uporabljal za fotografijo v slovenskem jezikoslovju vse do prve svetovne vojne. Tedanji potujoči fotografi so sicer uporabljali oba postopka »daugeritipijo« - direktno na papir, samo »unikati«, kot tudi postopek na steklo, kjer je bilo možno izdelati več enakih kopij fotografije. Ta se je uveljavila šele med prvo svetovno vojno.

¹³⁵ Prokrok – star izraz za izum, za nekaj povsem novega.

¹³⁶ Dauger – francoski izumitelj fotografije ali daugeritipije.

kreпки narod slovenski, jedro gorenjskega plemena, možje čverste in terdne postave, ženske pa lepe in zale. V sercu tega ljudstva še živi prava, neoskrunjena ljubezen do njih vere in domovine; ni jih še okužila olikanost premedenih nižav in mest, do njih še ne sežejo modrost in zvijače današnje omikanosti, ki jo toliko hvalijo, in ki v prosti zemlji le prerada dobre, zdrave kali pomori in hlupnost in hinavšino v mlada serca vsadi. Da bi naš narod si ovaroval in ohranil svoj zdravi um in svojo pamet, da bi ga napačna izurjenost našega modrega veka vsaj prekmalu ne premotila in ne pogubila! – To sem večkrat mislil in goreče želel, kedar sem gori na visoki gori grada stal in sem ogledoval lepe, srečne kraje svoje domovine. Itd.« O tem njegovem opisu razmišljam, ko iz svojega doma gledam na Blejski grad in Radovljico, da bi morali vsaj potomci rodbine Žemva spoštovati to tudi danes in upam, da prevod v »današnje izrazoslovje« in dodatni komentar nista potrebna.

Ne smemo obiti tudi njihovega strica Martina Žvegla, duhovnika, rojenega leta 1801 v Krnici pri Balohu (Balohov župnik), ki je bil posvečen v Ljubljani leta 1833, služboval pa je kot ekspozit¹³⁷ v Podstenju pri Dornbergu, kjer je leta 1846 tudi umrl.

Njihov nečak je bil tudi Ivan Krizostom Schwegel (17. 12. 1875 – 5. 2. 1962)¹³⁸ sin brata Martina. Bil je tudi diplomat in politik¹³⁹, toda z veliko manj uspeha kot njegov stric baron Jozef, in je kot baronov dedič stanoval v graščini do leta 1962, po tem pa je graščina prešla v državno lastnino, posest pa je bila že prej podržavljena. Iz te rodbine pa izhaja po ženski strani, nečakinji Jeri, hčeri Martina Žvegla, ki se je poročila z nekim odvetnikom v Trst, tudi dr. Žiga Vodušek (*7. 9. 1913 + 23. 6. 2014), tudi diplomat in veleposlanik SFRJ v Ameriki.

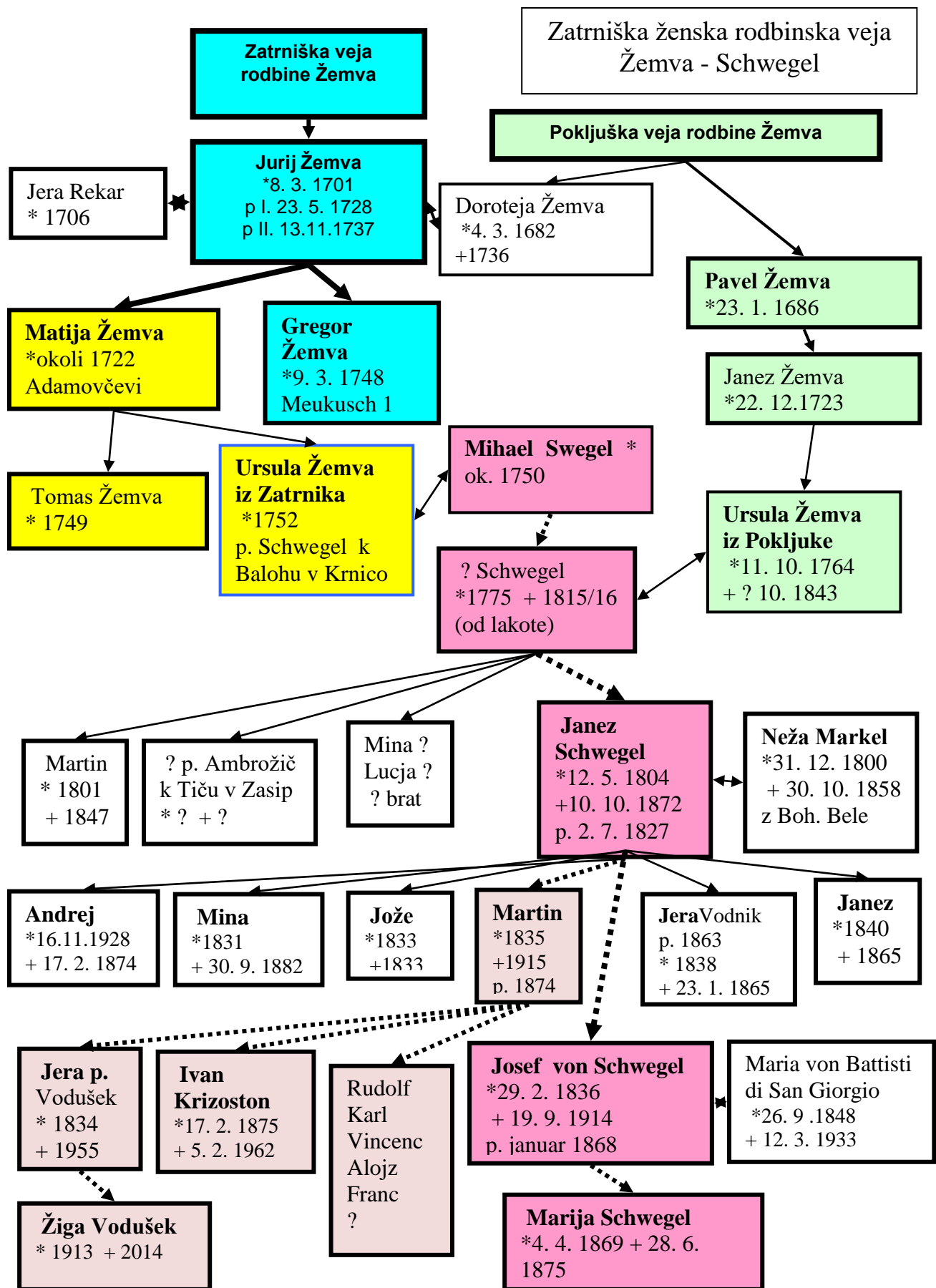
V svojih spominih Josef omenja tudi neko »žlahto na Koroškem«, ki je ni znal povezati. Tu gre verjetno za Markotovo podvejo rodbine Žemva, in sicer za Johanna Schemua (*1804), ki si je ustvaril družino v Köflachu na Avstrijskem Štajerskem, kjer tudi gojijo konje lipicance.

V nadaljevanju prikazano rodovno drevo Josefa Schwegla ni popolno, saj nimam vseh podatkov, ampak je namenjeno le prikazu povezave med rodbinama Žemva in Žvegla.

¹³⁷ Ekspozit – duhovnik, ki služi v manjšem kraju, ekspozituri.

¹³⁸ Ime po svetniku sv. Janez Zlatousti, ki goduje 14. septembra – najboljši cerkveni govornik svojega časa (350-407), patriarh v Carigradu.

¹³⁹ O njem je dr. Andrej Rathen napisal knjigo :med kakanijo in Wilsonio. Poklicne in politične preizkušnje Hansa Schwegla alias Ivana Švegla, ki je izšla v juniju 2018 pri Mohorjevi v Celovcu.

Prigod o gospodih Grimšičih je veliko. Krožijo z raznimi pridatki o duhovih, ki v graščini še vedno strašijo¹⁴⁰, o dušah kmetov, ki jim je bila odvzeta zemlja za železnico, pa od tistih, ki so bili kot belo blago predmet kupčij barona in se v obliki belih lučk sprehajajo okoli graščine, pa o zlatih ribicah v bajerju in ledenici ob njem, o starem mlinu, da je bil zaklet, pa kako je Pernikar ozdravil Grimščarjevega psa in še mnogo drugih, ki še danes burijo domišljijo v ljudskem izročilu in so dokaj pogosto predmet gostilniških debat. Že v času baronovega življenja so se na to rodbino zgrinjale tegobe., Kljub velikim zaslugam za deželo Kranjsko si je namreč baron prislužil ime odpadnika slovenskega naroda in je tudi zato ob nastanku novih družbenih razmer rodbina vedno bolj tonila v pozabo. Lastniki graščine so se večkrat menjavali, tako da je zdaj v lasti potomcev znanega Nicolasa Omana iz Podkorena. Vendar so to druge zgodbe, ki so popisne v knjigah¹⁴¹ in se članov rodbine Žemva ne tičejo.

¹⁴⁰ Pravijo, da prekletstvo gradu Grimšič izvira še od predhodnikov Josefa Schwegla in da zaradi tega noben kupec ni ostal dolgo lastnik. Tako ni bil dolgo v lasti države, niti podjetja Almire in Ljubljanske banke ne, uveljavil se tudi ni kot protokolarni reprezentančni objekt za poroke, ki kot pravijo tudi niso trajale dolgo, pa tudi sedanji lastnik Nicolas Oman ni imel sreče z njim ter v njem danes ne prebiva. Prepuščen je zobu časa in propada, kot so že propadli mlin in park z jezerom pred njim. Tudi dva zagotovo petstoletna ali celo starejša hrasta odmirata, ki sta bila posebej značilna za ta kraj. Le ta dva bi »lahko«, če bi zmogla povedati, kaj in kako se je tu dogajalo, pa tudi starejša sta od rodbine Žemva.

¹⁴¹ Franc Rozman: Na cesarjev ukaz. Spomini politika in diplomata. Slovenska matica 2004; Andrej Rahten: Josef Schwegel. Med domom in svetom. 2007, Adam Lucijan: Doneski za biografijo Jožefa Schwegla. Kronika – časopis za slovensko krajevno zgodovino 1995 in druge.

II. DEL

8. Možiceva zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Mevkšu № 1

Zatrniško-mevkuška veja rodbine Žemva se po Francu Žemvi – Možicu razdeli na devet podvej, in sicer na pet moških in štiri ženske. Pri moških so bili leta 2015 rojeni že nosilci dvanajstega rodu, pri ženskah pa se rodbinsko ime spremeni in naslednikov ni več mogoče slediti. V tem rodu le Minca ni imela naslednika. V desetem rodu te rodbinske podveje je bilo rojenih 25 naslednikov (najstarejša je sestrična Ančka Lipovec – Janezova nezakonska hči, rojena 28. 6. 1926, in najmlajši bratranec Franc Žemva iz Sebenj, rojen v avgustu leta 1951).

Takoj po koncu prve svetovne vojne, verjetno okrog leta 1920 so možicevi otroci že toliko odrasli, da so morali v svet s trebuhom za kruhom. Najprej so dom zapustile hčere Franca in Marjete Žemva, fantje pa so le še občasno bivali doma oziroma tam, kamor so se šli učiti obrti, ali pri gospodarju, pri katerem so služili. Tako se je Možiceva družina v tem času tako raztrgala, da se niso nikoli več vsi zbrali doma ali kje drugje, vedno je kdo manjkal. Odhajali so kar po vrsti, kot so se rojevali. Minca, Meta in Anca so odšle v Beograd, Johana pa se je omožila z Matevžem Kunšičem (Pernikarjevim iz Pernikov), ki si je po vrnitvi iz Amerike kupil Stojanovo domačijo na Rečici in sta si tam ustvarila družino. V svet sta najprej odšli najstarejši dekleti Minca in čez nekaj časa še Meta, in sicer za služkinji k bogatejšim družinam v Beograd v Srbijo, ki se je takrat kot glavno mesto in prestolnica nove države Kraljevine Jugoslavije začelo razvijati. Kot prestolnica je bilo najbolj razvito balkansko mesto, v katerem so si zlasti bogatejši meščani lahko privoščili služkinje za pomoč v gospodinjstvu ter za varstvo in vzgojo otrok. Slovenska dekleta so bila zelo cenjena zaradi pridnosti, urejenosti, čistosti in drugih navad.

Minca pred odhodom od doma

Meta pred odhodom od doma

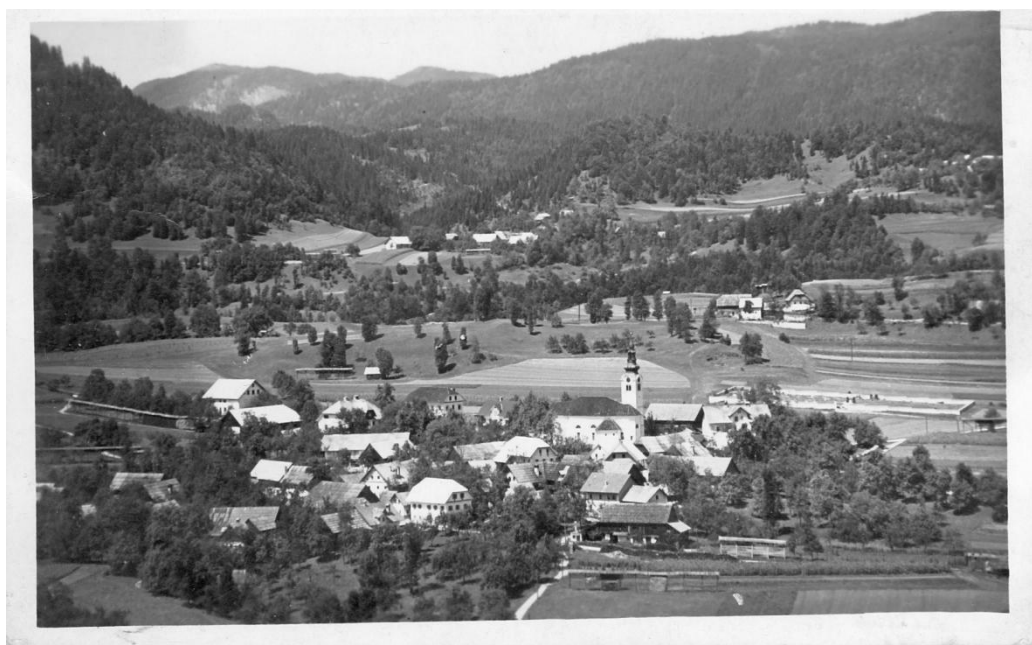
Čez nekaj let jima je sledila še Anca (28. 2. 1928 – glej razglednico). Tam so se tudi poročile in si ustvarile svoje družine, vendar priimka Žemva nobena ni ohranila, zato naslednikov te »beograjske rodbinske veje« danes ne sledimo več.

Johana pred odhodom od doma leta 1922

Anca pred odhodom od doma leta 1927

Fotografija Gorij okrog leta 1925, ko so jih zapuščala Možiceva dekleta. Na desni strani je vidna gradnja novega pokopališča.

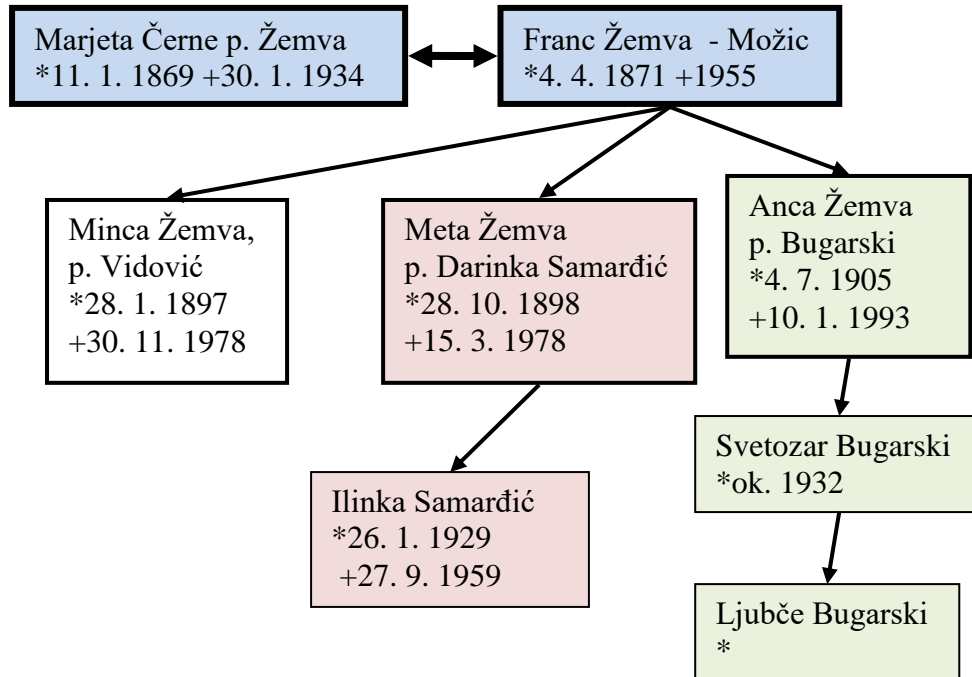
Meta in Johana pred letom 1920

Vlak, s kakršnim so »Možiceve« odhajale v svet

9. Beograjska zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva – Možicevih iz Mevkša № 1

Vezi z brati in domačim krajem so se oslabile, bile so le naj redkih obiskih na vsakih nekaj let, a domov se za stalno niso vrnile več. Naučile so se tudi tujega jezika, domačega nekoliko pozabile, vendar ohranile tiste besede in gorjansko narečje, ki so se jih naučile v otroških letih. Ob prihodu na obisk so v svojem besednjaku dokaj pogosto uporabljale srbske besede ali pa kakšno besedo iz starega gorjanskega narečja, tako da jih mlajši nečaki skoraj nismo razumeli in so nam običajno starši razložili, kaj sprašujejo ali kaj so povedale.

O življenjskih razmerah tet Mince, Mete in Ance bratrance vemo bolj malo. Pred drugo svetovno vojno so se razmere v Beogradu zelo spremenile in blagostanje se je zmanjšalo. Pestile pa so jih še druge težave. Njihovih stisk in življenjskih preizkušenj nečaki ne poznamo. Zagotovo pa so bile velike in so jih ohranile zase. V novem okolju, ki ga niso poznale, so morale izkoristiti vsako priložnost, s katero so se srečale. Jezika in tamkajšnjih navad niso poznale. Morale so se naučiti nove pisave cirilice in novih besed ter se prilagoditi okoliščinam, ki jih doma niso poznale.

Glavna vzroka, da se na pot domov niso odpravljale, sta bila starost in bolezen. Zaradi osamosvojitve Slovenije pa so se povsem prekinile vezi tudi z njihovimi nasledniki. Njihovi potomci (ostal je le bratranec Svetozar s svojimi potomci) niso prevzeli materinega jezika niti posameznih besed za sporazumevanje ne, kar kaže na zelo težke razmere, v katerih so morale tete živeti v novem okolju, ter na močno podrejenost in pokornost svojim možem.

9.a Družina Marije Žemva – Mince, poročene kot Marica Vidović

Prva je v svet odšla Minca. Zagotovo je bila to težka odločitev, a zanjo ne poznamo vzroka. Povedali so nam le, da je odhajala z velikim strahom. Posebne prtljage ali kovčka za na pot ni imela, tako da je svoje nujne stvari povezala v veliko ruto (culo), kot je bila takrat navada na Gorenjskem. V strahu, da ne izgubi vozovnice za vlak, jo je ves čas držala v roki. Zaradi tega so se podatki na vozovnici izbrisali in jo je sprevodnik v Zagrebu spodil z vlaka, za nadaljevanje vožnje do Beograda pa je morala kupiti novo vozovnico. Začetek je bil verjetno hud, a kot se je izkazalo, se je kmalu znašla in si toliko prihranila, da je kakšen dinar poslala tudi domov materi ali mlajšemu bratu Mihu, ki je obiskoval gimnazijo v Kranju.

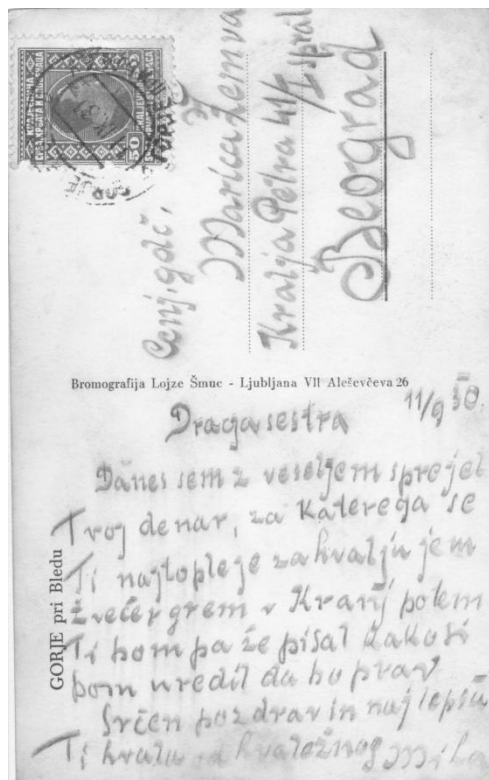
V Beogradu je verjetno preživela vojne razmere in se je tudi razmeroma pozno poročila, okrog leta 1947. Razmere v Beogradu so se bistveno spremenile. Nekdanjim bogatejšim meščanom so podražavili stanovanja in imetje, tako da niso mogli več zaposlovati služkinj za gospodinjsko pomoč. Minca je tako ostala brez zaposlitve in se je morala prilagoditi novim socialističnim razmeram. Morala se je vključiti v novo družbo in se zaposliti kot kuharica v eni od mladinskih delovnih brigad v Bosni¹⁴², kjer je spoznala moža Rudolfa Vidovića. Rudolf je bil že vdovec in več kot 10 let starejši od Mince, imel pa je že več starejših otrok, ki niso več živeli z njim.

Minca Žemva Vidović z bratom Miho na beograjski ulici okrog leta 1935 in Minca na poročni fotografiji

¹⁴² Železniško progo Brčko–Banovići v severovzdolni Bosni v dolžini 88 km so gradile mladinske delovne brigade od 1. maja do 4. novembra 1946, progo Šamac–Sarajevo v dolžini 239 km pa so mladinske delovne brigade gradile od 1. aprila do 16. novembra 1947. Udeležениh je bilo več kot 210 tisoč prostovoljcev, predvsem mladine.

O njenem možu ni ohranjena nobena fotografija. Vemo le, da sta se preselila v Zenico in si tam zgradila manjšo hišo z vrtom, kjer sta pridelovala zelenjavo. Njen mož je bil rudar in metalurški delavec. Delal je tudi v na novo zgrajeni železarni in se kmalu upokojil. Skupnih otrok nista imela, moževi otroci pa so bili že starejši in so bili na svojem. Eden od sinov je bil celo direktor rudnika črnega premoga v Zenici. Preživljala sta se je s prodajo zelenjave, ki jo je mož vozil na trg. Leta 1965 je postala vdova in se preselila najprej v Ljubljano k bratu Mihi, nato pa v stanovanje na Bled, kjer je živela več kot 13 let. Ves čas je sama skrbela zase in si kuhala, le zadnji mesec življenja je preživela v domu starostnikov v Radovljici, kjer je 11. novembra 1978 umrla in je pokopana na blejskem pokopališču.

Zahvala brata Miha, ki jo je poslal sestri Minci v Beograd leta 1930

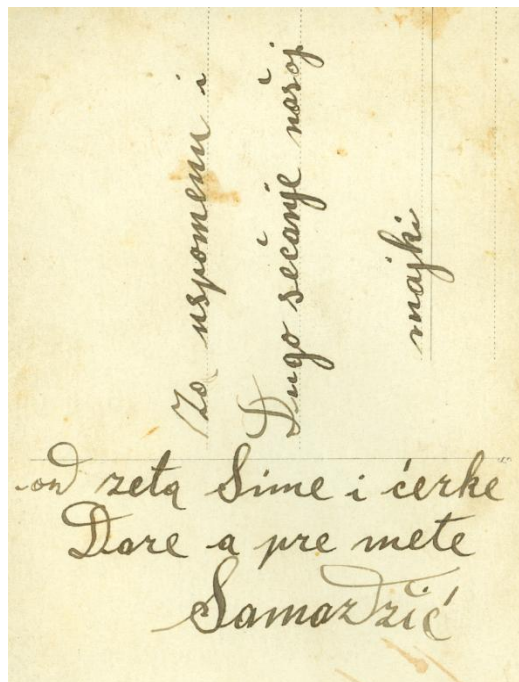
V času bivanja na Bledu je zelo pogosto obiskovala teto Johano na Rečici in brate. Smrt sestre Johane v letu 1970 jo je zelo prizadela, saj je bila nanjo še iz mladosti precej navezana. Pogoste stike sta po tem imela z bratom Jožem, ki sta precej glasno obujala spomine iz mladosti in vojnih časov, ker sta bila oba že malo naglušna. Ker sem bil v tistem času od doma, sem jo le redkokdaj videl na obisku doma. Govorila je v starem gorjanskem narečju, sem in tja pa ji je včasih ušla tudi kakšna srbska beseda. Bila je zelo razgledana o svetem pismu in za vse svetnike je vedela, za kaj je kdo. Politika in druga vsakodnevna problematika je ni zanimala. V glavnem se je držala doma ali šla kam blizu na obisk, v Beograd ali Zenico pa se ni nikoli več odpravila.

9.b Družina Mete Žemva, poročene kot Dara Samardžić

Kmalu po prihodu v Beograd je Meta nekaj časa živela pri Minci oziroma pri družini, kjer je bila za služkinjo. Da se je lahko poročila s Simom Samardžićem, je morala sprejeti pravoslavno vero. Njen mož je bil srbski vojak. Verjetno je bil udeleženec balkanskih vojn¹⁴³ in prve svetovne vojne, kot kažejo odlikovanja na njegovem oprsju. Na njegovi levi strani je »medalja balkanski vojni križ«, ki je spomenica, odlikovanje za udeležbo v srbsko-bolgarski vojni leta 1913, drugi dve pa sta medalja dobrega strelca in medalja za hrabrost.

Za poroko z izbrancem srbske narodnosti se je morala Meta celo prekrstiti. Pri krstu se je preimenovala v Daro, kar je razvidno s poročne fotografije, ki jo je poslala materi Marjeti okrog leta 1925/26. Klicali pa so jo Darinka, kar se vidi na osmrtnici v časopisu, ko ji je umrla njena hčerka Ilinka (27. 9. 1959).

¹⁴³ Balkanski vojni sta bili dve, in sicer v letih 1912 in 1913. V njih je balkanska liga (Srbija, Črna gora, Grčija in Bolgarija) najprej osvojila Makedonijo in Trakijo izpod osmanskega cesarstva, potem pa so se posamezne države med seboj spopadle zaradi delitve osvojenega.

V družinskem življenju nista imela posebne sreče. Menda se jima je rodilo več otrok, vendar so vsi že kmalu po rojstvu umrli. Nečaki vemo nekaj le o njeni hčerki Ilinki Samardžić, ki se je rodila 26. 1. 1929, vendar je po hudi bolezni umrla že pri tridesetih letih (27. 9. 1959). Poznamo jo le po fotografijah, v rojstni kraj svoje matere je niso nikoli pripeljali. Meta je na starost tako ostala brez potomcev.

Meta – Darinka in njena hčer Ilinka Samardžić. Fotografirano po letu 1950.

Nesreča jo je doletela tudi v aprilu leta 1941, ko so njihovo hišo porušile bombe, ki so jih na Beograd vrgla nemška letala. Ni znano, ali so hišo obnovili ali so se preselili v drugo stanovanje.

Sime je po poroki opravljal takrat zelo ugleden poklic sprevodnika na beograjskem¹⁴⁴ tramvaju, kjer je bil zaposlen do upokojitve.

¹⁴⁴ Beograjski tramvaj je začel voziti že v oktobru 1892 in bil elektrificiran v letih od 1896 do 1905.

9.c Družina Ance Žemva, poročene Bugarski

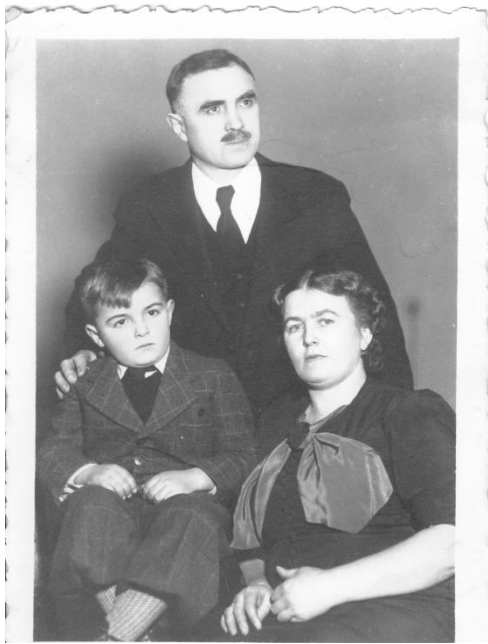
Z razglednice, ki jo je Anca poslala bratu Mihju, dijaku na gimnaziji v Kranju, je razvidno, da je zapustila dom 28. februarja 1928.

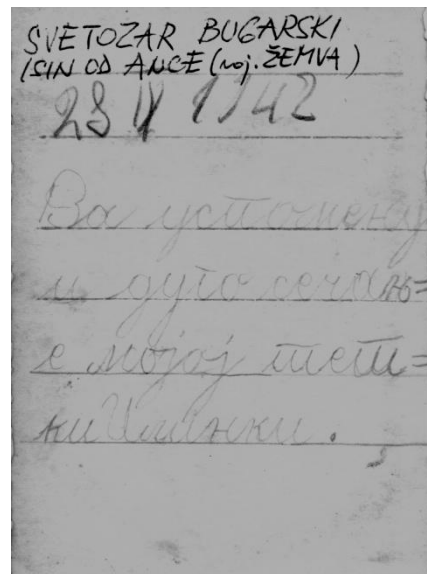
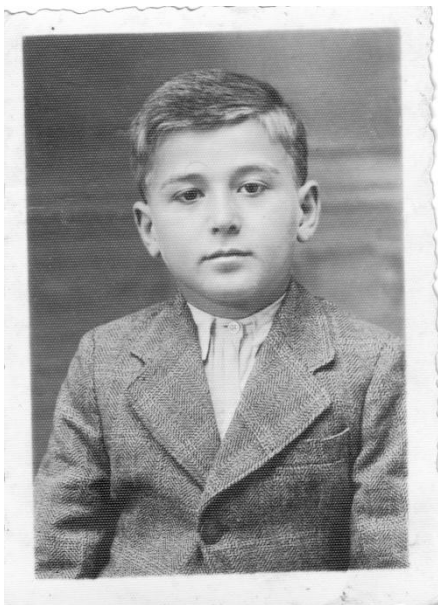
Anca se je po prihodu v Beograd dokaj hitro znašla, pri čemer sta ji veliko pomagali sestri Minca in Meta, ki sta že nekaj let živeli tam. Kmalu si je našla moža Ljuba Bugarskega in si ustvarila družino.

Anca Žemva z možem Ljubomirom Bugarskim okrog leta 1930 – poročna fotografija

Družina Bugarski okrog leta 1940, oče Ljubomir, mati Anica Žemva in sin Svetozar

Svetozar, star okrog 10 let – fotografijo je podaril v spomin tetki Darinki (Meti Žemva). Na hrbtni strani piše v cirilici »За дуговремену успомену мојој тетци Даринки – в долготрајан спомин мојој тетци Даринки«. Datum 28. 4. 1942 – takrat je bil verjetno star 10 let.

Svetozar kot vojak JLA in na skiroju

Edini preživeli (morda še živi – star okrog 85 let) potomec Ance Žemva je bil Svetozar Bugarski. Poznano nam je le, da je imel še sina Ljubomira. Drugi podatki nam niso znani, ker so se po letu 1992 stiki povsem izgubili. Svetozar je doštudiral strojništvo na beograjski strojni fakulteti in bil zaposlen kot strojni inženir v eni od tovarn Zastava v Beogradu. O njegovem sinu pa nimamo podatkov.

Anca je bila dokaj dobro seznanjena o dogajanju doma. Pred letom 1980 je večkrat prišla na krajši obisk k svojim bratom, kasneje pa so ji starostne težave to preprečile. Kljub temu je vsako leto poslala voščila za božične praznike in novo leto. K voščilu je pristavila krajše novice, ki so bile iz leta v leto bolj skope.

Med starimi voščilnicami je njena nečakinja Silva Svetina našla pismo, ki ga je naslovila nanjo. Verjetno je to sploh njeno zadnje sporočilo domačim v Slovenijo. Napisala ga je lastnoročno le dvajset dni pred svojo smrtjo. Pismo je opremljeno z datumom 18. 12. 1992, umrla pa je 10. januarja 1993, v starosti 88 let. V pismu z dobro čitljivo pisavo in v dobri slovenščini opisuje, da je pred nekaj meseci prišla v dom starostnikov v Beogradu in je zadovoljna, da se je tako odločila, ker zanjo dobro skrbijo. V besedilu ni zaznati srbskih besed, pa čeprav se opravičuje, da je slovenščino že precej pozabila, saj ni imela priložnosti, da bi govorila v materinem jeziku. Na koncu je napisala voščilo za božične praznike in za novo leto 1993.

Beograd 18. 12. 92.

Droga Silva in cela proga vlinjima
soj ne vem ali vam se Romani vžemil ali ne
popraviti če ti pišem samo u Stefanu maslov

Težko pišem ker mi se roke tresajo pa
vem da gres k Stefanu boš pa prebrala
mnogo ti se zahvalim za pismo, samo
ne vem ali boš mogla prebrati ker sem jest
postarela in igremogla pa mi je vse težko
gast sem že 66 let u Beogradu sem pa
že tudi vlosti slovenski pozabila ker mi
nam priložnosti da z katerim ^{bi} govorila
jest nisem mogla več samo biti doma sem pa
svetozorn rekla da grem u dom in mislim tu
vidim da nisem pogrešila mnogo so pažlivi
imam veliko nega vse kar sta tešh nogeta
ili nemore narediti, hromo nam je dobat
vsaki pedem nos kopeljo in lose operejo in
sko je potelno srečno, notate porožejo na
rukah in nogah, imam sobo z posteljo se eno
je imenaj

Mnoga vas pozdravim
vsi skupaj Anica Bugarski
želimo vam da u zlatiju proživite božime
prozniki, in srečno novo leto 1993.

Zadnje pismo tete Ance – Anice Bugarski, ki ga je poslala nečakinji Silvi Svetina 18. 12. 1992.

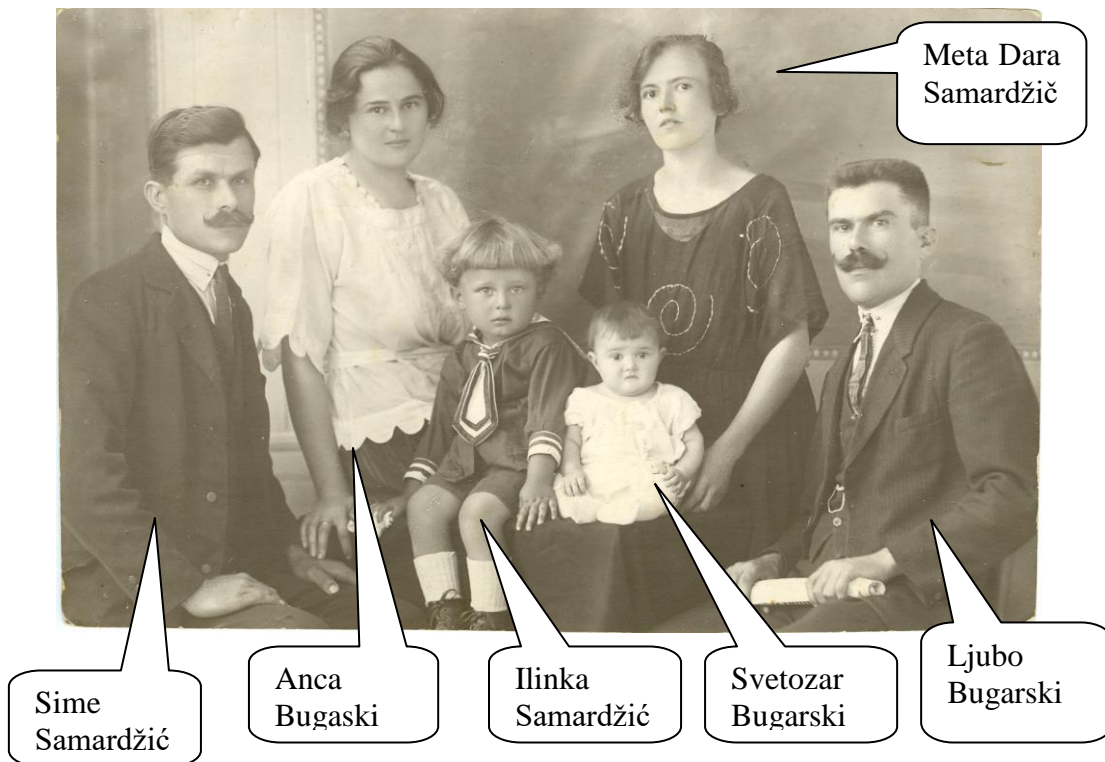
9.d Obiski sester v Beogradu

Svoje sestre so v Beogradu obiskali Janez¹⁴⁵, Jožef (ko je tam služil vojaško obveznost od oktobra 1929 do julija 1930) in Miha, ki je živel pri njih med študijem medicine na beograjski medicinski fakulteti v letih 1933–1939.

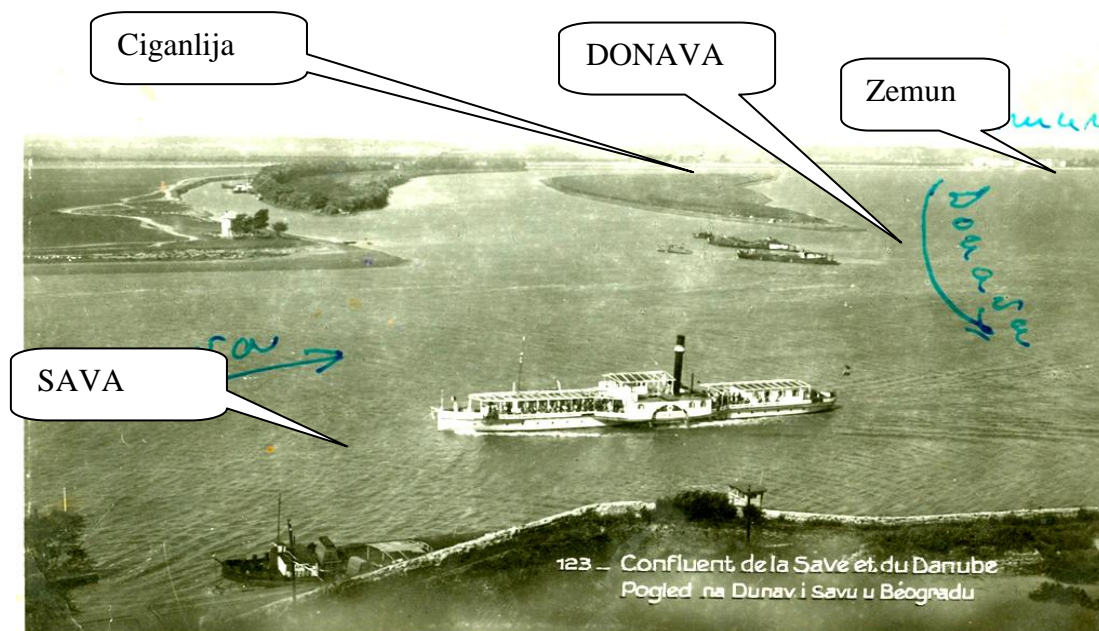

Možicevi v Beogradu ob obisku brata Jožefa, fotografirano oktobra/novembra 1930.

¹⁴⁵ Pri Meti Samardžič v Beogradu (ulica Gospodara Vučića 123) je živela tudi Janezova najstarejša hči Ančka Lipovec, ko je bila zaposlena v porodnišnici v Beogradu.

Družini Samardžić in Bugarski v Beogradu, fotografija iz leta 1934/35

Razglednica izliva Save v Donavo, ki jo je Miha poslal domačim 1. 9. 1938 in jim sporoča, da je dobil službo, verjetno po končanem študiju medicine v Beogradu

10. Janezova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Žalcu

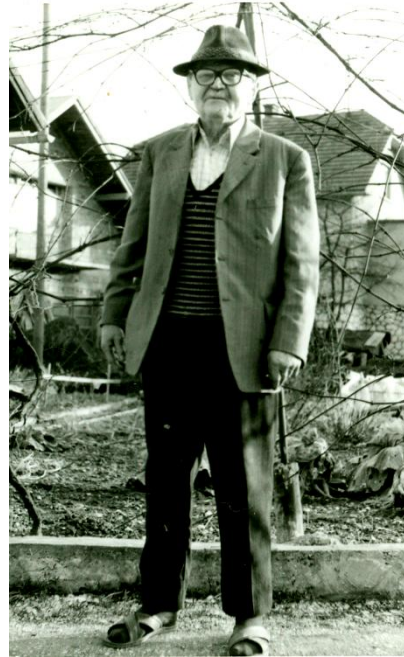
Najstarejša mevkuška rodbinska podveja Možicevih se nadaljuje po Janezu, ki se je pisanja in računanja učil v ljudski šoli v Gorjah. Uspešen je bil predvsem v lepopisju. To večino je ohranil vse življenje.

Fotografija učencev v Gorjah je nastala leta 1910. Med njimi je tudi Janez v zadnji vrsti na desni strani.

Ker je takrat divjala prva svetovna vojna in ni bilo nobenih možnosti, da bi se izučil za poklic, kot najstnik je bil za hlapca in pastirja pri Novaku na Višelnici, nato pa se je že kot petnajstletnik zaposlil (8. 11. 1915) kot tovarniški delavec v Železarni Jesenice (EISENWERK ASSLING KRAIN), kjer je delal do vpoklica¹⁴⁶. Kot šestnajstletnik je bil namreč vpoklican v vojsko, nekam v neposredno zaledje soške fronte. Teh trdih časov se ni rad spominjal in o njih ni pripovedoval sorodnikom. Vedeli so le to, da je bil ranjen, kje je okrevал in preživel do konca vojne, pa se ni izvedelo. Kot konjski hlapec je služil na Graščinskem posestvu Lipce št. 15, Tomišelj pri Ljubljani. V domači kraj se je vrnil okrog leta 1920 in se preživljal z različnimi priložnostnimi deli, nekaj časa tudi na železniški postaji Jesenice.

¹⁴⁶ Janez je zapustil železarno 17. januarja 1917 in v naslednjih dneh odšel na fronto.

Janez Žemva – Možicev okrog leta 1907 v Mevkšu in 15. februarja 1977 v Žalcu

Arbeitsbuch № 106
für St. 106
für
Delavske bukvice
za
Janez Lemva

Ber- und Name: }
Ime in priimek: }
Geburtsort: }
Rojstveni kraj: }
Geburtsjahr: }
Rojstveno leto: }
Heimatgemeinde (und politischer Bezirk): }
Dornovinska občina (in politični okraj): }

Stand (ob ledig oder verheiratet): }
Stan (neozenjen ali oženjen): }
Religion: }
Vera: }
Beschäftigung: }
Opravo: }
Statur: }
Postava: }
Geſicht: }
Obraz: }
Haare: }
Lasje: }
Augen: }
Oči: }
Haar: }
Usta: }
Nase: }
Nos: }
Besondere Kennzeichen: }
Posebna znamenja: }

Namensfertigung des Hilfsarbeiters: }
Podpis pomočnega delavca: }
Fertigung der ausstellenden Gemeindebehörde: }
Podpis izdajajočega občinskega oblastva: }

1915
Janez Žemva

ANARSTVO V SRBIJA
KRAJINA
Einfach
Prüfung

Aufsätze
für jugendliche Hilfsarbeiter, beziehungsweise Lehrlinge.
Dostavki
za mladostne pomočne delavce, oziroma obrtne učence.
Auskunft über die Schulverhältnisse und die erworbene Schulbildung }
Dopoved o šolskih razmerjih in o pridobljeni šolski omiki: }

Name und Wohnort des Vaters oder Vormundes: }
Ime in stanovališče očetovo ali varuhovo: }

Die Zustimmung zur Eingehung des Arbeits- oder Lehrverhältnisses ist erfolgt*)
Privoljenje za vstop v delovno ali učno razmerje je dal**)

von Seite des Vaters: }
oče: }
von Seite des Vormundes: }
varuh (jerob): }

von Seite der Aufenthaltsgemeinde: }
občina, kjer o'olčni prebiva: }

*) Anmerkung: Hier ist erforderlich zu machen, ob das Arbeitsbuch mit Zustimmung des Vaters oder Vormundes, oder wenn eine solche nicht zu beschaffen ist, nach § 80, ab. 2. Gewerbeordnung mit Zustimmung der Aufenthaltsgemeinde erfolgt ist.
**) Opanjka: Tukaj je treba poizniti, so li komu delavsko bukvice izročeno a privoljenjem očeta ali varuha, ali pa, kjer takega privoljenja ni mogoče zadobiti, a privoljenjem občine, njegovoga bivalstva po §. 80, odst. 2. občinskega reda.

Janezova delovna knjižica iz leta 1915 – še iz časa Avstro-Ogrske, napisana dvojezično nemško in slovensko.

Kot je razvidno iz njegove t. i. delavske bukvice, je bila v stari Avstro-Ogrski na županstvu v Gorjah zaposlenost že dobro dokumentirana, o čemer danes ne bi mogli govoriti.

Uradniki so Janeza dokaj dobro opisali od glave do nog. Njegov lastnoročni podpis s svinčnikom (črnila mu verjetno niso zaupali, op. Š. Ž.) je zelo lep in čitljiv, o čemer pri njegovih bratih in sestrah ne bi mogli govoriti. Zanje je bila značilna bolj ostra in malo v desno nagnjena pisava. Tudi v njegovih kasnejših rokopisih, ko je bratom in sestram pošiljal številna pisma in dopisnice, je pisavo ohranil dokaj čitljivo. Naslov na pismu ali kartici je bil tako značilno napisan, da je njegov brat Jožef, ko je prejel pošto, že v poštarjevih rokah prepoznal njegovo pošiljko in je rekel, da to piše Janez. Če je bilo več pošte, je najprej odprl Janezovo in jo je potem še po večkrat zaporedoma prebral.

V mladih letih se je zaradi splošne revščine moral zaposliti pri različnih delodajalcih, ki so mu v delovno knjižico napisali same pohvale. Delo, ki ga je opravljal, je bilo zelo naporno, najtežje je bilo delo v Železarni Jesenice, kjer je spal kar ob strojih.

Tudi kasneje v domačem kraju ni našel pravega dela ali pa so ga v svet vodili drugi razlogi. Kot žandarja ga je usoda vodila na služenje v Srbijo in nato še v Makedonijo. Šele nekaj let pred drugo svetovno vojno se je naselil na Štajerskem v Velenju, kjer si je ustvaril številčno družino in si nato v Žalcu zgradil hišo. Med drugo svetovno vojno so bile vezi z rojstnim krajem prekinjene, tako da ga je ponovno obiskal šele okrog leta 1950.

Njegov najmlajši sin Frane – Franc Žemva opisuje življenjsko pot očeta Janeza Žemva takole:

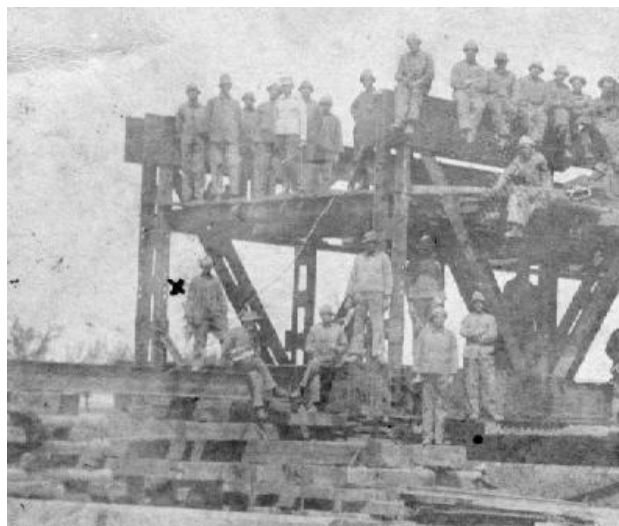
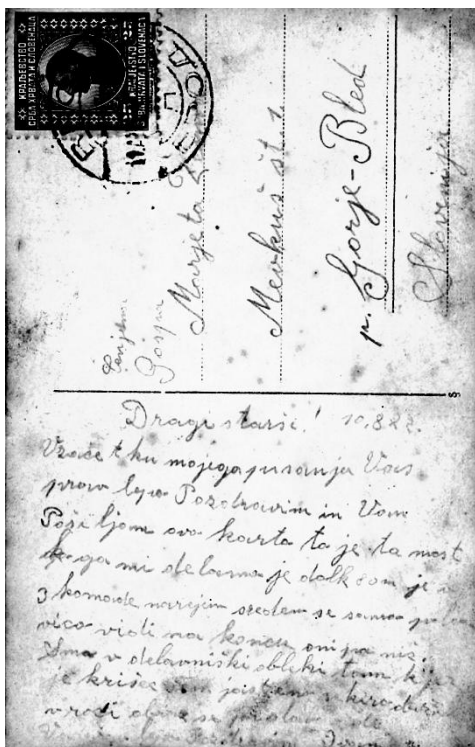
»Sin Franca Žemva, Janez se je rodil kot prvi moški v družini Žemva, v Mevkužu na Gorenjskem. Imel je zelo razgibano življenje. Služil je cesarju Francu Jožefu v avstro-ogrski monarhiji. Udeležil se je prve svetovne vojne in bil ranjen. Nato je služil jugoslovanskemu kralju Aleksandru Karađorđeviću. Šolal se je za žandarja v Sremski Kamenici in služboval po Jugoslaviji od Makedonije (Barbarevo), Srbije (Beograd) in Slovenije. Bil je pomožni policist Adolfu Hitlerju v Velenju in vojak na zahodni fronti v zaledju Normandije. Kot miličnik v Sloveniji pa je služil tudi maršalu Josipu Brozu do upokojitve. Vse tegobe vojn je preživel na svojstven način in si ni nikoli umazal rok¹⁴⁷. Menjal je le gospodarje in uniforme.

Ob nastopu nove države, kraljevine SHS, so bili vojaški obvezniki vsi moški, sposobni za vojaško službo, ki niso bili starejši od 25 let. To je doletelo tudi Janeza, ki je moral leta 1921 na vojaški nabor. Kako velika je bila takrat »domovinska zavest« ali pa tudi strah, kaže spodnja fotografija udeležencev nabora, med katerimi je tudi Janez.

¹⁴⁷ O teh težkih življenjskih preizkušnjah ni pripovedoval niti svojim bližnjim. Ni se jih rad spominjal in jih je zadržal le zase.

Janez na »štengli« (vojaškem naboru) jeseni okrog leta 1921

Na desni strani izrez fotografije, na kateri je Janez označen s križcem.

Drugič je šel služiti vojsko h kralju Aleksandru v inženirsko enoto, ki je gradila daljši železni most v bližini Beograda. To nam prikazuje fotografija, ki jo je Janez kot dopisnico poslal materi Marjeti in domačim 10. avgusta 1922, oddana je bila na pošti v Beogradu¹⁴⁸.

Ko se je Jugoslavija formirala kot država, se je vključil v žandarsko šolo, ki so jo pod srbsko upravo vodili v Sremski Kamenici po francoskem vzoru. Po uspešnem šolanju so ga prekomandirali v Makedonijo, v Barbarevo, nato pa v Beograd, kjer je ostal do druge svetovne vojne.

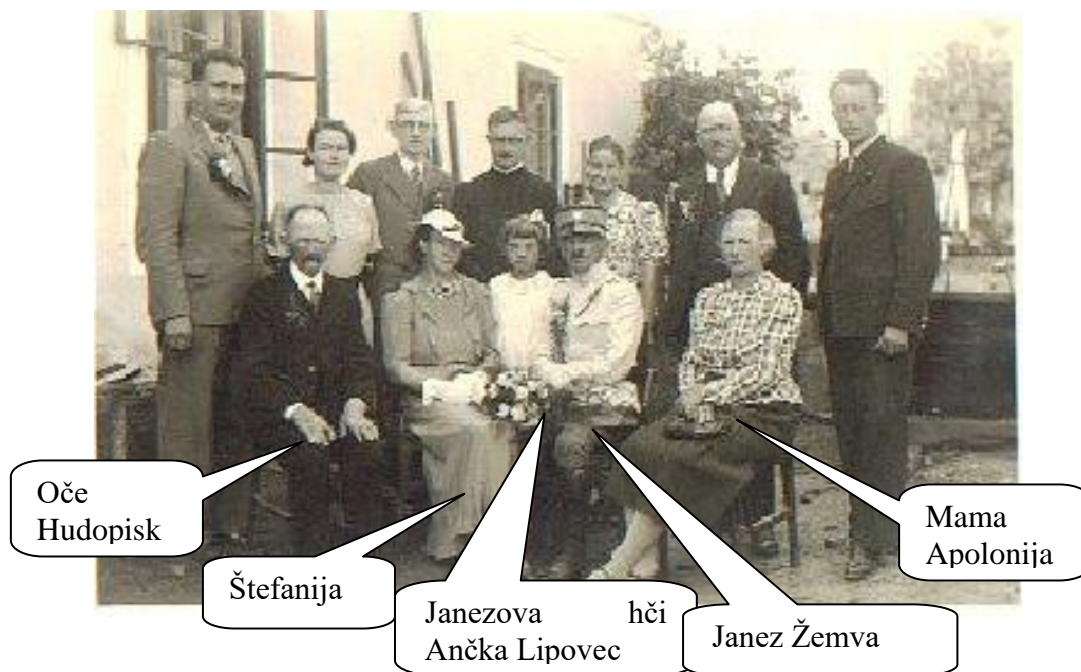
Na levi strani stojita Janez in žena Štefanija.

Usoda je Janeza vodila na služenje po Srbiji in v Makedonijo. Šele nekaj let pred drugo svetovno vojno se je naselil na Štajerskem v Velenju, kjer si je ustvaril številčno družino, in si kasneje v Žalcu zgradil hišo. Med drugo svetovno vojno so bile vezi z rojstnim krajem prekinjene tako, da ga je ponovno obiskal šele okrog leta 1950.

V tem času se mu je rodila nezakonska hči Ančka Lipovec (*20. 7. 1926). Nekaj časa je zanjo skrbela Janezova mama Marjeta. Skrb za družino, ki ni mogla dostojno živeti, ga je prisilila, da se je odločil za žandarsko šolo v Sremski Kamenici. Hčerko Ančko je nepoznana usoda pripeljala na kmetijo Rojak-Hudopisk v Stražišče pri Prevaljah na Koroško, kjer je odraščala na domu Janezove žene Štefanije in obiskovala osnovno šolo. Med drugo svetovno vojno je bila pri Janezovi ženi v Velenju. Po vojni je v Ljubljani končala šolo za babice. Z dekretom je bila odrejena na službeno mesto v Plevlje v Črno goro, nato pa v porodnišnico v Beogradu, kjer je stanovala pri teti Meti.

Poročil se je leta 1937 s Štefanijo Hudopisk. V zakon je prišel s hčerko Ano Lipovec (*20. 7. 1926, +30. 10. 2004).

¹⁴⁸ Opombo je dodal Štefan Žemva, ki to dopisnico hrani v osebem arhivu.

Poročna fotografija Janeza Žemva in Štefanije Hudopisk, posneta 15. 8. 1937
V drugi vrsti stojijo sorodniki Hudopiskovih.

Pod Nemčijo je služil kot policist na Ptujski Gori in v Velenju, kjer so se mu rodili štirje otroci.

Od leve proti desni: Vika, mama Štefka v naročju s Francem, Ančka v naročju z Marinko, ata Janez v naročju z Janijem, Jože, stara mama Apolonija in Peter, fotografirano v Velenju leta 1948

Skupaj je imel sedem otrok, in sicer Anico Lipovec, Viktorijo, Petra, Jožefa, Ivana, Franca in Marijo Žemva. Na novi lokaciji¹⁴⁹ je okolje, v katerem je preživel mladost, pogrešal do smrti. Večkrat se je spominjal Bleda in tedanje gosposke, Pokljuke in Mežakle ter svojih sorodnikov, ki jih je šel obiskat tudi kar s kolesom. Nad očetovo odločitvijo, da je sicer skromno premoženje (hišo s skednjem, tri travnike, tri njive in tri gozdove)¹⁵⁰ po ženini smrti Marjeti prepisal na novo družino Tancar, je bil zelo razočaran. Tega mu ni mogel odpustiti do konca življenja.

Ker je bil pretkan, se je vsakič, ko je moral na teren v akcijo, močno napil, tako da so ga pustili pri miru. Vseeno so ga kot sumljivo osebo leta 1944 prestavili na zahodno fronto, kjer je imel s pobegom čez Francijo in Avstrijo veliko sreče. Po končani drugi svetovni vojni se je zaposlil kot miličnik na postajah v Velenju in Žalcu, kjer se je upokojil in zgradil hišo.

Tudi otroci so si med počitnicami morali prislužiti kakšen dinar. Najboljši zaslužek je bil pri ročnem obiranju hmelja, saj takrat strojev, kakršni so danes, za to še ni bilo.

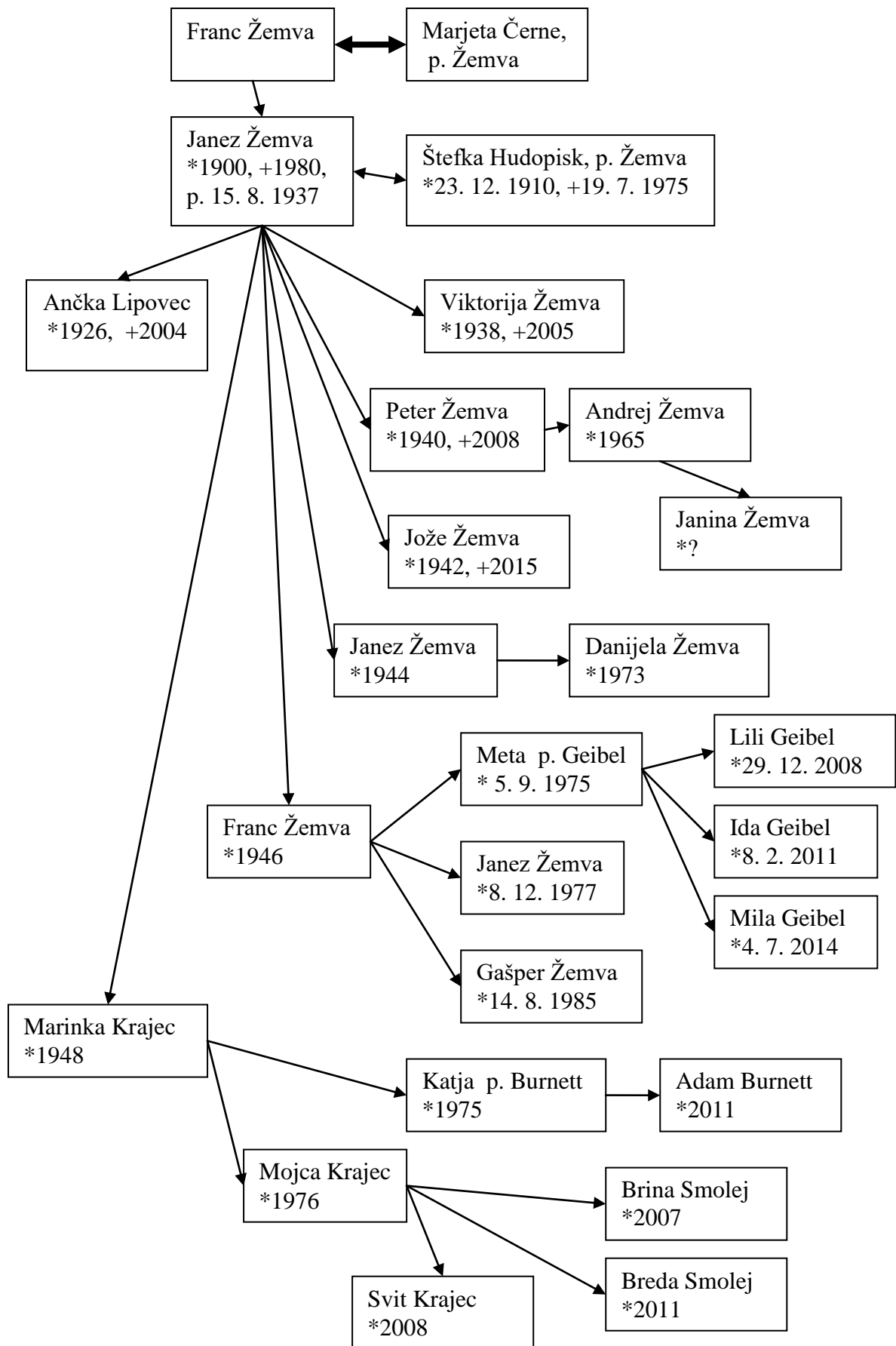

Obiralci hmelja v Žalcu, med njimi sta tudi Marinka in Franc (Frane). Fotografija je bila posneta pred letom 1959.

Da je lažje preživljal družino, je do pozne starosti opravljal različna zidarska in tesarska dela daleč naokoli. Umrl je v Žalcu 4. januarja 1980.«

¹⁴⁹ V Žalcu – opomba Š. Ž.

¹⁵⁰ O tem premoženju ni zaslediti takega podatka in obstaja verjetnost, da so bili Možicevi le najemniki oziroma kajžarji Žumrove kmetije in so imeli njive v trajnem najemu. V virih se pod domačijo Mevkuš no. 1 kot upravičenec posestnih pravic navaja Blaž (?) Schumer (Grundlasten-Ablösungs- und Regulierungs-Landes-Commission für Krain od 25. 5. 1860). Dvom o premoženju potrjuje tudi dejstvo, da je bil oče Franc zadnja leta preužitkar na domu s socialno podporo (opomba Š. Ž.).

Tudi Janezovi otroci so zaradi šolanja in drugih usod dom v Žalcu dokaj kmalu zapustili, a se v domači kraj radi vračajo, kar njihovemu očetu ni bilo dano. Najstarejšega sina Petra je usoda vodila na študij v Ljubljano, kjer je na univerzi uspešno doktoriral iz kemijskih znanosti¹⁵¹. V Ljubljani si je ustvaril dom in družino, žal pa mu okolje ni bilo naklonjeno tako, da bi v zadovoljstvu užival svoje sadove. Njegov rod nadaljuje sin Andrej (*1965), ki živi s hčerko Janino v Ljubljani. Doktoriral je iz elektrotehniških znanosti in je profesor na Fakulteti za elektrotehniko, kjer je bil en mandat tudi prodekan.

Peter Žemva (+27. 5. 2008) z vnukinjo Janino, desno Petrov sin dr. Andrej Žemva

Tudi druge otroke so vodile različne življenjske usode, ki jih poznajo le sami in jih bodo zapisali njihovi potomci, ki jih življenje vodi daleč od doma. Janez si je ustvaril družino pri Krškem, Jože in Franc sta si zgradila dom v bližini doma, Marinka pa živi v Celju. Tudi Frančeve naslednike je usoda vodila v tujino, na Irskem je nekaj let delal Frančev sin arhitekt Gašper, hči Meta, poročena Geibel, pa si je v Bruslju ustvarila svojo družino in ima tri hčerke Lili (*29. 12. 2006), Ido (*8. 2. 2011) in Milo (*4. 7. 2014), ki začenjajo dvanajsti rod zatrniško-mevkuške rodbine Žemva. Marinkin rod nadaljujeta hčerki Katja, poročena Burnett (1975), s sinom Adamom Burnettom v Ameriki, in Mojca (*1976) z nasledniki Brino (*2007), Svitom (*2008) in Bredo (*2011).

Moji bežni spomini na strica Janeza segajo v čas pred letom 1960, ko nas je večkrat obiskal. Oče je bil njegovega obiska vedno vesel in sta se kar dolgo pogovarjala. Najbolj so ga zanimali dogodki iz domačih krajev, še posebej o »fabriki«, kjer je nekaj časa delal. Razgovorov nisem razumel in se jih tudi nisem zapomnil. V spominu imam le, da je po enem od obiskov prišlo obvestilo, da je treba na pošti dvigniti paket. Ko je oče videl, da ga pošilja

¹⁵¹ Pomembnejše Petrovo raziskovalno delo je bilo objavljeno v tujih strokovnih revijah pod naslovom: Nitrogen-15 oxygen-18 kinetic isotope effects in the catalytic decomposition of N₂O over MgO. PCCP. Physical chemistry chemical societies, ISSN 1463 - 9076, 2000, vol. 2 str. 413 - 418.

stric Janez, se je čudil, le kaj bi to lahko bilo. Ponj sva se odpravila s kolesom. Ko je oče na pošti zagledal omot, se je začudil, kako ga bova spravila domov. Naložila sva ga na kolo, vso pot sva pešačila in ga podpirala, a ob vsakem stresljaju je vsebina zaropotala. Ko pa sva le prišla do doma in smo paket odprli, je bilo v njem polno pravega kostanja. Pravzaprav sem takrat prvič videl pravi kostanj, saj to drevo v naši okolici ne uspeva, na Štajerskem pa prosto raste v gozdu. Mama ga je takoj nekaj dala v lonec in ga postavila na štedilnik. Čez kako uro smo ga poskusili. Po tem sem večkrat nadlegoval očeta, da bi ga šla nabirat »pod goro«, vendar od tega ni bilo nič. Šele ko sem toliko zrasel, da sem se lahko sam s kolesom odpravil od doma, sva ga šla neko jesen nabirat s prijateljem. Nabrala sva ga poln nahrbtnik in se odpravila proti domu. Tovor je postajal vedno težji, počitki so bili vedno pogostejši, bližala se je noč, do doma pa je bilo še daleč. Kar nekajkrat sva morala malo tovora stresti iz nahrbtnika, tako da sva ga domov prinesla le slabo polovico. Kasneje je to postalo skoraj vsakoletna jesenska obveznost. Stric Janez je očetu vsako leto, dokler je le mogel, pošiljal tudi voščila za novo leto. Tudi če je bilo v zaprti kuverti, je bila Janezova pisava tako prepoznavna, da je že stari poštar vedel, kdo piše, in je rekel: »To vam pa Janez pošilja.«

Janezov sin kovač Jože (+2015) in hči Viktorija – Vika (+2005)

Za konec velja omeniti še posebnost, da je Janez vse svoje sinove poimenoval po bratih, razen pri Petru je naredil izjemo (?).

11. Matevževa zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Gorjah

Matevževa mevkuška podveja rodbine Žemva je najštevilčnejša, rodilo se je osem otrok: Justina¹⁵², Alojz¹⁵³, Matko¹⁵⁴, Ljudmila¹⁵⁵, Mihaela¹⁵⁶, Srečko¹⁵⁷, Antonija¹⁵⁸ in Anton¹⁵⁹, a kljub temu v dvanajstem rodu priimka Žemva iz te družine ne sledimo več. Družino so pestile številne stiske, ki so otrokom ostale v spominu in se jih neradi spominjajo. Leta po drugi svetovni vojni so bila za družino verjetno najhujša. Z družino je Matevž odšel v Banat v Srbijo, vendar sta starša kmalu spoznala, da to ni dežela, kakršno so nove povojne oblasti obljubljale, in da to ni bila dobra odločitev, ter so se po nekaj mesecih vrnili nazaj v domači kraj.

Matevževi na planini Zajavornik

Matevž Žemva pred letom 1940

Ko sem ob pripravah na tole pisanje sestrično Mihaelo poprosil za kratek opis njene družine, je povedala, da se preteklosti nerada spominja in ne želi opisovati svojih spominov. Razumel sem jo in pustil, da to ohrani zase. Zagotovo so ji pustili posledice in so med drugim tudi vzrok za bolezen, ki jo v starosti preživlja v domu za starostnike na Jesenicah.

¹⁵² Justina Žemva (roj. 13. 4. 1930) se je poročila na Bohinjsko Belo (z Vencljem Benedičičem, 1927–1989) in imata hčeri Branko (roj. 26. 4. 1954) in Zdenko (roj. 1. 12. 1956).

¹⁵³ Alojz Žemva (18. 6. 1931 +2013), oženjen z Emilijo Recek in imata hčeri Stefanijo in Tatjano.

¹⁵⁴ Matko Žemva (roj. 15. 6. 1933), oženjen z Ano Škulj, živi na Rečici in ima hčeri Metko in Anko.

¹⁵⁵ Milka Žemva (roj. 7. 9. 1936 +2017), poročena Bogut, živi na Rečici in ima hčer Lidijo (roj. 7. 4. 1970).

¹⁵⁶ Mihaela Žemva (roj. 23. 9. 1943), poročena Roth, profesorica biologije na gimnaziji v Novem mestu. Po moževi smrti je hudo zbolela in zdaj živi v domu starostnikov na Jesenicah. Ima hčer Mašo Roth.

¹⁵⁷ Srečko Žemva (roj. 20. 5. 1946), oženjen z Nevo Hlastec (roj. leta 1948), živita na Jesenicah in imata hčeri Mojco (roj. 1. 5. 1982) in Majo (roj. 12. 9. 1984).

¹⁵⁸ Antonija Žemva (roj. 24. 4. 1948) – nekaj dni po rojstvu umrla.

¹⁵⁹ Anton Žemva (roj. 20. 9. 1949), oženjen z Marino Fic, imata hčer Suzano (roj. 15. 7. 1988) in sina Aleša (?), ki živi v Gorjah in ima hčeri Nino in Anjo.

Šele ko so se otroci ob trdem delu osamosvojili, so lahko lažje zaživel v svojih družinah. Na domu v Zgornjih Gorjah sta živela najstarejši sin Alojz in najmlajši Anton. Alojz je doživel delovno nesrečo in izgubil nogo ter kot invalid ni mogel več opravljati težjih zidarskih del. Družino je moral preživljati z lažjimi priložnostnimi deli ob pomoči skrbne žene Emilije in se je zgodaj invalidsko upokojil. Vsem drugim bratom in sestram pa je uspelo zgraditi lastno hišo ali pridobiti lastno stanovanje in tako svojim potomcem zagotoviti lažjo mladost, kot so jo doživljali sami.

Trobentači gorjanske godbe okrog leta 1970. V prvi vrsti na levi Anton Žemva, za njim »kleči« najvišji Slovenec Ludvik Buderla¹⁶⁰, visok 214 cm, ki ga menda še do danes ni nihče prerasel.

Strica Matevža se spominjam kot velikega in močnega moža, v primerjavi z njim je bil brat Jožef pravi pritlikavec, kot da nista v sorodu. Pa tudi od drugih bratov je bil najvišji. Imel je gromeč in prodoren glas, a prijeten. Takrat ko je prišel k nam na obisk, sem se raje umaknil in skrtil. Ko sta z mojim očetom razpravljala o vsem mogočem, tudi o težavah, ki so oba pestile, očetovega glasu skoraj ni bilo slišati. Bila sta si zelo blizu in Matevževa smrt je mojega očeta Jožefa močno prizadela. Vsakokrat, ko smo bili kasneje na pokopališču, se je ustavil tudi pri njegovem grobu. Matevž je na planini na Pokljuki pasel krave ali vole blejskim kmetom in skoraj vsako leto v juliju, ko so zorele borovnice, se je moj oče Jožef odpravil k njemu poizvedovat, kje najboljše zorijo. Drugič, ko sem moral z njim, sva dokaj hitro nabrala polno košaro borovnic, iz katerih je mama potem pripravila borovničev sok ali spekla zavitek.

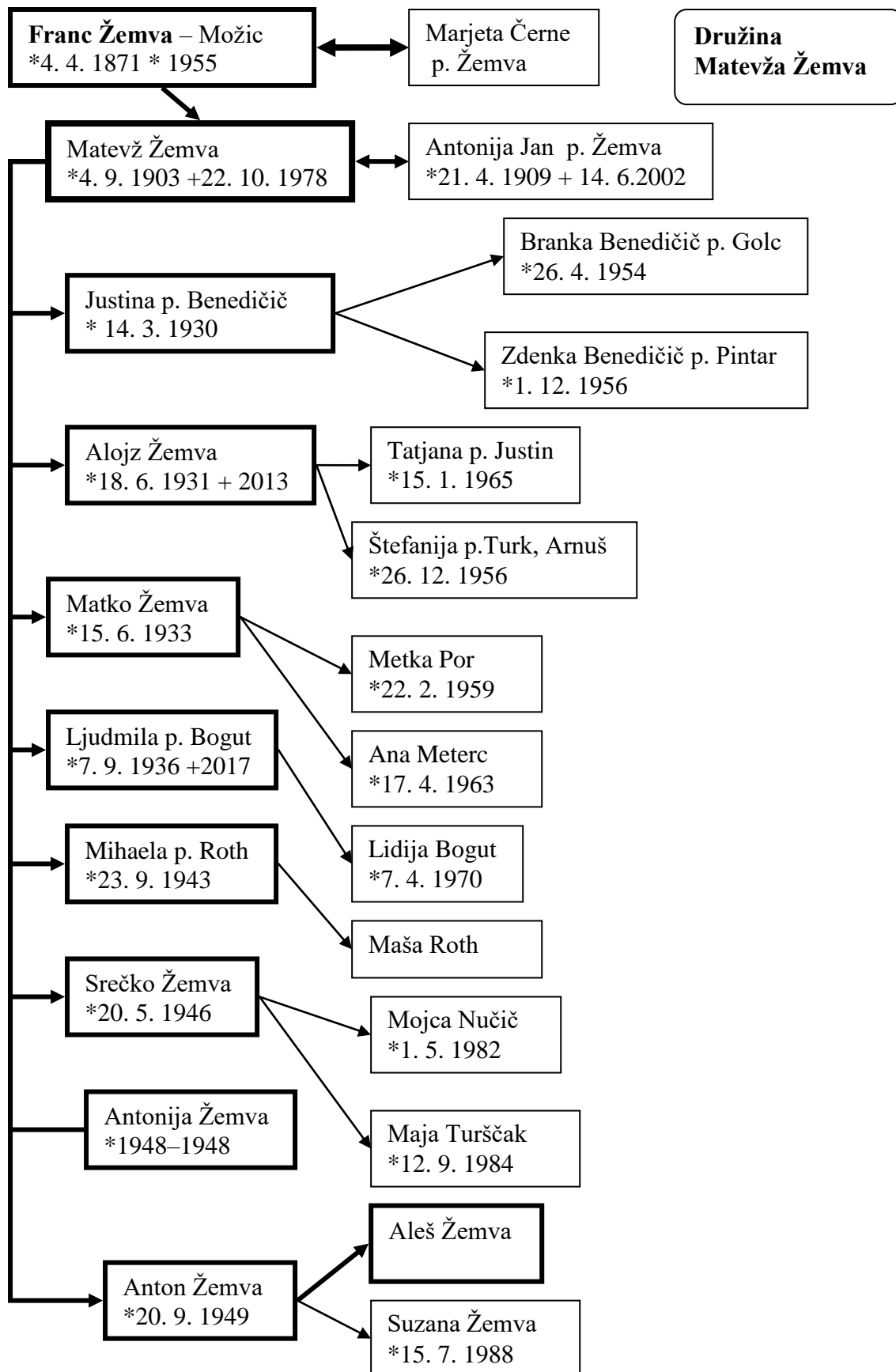
¹⁶⁰ Ludvik Buderla 1950–1978, najvišji Slovenec, dobrodušnež in šaljivec ter košarkar Olimpije. Avgusta 1978 je na Malem Triglavu v skupino planincev, v kateri je bil tudi Ludvik kot najvišji, udarila strela in ga ubila.

Mama Antonija in Matevž Žemva s psičko Lido na planini pred letom 1960.

Počitnice na Grajski planini na Pokljuki, hčer Mihaela z očetom Matevžem Žemvo pred letom 1960.

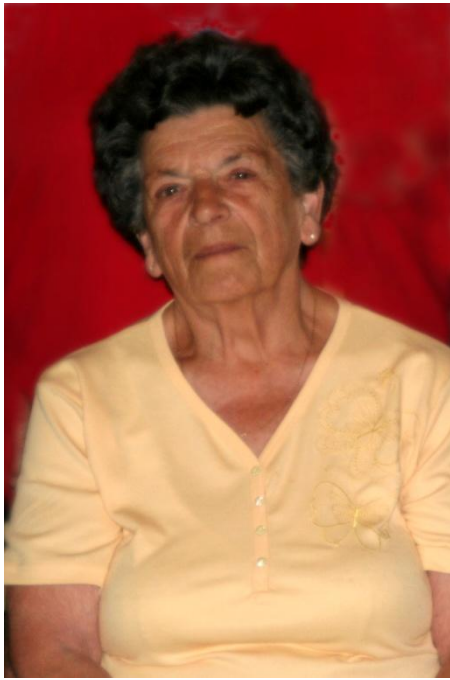
Kar številčna družina se je redko zbrala skupaj. Vzrok za to je tudi dokaj velika starostna razlika, med najstarejšo Justino in najmlajšim Antonom je skoraj 19 let. Tudi prostorska stiska doma je otroke prisilila, da so ob prvi priložnosti odšli na svoje. Fotografije, da bi bili vsi skupaj v družinskem albumu, ni bilo mogoče najti. Posamezno sem jih poskušal zbrati v tem delu.

Ljudmila (Milka) Žemva, p. Bogut, z možem Ivanom in hčerko Lidijo leta 1971.

Justa in Milka na srečanju rodbine Žemva leta 2007.

Justa Žemva, p. Benedičič

Srečko Žemva

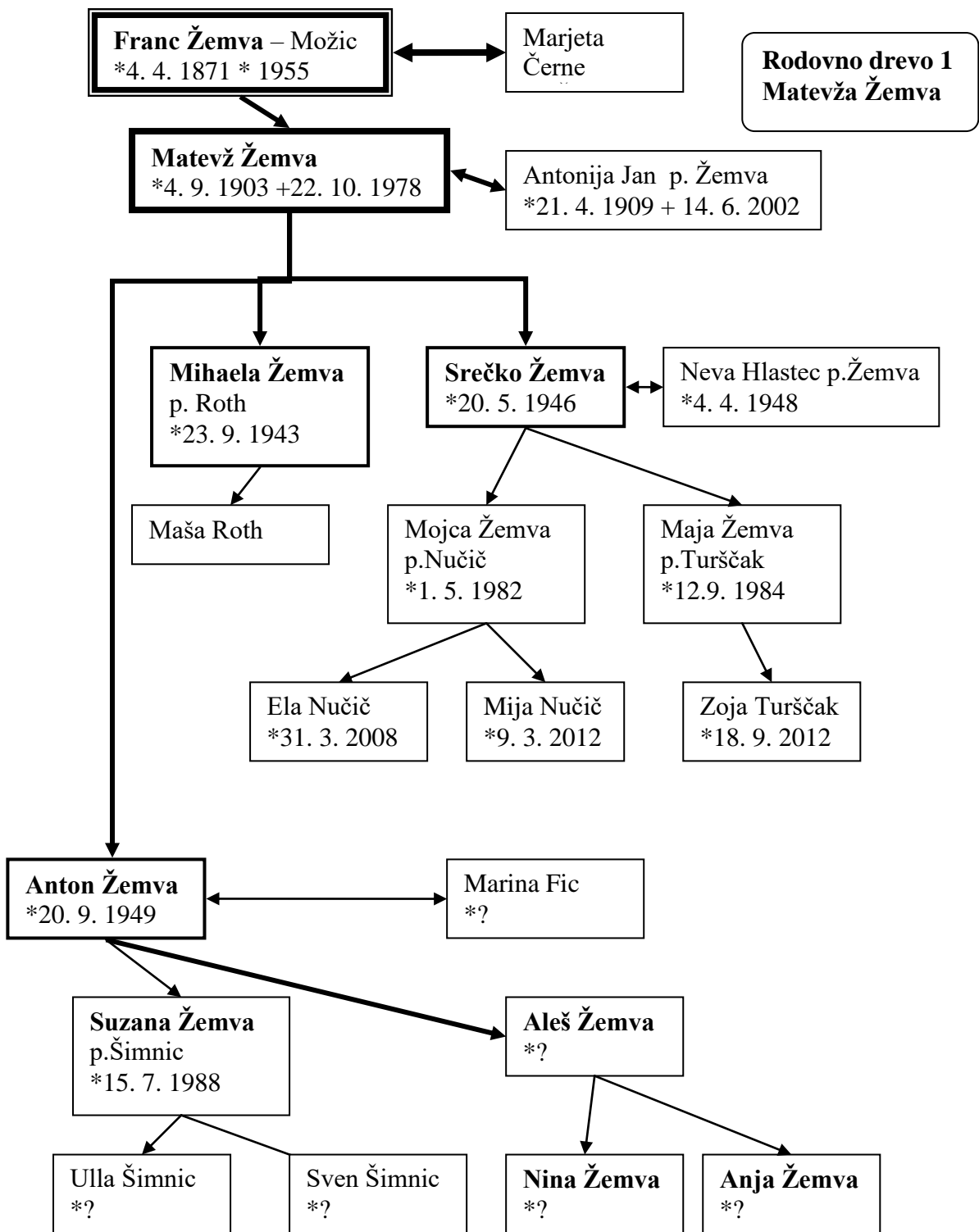
Alojz Žemva (fotografija iz leta 1958)

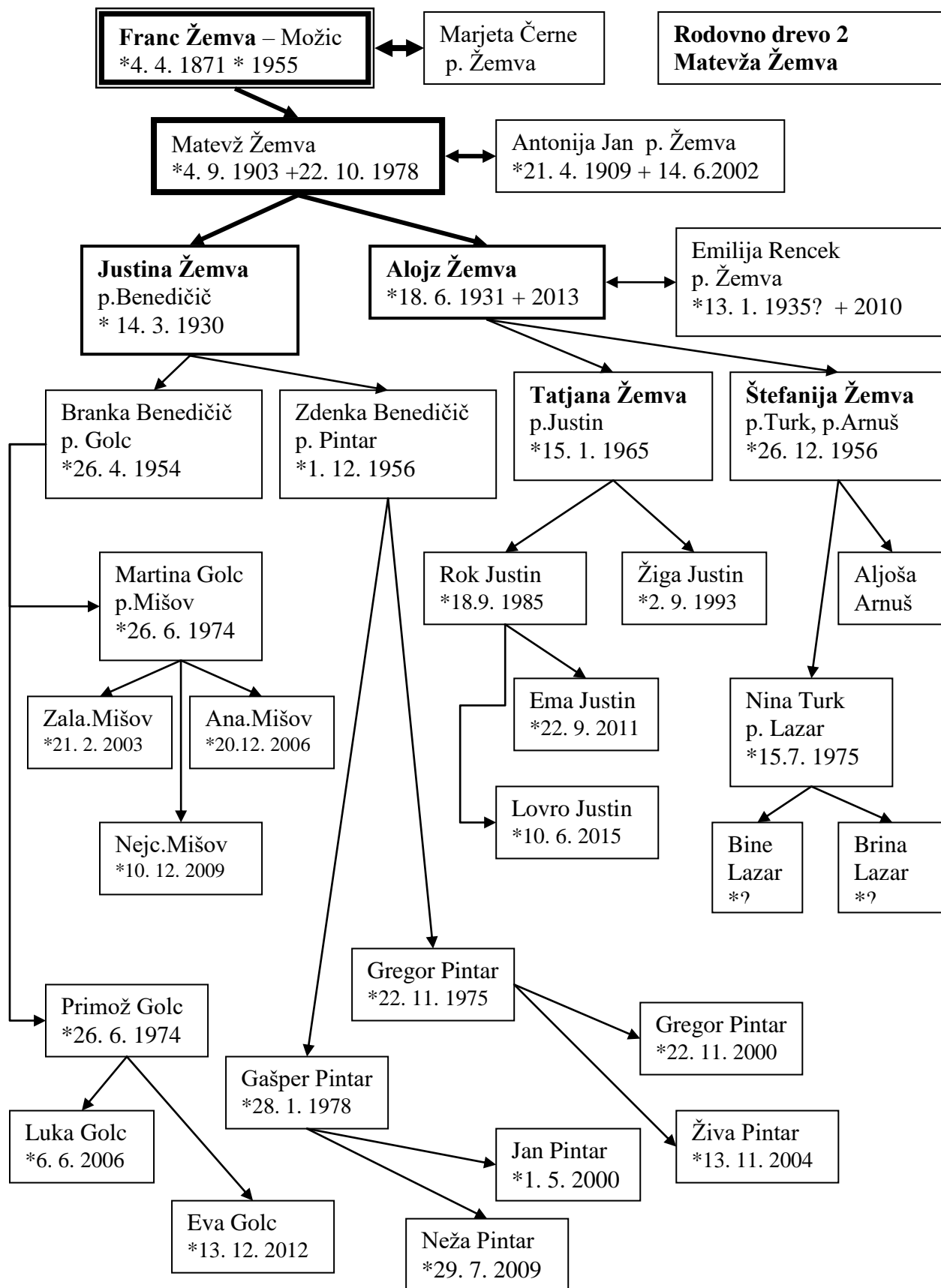

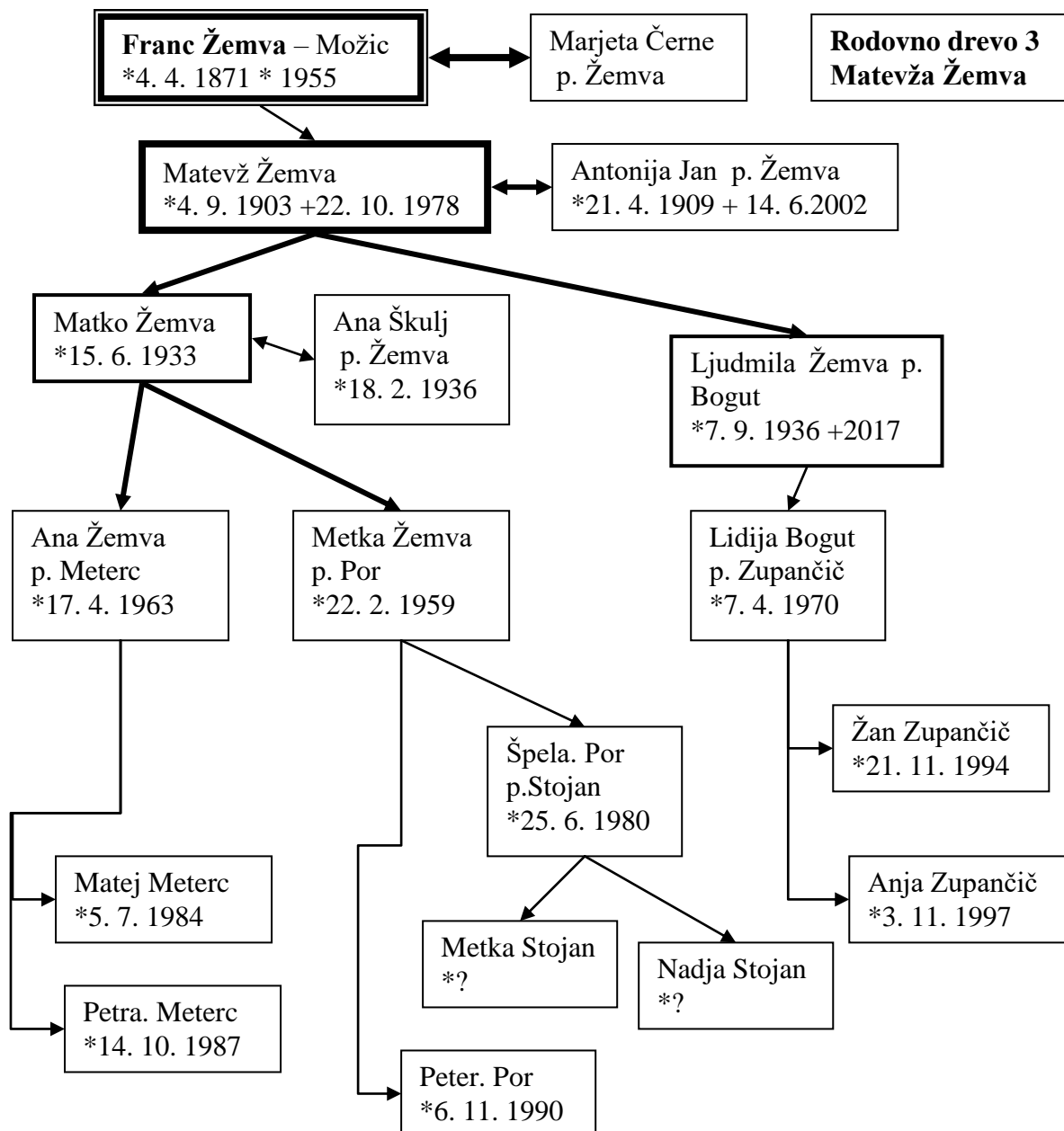
Matko Žemva (fotografija iz leta 2015)

Fotografija je bila posneta v Mevkužu leta 2015 ob spominu na pokojnega Alojza Žemvo, ki je umrl leta 2013. Z desne proti levi: Alojzova hčer Tatjana Žemva, p. Justin, Alojzovi sestrični Silva Žemva, p. Svetina, in Marija Jenstrle, p. Razinger (na levi strani), svakinja Ana Škulj, p. Žemva (stoji med sestričnoma Silvo in Marijo).

Po značaju je bil Matevž dokaj družbeno dejaven in razgledan, žal pa morda tudi nekoliko naiven in so ga različne okoliščine kar prevečkrat zapeljale ter mu bolj škodovale, kot koristile. Bil je med prvimi, ki so se goloroki upirali okupatorju v gorjanskem in bohinjskem kotu, vendar se je »avantura« na Bohinj¹⁶¹ dokaj srečno izšla. Še pravočasno se mu je uspelo vrniti in prilagoditi dejanskim razmeram. Pred vojno je bil eden izmed prvih, ki so vstopili v Gorjansko jamo¹⁶² v Kočevniku, kot dokazujejo fotografije izpred vojnih let, ki jih je verjetno posnel amaterski in ljubiteljski fotograf Andrej Prešeren¹⁶³ – Remarjev.

Na zgornji fotografiji so prvi obiskovalci Gorjanske jame, drugi z leve je Matevž Žemva, v sredini je odkritelj jame Simon Zima - Šimen, preostali trije pa so še Franc Soklič, Tine Noč in Martin Potočnik. Fotografija je nastala januarja pred letom 1935. Šimna so med Bohinjsko vstajo ujeli in ga kot talca ustrelili v Begunjah.

¹⁶¹ Bohinjska vstaja od 13. do 15. decembra 1941. Časopis za slovensko krajevno zgodovino. Kronika. Letnik X, zvezek 2, stran 71. Ljubljana, 1962. Po neuspešnem napadu na železniško postajo v Nomenju so se partizani razbežali. Nemci so v naslednjih dneh v Bohinju aretirali okrog 100 oseb, 22 pa so jih ustrelili kot talce.

¹⁶² Kraško brezno v Kočevniku nad Krnico na levi strani reke Radovne, težko dostopno, globoko okrog 50 metrov, ki se razširi v labirint podzemnih hodnikov, dolg 2.400 metrov z večjo dvorano, na dnu je 6 metrov globok slap, ki se razširi v manjše jezero, z redkimi kapniškimi tvorbami, stalna temperatura je 8 °C. Poznano je tudi pod imenom Šimnova jama ali Šimnovo brezno ali Kočevnik. Verjetno ga je odkril okrog leta 1930 (13. marca 1943 so ga ustrelili okupatorji kot talca v Bohinju). Doma je bil pr' Zimo v Grabču.

¹⁶³ Andrej Prešeren, Remarjev iz Grabna, je padel že leta 1941 kot partizan na Meji dolini na Pokljuki, Verjetno je bil tudi udeleženec oktobrske revolucije v Rusiji in vojni ujetnik. Bil je ustanovitelj komunistične stranke v Gorjah, ki je na prvih volitvah dobila le en glas. Pravijo, da je v njegovi skrinjici ropotala le ena kroglica (njegova). Za vsakim volivcem je namreč volilno skrinjico potresel, da je preveril, ali se mu je kdo pridružil. Bil tudi član fotografskega društva na Jesenicah, ki je bilo ustanovljeno že leta 1925, a se je po vojni preimenovalo v Foto klub Andrej Prešeren Jesenice in je nosilo njegovo ime do leta 1994, potem pa se je preimenovalo v Fotografsko društvo Jesenice.

Po odkritju so jamo želeli predstaviti kot turistično znamenitost, podobno kot je bila takrat za turiste že urejena soteska Vintgar. Treba je bilo razširiti vhod v brezno, kar so storili z razstrelitvijo večje skalne ovire ob vhodu, notranjost pa so opremili z lesenimi lestvami za lažji dostop. Večino teh lestev je izdelal Matevž Žemva, ki je bil znan po dobrih »lojtrah« daleč naokoli. Po vojni so jih od njega kupovala gradbena podjetja. Pri podjetju, kjer sem bil dolga leta zaposlen, so me že prvi dan službe vprašali, ali Matevž še dela lojtre.

Prvi javni vstop v Šimnovo jamo je bil 14. aprila 1937, do začetka vojne pa je bilo zabeleženih že nekaj več kot sto turistov, ki so v spremstvu vodnikov obiskali jamo. Verjetno zadnji obiskovalci jame pred vojno so prikazani na spodnji fotografiji, ki je bila posneta v jami 20. aprila 1941 in je tudi eden od zadnjih posnetkov Andreja Prešerna. V jeseni istega leta je padel v Meji dolini na Pokljuki.

Matevž Žemva

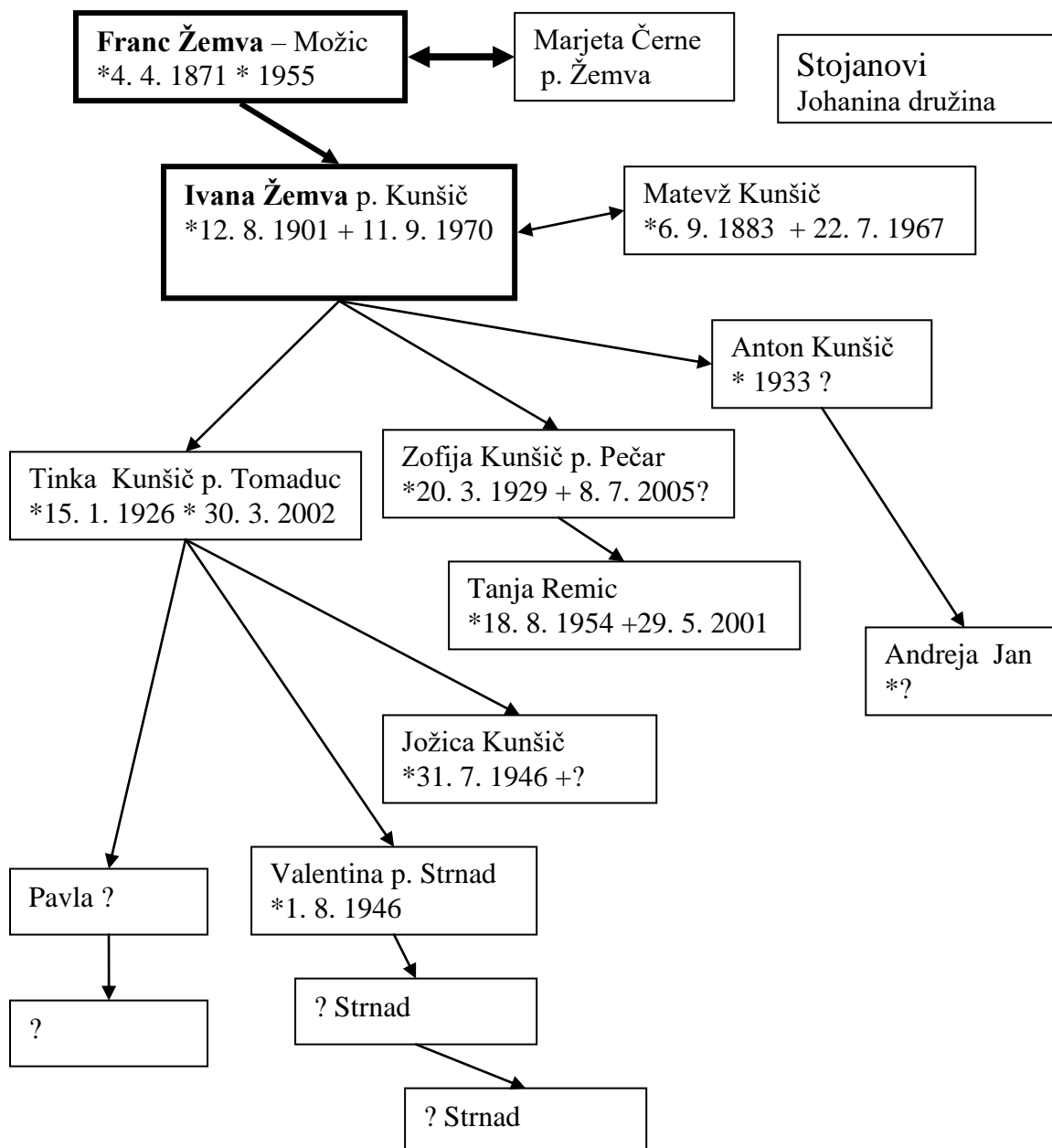

Med vojno in tudi nekaj let po njej jame niso vzdrževali, tako da je postala nedostopna in pozabljena. Šele po letu 1980 se je med ljubiteljskimi in športnimi jamarji¹⁶⁴ zanimanje zanjo spet povečalo in tako s sodobno opremo ponovno raziskujejo njeno prostranstvo.

¹⁶⁴ Društvo za raziskovanje jam Bled, Ljubljanska cesta 1, 4260 Bled, ima jamarske vodnike in po dogovoru organizira ogled jame, ki traja od 6 do 8 ur.

12. Johanina zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva – Stojanovi iz Rečice

Srednja generacija mevkuske rodbine Možicevih se nadaljuje po ženski strani prek Ivane, ki smo jo po domače klicali teta Johana, domačini pa so jo poznali kot Stojanovo Johano. Poročila se je s Matevžem Kunšičem iz Pernikov, ko se je vrnil iz Amerike, kjer si je prislužil toliko denarja, da sta na Rečici pri Bledu v sosesčini graščine Grimšče kupila skromno Stojanovo domačijo in nekaj zemlje v bližini.

Tričlansko družino sta preživljala skromno z majhnim posestvom, ki je dajalo komaj toliko pridelka, da sta lahko redila po eno kravo in vola. S trdim delom sta morala skrbeti za preživnino še za dve starejši teti, ki sta ostali na domačiji in živeli v majhni kajži nad hišo.

Matevža se spominjam kot redkobesednega moža, ki je pri pogovoru bolj odkimaval ali prikimaval. Le sem ter tja je v trdem gorenjskem narečju spregovoril nekaj besed. Včasih ga je kakšen povprašal tudi, kako je bilo v Ameriki, a je bilo takoj mogoče zaznati, da to ni primerna tema. O tem ni rad pripovedoval. Poslušalcem je takoj dal vedeti, da to ni »Indija Koromandija«, ampak trd boj za preživetje in obstanek. Kot vsi takratni mladeniči se je podal v svet iskat boljšega kruha, najprej v Francijo, kjer si je po kakšnih dveh letih z delom v rudniku prihranil toliko denarja, da se je podal čez lužo. Namenil se je potovati z ladjo Titanik, a je naključje hotelo, da je prišel v pristanišče¹⁶⁵ ravno takrat, ko je ladja že izplula iz pristanišča. Glede tega dogodka je največkrat govoril o tem, kako so ji mahali v pozdrav. Za nesrečo Titanika je izvedel šele, ko je z drugo ladjo priplul v Ameriko.

Matevž in Johana – Stojanova na obisku v Podhomu, Silva, Ana in Jožef Žemva, posneto leta 1942

V Ameriki je Matevž preživel okrog deset let, in sicer v času, ko je v Evropi divjala prva svetovna vojna. S trdim delom si je služil kruh v rudnikih premoga globoko pod zemljo, kjer so bili tudi po več dni skupaj. Spominjal se je, da se po prihodu iz jame niso ločili od temnopoltih delavcev, ki jih je imenoval »nigroji«¹⁶⁶ ali »črnuhi«. Ko je začel opisovati težke delovne pogoje in slabe higienske razmere v jami in tudi zunaj nje, ki so povzročale velik smrad, se mu je beseda običajno ustavila. Čutiti je bilo tegobo, včasih so se mu tudi orosile oči, na dan so prišli spomini na hude čase, ki jih je preživel. Poslušalci so to dokaj hitro opazili in čutili z njim ter niso več drezali vanj. Takrat se je beseda običajno obrnila na

¹⁶⁵ Prvi postanek potniške ladje RMS Titanic (Royal Mail Ship) na poti v New York po izplutju iz Southampton je bilo pristanišče Cherbourg v severozahodni Franciji – Spodnja Normandija. Pristanišče takrat ni bilo tako veliko, da bi se največja ladja lahko zasidrala na pomolu, zato so potnike (274) pripeljali do nje s trajektom. Vkrvalo se je precej manj potnikov, kot je bilo prodanih kart. Iz tega pristanišča je odplula 10. aprila 1912 ob 20. uri in plula proti pristanišču na Irskem ter nato proti New Yorku. Na tej poti je prišlo do nesreče, ko je trčila v ledeno goro 13. aprila 1912 in se potopila.

¹⁶⁶ Izgovarjava angleške besede negro je črnc, zamorec.

domače teme in na tovarno, kjer je po vrnitvi tudi nekaj časa delal. Med poslušalci se je večkrat različno govorilo tudi o njegovi dokaj hitri vrnitvi v rojstni kraj, vendar vzroka sam ni nikoli povedal. Nekateri so pripovedovali, da je od tam moral pravzaprav pobegniti, saj naj bi prišel v spor pri kartanju in so mu stregli po življenju. Le srečno naključje mu je bilo dano, da se je na skrivaj pritihtopil do pristanišča in kot kurjač na neki ladji po večmesečnem tavanju prišel do doma. Videlo se mu je, da je srečen in zadovoljen na skromnem domu. Ko je vodil vola in običajno hodil pred njim, so se mu premikale ustnice, kot da bi molil ali obujal spomine sam zase. Na obrazu so se mu videle posledice, ki so mu dale veliko starejši videz, kot bi to bil primeren za njegova leta.

Tinka in Zefka Kunšič, Stojanovi – Johanini hčeri

Johani in Matevžu so se rodili trije otroci. Najstarejša je bila Tinka, nekaj let mlajša Zofija in najmlajši Anton.

Fotografija je posneta ob birmi Johanine hčere Zefke in sina Antona Kunšiča (Stojanovih) ter Bajarjevega Matevža, botra sta Minca in Jožef Žemva.

Tudi otrokom usoda ni bila naklonjena in so morali kmalu skrbeti sami zase. Mlajša Zofija in Anton sta bila še premajhna, da bi ju prizadele okoliščine druge svetovne vojne ter sta se po vojni izšolala in izučila za poklic. Starejšo Tinko pa je zajela vojna vihra. Naključje je hotelo, da se je izognila veliki raciji med mladino, ki so jo nemški vojaki na osnovi nekega seznama izvedli na Bledu v letu 1942 in jih nato veliko odpeljali v taborišče ali na prisilno delo v Nemčijo. Na tem seznamu je bila navedena tudi Tinka, a so jo še pravočasno obvestili, tako da je odšla v partizane. Po koncu vojne je živela doma in bila do upokojitve zaposlena v železarni.

Tinka Kunšič pred letom 1950

Tinkina hčer Valentina Strnad (fotografija iz leta 2010)

Breme za skrb družine je bilo na Johani. Matevžu so se vedno bolj kazale posledice iz Amerike. Bolehal je in le s težavo opravljal potrebna kmečka dela. Zelo skrbno sta obdelovala polje v bližini doma, ki je družini dajal skromen pridelek. Po letu 1955 ju je doletela nova usoda, ko se je na Bledu osnovala govedorejska farma in sta bila prisiljena to posest deloma prodati za malo denarja deloma pa sta dobila nadomestno njivo, ki pa je bila precej oddaljena od doma. Ta agonija ju je precej prizadela in nove posesti nista več dolgo obdelovala. Na njihovi njivi danes stoji upravno poslopje in hlevi za govedo z gospodarskimi objekti za krmo govedorejske farne Sava, obrat Blata. Po njuni smrti so dediči Stojanovo domačijo prodali. Novi lastnik je stavbo popolnoma porušil in sezidal nov večstanovanjski objekt z apartmaji za turistični namen.

Po smrti Možiceve mame Marjete je postala Johana nadomestna mati vseh mlajših Možicevih bratov, h kateri so se pogosto zatekali po nasvete in pomoč, ki je ni nikomur odrekla. Ob smrti Jožefove prve žene Ivane je nekaj časa skrbela tudi za njegovo petletno hčer Silvo. Bratje so jo zelo spoštovali in sta jih njena bolezen in zgodnja smrt zelo prizadeli.

13. Jožefova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Podhomu

Mlajša generacija mevkuske rodbine Možicevih iz Mevkša № 1 se nadaljuje po bratih Jožefu, Francu in najmlajšem Mihi.

Jožef se je kot deseti Možicev otrok »buhštabov« učil v ljudski šoli v Gorjah. Ni bil ravno najbolj marljiv, a je šolske naloge uspešno premagoval. Kdaj pa kdaj ga je zvalila narava, predvsem tolmuni reke Radovne, kamor je večkrat zahajal s prijatelji. Za take stranpoti je imel učitelj vedno pri roki ustrezne priprave, da je paglavca spravil na pravo pot. Ker batin v šoli ni bilo dovolj, jih je dobil še doma od očeta, če ga ni obvarovala mama Marjeta.

Jožefov zaključni letnik v ljudski šoli v Gorjah. Fotografija je nastala okoli leta 1920.

Jožef je dom zapustil že pri štirinajstih letih (leta 1922), ko se je šel učiti za kovača in zvončarja k sosedu Jamru, znanemu zvončarskemu in kovaškemu mojstru Vinku Janu. Prvo leto je bolj pomagal pri hišnih kmečkih delih, naslednje leto pa ga je mojster prijavil za kovaškega vajenca na županstvu v Gorjah (1. 9. 1923), ki mu je izdalo delavsko knjižico, ki ga je spremljala ves čas do upokojitve.

2 Šte. v. 52 3

Delavska knjižica

za

Ime in priimek: Zemva Josip
 Rojstni kraj: Mevkuš
 Rojstno leto: 1908. 28.8.
 Domovina, občina, politični okraj: Gorje
Dravovžica
 Dežela: Slovenija
 Stan (samski, oženjen, vdovec): samski
 Veroizpoved: R.-K.
 Opravilo: Movarki vajeni
 Postava: skupje (v varu)
 Obraz: skupel
 Lasje: črna raven
 Oči: sive
 Usta: pramena
 Nos: —
 Posebna znamenja: —

Podpis pomožnega delavca:
 Potrdilo izdajajočega občinskega urada:
Zupanstvo v Gorjah (obk. Dravovžica)
 dne 23. 4. 1923

Uradni pečat

Dostavki

za mladoletne pomožne delavce oziroma vajence.

Napoved o šolskem razmerju in o pridobljeni šolski izobrazbi:
4 gimnazijsko leto v Gorjah

Ime in bivališče varuha: fran Zemva
Mevkušnik

Privoljenje za vstop v delavsko ali učno razmerje je dal: *

Oče: ja

Varuh (jerob): —

Občina prosilčevega bivališča: —

* Opomba: Tu se mora navesti, če se je izdala delavska knjižica s privoljenjem očeta ali varuha, ali če ni možno čobiti takega pri oljenju, s privoljenj m občinskega ur da prosilčevega bi ališča po § 80, odstavek 2 obrtnega re. a.

V zimskem času (v letih od 1924 do 1926) je zvečer dvakrat na teden obiskoval obrtno nadaljevalno šolo na Bledu.

Svoje vajeniške dobe se je večkrat spominjal in o njej pripovedoval. Pri Jamru je moral najprej opravljati domača opravila, da si je zaslužil za hrano. Pri njih je tudi stanoval, pravzaprav je imel ležišče na njihovem skednju v senu ali slami. Tudi higijenski pogoji so bili za današnji čas nepredstavljeni. Zlasti pozimi je umivanje predstavljalo poseben problem. Topla voda je bila samo tista v kovačnici, v kateri so kalili vroče železo. Pa tudi sicer je bila voda dragocena, dostopna le pri koritu pod cerkvijo sv. Miklavža, ki tudi v hudi zimi ni zamrznila. V kovačnico ga je »mojster Cena« spustil šele po enem letu, ko je dobil večje naročilo zvoncev in je potreboval dodatno delovno silo. Takoj je prepoznal Jožefove spretnosti in ga sprejel za pravega vajenca, ki se je ob trdem delu izučil kovaške in zvončarske obrti. Bil je zadnji vajenec mojstra Vinka Jana, kajti v letu 1927 je kovačijo prevzel njegov sin Ivan Jan. To mojstrovo odločitev je zelo cenil še na starost, ker nekateri sodelavci, ki so pri mojstru delali občasno, niso imeli te možnosti. Obrti zvončarstva so se običajno učili le mojstrove otroci ali otroci njegovih bližnjih sorodnikov, verjetno zato, da so ohranili skrivnosti, ki so se prenašale iz roda v rod, v svoji rodbini. V Gorjah je bila to rodbina Jan (Broncovi v Grabču, Jamrovi v Mevkšu, Pogvajenovi na Višelnici, Marovtovi v Podhomu), ki je bila po kovanih kravjih zvoncih znana daleč od svojega kraja. Že takrat so jih nosili kurenti na Dravskem polju, pa tudi kamele v Aleksandriji ter krave v italijanskih Tirolah.

Jožefov zvončarski in kovaški mojster Vinko Jan – Jamr z ženo¹⁶⁷

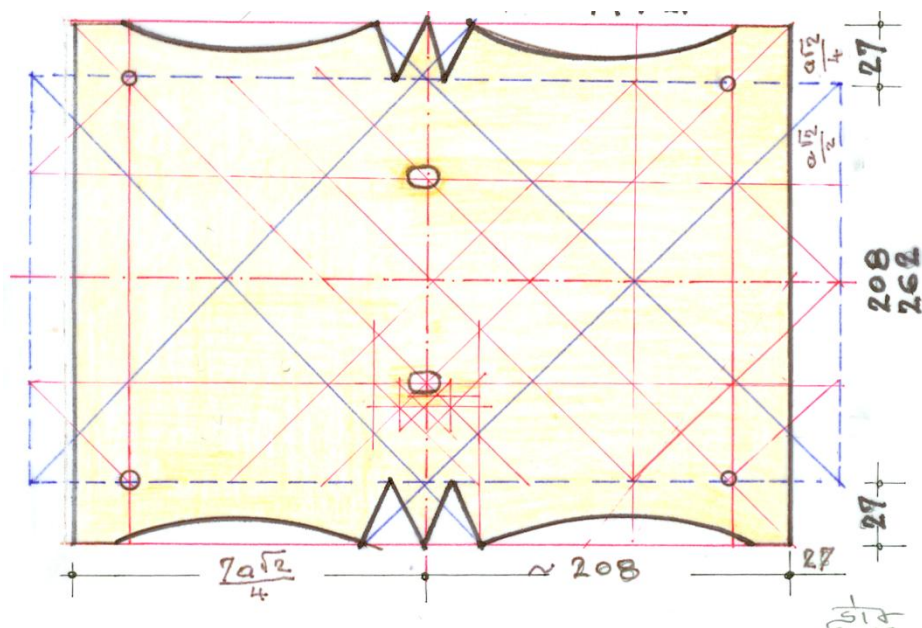

Jamrova družina v kovačnici pred letom 1920

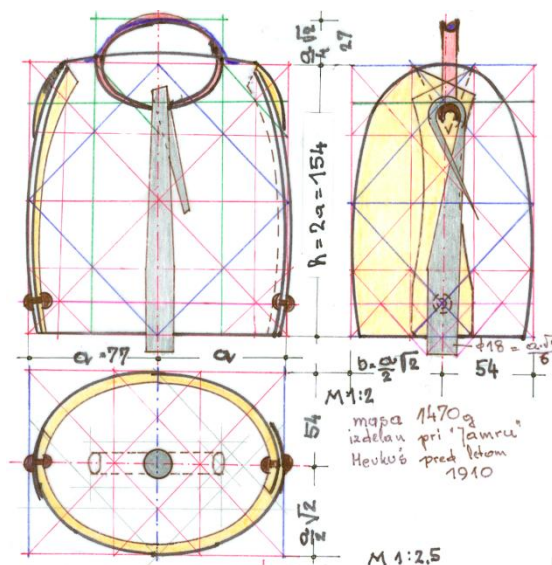
Izdelava tega predmeta ni bila tako preprosta. Zahtevala je več faz, od krojenja in oblikovanja kosa železa ali pločevine, ki mu je bilo glede na njegovo velikost treba dati pravo obliko in debelino, da je bil pravi ton. Mojster Cena je bil pri tem zelo natančen in je nadzoroval vsako fazo. Poseben postopek je bilo oblivanje plašča z medenino, ko je bilo treba vse zvonce, tudi 30 in več, zložiti po velikosti drug v drugega, jih zapolniti z glino, ki so ji bili primešani

¹⁶⁷ Fotografije Jamrovih iz arhiva je za to sago odstopil Marjan Zupan.

drobci medenine, in oblikovati v kepo – pušl, ki so ga osušili in žgali ali »pekli« na ognjišču toliko časa, da se je medenina raztopila. To je trajalo dalj časa. Tudi ponoči je bilo treba goniti meh, da je bila dovolj visoka temperatura. To je bila naloga za vajece ali pomožne delavce in dokaj težko opravilo tudi za Jožefa. O tem je tolikokrat pripovedoval, da sem postopek že znal na pamet, samo kladivo bi vzel v roke, pa bi verjetno že šlo. Večkrat sem ga prosil, da bi to doma poskusila, a je vedno našel kak izgovor. Šele na starost, ko zvoncev že dolgo časa ni več izdeloval, se je dal pregovoriti, da mi je pokazal izdelati »mušter«, seveda na papirju, do pločevine pa nisva prišla. Rekel je, da je bilo to zanj pretežko opravilo in ne želi, da bi se s tem ukvarjali njegovi potomci. Pri Jamru je »mušter« delal le »mojster Cena«, in sicer iz svinjskega usnja ali tanke pločevine. Izdelati je bilo treba več vzorcev različnih velikosti, ki jih je prilagajal kosu pločevine. Najprej je vzel kos usnja, ki ga je z nožem oblikoval v pravokotnik z razmerjem stranic tako, da je bila daljša stranica dolga za dve krajši, oziroma v pravokotnik, sestavljen iz dveh kvadratov, nato pa je s prepogibanjem določil še druge elemente, kot so luknji za spajanje plašča ali »montelna«, odprtini za zanko, na katero se na notranji strani obesi bet ali »kembel«, na zunanji strani pa se vanjo vstavi jermen, s katerim se zvonec priveže živali okrog vratu. Koliko je bilo teh upogibov treba narediti po točno določenem zaporedju, sem poskušal prikazati na spodnji skici.

»Mušter« Jamrovega kravjega zvonca. Posnetek velikega zvonca, izdelanega pri Jamru okoli leta 1910. Nosila ga je krava vodnica, ki je vodila čredo na pašo. Masa zvonca brez jermena je 1.740 gramov, hranijo pa ga pri Žaleharju v Podhomu.

Pred Jamrovo kovačnico

Med vajeniško dobo je pri šestnajstih letih zbolel za hudo pljučnico, ki mu je trajno zapustila astmo, ki ga je v različnih oblikah in intenziteti pestila vse življenje.

Poleg dela v kovačnici, ki je bilo le v zimskih mesecih, je moral na domačiji opravljati tudi druga kmečka dela. Vsaj dva poletna meseca, če ne več, je preživel v bajti na Pokljuki, kjer so kuhali oglje za potrebe kovačije. Ker so bili Jamrovi zadolženi za mežnarijo pri vaški cerkvi, so Jožefa porabili tudi za zvonjenje »večernega ave«.

Obrtna nadaljevalna šola v *Bledu*.

Kat. štev. *25* Šol. leto *1924/25*

Izkaz

o vedenju, uspehu in šolskem posetu spodaj označenega učenca
prvega razreda.

Jožef
Levina *Jožef*, *kovaški vajence*

rojen dne *28. avgusta* *1908* v *Mevknu v Slovunji*

Uči se pri gosp. *Vinku Jan-u*, *kovaškem* mojstru
v *Mevknu*.

Vedenje: *dobro*
Šolski poset: *manj marljiv*

Predmet	Napredek	Podpis	Opomba
Obrtno spiseje . . .	<i>korajžno</i>	<i>P. Levina</i>	
Obrtno računstvo . .	<i>zadostno</i>	<i>V. Jan</i>	
Obrtna kalkulacija .			
Obrtno knjigovodstvo			
Strokovno risanje . .			
Državoznanstvo . .			

Število zamujenih učnih ur: *18*
izmed teh neopravičenih: *10*

V. Jan vodja. *P. Levina* razrednik.

Učna doba je trajala tri leta (od 1. 9. 1923 do leta 1926) in jo je zaključil s pomočniškim izpitom pri Kolektivni obrtni zadrugi za sodni okraj Radovljica na Bledu (5. 9. 1926).

Po končani učni dobi je še leto in pol ostal pri mojstru oziroma pri njegovem nasledniku mojstrovemu sinu Ivanu Jan kot pomočnik, da je odslužil hrano in stanovanje za čas učenja in tako poravnal »račun«, kot je bilo zapisano v učni pogodbi. Mojster je bil z Jožefom zelo zadovoljen in mu je ob koncu učne dobe kupil obleko, morda tudi zato, da bi ga obdržal za dalj časa. Jožef je spoznal, da s svojim znanjem lahko bolje zasluži in se je kljub prigovarjanju novega mojstra Ivana odločil ter si izbral svojo pot. Pa tudi razmere so se spremenile, nastopila je splošna gospodarska kriza in novi mojster je čez nekaj let kovačijo opustil.

V železarni Kranjske industrijske družbe se je spomladi leta 1928 (22. 3. 1928) zaposlil kot kovač v kovačnici na Savi, kjer so takrat skrbeli za tovarniške konje, s katerimi so opravljali različne prevoze za potrebe železarne. Plača je bila tu veliko boljša in si je lahko tudi nekaj prihranil. V tem času je prebival v delavskem samskem domu na Jesenicah.

Ime in priimek, obrt in stajališče delodajalca ali učnega gospodarja. Pri vajencih tudi pogoji učne pogodbe.	Dan, mesec in leto vstopa	Dan, mesec in leto izstopa	Spričevalo
<p><i>Ivan</i> <i>Ivan</i> kovačnik, Jamrove.</p> <p>St. 105/113 ZADOLŽNOST IZPOLNIL ZADRUŽBA NA BLEDU DNE 21. III. 1928.</p> <p><i>Jožef</i> <i>J. Duchefel</i></p>	<p>21. marca 1928.</p>	<p>21. marca 1928.</p>	<p><i>Priden in prostoučen je bil ves čas ga vsakemu priporočam sem bil popolnoma zadovoljen z njim.</i></p> <p><i>Joan Jan</i> Kovaški mojster Medkus.</p> <p>ZADOLŽNOST IZPOLNIL ZADRUŽBA NA BLEDU DNE 21. III. 1928.</p> <p><i>Jožef</i> <i>J. Duchefel</i></p>

Priporočilo kovaškega mojstra Ivana Jana, ko je Jožef zapustil Jamrove.

Jeseni je bil na vojaškem naboru in konec septembra (27. 9. 1929) je bil vpoklican k vojakom.

Vojaščino je služil devet mesecev (od 2. 10. 1929 do 2. 7. 1930) v Novem Sadu in Banatu, kjer se je po dolgem času srečal s sestrami (Anco, Minco in Meto), ki so takrat služile in živele v Beogradu.

Fotografija, ki je nastala aprila 1930 v Beogradu.

V spominu so mu zelo dobro ostali dogodki med služenjem pri vojaki in o njih se je večkrat razgovoril. Razporejen je bil v balonarsko četo, ki je bila takrat tudi v jugoslovanski vojski

novost. Šlo je za posebno enoto, ki je bila opremljena z opazovalnimi baloni – izumom iz prve svetovne vojne, ki so bili namenjeni za opazovanje nasprotnikovih enot iz velike višine, tudi 50 metrov in več, kar je bilo še posebno učinkovito v ravninskih predelih Banata. Pripovedoval je, kako so morali zravnati teren z ašovčiči¹⁶⁸, to je z zelo neprimernim orodjem za take namene. Na izravnano površino so nato razprostrli šotorske ponjave, nanje pa so razprostrli prazen balon. S posebnimi napravami so pripravili plin, s katerim so polnili balon. Vse je moralo potekati v popolni tišini, običajno ponoči, tako da je bil do jutra balon napolnjen in pripravljen za dviganje. Vojaki so skrbno nadzorovali polnjene balona, tako da so bosonogi stali na površini balona in se sproti umikali na stran, ko se je balon napihoval. Pravočasno so se morali z vrvmi pripeti na balon, da so lahko nadzorovali dviganje. V naglici so se med tem manevriranjem morali obuti v čevlje, ki so jih imeli privezane za vratom. Večkrat se je primerilo, da se kakšnemu vojaku ni uspelo pravočasno obuti, marsikdo je čevlje izgubil, tako da je bil bosonog, kajti vrv, s katero je bil privezan, mu ni dopustila, da bi se obul. Da so napolnjen balon lahko obvladali, je bilo nanj privezanih tudi do 50 vojakov, pa čeprav je bil poleg tega še privezan k drevesom z jeklenimi vrvmi ali kar v tla zabitimi koli. Na spodnji strani balona je bila posebna košara, v kateri je bil običajno oficir »osmatrač«¹⁶⁹, ki je s posebnimi znaki poveljniku na zemlji sporočal položaj »neprijatelja«.

Priprava vojaškega opazovalnega balona. Fotografija je nastala v Banatu jeseni 1929.

Pripoved je znal začiniti s kakšno dogodivščino, običajno z veselim koncem, ki se je pripetila iznajdljivim slovenskim vojakom. Dokaj pogosto je pravil, kako so na velikih vojaških posestvih morali opravljati tudi razna kmečka opravila, kjer so večinoma gojili zelje, fižol, korenje in oves. Te poljščine so bile tudi glavna vojaška prehrana. Obroki z zeljem so bili zelo

¹⁶⁸ Ašovčič – posebna vojaška lopatica, ki je spadala k osebni opremlitvi vojaka. Uporabljali so jo za kopanje zaklonov, jarkov, vkopavanje min in tudi druge namene.

¹⁶⁹ Osmatrač – opazovalec.

pogosti, včasih tudi dvakrat na dan, kar Gorenjcem, ki so bili vajeni drugačne prehrane, ni bilo najbolj všeč, pa čeprav so doma dan na dan otepali le močnik ali ričet brez zabele. Tako se je primerilo, da je bila njihova četa¹⁷⁰ določena za okopavanje kupusa¹⁷¹ na posestvu blizu kasarne. Ko so prišli do njive, nasajene z zeljem in obilico plevela, ki ji ni bilo videti konca, so se razvrstili »v strelce«¹⁷², po komandi so pripravili ašovčiče v obliko motike in na ukaz ter v taktu začeli okopavati zelje in odstranjevati plevel.

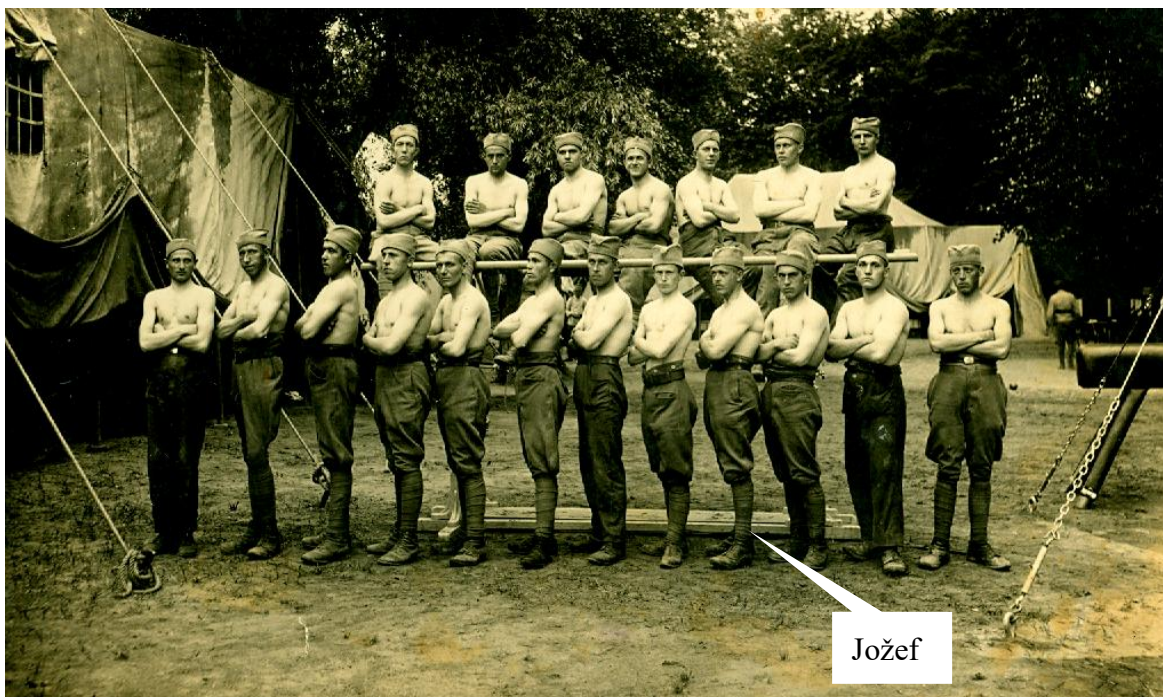
Slovenski »janezi« na služenju vojaške obveznosti v Novem Sadu 1929/30

Z Jožefom je služil vojsko tudi »zemljak« iz Mojstrane in sta bila soseda v vrsti. Sonce je kmalu začelo pripekati, odmora pa nikakor ni bilo mogoče pričakati. Tudi vrla Gorenjca sta se opravila naveličala in sta začela rajše zamahovati po sadikah zelja kot po plevelu misleč, da bo te zelenjave manj na jedilniku. Nadzornik je to njuno početje opazil in ju izločil iz stroja, da ju kaznuje za njuno početje. V zagovor sta Gorenjca trdila, da ta »kupus« na Gorenjskem ne raste in da rastline ne poznata oziroma je ne znata ločiti od drugega rastišča. Bila sta ozmerjana za »budale, ki ne zna, šta je to kupus«, in tudi kazni nista ušla. Drug drugemu sta morala primazati deset klofut. Ker pa prve niso bile zadosti močne, še po petnajst. Po tem medsebojnem trpinčenju jih je desetar poslal na konec njive, kjer sta se spravila pod grm v senco in opazovala sotrpine, ki so tolkli po grudah. Po vrnitvi v kasarno sta se morala prijaviti »na raport« h komandantu čete, ki se je tudi čudil, da ne poznata »kupusa« in ju je tudi kaznoval, tako da sta v naslednjih dneh morala ostati na straži v kasarni, kjer sta stražila ob staji za svinje. Vsekakor sta lažje prenašala smrad kot pa celodnevno delo in vročino na njivi.

¹⁷⁰ Četa – večja vojaška enota, ki je imela takrat od 170 do 200 vojakov, poveljnik pa je imel čin poročnika.

¹⁷¹ Kupus = zelje.

¹⁷² V strelce – posebna bojna razporeditev vojakov v eno vrsto s primerno razdaljo drug od drugega.

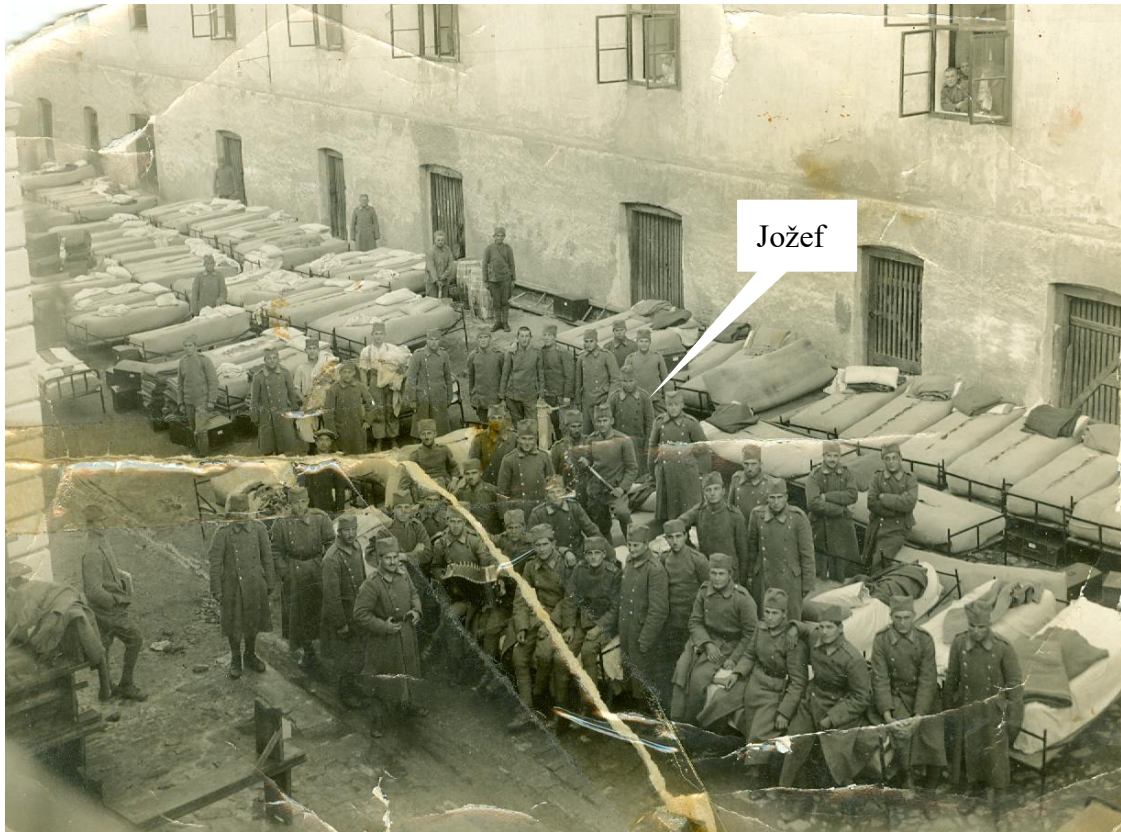

Pri jutranji telovadbi

Vojaški delovni dan se je začel z jutranjo telovadbo ob 5. uri zjutraj. Temu je sledilo urejevanje spalnic in slamaric¹⁷³, šele nato so jim razdelili zajtrk.

¹⁷³ Slamarica – spodnja posteljna blazina, napolnjena s slamo.

Večkrat je pripovedoval tudi o dogodivščinah na straži, ki je bilo dokaj neprijetno opravilo, še posebno v nočnih urah. Stražili so pri skladiščih vojaškega materiala, ki so bila v območju Petrovaradinske trdnjave¹⁷⁴ v Novem Sadu. Odkrito je povedal, da ga je bilo kdaj pa kdaj tudi strah, saj se je govorilo, da je kdo od vojakov izginil v labirintih podzemnih hodnikov. Lahko je opazoval dvokrilna vojaška letala, ki so preletavala Donavo.

Med služenjem mu je pripadal tudi kratek enotedenski dopust, ki ga je izkoristil za obisk sester v Beogradu. Poti domov si zaradi dolgega potovanja in drage vožnje ni mogel privoščiti.

Po odslužitvi vojske se je vrnil domov se je zaposlil v železarni na Jesenicah oziroma na Slovenskem Javorniku, kjer je delal pri gradnji nove valjarne, ki so jo takrat začeli postavljati kot nov obrat. Delal je kot ključavničar pri postavitvi jeklenega ogrodja in opreme. V tem obratu je ostal do upokojitve tudi kot vzdrževalec.

¹⁷⁴ Petrovaradinska trdnjava – velika vojaška utrdba pri Novem Sadu ob reki Donavi, ki je obsegala površino več kot 112 hektarjev, s številnimi hodniki in rovi v več nadstropjih v skupni dolžini več kot 16 km. Današnja oblika je nastala leta 1780 in jo je avstrijska vojska dopolnjevala vse do prve svetovne vojne. Na njej je bilo prostora za več tisoč vojakov in konjenikov, bila je tudi izhodišče Matiji Korvinu – kralju Matjažu (leta 1463) za pohode na vojne pohode s Turki. Po letu 1918 je bilo tu nameščeno jugoslovansko kraljevo vojno letalstvo vse do leta 1944. Tu so bili tudi zapori za politične zapornike. Zaradi neosvojljivosti je dobila naziv Gibraltar na Donavi in je bila tudi največja tovrstna trdnjava v Evropi.

Do materine smrti je nekaj časa živel doma in vsakodnevno hodil peš ali se vozil s kolesom čez Poljane na Javornik. Nekaj časa je bil tudi v delavskem domu.

Po poroki (leta 1933) sta si na ženini domačiji v Podhому pri Pretnarju nad hlevom uredila skromno zasilno stanovanje s sobo in kuhinjo, kjer sta občasno stanovala tudi brata Franc in Miha. Po rojstvu hčere Silve (leta 1936) sta se odločila, da si postavita hišo, ki sta jo gradila na manjši parceli v Žaleharjevem pungratu v bližini. V za silo izdelano stanovanje so se preselili leta 1940 tik pred začetkom druge svetovne vojne.

Za Jožefa so se takrat začeli hudi časi, verjetno najhujši v njegovem življenju. V juliju 1941 mu je na porodu v bolnišnici na Golniku umrla žena in komaj rojeni sin. Bile so že vojne razmere in v bolnišnici je bilo že nemško osebje, ki s slovenskimi pacienti ni odgovorno ravnalo, še posebno ne pri porodnicah, tako da jih je v tistem času doletela enaka usoda kot Ivano. Kar nekaj dni je trajalo, da jo je Jože pripeljal v krsti domov. Kaj več se o teh dogodkih v družini nismo nikoli pogovarjali in tudi nihče ga o tem ni spraševal.

Poroka Jožefa in Ivane leta 1933. Zadaj stojijo od leve proti desni: Ivanin brat Franc Pretnar, Miha, Antonija in Matevž Žemva ter na desni Ivanin brat Matevž Pretnar.

Fotografija je nastala leta 1939 na Ivanini domačiji pri Pretnarju v Podhому. Od leve proti desni: Franc Pretnar z ženo Jero, pred katero stoji njun sin Janez in drži za roko Ivanino in Jožefovo hčer Silvo, med njima pa stoji Ivanina mati.

Komaj štiriletno hčer je za nekaj mesecev prepustil sestri Johani na Rečici. Dokaj hitro se je za silo pobral in si poiskal drugo ženo Ano Gostiša, ki je bila takrat pravzaprav begunka. Bila je za gospodinja pri svoji sestrični Albinu Zupan (roj. Vidmar) na Bledu. Ana je namreč odšla s svojega doma iz Zadloga pri Črnem Vrhu nad Idrijo že okrog leta 1930 zaradi težkih razmer, ki jih je povzročala italijanska fašistična oblast. Prvič je šla na obisk k domačim šele po končani vojni leta 1948. Po končani gospodinjski šoli v Tomaju jo je njen stric spravil čez mejo v Jugoslavijo, kjer je nekaj let živela pri njemu v Mariboru kot varuška njegovemu sinu. Nato jo je sestrična, ki se je poročila na Bled (bila je tudi iz Črnega Vrha nad Idrijo) sprejela za gospodinja, ker se je sama ukvarjala s trgovino, ki je bila tam, kjer je danes na Partizanski cesti Marijin dom. Jožef in Ana sta se poročila v maju 1942, si ustvarila družino ter dokončno uredila dom v Podhomu, kjer je Ana gospodinjila in skrbela za pastorko Silvo. Takratna nemška okupacija je uvedla nove osebne dokumente in razna potrdila o rodbinskem izvoru. Tako sta morala za poroko priložiti rodovnik za najmanj štiri rodove¹⁷⁵, v katerih je moral biti razviden izvor, ki ni smel biti »judovske krvi«. Prebivalcem so nadeli tudi nemške priimke, če se je le dalo, ali pa so sestavili besede tako, da se je slišalo po nemško. Tudi Jožefu so priimek Žemva spremenili v Seimmler, vendar tega ni sprejel in se je tudi v osebno izkaznico pod »Unterschräft« podpisal Žemva.

Tudi mama Ana je po vojni imela težave z oblastmi, ker so jo imeli za Italijanko, saj je bilo področje Zadloga oziroma Črnega Vrha nad Idrijo, kjer je bila rojena, pod Italijo. Italijanski potni list so ji med vojno odvzeli in tako ni imela nobenega dokumenta. To je tudi pomenilo, da ji po vojni niso pripadale karte za prehrano. Po številnih vlogah in pritožbah so ji šele leta 1953 priznali jugoslovansko državljanstvo in slovensko narodnost in je takrat dobila osebno izkaznico.

¹⁷⁵ To je bil osnovni in edini povezovalni dokument, po katerem je bilo mogoče sestaviti to drevo rodbine Žemva. V rokopisu jima je za poroko rodovnik izdelal župnik Gabrijel Petrič v Gorjah, in sicer le nekaj dni pred tem, ko so ga okupatorji izgnali. Vir za rodovnik je bila župnijska matica – matična knjiga, ki pa je bila po vojni po požigu župnišča uničena.

Jožefu so se že pred vojno začeli pojavljati vedno hujše oblike astme in pogosti napadi, ko ga je tako dušilo, da je večino vojnega časa preživel bolan doma. Kolikor mu je zdravje dopuščalo, je za preživetje družine delal v tovarni na Javorniku. To mu je omogočalo, da je dobival »karte«, s katerimi je bilo mogoče kupiti hrano. Tudi če je bil bolan, se je moral tedensko javiti pri tovarniškem zdravniku in v uradu tovarne oddati zdravniško potrdilo. To je bil zelo strog režim za tiste čase.

Fotografirano pred vrati nove hiše v Podhому v letih 1942/43. Z leve proti desni stojijo Jožefova žena Ana, Franc Žemva in zadaj Jožef, pred njima pa Silva, Mimica Ibovnik, njena polsestra Mirica Pangrc in mama od Mimice in Mirice.

Po kapitulaciji Italije se je iz taborišča Gonars vrnil brat Miha, ki je bil tudi bolan in je nekaj mesecev okreval pri bratu Jožefu. Ko je postalo zanj prenevarno, ker je tu stanoval le na skrivaj, je na spomladi leta 1944 odšel v partizane. Tega časa se sestra Silva rada spominja, saj se je z njo včasih tudi igral. Izdelal ji je lesene domine in na karton narisal igri hlev in špano. To je bilo tudi dobro zdravilo za premagovanje dolgega časa tudi za odrasle člane družine ali za kakšnega »nenapovedanega popotnika«, ki ga je prehitela policijska ura in se je moral nekam zateči. To je bil sicer le izgovor pred otrokom, ker so bili taki gostje običajno obveščevalci in je bila očetova hiša postojanka za izmenjavo pošte. Ob nastopu policijske ure so morali biti doma v hiši in gibanje zunaj je bilo prepovedano in smrtno nevarno. Te igre so še danes pri hiši in so bile najboljše igrače za vse Jožetove potomce.

Tudi po vojni razmere niso bile rožnate. Krajevna oblast si je prisvojila njegovo hišo in na silo vselila še eno družino, tako da so bile za štiričlansko družino na voljo le kuhinja in dve sobi v pritličju. Obe družini sta imeli le eno skupno stranišče in eno vodovodno pipo. S številnimi in dolgotrajnimi pritožbami na krajevne oblasti in z dokazovanjem nemogočih življenjskih razmer je šele leta 1954 s pritožbo na maršalat v Beogradu pridobil pravico za razpolaganje s celotno stavbo. Vse to ga je zelo izčrpalo, tako da mu je uspelo poskrbeti le za najbolj nujne stvari, kot so drva za kurjavo in krompir ter nujna popravila in ureditev vrta. Veliko časa je prebil bolan v postelji, saj je bila astma tako huda, da težjih opravil ni mogel opravljati. V veliko oporo mu je bila mama Ana, ki je bila od doma vajena trdega kmečkega dela in je bližnjim kmetom pomagala na polju, tako da sta vzredila tudi kakšnega prašiča in nekaj

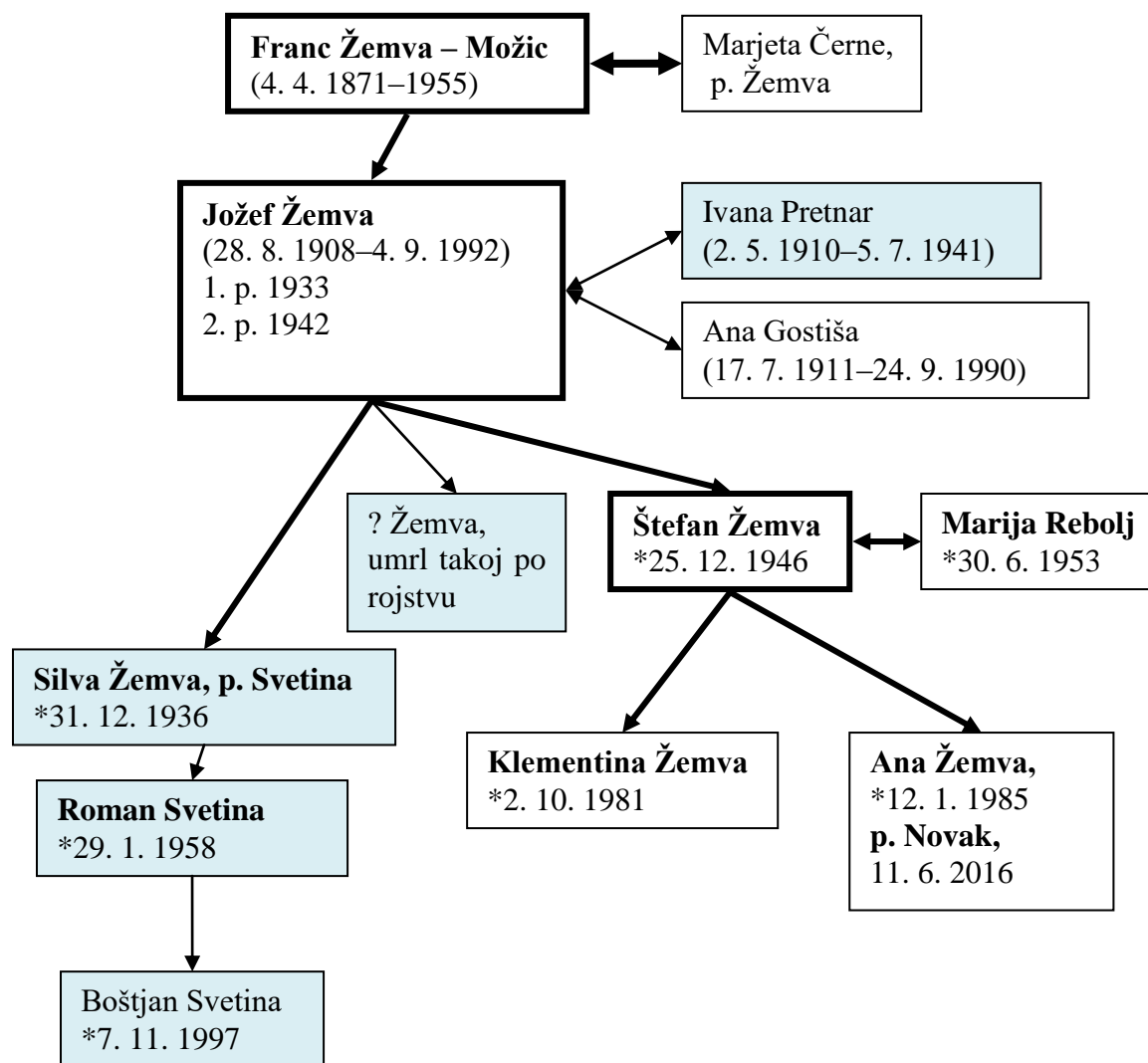
kokoši ter kunce, ki so izboljšali vsakdanji jedilnik. Tudi pri gibanju ga je astma zelo ovirala in se je moral vsakih nekaj deset metrov ustaviti in si s posebnim aparatom vbrizgati zdravilo, da je prišel do sape. Za pot od železniške postaje do doma v dolžini komaj 200 metrov je včasih potreboval tudi po četrto ure in več. Zato naju je s sestro mama pošiljala na postajo, da sva mu bila v pomoč pri poti do doma, ko se je pripeljal z vlakom iz tovarne.

Jožef z družino, ženo Ano, hčerjo Silvo in v naročju s Štefanom iz leta 1948

Zdravje se mu je nekoliko izboljšalo šele po letu 1960, a ni trajalo dolgo, saj so ga začele pestiti druge starostne težave. Pojavila se mu je nenavadna bolezen na očeh, odpovedal mu je živec, ki uravnava odpiranje vek, tako da je kar nekaj let moral s prsti držati veke, da je lahko hodil in jedel. Zdravila so mu pomagala le toliko, da je lahko le delno razprl oči. Po priporočilih se je odločil za zdravljenje z akupunkturo pri doktorju Rjazjancevu na Jesenicah, ki se je s to tehniko zdravljenja ukvarjal bolj amatersko. Po nekaj terapijah z zabadanjem tankih igel v različne predele glave in udov se mu je stanje dokaj hitro izboljšalo, tako da je lahko bral časopis in gledal televizijo brez pomoči rok. Vendar brez močnih očal in lupe ni videl najbolje. Ob nekem obisku pri okulistu, kjer sem bil navzoč, se je zdravnica trudila, da bi ugotovila, kolikšna je njegova dioptrija, in mu je menjavala leče in kazala črke na tabli od najmanjše do največje, a je bil pri vsaki očetov odgovor enak, da ne vidi, katero črko kaže. Ko so odpovedali vsi njeni pripomočki, je vzkliknila: »Oča, saj vi na to oko nič ne vidite«. Pa ji je na to odgovoril: »Saj to vam ves čas pravim.« Smeha ni bilo treba skrivati. Pri drugem očesu je ugotovila dokaj dober vid in mu predpisala zadovoljiva očala.

Rodovno drevo Jožefa Žemve

Po smrti druge žene Ane v letu 1990 ga je nekajkrat zadela kap. Odpeljali smo ga v bolnišnico na Jesenice, kjer je umrl. Na zadnjo pot smo ga pospremili septembra 1992 na pokopališču v Zgornjih Gorjah poleg svojih, mame, obeh žena in sina.

Po končani vojni je bil Jožef zaposlen v Železarni Jesenice do upokojitve in je z delavsko plačo preživel štiričlansko družino. Bil je vesten delavec ter po znanju in sposobnostih zelo cenjen med sodelavci. Njegovo delo so spoštovali tudi nadrejeni. Kot vzdrževalec je v tovarni prebil veliko nedelj in praznikov, tako da si kot družina skupaj niso mogli privoščiti daljšega dopusta na morju. Mama Ana tako v svojem življenju morske obale ni videla. Bil je tudi inovator, saj je predlagal in izdelal številne izboljšave na pečeh za segrevanje železarskih polizdelkov pred nadaljnimi dodelavami v končni izdelek. Za nagrado so ga večkrat peljali na strokovno ekskurzijo v kakšno drugo tovarno in tudi na velesejme v Zagreb. Pred upokojitvijo so mu podelili posebno zahvalo za strokovno in življenjsko 37-letno delo v železarni in mu izročili državno odlikovanje srebrni red dela.

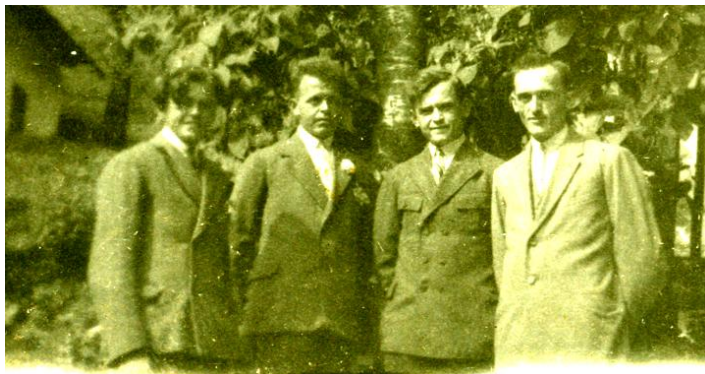
Odlikovanci z redom dela leta 1963

Eden od zadnjih posnetkov celotne Jožefove družine

14. Frančeva zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Sebenjah

Med mlajšo generacijo mevkuške rodbine Možicevih spada tudi Franc, ki je po materini smrti tudi odšel od doma in stanoval pri bratu Jožefu. O njem sam kaj dosti ne vem povedati, saj sem ga v času moje mladosti videval le občasno. Spominjam se ga predvsem po značilnem videzu in po pogovorih s starejšimi. Njegovo življenjsko pot bodo lahko bolje opisali njegovi potomci, če se jim bo to zdelo primerno. Po vojni je med bratoma prišlo do hude medsebojne zamere, za kar sta vedela le sama in o tem nismo nikoli govorili. Posebno trdnih stikov nismo imeli, čeprav smo se otroci med seboj družili. Doma smo ga imenovali boter, saj je bil krstni boter Jožefovim otrokom.

Bratje Miha, Jožef, Franc in Matevž Žemva pred domačo hišo okoli leta 1928

Franc se je izučil za zidarja in kasneje obiskoval tudi delovodsko strokovno šolo v Ljubljani in si pridobil mojstrski naziv. Takrat je bil prvi zidarski mojster v gorjanski občini. Bil je zelo cenjen in so se pri njem izučili številni v tej okolici poznani zidarji. Pred vojno mu dela ni manjkalo, tako da si je lahko kupil motor za zabavo pa tudi da je bil mobilen pri svojem poklicu, saj je imel več delovišč na različno oddaljenih mestih.

Uspelo mu je, da se je izognil mobilizaciji v nemško vojsko, tako da je šel v partizane. Po končani vojni leta 1945 je bil nekaj mesecev krajevni odbornik, po nalogu oblasti pa je sodeloval tudi pri nastajanju gorenjskih gradbenih podjetij (Gradis IMM)¹⁷⁶, vendar se v njih ni zaposlil ter je šel raje po svoji poti, a je kot samostojni obrtnik in zidarski mojster lahko opravljal le manjša dela, saj več delavcev ni smel zaposliti. V dokaj težkih razmerah mu je po vojni uspelo zgraditi svojo hišo v Sebenjah, kjer si je ustvaril štiričlansko družino.

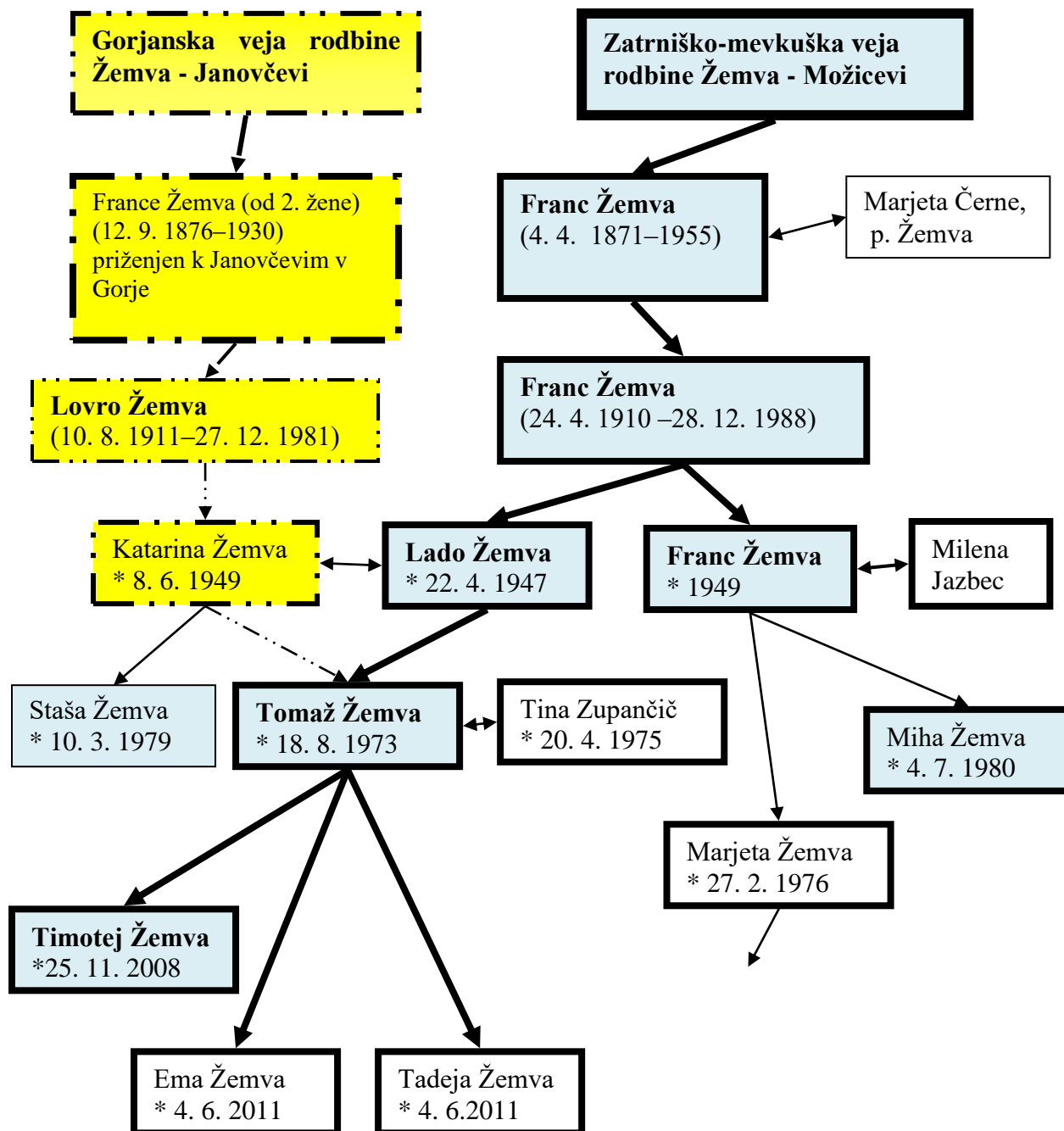
Zima 1941/42

Franc s prijatelji (v sredini prve vrste)

¹⁷⁶ V letu 1945 je državna oblast ustanovila firmo »**GR**adbena **DI**irekcija Slovenije Ivan Matija Maček« s sedežem v Ljubljani s poddržavljanjem vseh predvojnih gradbenih podjetij in gradbenih obrtnikov z opremo in materialom vred ter po Sloveniji organizirala delovišča. Tako delovišče je bilo organizirano tudi na Jesenicah in je izvajalo dela pri dokončanju hidroelektrarne Moste, ki so jo začeli graditi že pred vojno, na obnovi porušenih Jesenic in v železarni. Na teh deloviščih se je morala zaposliti večina okoliških zidarjev in tesarjev, tako da niso mogli pa tudi niso smeli opravljati lastne obrtne dejavnosti.

Rodovno drevo Franca Žemva (* 1810)

15. Mihova zatrniško-mevkuška podveja rodbine Žemva v Ljubljani

Zadnji član mlajše generacije mevkuške rodbine Možicevih je bil najmlajši sin Mihael, ki so ga klicali Miha. O njem sam kaj dosti ne vem povedati, saj sem ga v času moje mladosti videval le občasno, ko je prišel na obisk k bratu Jožefu, tako da se ga spominjam predvsem po značilnem videzu in iz pogovorov s starejšimi. Na obisk je prišel nekajkrat na leto, ko si je vzela čas in obiskal svoje sorodnike. Iz pripovedovanja staršev povzemam, da je le med vojno, ko je prišel iz italijanskih koncentracijskih taborišč Gonarsa in Padove nekaj mesecev živel pri bratu Jožefu v Podhomu (leta 1943) in mu je spomladi 1944 še pravočasno uspelo oditi v partizane, saj je tu postalo zanj nevarno. Že naslednji dan so nemški vojaki v Podhomu in okolici naredili racijo in hoteli prebivalce izseliti, med njimi tudi Jožefovo družino. Vojaki so v hiši vse premetali in ko je oficir videl hudo bolnega otroka, je odredil, da so prenehali preiskavo. Sestra Silva je takrat namreč zbolela za hudo škrlatinko in stricu Mihu je uspelo, da ji je še tik pred odhodom vbrizgal zelo močno injekcijo, po kateri se je pozdravila. Po tem odhodu pa se pri bratu Jožefu ni nikoli več zadrževal dalj časa.

Miha

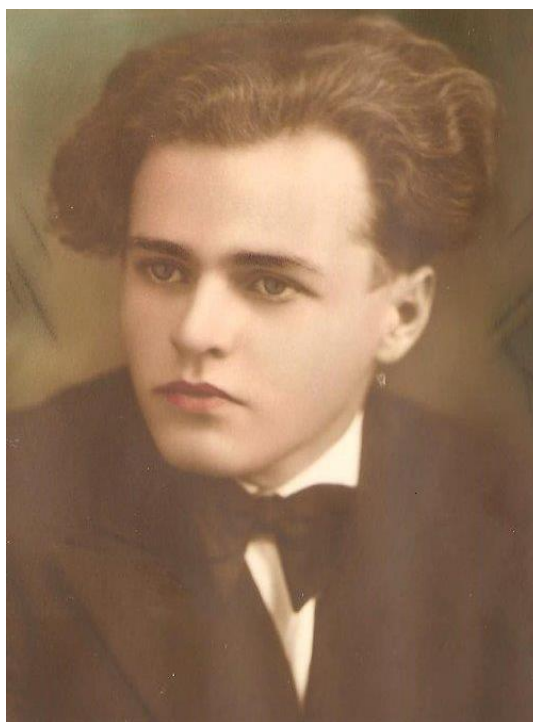
Življenjepis Možicevega Miha je zelo poln različnih burnih in pretresljivih dogodkov, ki so kovali njegovo življenjsko pot vseh 92 let. Za to »sago« povzemam le nekatere splošne prigode, ki se vežejo bolj na celotno rodbino, iz opisa njegove učenke Marte Kramberger, ki je opisala njegove spomine v knjigi Priskevek Miha Žemve, dr. med., spec. med. biok., pri

nastajanju in razvijanju klinične biokemije v Sloveniji po drugi svetovni vojni¹⁷⁷, ki jih bodo dopolnili njegovi potomci.

Po končani prvi svetovni vojni je začel obiskovati osnovno ljudsko šolo v Gorjah kot vsi njegovi starejši bratje in sestre. Njegovo večjo nadarjenost je opazil vaški učitelj Držaj in mu je uspelo pregovoriti očeta, da ga je jeseni 1925 vpisal na državno gimnazijo v Kranju. Praktično je že takrat zapustil svoj dom, na katerega se je tudi med počitnicami redko vračal, saj si je ta čas moral priskrbeti delo in denar za preživljanje in šolanje. Vsa gimnazijska leta je živel v Kranju. Po odlično opravljeni maturi si je prislužil banovinsko nagrado, ki mu je omogočila odhod v Beograd na študij medicine (1933–1939). Tu mu je nudila zatočišče sestra Minca, ki je kot služkinja služila kruh v Beogradu.

Miha in Minca na beograjski ulici

Miha kot maturant

Med študijem se je vzdrževal s priložnostnimi deli. V zadnjem letniku je vzel štipendijo pri poveljstvu letalstva jugoslovanske vojske. Moral se je obvezati kot njihov gojenec, da odsluži dvojno dobo štipendiranja. Ta odločitev je bila usodna in mu je kasneje povzročila veliko težav, ne samo med drugo svetovno vojno, ampak tudi kasneje med službovanjem po vojni, saj je nosil pečat starojugoslovanskega oficirja.

Že kmalu po začetku vojne ga je italijanska oblast v Ljubljani internirala v koncentracijsko taborišče Gonars in Padova v Italiji.

¹⁷⁷ M. Kramberger: Prispevek Miha Žemve, dr. med., spec. med. biok., pri nastajanju in razvijanju klinične biokemije v Sloveniji po drugi svetovni vojni. Slovensko združenje za klinično kemijo. Ljubljana, 2011.

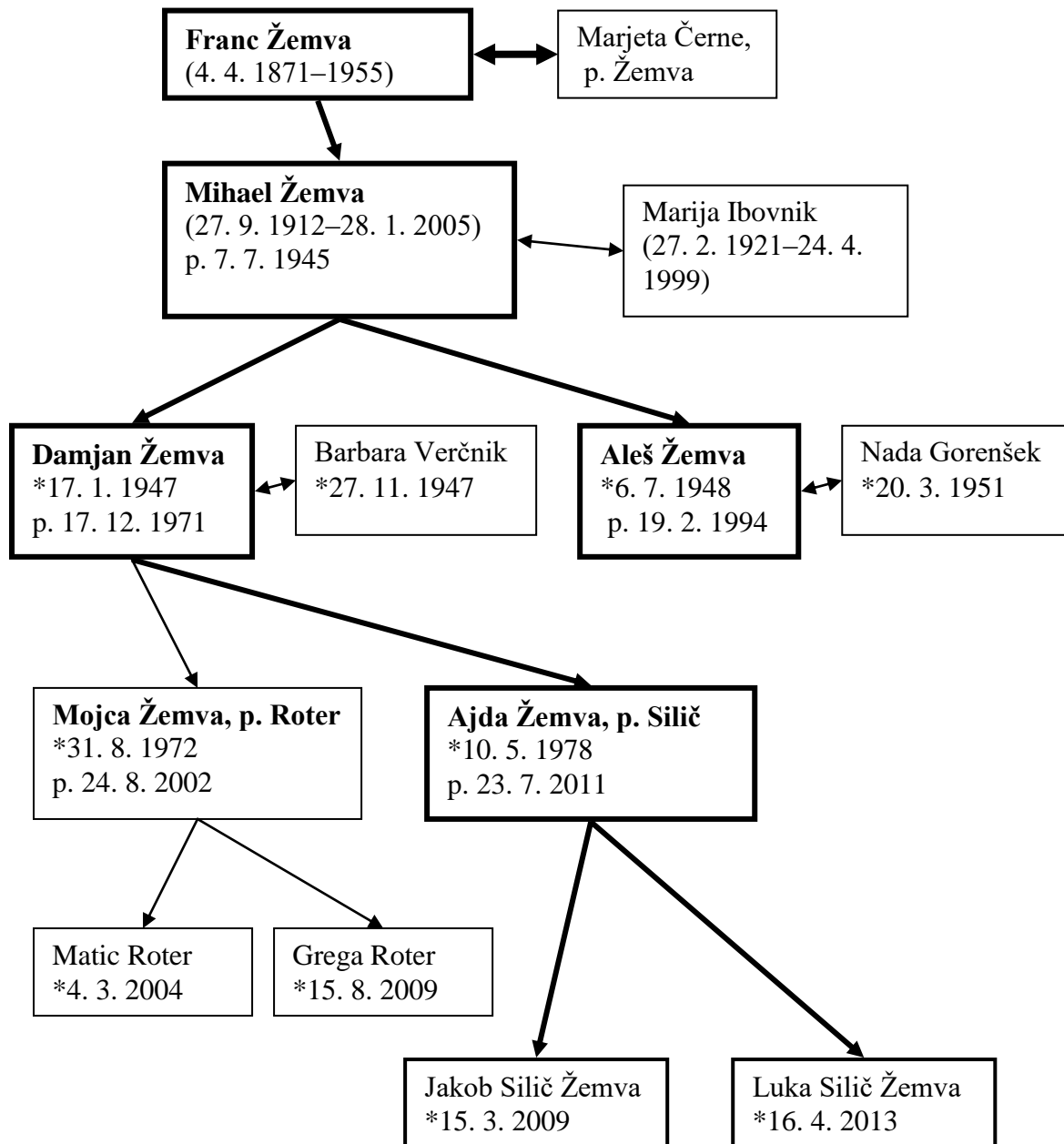

Po vrnitvi iz taborišča je nekaj mesecev okreval pri bratu Jožefu in spomladi leta 1944 odšel v partizane. Tudi po vojni je bil kot vojaški zdravnik zaposlen v vojaški bolnišnici v Ljubljani, kjer mu je uspelo postaviti dom in si ustvariti štiričlansko družino. Svoje naravne darove je razvil s šolanjem, opazovanjem in izkušnjami, ki so ga vodile in oblikovale v pokončno osebnost.

Miha Žemva, dr. med., z ženo Marijo Žemva, mag. farm., leta 1976

Rodovno drevo Mihe Žemve

Editions d'Art, de la Librairie Française 11 SOUBRE
 27, rue Prince Michel à Strasbourg - Longosvère

Bogd. 1. IX. 38.

Dragi mi!
 Ja o'jam vam da sem
 danes bil na komisiji in da me
 me sprejeli. Pomeril sem se oblake
 1. oktobra bom je vstopil. Danes
 tu di odpoti'jam za Franca Lenar.
 Ko ga prejme, neoj Tulvoj odpise.
 Mica hise se ni kupila. Sla je usoj
 v isto službo. Mica je nekvoj bolna, ker
 se je prehlala. Topli pozdravi vseh kolegov

Gospod
 Franc Lenar,
 Zidarski mojster,
 Posthorn 7,
 p. Gorje pri Bledu
 Dravska Ban.

Miha v laboratoriju in hrbtna stran razglednice, ki jo je Miha pisal domov po končanem študiju in nastopom službe septembra 1938.

16. Sodobnost Možiceve zatrniško-mevkuške podveje rodbine Žemva iz Mevkša № 1

Na pobudo bratrancev Petra in Franca iz Velenja ter Aleša iz Ljubljane, ki so leta 2005 zbrali naslove še živečih potomcev rodbine Žemva – Možicevih iz Mevkša №1 in organizirali skupno srečanje v gostilni Batišt na Bohinjski Beli, kjer smo se bratrance in sestrične z družinami in vnuki prvič zbrali v tako velikem številu in se tudi pravzaprav prvič videli ter spoznali. Spregovorili smo o starih starših in si ogledali fotografije, ki jih o prednikih še hranijo potomci. Temu prvemu srečanju so sledila še nadaljnja vsakoletna srečanja ob koncu junija, kjer smo vsakokrat malo bolj podrobno predstavili tudi svoje starše. Odziv je vsekakor pozitiven, saj se vsakoletnega srečanja udeleži precejšnje število potomcev. Žal pa se tudi naše vrste redčijo in marsikoga, ki ga slike še beležijo, ni več med nami.

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša № 1 leta 2007

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2008

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2009

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2010

Srečanje rodbine Žemva – Možicevih iz Mevkša **№ 1** leta 2011

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2012

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2013

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2014

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2015

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2016

Srečanje rodbine Žemva – Možicevi iz Mevkša **№ 1** leta 2017

III. DEL

17. Zatrniško-žirovniška veja rodbine Jožefa Žemlje v Selu pri Žirovnici

Tako poimenovana rodbina Jožefa Žemlje, katere nosilci so bili skoraj izključno prebivalci iz vasi od Žirovnice do Begunj. Ime nosi po enem od pomembnih članov te rodbine, po duhovniku Josefu Shemlji (Jožefu Žemlji), ki je bil rojen 10. 2. 1805 pr' Petrovcu na Selu pri Žirovnici. Niti on niti njegov oče Jožef nista začetnika te rodbinske veje. Za prvega pripadnika pa lahko štejemo Andreja Žemvo (* 1720), ki se je na Selo priženil iz Zatrnika okoli leta 1750 s priimkom Shemua (Žemva)¹⁷⁸. Iz ljudskih govoric se da razumeti, da je prišel že prej, ko naj bi ga tu »posvojila neka družina iz žlahte enega iz Zatrnika, kjer je bilo veliko otrok«, ker so bili brez otrok, ali pa je bila tu doma njegova žena Ursula (* 1729). Da je prišel ravno sem, je verjetno tudi zato, ker je domačija pr' Petrovc spadala pod enako gospostvo Thurn de Valsasina iz Radovljice, kot je tudi domačija pr' Adamovc iz Zatrnika, ter da so tudi ti gospodje vplivali na to, da so poskrbeli za nasledstvo. Tudi njegov sin Lukas (* 1751) in hčer Marija (* 1753) sta napisana s priimkom Žemva oziroma Semva, kot so takrat pisali. Podatki kažejo, da so šele Lukasovega sina Jožefa (* okoli 1775) zapisali s priimkom Shemlja (Žemlja). Sicer pa je v tem času veljala neka splošna zmeda in so, ne le tu v župniji Breznica, ampak tudi v Gorjah in na Bledu, znani različni zapisi priimka za eno družino (Shemua, Semva, Shemla, Schemla, Shemlja). Značilno za to rodbinsko vejo je tudi, da je bilo kar osem nosilcev imena Jožef. V tem predelu je poznanih le pet domačij, ki so nosile priimek Žemlja: na Selu pri Žirovnici pr' Petrovc in pr' Jaku (Joku), v Vrbi pr' Kral, v Žirovnici pr' Čut in pr' Pogorev ter v Zasipu pr' Bisco.

Eden od najbolj prepoznavnih te rodbinske veje je zagotovo Jožef Žemlja¹⁷⁹, ki se je rodil Jožefu Shemli (* ok. l. 1775) in Ivanki Resman v Selu pri Žirovnici 10. 2. 1805. Točno število otrok v tej družini ni znano, priimek Žemlja se je prenesel v naslednje rodove prek mlajšega brata Andreja (?), ki je imel samo sina Jožefa (*1836). Ta pa je imel enajst otrok.

Jožef Žemlja (* 1805) je bil bister otrok, kar je ugotovil tudi župnik in pregovoril starše, da so ga poslali v šole. Že leta 1829 je bil v Ljubljani posvečen v duhovnika, postavljen za kaplana v Žužemberku in v Dolenjskih Toplicah, nekaj let vikarij v Ambrožu ter malo pred smrtjo v Ovsisah pri Kropi, kjer je umrl za jetiko 15. 9. 1843, star komaj 38 let. Prešernov rojak (sorodnik) je bil Metelkov učenec in je začel pisati pesmi že leta 1827, ko je zložil Zahvalo učenikom slovenskega jezika. Med Čbeličarji se je pojavil s pesmimi Gorenc in Dolenc:

Tamor planine rede mi živino,
lepiga žita napolnim si stog,¹⁸⁰
žgance polite pa krape¹⁸¹ z družino
jem, ne beračim, zahvaljen bod' Bog.

¹⁷⁸ Glej zapis v popisu prebivalcev gorenjskih župnij iz leta 1754 pod župnijo sv. Petra v Radovljici.

¹⁷⁹ Glej J. Marn: Jezičnik. Natisnil in založil Rudolf Milic v Ljubljani 1881.

¹⁸⁰ Kozolec, posebna stavba na kmetijskih posestvih in poljih, v kateri so sušili travo in žita. Stavba je sestavljena iz vrsto postavljenih lesenih stebrov, med katere so v razmiku za komolec vstavljene late. Tipična stavba za gorenjsko pokrajino.

¹⁸¹ Značilna gorenjska jed, izdelana iz ajdovega testa za ovitek nadevu iz skute in kaše. Kaša je bila ena od glavnih pridelkov v teh krajih okrog Žirovnice pred prihodom krompirja. Zaradi tega prebivalce teh vasi šaljivo imenujejo tudi »kašarji«.

O Dolencu pa piše takole:

O zarji se zelja nakosim,
podmeta pa kaše najem,
neutrudeno dneva znoj nosim,
za uro zgubljeno ne vem.

Pri objavah svojih pesmi se je podpisoval s psevdonomimom Krajničar, sicer pa so ga sodobniki imenovali Jezičnik, menda zato, ker je obvladal več kot deset jezikov. Poznan je tudi po povesti, zloženi v verzih, Sedem sinov, ki so jo večkrat uprizorili kot igro na vaških odrih v teh krajih.

V sodobnejšem času pa je prepoznaven športnik – tenisač Grega Žemlja (*1986), ki se pojavlja tudi na tujih svetovno znanih teniških igriščih. Kot kažejo podatki v letu 2017, je prav on zadnji moški nosilec priimka Žemlja ter če ne bo poskrbel za naslednika, bo tudi ta priimek izumrl.

V tej rodbinski veji Žemlja so še drugi pomembni profesorji in inženirji, o katerih pa vem premalo, da bi o tem kaj napisal. Ne nazadnje pa naj ne gre pozabiti gospe Jelke Žemlja Koselj, Kralove iz Vrbe, ki piše razne prispevke v lokalno časopisje, poznana je tudi po nekaterih kuharskih nasvetih in knjigah naših prednikov.

»Krapci« Jelke Žemlja Koselj

Iz njenega prispevka v Zborniku 2008¹⁸² je opisala prehranske navade naših prednikov pred sto leti, ko je že čutili reforme na podeželju po ukazu Marije Terezije. Takrat se že pojavljajo nove jedi iz koruze in krompirja, poljščini, ki sta se v naših krajih razširili šele po hudi lakoti v letih 1816 do 1818. Pred tem so predniki jedli predvsem jedi iz osnovnih žitaric kot so oves, ajda, proso, ječmen, rž in pšenica. V omenjenem prispevku opisuje, »da je bila prehrana prednikov skromna in enolična, po drugi strani pa bolj zdrava, kot je današnja. Bila je tudi

¹⁸² Zbornik ob 10-letnici Občine Žirovnica. V zavetju Stola. Žirovnica 2008.

neuravnotežena, poleti preskromna, pozimi kljub mrazu preobilna. Jedli so veliko žitaric, med njimi največ ajdove in prosene kaše, meso je bilo redko na mizi, običajno ob nedeljah in večjih praznovanjih.« Še do nedavnega najbolj ohranjena jed naših prednikov so gotovo »ajdovi krapji polnjeni s proseno kašo in skuto«, ki so bili bolj poslastica kot pa vsakdanja jed.

V hudih letih lakote so se preživljali tudi s sadjem med katerim so prevladovala hruške »tepk« in pa češplje, ki so bolj divje rasle ob mejah. Med jabolki je prevladovala lesnika. Sadjarstvo se je razširilo šele po ukazu cesarice Marije Terezije, ki je ukazala, da mora vsak oče za novorojenca posaditi drevo kostanja ali hruške. Kdor tega ni hotel, naj bi bil tepen, in hruške se je prijelo ime tepka. Sadje so sušili v sušilnicah, v posebnih manjših stavbah, ki jih je skupno uporabljalo več domačij. Uporabljali so jih tudi za sušenje lanu. Iz suhih hrušk »tepk« so revnejši prebivalci kajžarji mleli tudi moko, ki so ji rekli »prga«, in iz nje pekli tudi kruh. Po tej moki so šaljivo poimenovali prebivalce Zasipa za »Prgarje«, prebivalce Podhoma za »Kraparje« (po ajdovih krapih) in prebivalce v okolici Žirovnice za »Kašarje«.

Obstaja tudi možnost povezav med rodbinama Žemlja in Prešeren iz Vrbe, vendar neposredne povezanosti s pesnikom dr. Francetom Prešernom zaradi obsežnosti podatkov še ni možno prikazati¹⁸³. Verjetno gre za eno od številnih vzporednih rodbinskih vej.

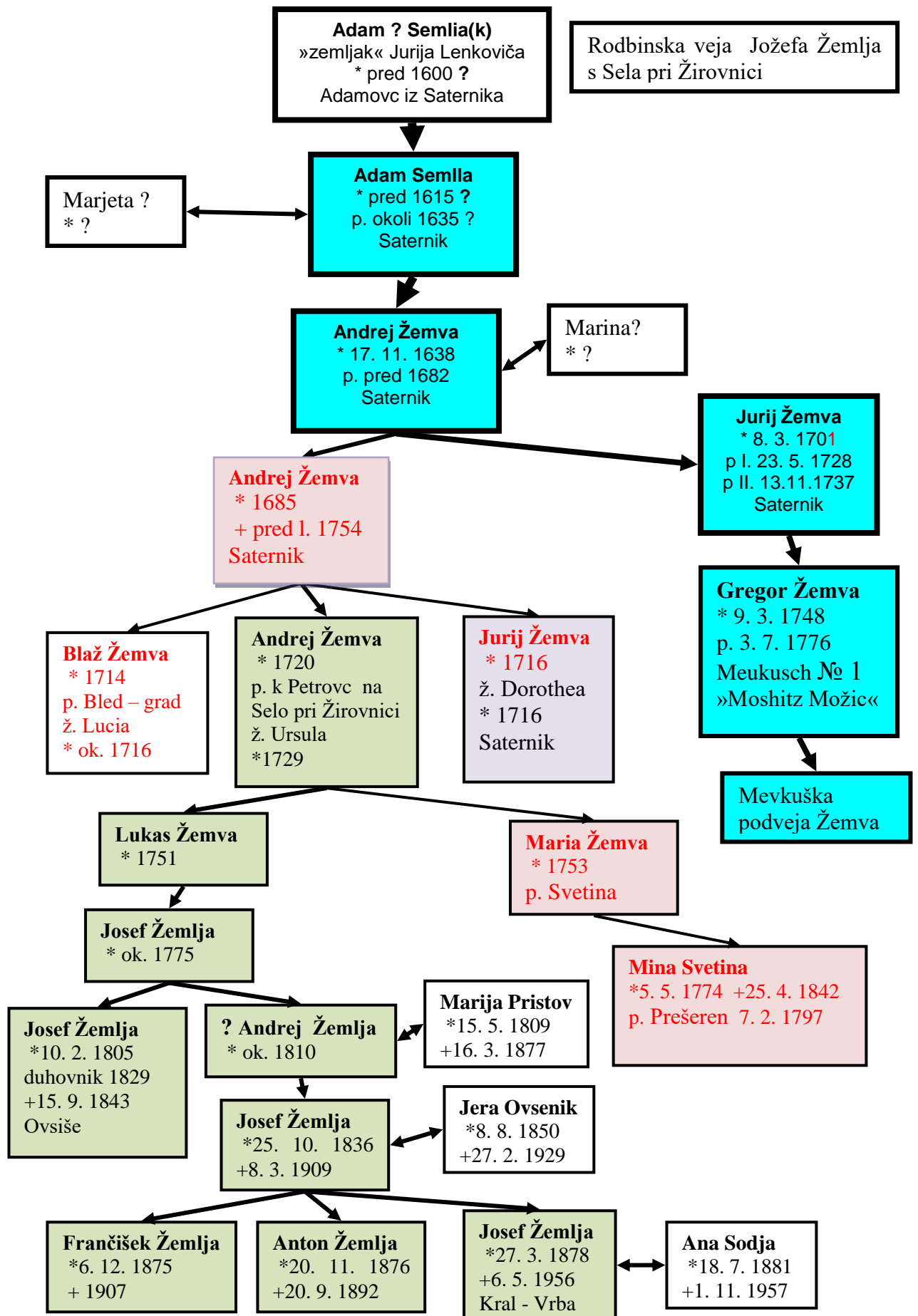
V spodnjih rodovnih vejah rodbine Jožefa Žemlja, ki so povzete po rodovniku, ki ga je leta 2011 izdelal Stanko Čop¹⁸⁴, so navedeni le nosilci priimka Žemlja, drugi pripadniki te rodbinske veje pa so žal zaradi preobsežnosti izpuščeni.

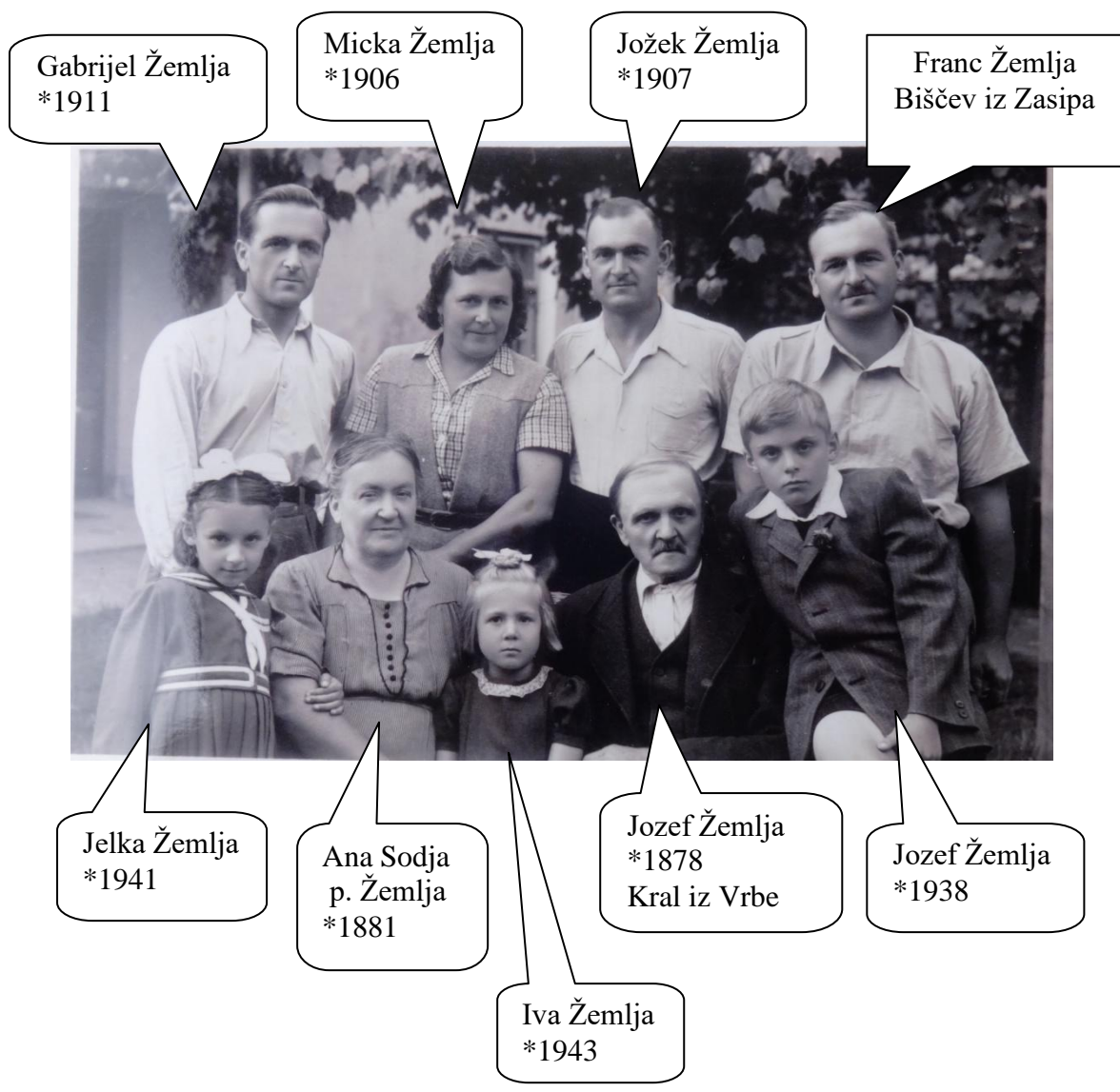

Kuhinje naših prednikov

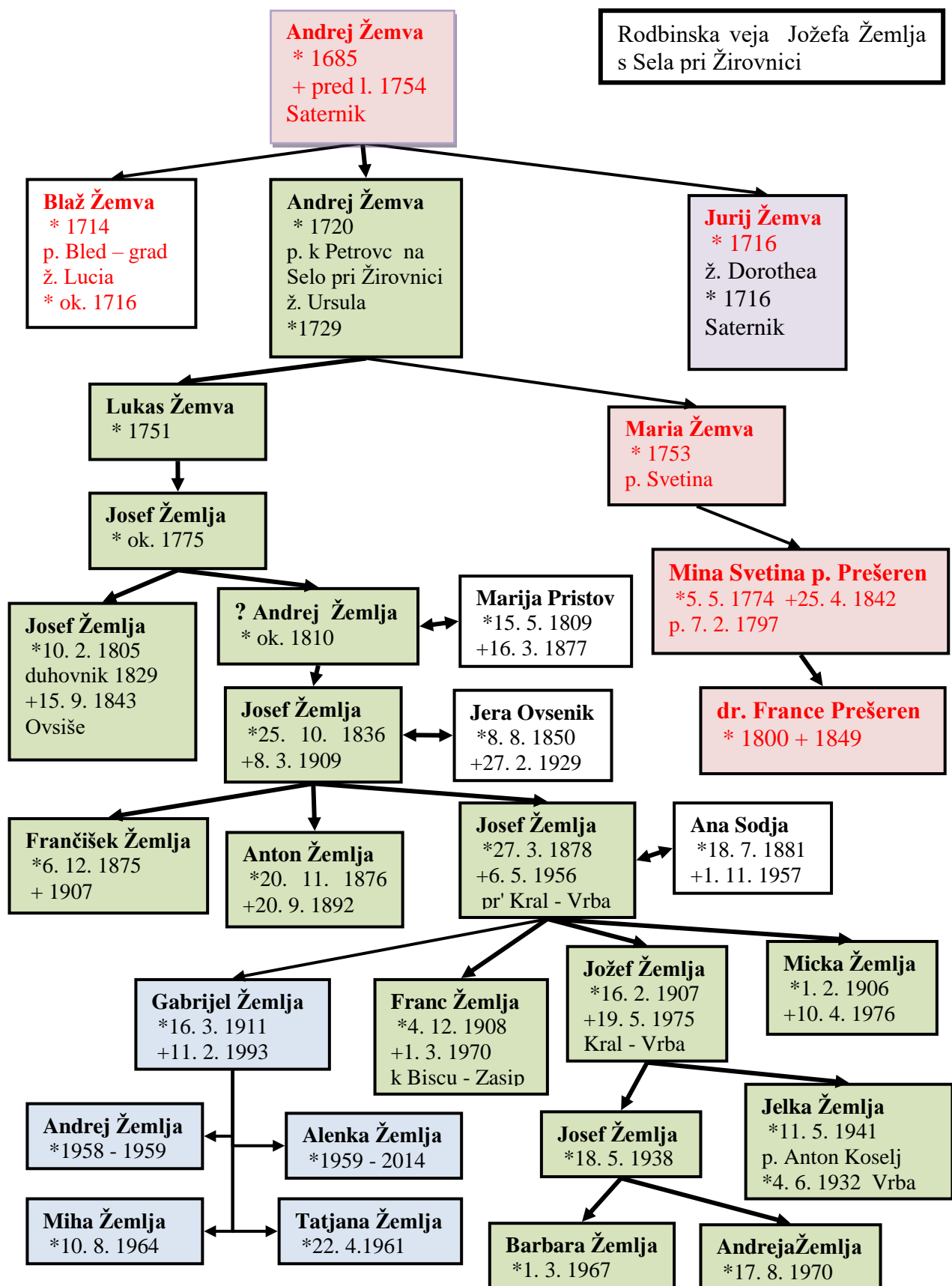
¹⁸³ Slovenski biografski Leksikon: Rodbina Prešeren – Slovenska biografija

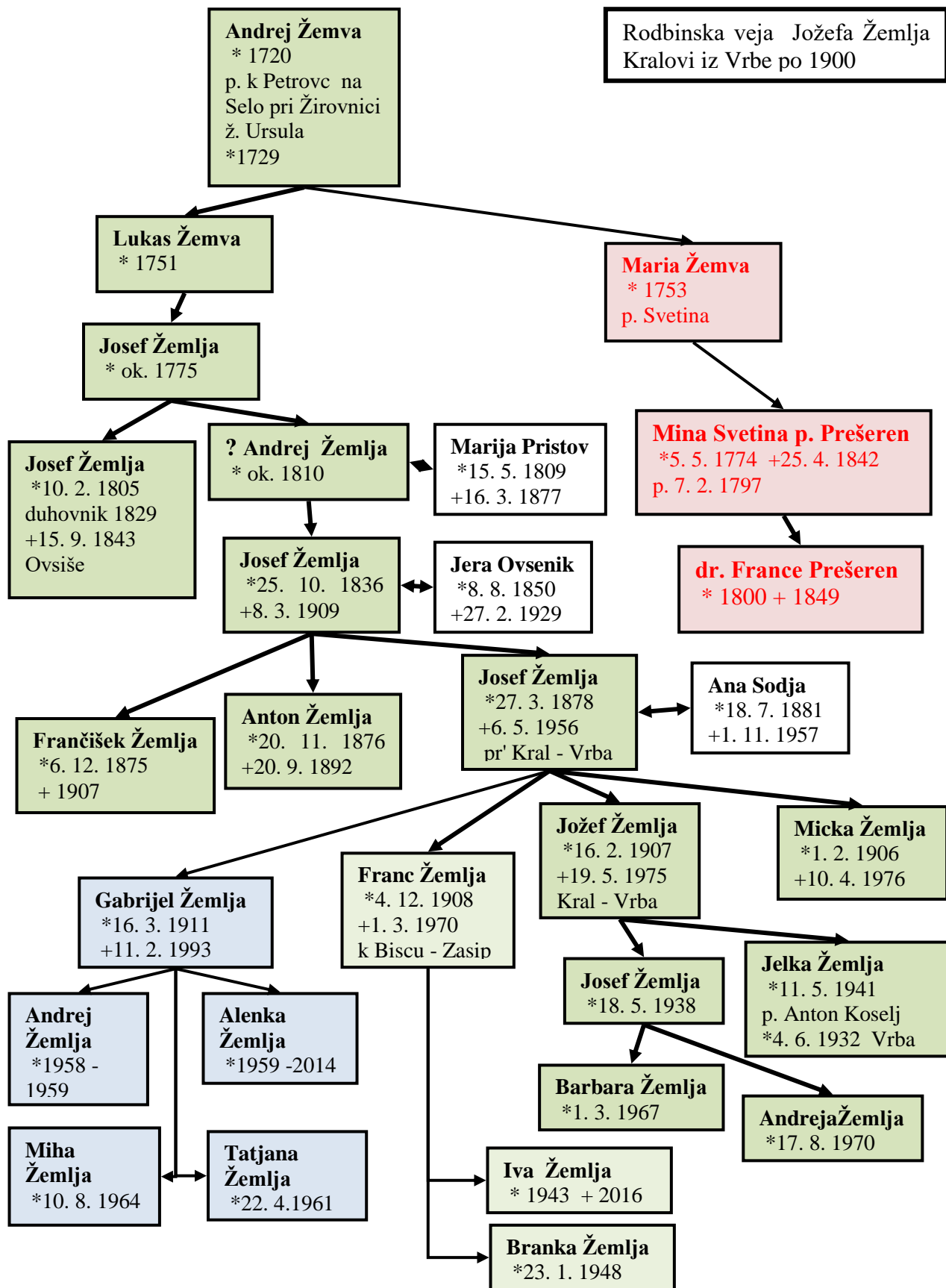
¹⁸⁴ Stanko Čop: Rodovnik potomcev Jožefa Žemlje s Sela pri Žirovnici. April 2011. Pojasnila rodovnika s strani Jelke Žemlja Koselj in Antona Koselja leta 2017.

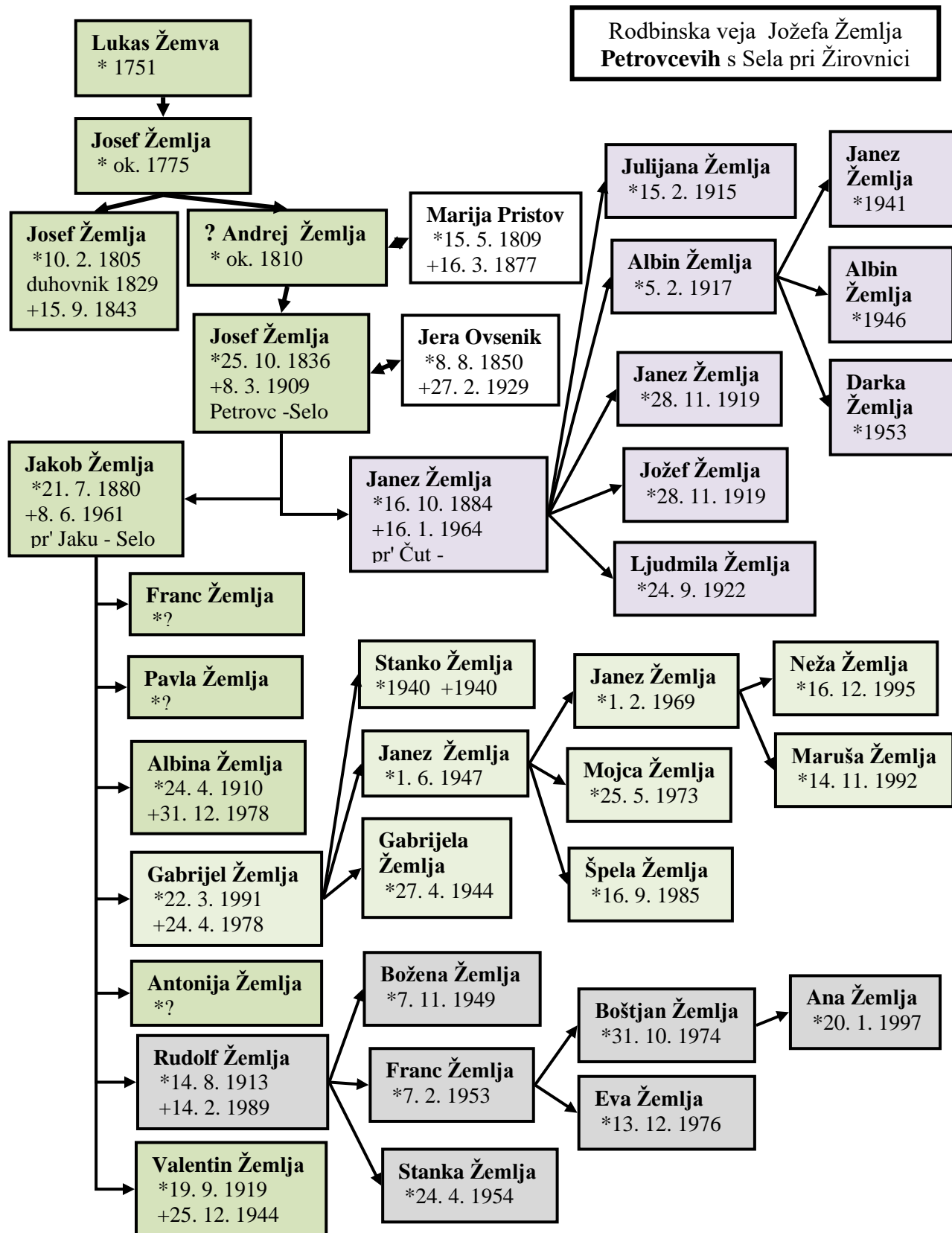

Trije rodovi Kralovih (Žemlja) iz Vrbe 1950. (Arhiv Jelka Žemlja Koselj)

IV. DEL

18. Figovčeva zatrniško-pokljuška veja rodbine Žemva na Stari Pokljuki

S priženitvijo Adamovega mlajšega brata Mathiasa k Figovcu na Staro Pokljuko okrog leta 1650 se začne zatrniško-pokljuško-krniško rodbinsko deblo, ki je, kot danes vidimo, veliko bolj razvejano kot zatrniško-mevkuško in so iz njega nastale vse druge podveje rodbine Žemva.

V virih¹⁸⁵ se okrog leta 1600 na Stari Pokljuki da zaslediti tri domačije: Poklukar in Pust (Fürst?), ki sta leta 1624 nastali iz rodbine Bobek (po Tomažu Bobku, ki so ga poimenovali Poklukar), ter domačija Figovc, ki je tu že morala obstajati, saj se je vanjo priženil Adamovčev Matija Semla.

Figovčeva domačija na Stari Pokljuki leta 2016 z vodnjakom – šterno z letnico 1902.

Na Pustovini je gospodaril Gašper Poklukar (Bobek?), rojen okoli leta 1639. Imel je dve hčeri (Mino in Polonijo) in tri, bolj verjetno pa štiri sinove, od katerih je nasledstvo na Pustovini prešlo na Jakoba Poklukarja (* 15. 5. 1673), očeta Lucije Poklukar (* pred letom 1700), ki se je 4. 5. 1722 s Pavlom Žemvo poročila k Figovcu.

Tu obstaja precej rodovnih praznin in je povezave težko opredeliti, zato bi bilo treba bolj temeljito proučiti tudi druge rodbine. V tem sestavku je poudarek le o možnih povezavah z rodbino Žemva, ki pa zagotovo obstaja.

¹⁸⁵ Spomini kanonika Janeza Poklukarja, duhovnika in učitelja bogoslovja v Ljubljani, rojen leta 1802 pri Žagarju v Krnici, posvečen leta 1828, umrl leta 1867 v Ljubljani.

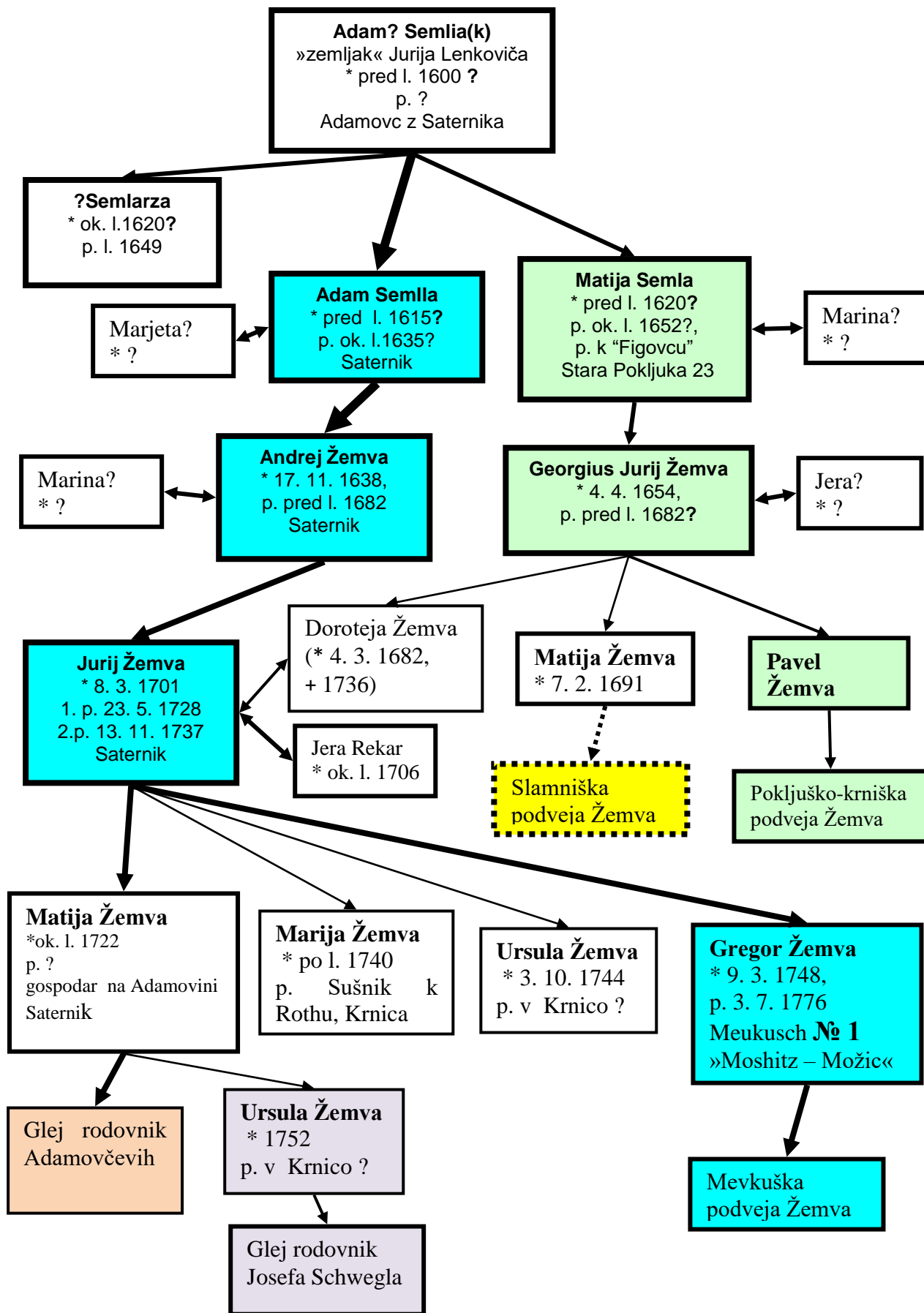
Mlajši Adamov brat Mathias (Matija) Semla¹⁸⁶ je moral biti rojen pred letom 1620 in se je priženil k Figovcu na Staro Pokljuko (na Poklucshez) malo po letu 1650, ko se je poročil z Marino, doma na Stari Pokljuki, verjetno s priimkom Figouz. Četrtega aprila 1654 se jima je rodil sin **Jurij Žemva** (Georgius Semla). Števila drugih otrok v virih ni bilo mogoče odkriti, a da bi bil edinec, je glede na tedanje razmere težko verjeti. Jurij se je poročil z Jero (Getrudis?), katere rodbina ni poznana, že pred letom 1682, star manj kot 30 let. Otroci so se jima rojevali trideset let, prva Doroteja (ali tudi Marina) 14. 3. 1682 in najmlajša Margareta 16. 10. 1712. To pove, da je bila ob poroki tudi Jera zelo mlada, rojena okrog leta 1660. Med desetimi otroki je bilo kar osem hčera in dva sinova, najstarejši Pavel (* 23. 1. 1686) je postal naslednik pri Figovcu, mlajši brat Matija (* 7. 2. 1691) pa se je pred letom 1710 priženil na Slamnike k Blažu in je začetnik **slamniške** rodbinske podveje Žemva.

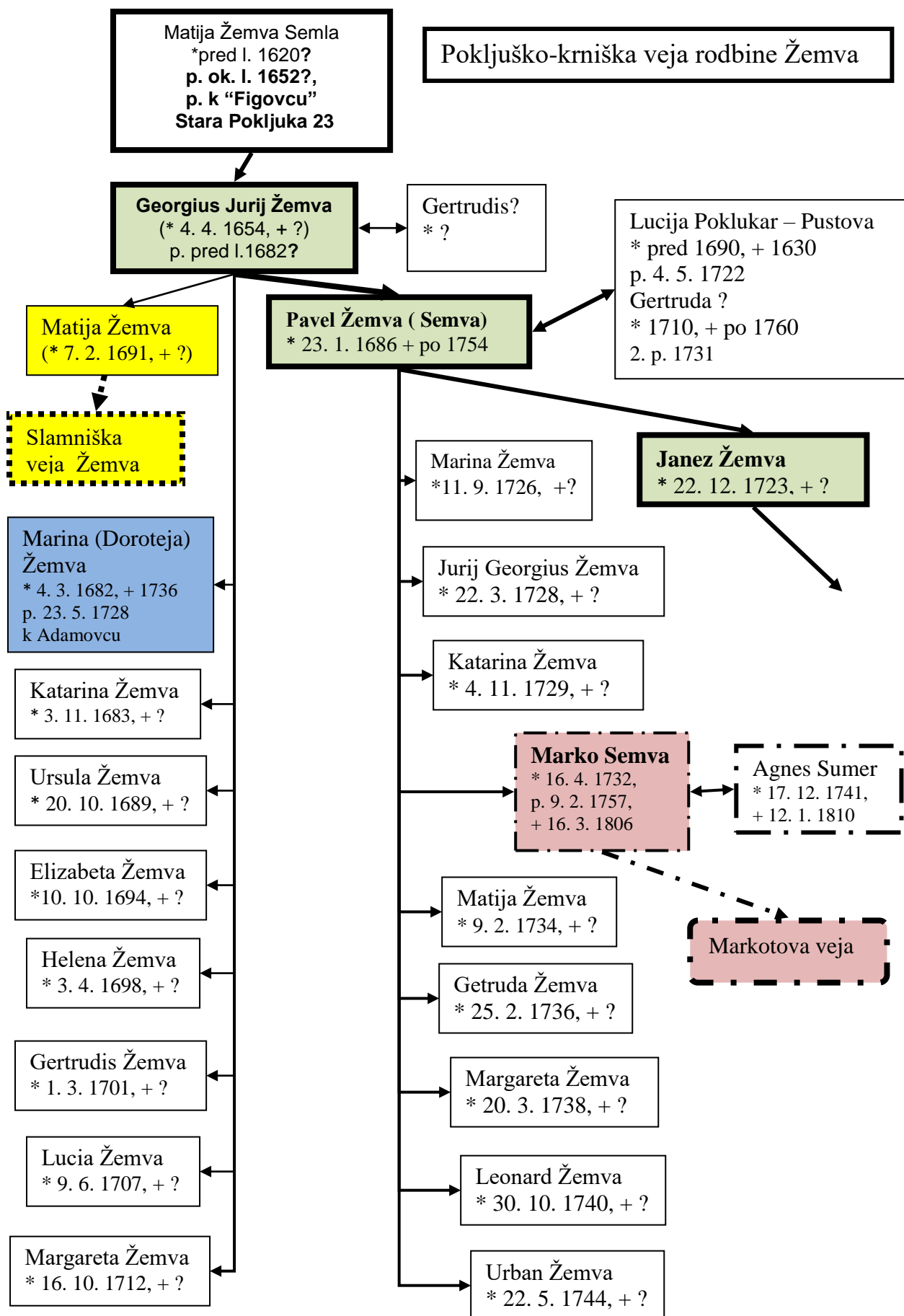
Od hčera se je najstarejša Marina (Doroteja), že dokaj v letih, stara 46 let, leta 1728 omožila z Jurijem Žemvo k Adamovcu na Zatrnik, vendar je kmalu, že pred letom 1736, umrla. Govorice pravijo, da ni imela naslednika, vendar novejši podatki kažejo, da je z Jurijem imela dva nezakonska sinova (Matijo, * 1722, in Georgiusa, * 1724) in po poroki leta 1728 še Blaža (* 1734). Ker sta bila zelo blizu v krvnem sorodstvu (bratranca) sta verjetno imela zakonski zadržek in sta čakala na škofovo ali celo papeževo dovoljenje. O usodi preostalih sedem hčera (Katarine, * 3. 11. 1683; Ursule, * 20. 10. 1689; Elizabete, * 10. 10. 1694; Helene, * 3. 4. 1698; Getrude, * 1. 3. 1701; Lucie, * 9. 6. 1707 in Margarete, * 16. 10. 1712) pa v virih ni bilo zaznani drugih sledi.

Tretji otrok Jurija in Getrude, najstarejši sin **Pavel Žemva**, rojen 23. 1. 1686, je bil naslednik zatrnško-pokljuške veje rodbine Žemva. S prvo ženo sosedo Lucijo Poklukar (* ok. 1. 1690) Pustovo se je poročil 4. 5. 1722 in sta imela štiri otroke: Janeza (+ 22. 12. 1723), Marino (* 11. 9. 1726), Jurija (* 22. 3. 1728) in Katarino (* 4. 11. 1729). Drugič se je poročil leta 1731 s 24 let mlajšo Gertrudo (* 1710, + po letu 1754), s katero sta imela še šest otrok: Marka (* 16. 4. 1732), Matijo (* 9. 2. 1734), Gertrudo (* 25. 2. 1736), Margareto (* 20. 3. 1738), Leonarda (* 30. 10. 1740) in Urbana (* 22. 5. 1744). Vsi so živeli na Stari Pokljuki s hišno številko Krnica 23. Lucija Poklukar je bila Pustova s Stare Pokljuke, hčer Jakoba Poklukarja (* 15. 5. 1673). Za Gertrudo pa ni mogoče ugotoviti, čigava je bila, morda je bila celo mlajša Pustova, ker je bil takrat pogost primer, da se je vdovec poročil s sestro umrle žene, posebno, če so bili že otroci.

Podobno kot priimek Žemva ima tudi priimek Poklukar ledinski izvor in je nastal tu po letu 1600. Pred tem na področju Gorij in Bleda tega priimka ni zaslediti, pa tudi sicer je še danes največ nosilcev tega priimka na območju Gorij.

¹⁸⁶ Pisano je samo z enim l, in ne kot 10 let pred tem pri Adamu z dvema -ll-, kar dokazuje neenotno uporabo pravopisa.

Pavlov naslednik pri Figovcu je bil prvorojeni Lucijin sin **Janez Žemva**, ki se je rodil 22. 12. 1723 in se 18. 9. 1757 poročil z Margareto (Marjeto) Pretnar. Družina je živel v hiši Krnica 23 (Stara Pokljuka). Ta podatek dokazuje, da so zaselek Stara Pokljuka upravno priključili Krnici. V podatkih je prvič navedena tudi hišna številka.

Pavlov sin Marko¹⁸⁷ (* 16. 4. 1732) pa je bil prvorojeni sin z drugo ženo Gertrudo (* 1710), ki se je poročil v Mevkš z Agnes Sumer 9. 2. 1757 in je začetnik **Markotove** rodbinske podveje Žemva. Kot kajžar je dočakal 74 let, umrl je 16. 3. 1806, žena pa ga je preživela za štiri leta in je umrla 12. 1. 1810.

Za preostale Pavlove otroke (Marino, * 11. 9. 1726; Jurija, * 22. 3. 1728; Katarino, * 4. 11. 1729; Matijo, * 9. 2. 1734; Getrudo, * 25. 2. 1736; Margareto, * 20. 3. 1738; Leonarda, * 30. 10. 1740; in Urbana, * 22. 5. 1744) usode niso znane.

Naslednik pri Figovcu je bil **Janez Žemva** (* 1723). Z Margareto (Marjeto) Pretnar sta imela pet otrok, dve hčeri (Mario, * 18. 3. 1760, in Uršulo, * 11. 10. 1764) in tri sinove (Georgiusa, * 25. 3. 1762, + 13. 5. 1788; Janeza, * 2. 5. 1767; in Urbana, * 20. 5. 1769). V celotni rodbinski veji je ta družina za takratni čas manj številčna. Najmlajša Janezova hči Uršula (* 1764), Figovčeva s Pokljuke se je poročila v Krnico 43 k Balohu. Bila je babica barona Josefa Schwegla in teta Blaža Žemve, po katerem izhajajo avstrijski generali von Schemua (Johan in Blasius). O njenem možu se ve le to, da je umrl od lakote v Radovni v zimi 1815/16 in je bil potomec (ali sorodnik) oziroma sin Mihaela Žvegla in Uršule Žemva (* 3. 10. 1744) z Zatrnika, ki je bila Jurijeva hči in sestra Gregorja Žemve (* 9. 3. 1748), ki se je priženil v Mevkš №1. Tu podatki niso povsem jasni, saj se pojavljajo enaka imena v različnih rodovih. Za obe Uršuli je navedeno, da sta se poročili v Krnico k Balohu v razmiku 20 let, kar kaže na to, da gre pravzaprav za dvojno povezavo rodbine Žemva z rodbino Žvegel¹⁸⁸.

Pri šestnajstih letih je umrl najstarejši Janezov sin Georgius, Marijine in Janezove življenjske poti pa so neznane. Nasledstvo pri Figovcu na Stari Pokljuki se je nadaljevalo po najmlajšem Janezovem (* 1723) sinu **Urbanu Žemvi** (* 20. 5. 1769, + 1838), ki se je poročil 13. 2. 1792 z Agnes (Jero) Gogala (* 28. 10. 1773, + 15. 1. 1841). Urban je temeljito prenovil domačijo v današnjo obliko, leta 1820 je zgradil nov hlev in skedenj, kar dokazuje napis na deski pod napuščem hleva s kroparskimi žebli.

Urbanu in Jeri se je rodilo sedem otrok, dve hčeri in pet sinov. V tej družini so verjetno razsajale bolezni, saj sta kot otroka umrla že v petem letu Urban (* 7. 5. 1799, + 26. 1. 1804)

¹⁸⁷ Pavlov sin Marko je vpisan kot Marcus Semva.

¹⁸⁸ Glej rodovno drevo rodbine Schwegel pri zatrniško-mevkuški rodbinski veji.

in v sedmem letu Uršula (* 11. 10. 1804, + 23. 3. 1811), usoda starejše hčere Gertrude (* 27. 2. 1802) pa ni poznana.

Najstarejši Urbanov sin **Janez Žemva** (podpisoval se je Shemlja in Schemua) je bil rojen 24. 12. 1793 in bil leta 1826 v ljubljanski stolnici posvečen v duhovnika, umrl pa je leta 1876 v dokaj visoki starosti (83 let) kot župnik v Kovorju.

Nasledstvo na Figovčevi domačiji je prevzel Urbanov drugorojeni sin **Martin Žemva** (* 9. 11. 1796, + 19. 1. 1858), ki se je poročil z Marijo Robič (* 29. 7. 1803, + 1870) in je že v letu 1826 omenjen tu kot gospodar pri Figovcu. Število njunih otrok ni poznano. V letu 1834 pa se že omenja **Primož Žemva** (*ok. l. 1825), ki bi bil lahko njun potomec.

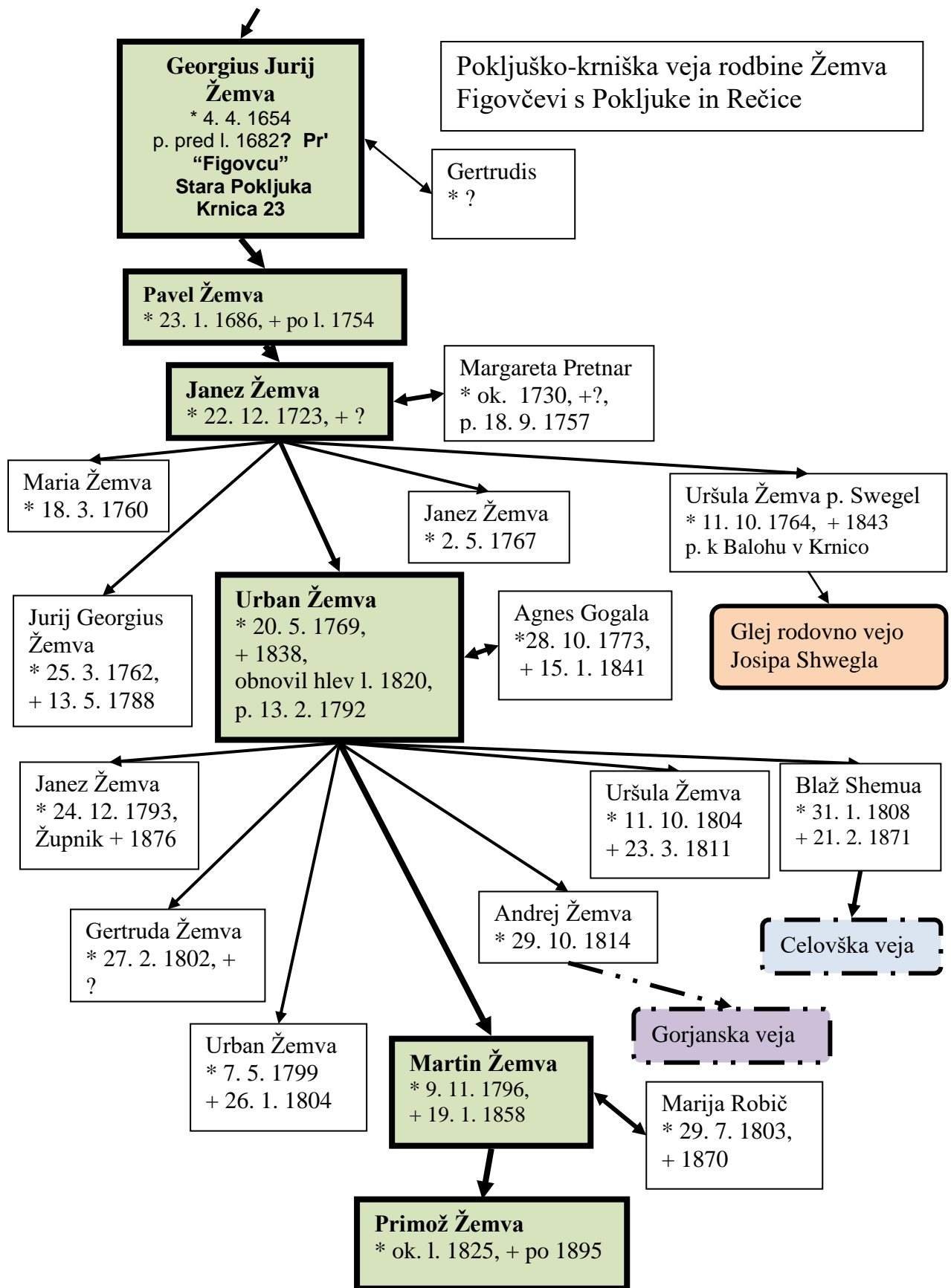
Urbanov sin Blaž (podpisoval se je Blasius Schemua) je bil rojen 31. 3. 1808 in je moral k vojakom služiti cesarju. Nastanil se je v Celovcu, kjer se je tudi poročil in je začetnik **celovške rodbinske veje Žemva – Shemua**.

Najmlajši Urbanov sin Andrej Žemva je bil rojen 29. 10. 1814, poročil se je z Uršulo Pisjak (* 16. 7. 1815). Govori se, da se je preselil na Spodnje Laze in je začetnik **gorjanske rodbinske veje Žemva**, ki se je zelo razširila, saj sta imela kar enajst otrok, o katerih pa posebnih podatkov nisem imel na razpolago.

Na domačiji Figovc na Stari Pokljuki je ostal Urbanov drugorojeni sin **Martin Žemva** (* 9. 11. 1796, + 19. 1. 1858), ki se je poročil z Marijo Robič (*29. 7. 1803, + 1870) in je že v letu 1826 omenjen tu kot gospodar pri Figovcu. Število njunih otrok ni poznano, v letu 1834 pa se že omenja **Primož Žemva** (*ok. l. 1825), ki bi bil lahko Martinov potomec. V zvezi z njim so poznane le dolgotrajne tožbe z »žlahto z Zatrnika« verjetno z Martinovčevim, vezane na neko dedno posest.

»Hiša« – dnevna soba naših prednikov

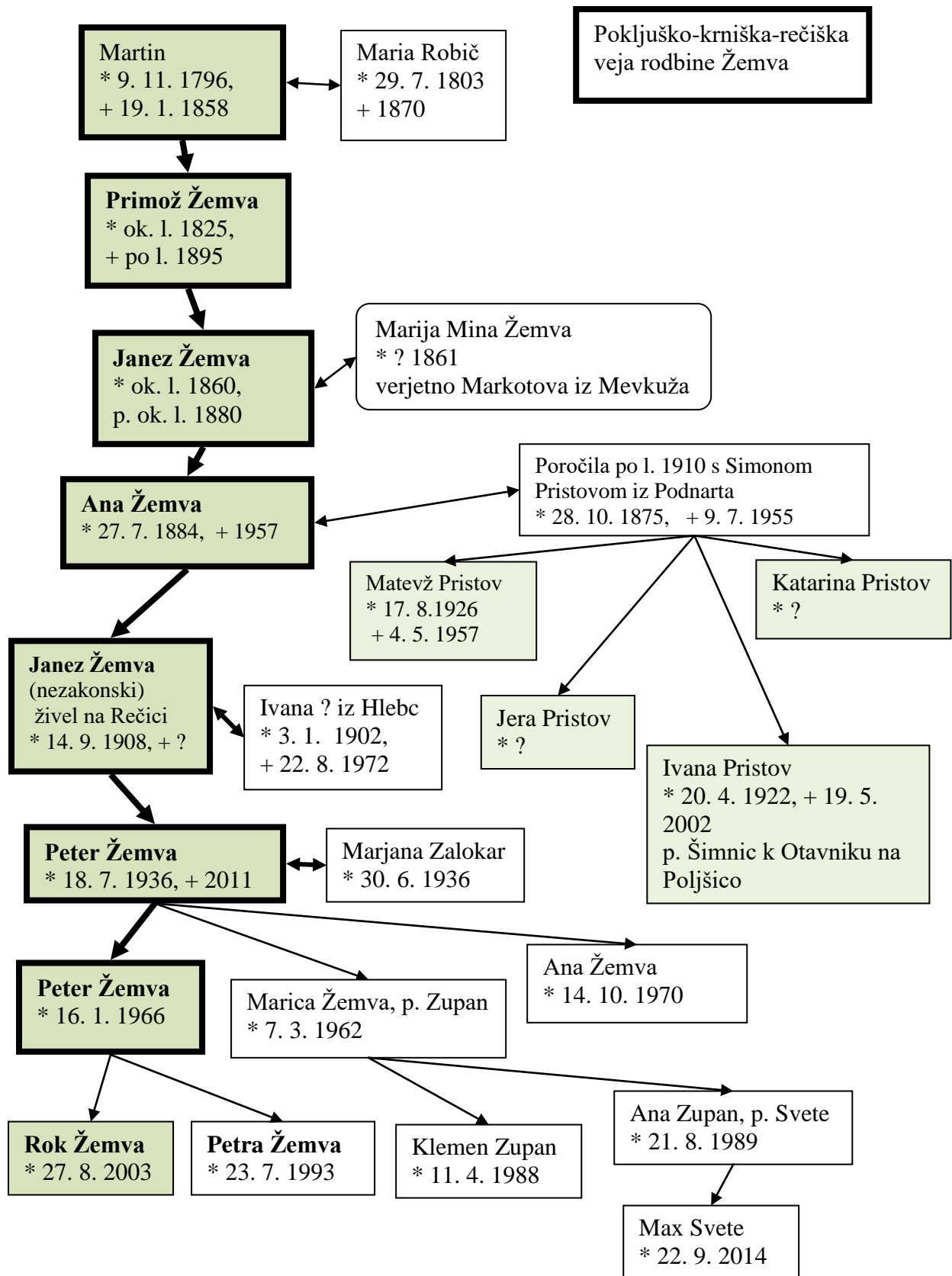

Primoža je nasledil sin **Janez Žemva** (* okoli l. 1850), ki pa naj bi bil poročen z neko Marijo Žemva iz Mevkša, ki bi bila lahko iz Markotove rodbinske veje. To naj bi bila hči Markotovega Matevža (* 23. 9. 1831), ki se je 7. 3. 1859 poročil z Agatho Hudovernik. Pri Metevžu je po imenu poznanih le pet moških potomcev, o hčerah pa se le govori, da so obstajale in bi ena od teh bila lahko Marija, rojena okoli leta 1860. Bila sta v daljnem sorodstvu tako daleč (bila sta 5. rod), da nista imela zakonskega zadržka. Tu je podatkovna praznina.

Janezovi otroci na domačiji Figovc na Stari Pokljuki niso poznani. Potomci pa tudi drugi predniki poznajo le hčer **Ano Žemva** (* 27. 7. 1884, + 1957), po kateri se priimek Žemva prenaša na njenega nezakonskega sina **Janeza Žemvo**, ki se je oženil na Rečico pri Bledu, kjer si je zgradil svojo domačijo. To je edini primer v vseh rodbinskih vejah Žemva, da priimek prehaja v naslednji rod po ženski strani.

Anina življenjska pot je bila zagotovo ena od težjih od vseh prednikov. Ni znano, ali je bila Janezova (* 1850) edinka, ker so njeni bratje in sestre umrli že v mladosti. Morala je prevzeti nasledstvo pri Figovcu na Stari Pokljuki. Z nekim Ambrožičem, Šovarjevim, je imela nezakonskega sina Janeza (* 1908), ki ga kot oče ni hotel priznati in se z Ano tudi ni poročil. Ana se je nato okrog leta 1911 poročila s Simonom Pristovom iz Podnarta, ki se je preselil na Staro Pokljuko, njegovi potomci so bili nasledniki pri Figovcu. Izbruhnila je prva svetovna vojna in Simona so vpoklicali k vojakom. Znano je, da je bil v ruskem ujetništvu. Vaške čenče govorijo, da je imela Ana v času, ko je bil mož Simon Pristov v vojski, še drugega zunajzakonskega otroka. Ko je Ana izvedela, da se njen mož Simon Pristov živ vrača iz ruskega ujetništva po končani prvi svetovni vojni, je v strahu pred možem tega otroka dala v posvojitev k sorodnikom na Gorjuše. Koliko je v tem resnice, je težko reči, saj priimka Žemva na Gorjušah ni zaslediti. Ana Žemva, poročena Pristov, in Simon Pristov sta po prvi svetovni vojni imela še štiri otroke, ki pa so nosili priimek Pristov. Prvorojeni Matevž je prevzel nasledstvo in je bil tudi zadnji gospodar pri Figovcu na Stari Pokljuki do smrti 1957, ko je z družino ostala še njegova žena Amalija, rojena Grošelj (* 1. 7. 1927, + 19. 1. 2003) do leta 1990. Sledile so še hčere Katarina, ki se je poročila Mulej, Ivana, ki se je poročila k Otavniku na Poljšico in prevzela priimek Šimnic, ter Jera, ki je bila v partizanih in so jo v neki hajki zajeli nemški vojaki, jo zaprli v Begunje in nato odpeljali v taborišče Dachau. Mama Ana je s pomočjo sorodnikov napisala prošnjo nemškemu okupatorjem za izpustitev hčere Jere. V prošnji je napisala, da je sorodnica avstrijskih generalov von Shemua in pokazala njune fotografije, ki so jih hranili pri Figovcu. Prošnja je bila uslišana in hči Jera je prišla iz taborišča še pred koncem vojne. To dokazuje »Figovčeva kapelica«¹⁸⁹, ki jo je leta 1946 dal postaviti po zaobljubi Šimen Pristov – Figovc v čast Mariji Pomagaj z Brezij, ko se je sam vrnil iz ruskega ujetništva in ko sta se srečno vrnila njegov sin Matevž (iz partizanov) in njegova hči Jera (iz taborišča). Tako je izpolnil tudi svojo zaobljubo iz prve svetovne vojne. Po odselitvi Matevževe žene in družine ta domačija ni več stalno naseljena. Na Stari Pokljuki tako po odselitvi Janeza (* 1908) na Rečico pred letom 1960 tudi ni več priimka Žemva.

¹⁸⁹ M. Poklukar in N. Štolcar: Znamenja vernosti v Župniji Gorje. Zgornje Gorje, 2007.

19. Zatrniško-slamniška veja rodbine Žemva na Slamnikih

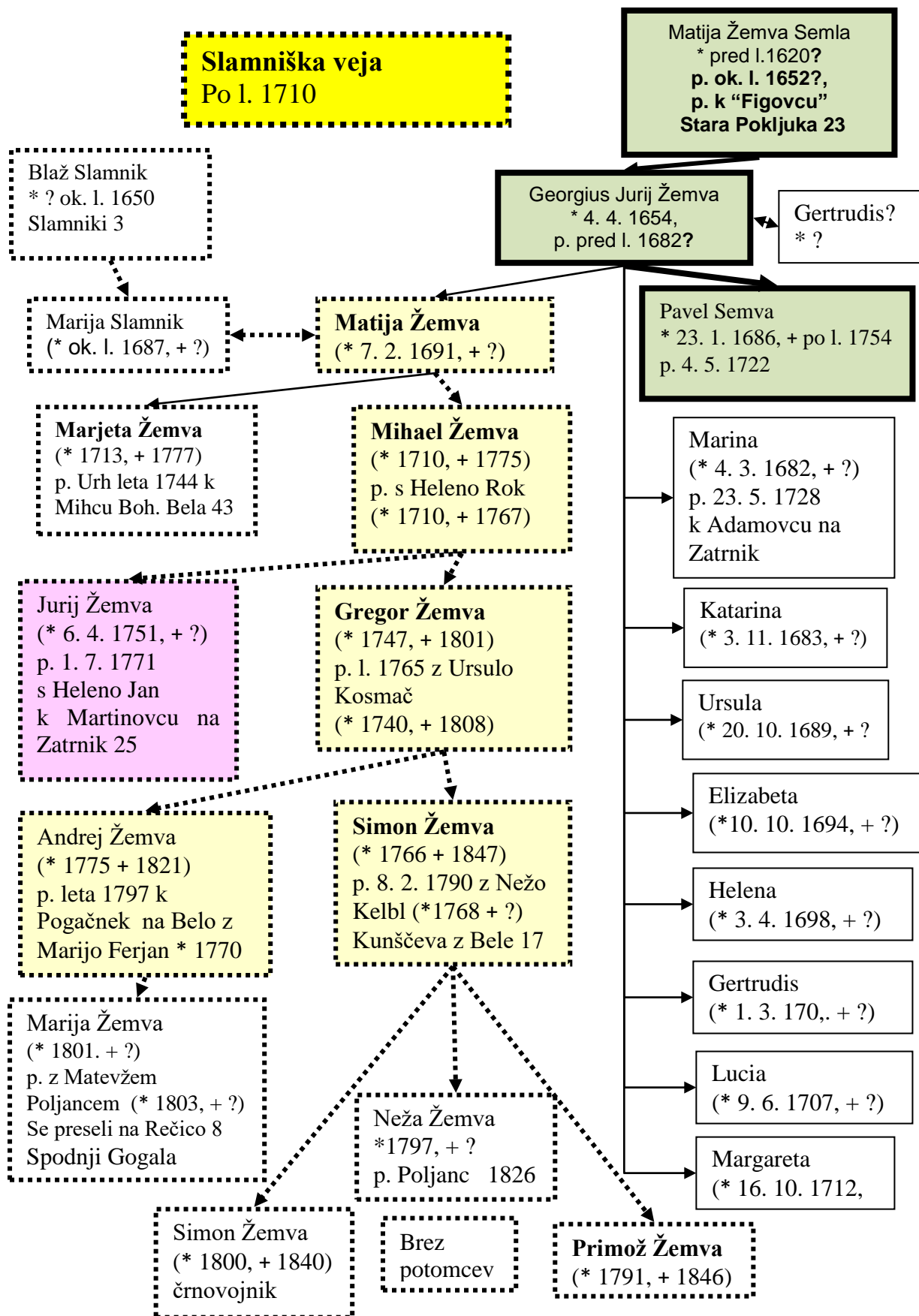
Začetnik **slamniške** rodbinske podveje Žemva je bil **Matija Žemva** (* 7. 2. 1691), ki se je pred letom 1710 s Stare Pokljuke priženil na Slamnike k Blažu. Poročil se je z Marijo Slamnik (* ok. l. 1687) in sta imela sina Mihaela (* 1710) ter hčer Marjeto (* 1713).

Matijev sin **Mihael Žemva** (* 1710, +1775) se je poročil s Heleno Rok (* 1710, + 1767) in je bil naslednik rodbine Žemva pri Blažu. Imela sta sinova Gregorja (* 1747, +1801) in Jurija (* 6. 4. 1751), ki se je poročil 1. 7. 1771 na Zatrnik 25 k Martinovcu s Heleno Jan.

Nasledstvo pri Blažu je prevzel **Gregor Žemva** (* 1747), ki se je leta 1765 poročil z Ursulo Kosmač (* 1740, + 1808) iz Radovne. Imela sta sinova Simona Žemva (* 1766, + 1847) in Andreja (* 1775, +1821). **Simon Žemva** (* 1766) se je 8. 2. 1790 poročil z Nežo Kelbl (* 1768), Kunščevo z Bohinjske Bele 17. Živel sta pri Blažu in imela tri otroke Primoža (* 1791, + 1846), Nežo (*1797) in Simona (* 1800, + 1840). Nobeden od teh otrok ni imel naslednika. Nasledstvo pri Blažu je prevzel **Primož Žemva** (* 1791), ki pa se je poročil dvakrat, vendar v nobenem zakonu ni bilo otrok. Prva žena Apolonija Poklukar (* 1799, + 1836) je bila Pretnarjeva s Poljšice, s katero se je Primož poročil leta 1825, druga pa je bila Obernekova Helena Košir (* 1806, + 1895) z Bohinjske Bele, s katero se je poročil leta 1837. Ta je Primoža (+ 1846) preživela in se kot vdova leta 1848 poročila z Gregorjem Zupanom (*1818, + 1891), Golejevem Gregom s Slamnikov. Zadnja nosilca priimka Žemva iz slamniške podveje sta tako bila Primož Žemva (+ 1846) in njegov mlajši brat Simon. Ta je bil črnovojak ali Landwerhman, to je vojak bolničar. To so bili vojaki, ki so na bojišču pokopavali mrtve ali za silo oskrbeli ranjence. Gregor Zupan je Blaževo domačijo obnovil v še današnjo obliko. Na portalu vrat nosi letnico 1858.

Obnovljena Blaževa domačija Slamniki 5 (fotografirano oktobra 2017)

Ker pa je Helena tudi Gregorja preživela in je že drugič postala vdova (+ 1895) ter brez nasledstva, je za oskrbovanje v starosti posest Blaževih po letu 1895 prodala nekemu Wolfu. Rodbina Wolf je bila lastnica Blaževe domačije vse do leta 2017. Zadnji lastniki so domačijo obnovili v starem slogu in jo prodali nekemu ruskemu poslovnežu. Po letu 1850 na Slamnikih in na Bohinjski Beli priimka Žemva ni več zaslediti.

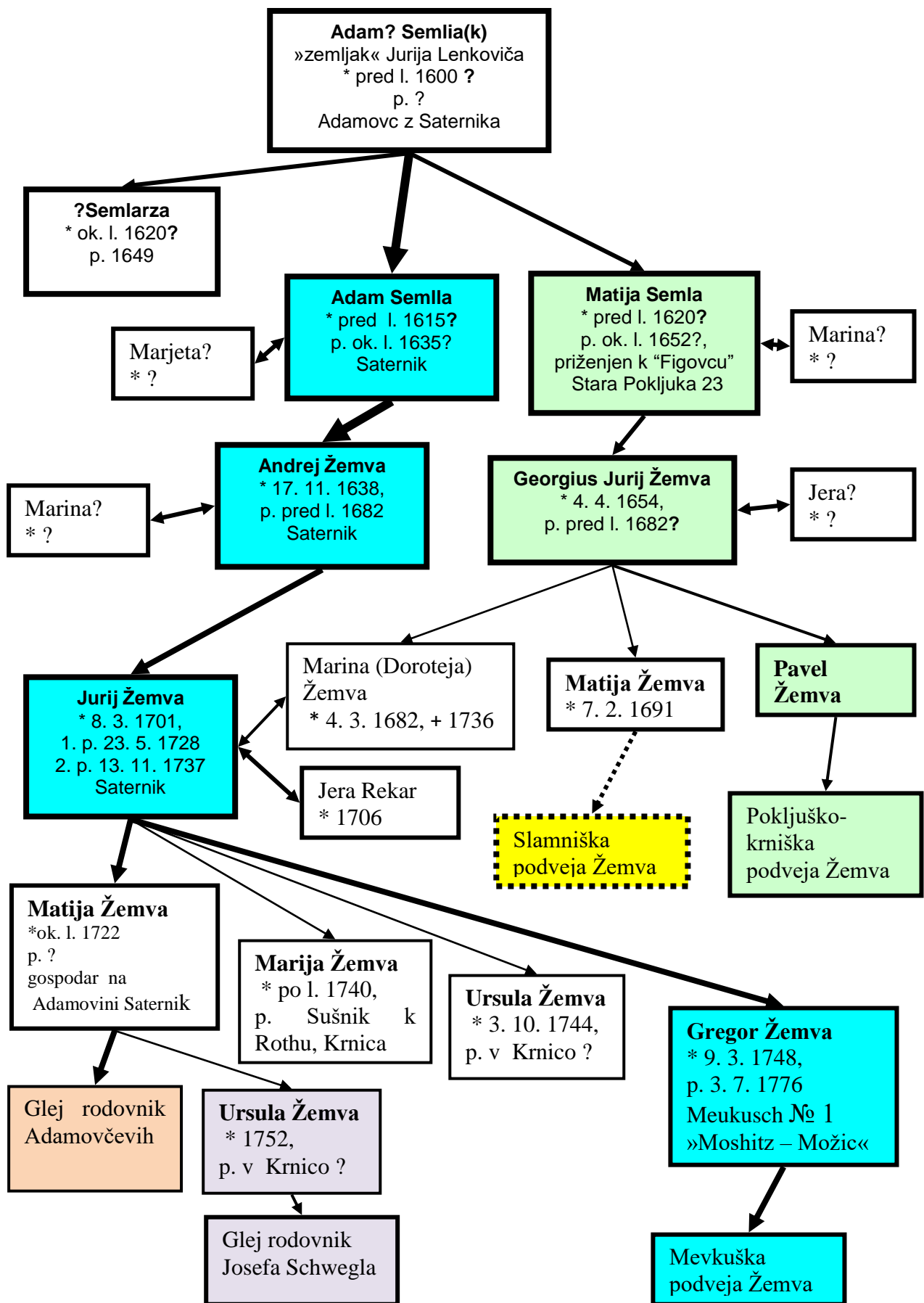
Blaževa domačija na Slamnikih je bila pred drugo svetovno vojno in med njo priča številnim pomembnim dogodkom v tem delu Gorenjske. Že pred vojno so se tu na sestankih zbirali komunisti z Jesenic, Bohinja, Gorij in Bleda, in se že 20. aprila 1941 odločili za takojšen upor proti okupatorju. V decembru 1941 pa so se tu posvetovali organizatorji »bohinjske vstaje«. Ta ne dovolj premišljena in naivna pustolovščina se je zanje žalostno končala. Nemci so zajeli več članov te akcije in jih kasneje ustrelili kot talce v Bohinju, Begunjah in v Škofji Loki. Tudi kasneje med vojno je bila pomembno zatočišče partizanov s Pokljuke in Jelovice. To dokazuje tudi spominska plošča, ki je vzdana poleg vhodnih vrat.

Drugi Gregorjev (+ 1747) sin **Andrej Žemva** (* 1775), mlajši Simonov brat, se je leta 1797 poročil z Marijo Ferjan (* 1770) Pogačnekovo z Bohinjske Bele. Imela sta le hčer **Marijo Žemva** (* 1801), ki se je poročila leta 1821 z Matevžem Poljancem (* 1803) in se preselila na Rečico 8 na domačijo Spodnji Gogala.

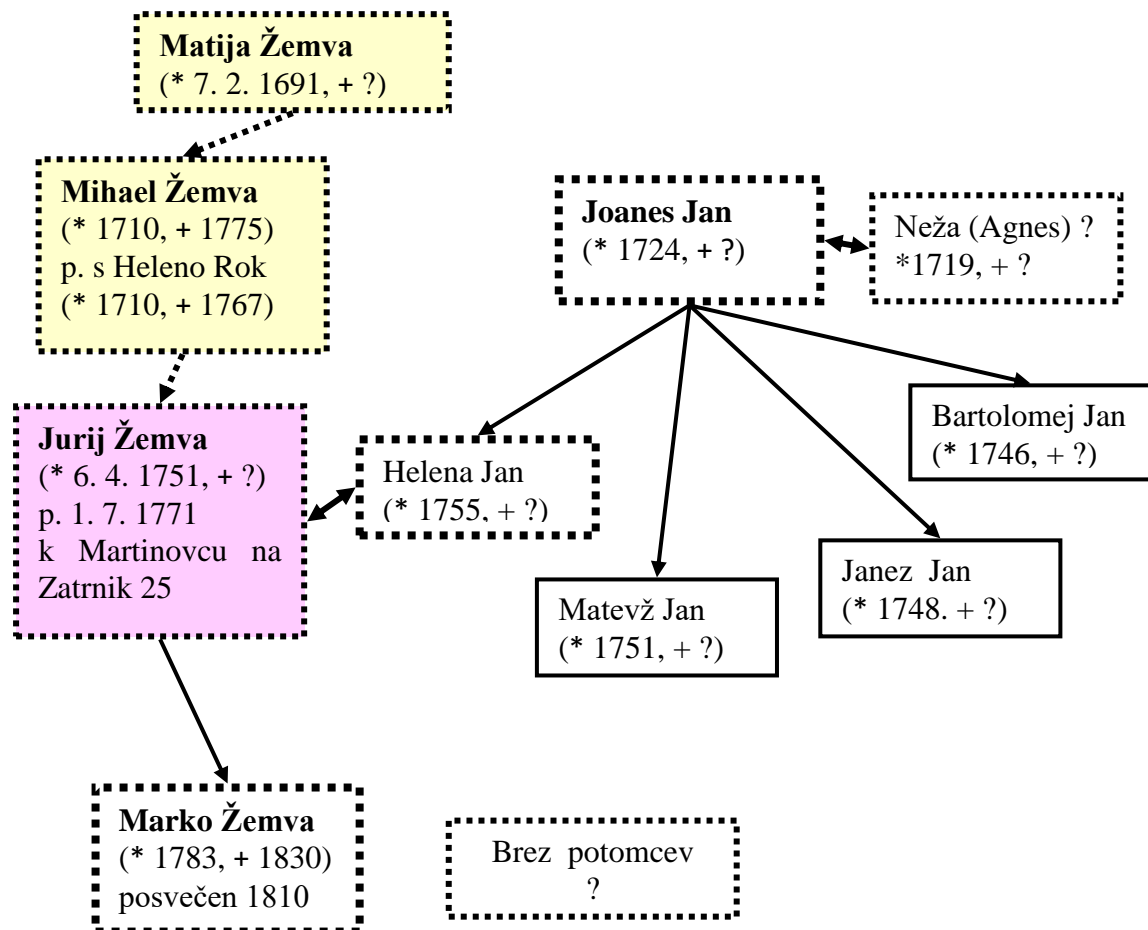
Gregorjeva hči **Neža Žemva** (* 1797) se je poročila leta 1826 na Rečico k Čareju in prevzela priimek Poljanec.

Po ženski strani prek **Marjete Žemva** (* 1713, + 1777), Matijeve hčere, ki se je leta 1744 poročila z Blažem Urhom (* 1717) k Mihcu na Bohinjsko Belo 43, se je ta rodbina Žemva zelo razširila na Bohinjski Beli in v naslednjih rodovih tudi na Kupljenik. Ker pa nobeden od teh potomcev ni nosil priimka Žemva, jih v tem rodovniku ne navajam, čeprav bi bilo za nekatere pomembno, da bi bili prikazani.

Mihaelov (* 1710) sin **Jurij Žemva** (* 6. 4. 1751, + ok. 1826), se je poročil 1. 7. 1771 s Heleno Jan (*1755, +?) na Zatrnik 25 k Martinovcu. Ostal je še do leta 1826 gospodar pri Martinovcu, ker so bratje Bartolomej (*1746), Janez (*1748) in Matevž (*1751) umrli že pred letom 1771. Priimek Žemva je pri Martinovcu bil le kratek čas in ga je nosilo le nekaj družin, ker potomcev po tej rodbinski veji ni možno več izslediti. Tudi velikost družine Jurija (*1751) in Helene (*1755) ni bilo mogoče ugotoviti. Poznan je edini njun potomec **Marko Žemva** (*1783, + 1830), ki je bil leta 1810 posvečen za duhovnika.

Martinovčevi na Zatrniku

Martinovčeva domačija je stala na spodnji strani Anžkove domačije. Sledi o tej domačiji danes niso več vidne.

20. Markotova poključsko-krniška veja rodbine Žemva v Mevkšu № 9

Začetnik **Markotove** rodbinske podveje¹⁹⁰ Žemva v Mevkšu je bil Pavlov (* 1686) sin **Marko**¹⁹¹ Žemva (*16. 4. 1732), ki mu ga je rodila druga žena Gertruda (* 1710, + po 1. 1754) in je bil Janezov (* 1723) polbrat. Poročil se je 9. 2. 1757 z Agnes Sumer – Žumer (*17. 12. 1741, + 12. 1. 1810) v Mevkš. Rodilo se jima je enajst otrok, vendar sta Ursula (* 28. 9. 1761) in Agnes * 20. 12. 1762 kmalu po rojstvu umrli, stari manj kot pet let. Oba starša pa sta za tisti čas doživela visoko starost. Kot kajzar je Marko dočakal 74 let, umrl je 16. 3. 1806, žena pa ga je preživela za štiri leta in je umrla v 70. letu. Podatki kažejo, da so bili vsi otroci rojeni v Mevkšu, in sicer do leta 1770 brez navedbe hišne številke, šele pri Mihaelu in mlajših je prvič navedena hišna številka Meuksh № 9. Ne gre za kakšno preselitev, ampak so vsi živeli na isti domačiji. V tej družini je opazen tudi redek primer, da so starši poimenovali mlajšega otroka z enakim imenom, kot je bil poimenovan starejši že umrli otrok. Tako sta poimenovala Ursulo, rojeno 29. 9. 1767, in tudi Agnes (2), rojeno 15. 12. 1774, ki je tudi umrla kot otrok, in tudi najmlajšo Agnes (3), rojeno 14. 1. 1784, po že umrlih sestrah. Markovo družino je tako sestavljalo verjetno le sedem živečih otrok.

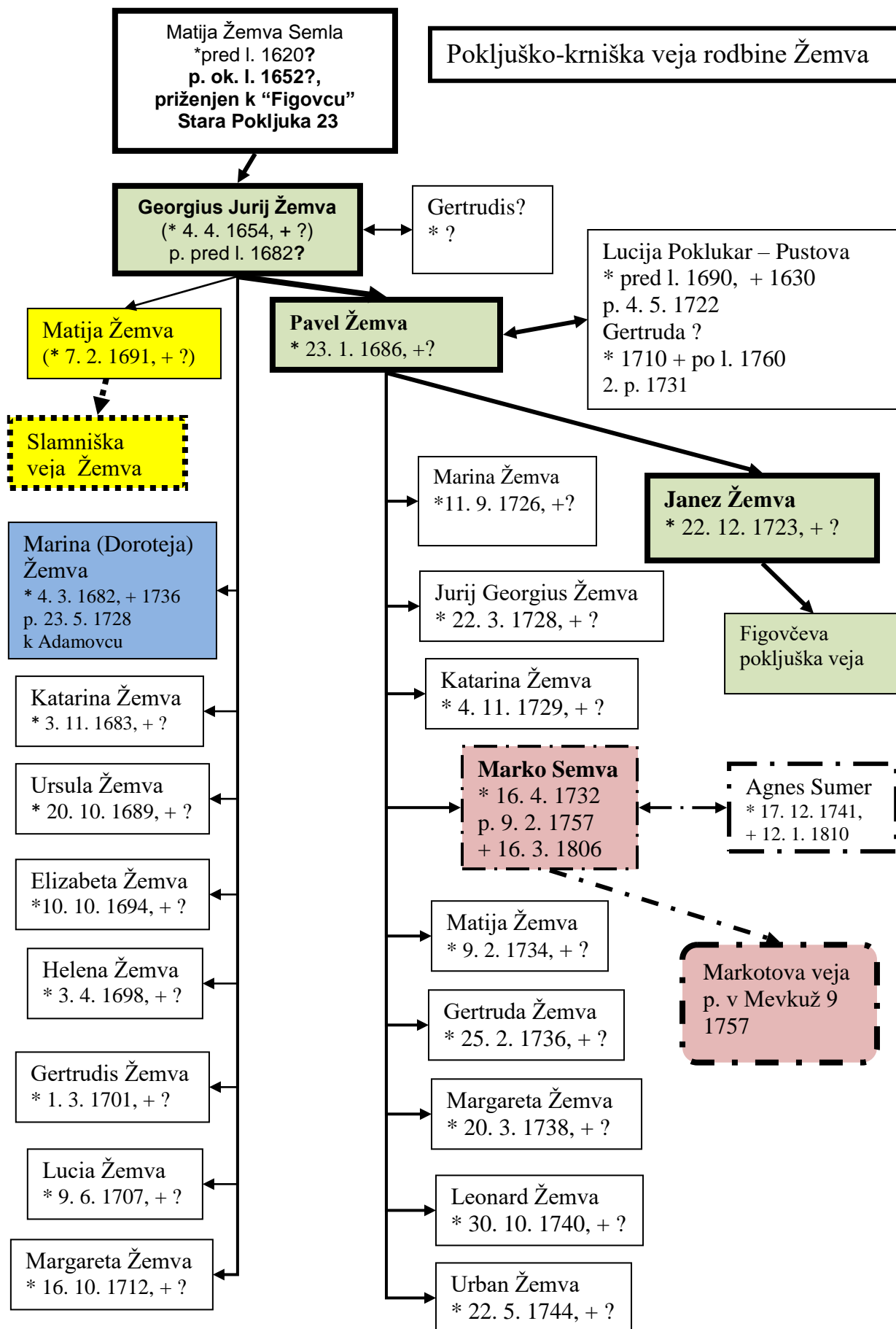
Marka je nasledil najstarejši sin **Blaž Žemva** – Blasius Josephus Shemua, rojen 29. 1. 1765, ki je umrl v starosti 44 let 23. 5. 1809. Z Gertrudo Sima (* 4. 2. 1765, + 23. 4. 1829) iz Grabča se je poročil 3. 2. 1790 in sta imela pet otrok: Meto (* 28. 4. 1791), Barbaro (* 30. 11. 1794), Thomasa (* 12. 12. 1798), Matevža (* 26. 6. 1800) in Jakoba (* 22. 7. 1807, + 31. 5. 1868). Vsi so vpisani s priimkom Shemua – Žemva in vsi rojeni v Mevkšu № 9. Njihove življenjske poti mi niso poznane.

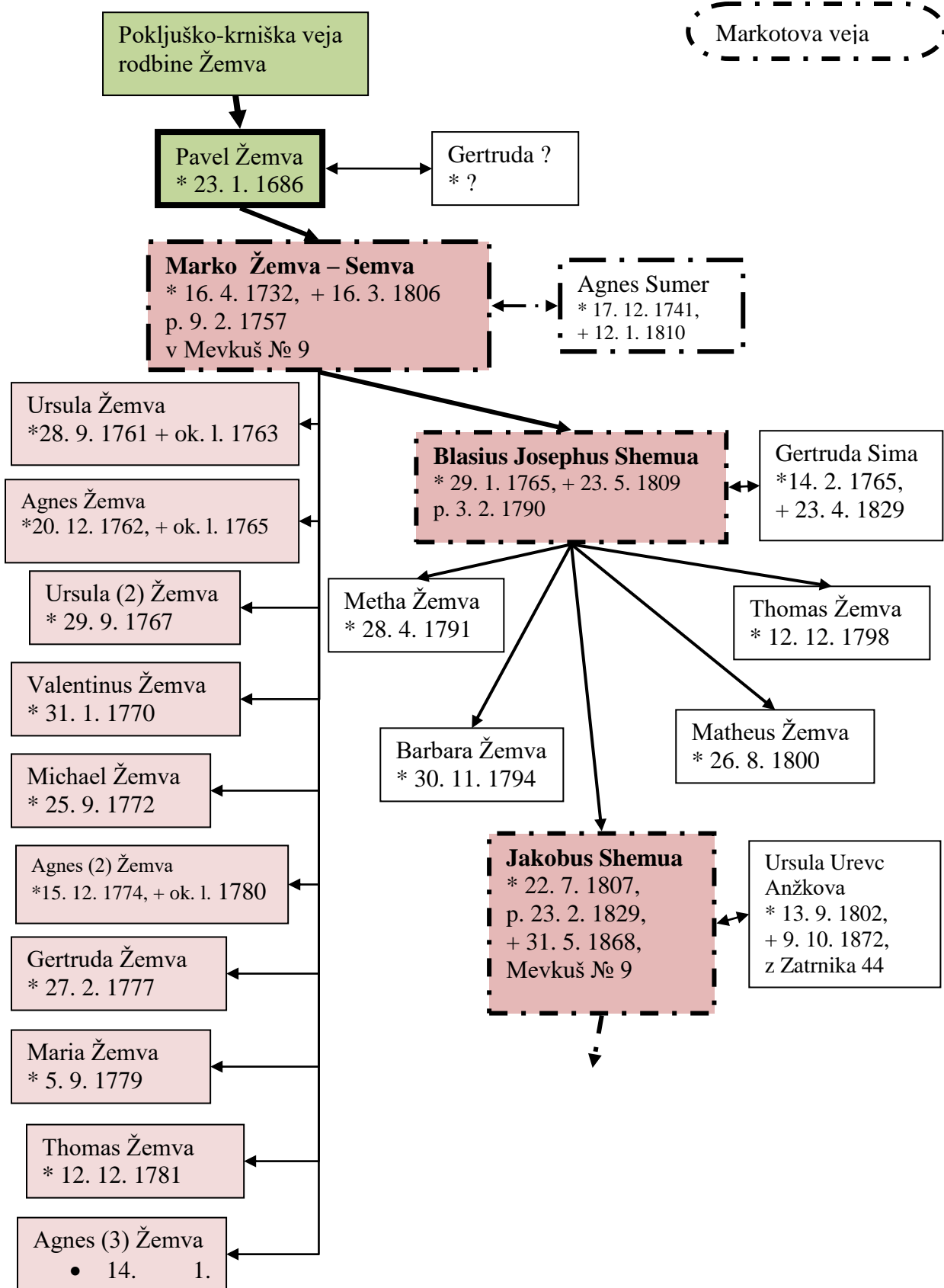
Naslednik pri Markotu v Mevkšu № 9 je bil Blažev najmlajši sin **Jakob Žemva** (* 1807) (Jacobus Shemua), ki se je 23. 2. 1829 poročil z nekoliko starejšo Ursulo Oreuz (* 13. 9. 1802, + 9. 10. 1872), Anžkovo Uršo (Zatrnik 44). Imela sta dokaj veliko kajžarsko družino z devetimi rojenimi otroki: Marijo (* 28. 1. 1830, ki se je 24. 2. 1862 poročila z Matevžem Slivnikom), Matevža (* 23. 9. 1831, + 15. 1. 1909), Ursulo (* 17. 10. 1833, poročeno 21. 2. 1859 s Francem Soklicem), Thomasa Schemua (* 13. 12. 1836, + 4. 5. 1900, poročen 28. 6. 1872 k Lukcu v Zasip 19 z Margareto Resman), Agnes (* 8. 1. 1839, poročila se je 3. 6. 1867 s Thomasom Soklicem), Rosalio (* 22. 8. 1841) in Andreja (* 24. 11. 1843), o katerih ni drugih podatkov. Najmlajša Apolonija (*23. 1. 1846, +17. 4. 1847) in njena starejša sestra Elishabetha (* 22. 10. 1835, + 28. 1. 1836), pa sta umrli stari manj kot dve leti. Vsi so ob rojstvu nosili priimek Schemua – Žemva, pa čeprav se je oče pisal Shemua, torej brez »c«.

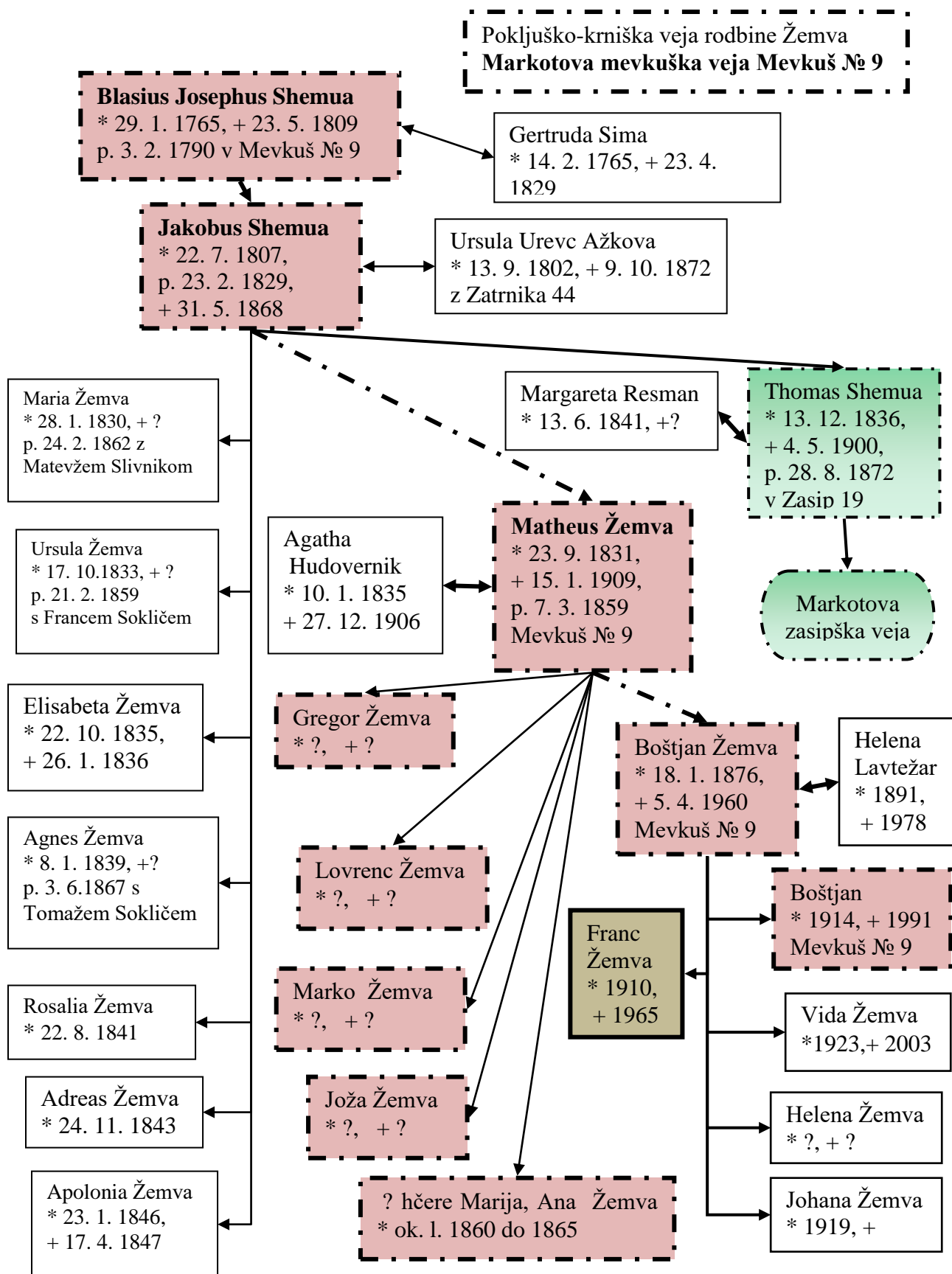
Najstarejši Jakobov sin **Matevž Žemva** (* 23. 9. 1831, + 15. 1. 1909) je bil Markov naslednik v Mevkšu № 9, z Agatho Hudovernik (* 10. 1. 1835, + 27. 12. 1906), verjetno z Lazov, se je poročil 7. 3. 1859. Potomci vedo, da so bili vsaj štirje sinovi: Gregor, Lovro, Marko, Joža in Boštjan (* 18. 1. 1876, + 3. 4. 1966), bile so tudi hčere, katerih imena niso znana. Lahko bi bila kakšna Marija, rojena po letu 1860, ki naj bi se poročila na Staro Poključko k Figovcu z Janezom Žemvo (* ok. 1. 1860). Omenja pa se tudi Ana Žemva (rojena pred l. 1865), ki naj bi se poročila k Zalokar (k Žaleharju) v Podhom. Po njej naj bi bili Žaleharjevi v sorodu s Hudovernikovimi z Lazov.

¹⁹⁰ Družinsko drevo, rodovnik, tudi rodoslovno, genealoško drevo, včasih tudi deblo ali veja v splošnem predstavlja v drevesno strukturo urejen zapis posameznikovih prednikov.

¹⁹¹ Pavlov sin Marko je vpisan kot Marcus Semva.

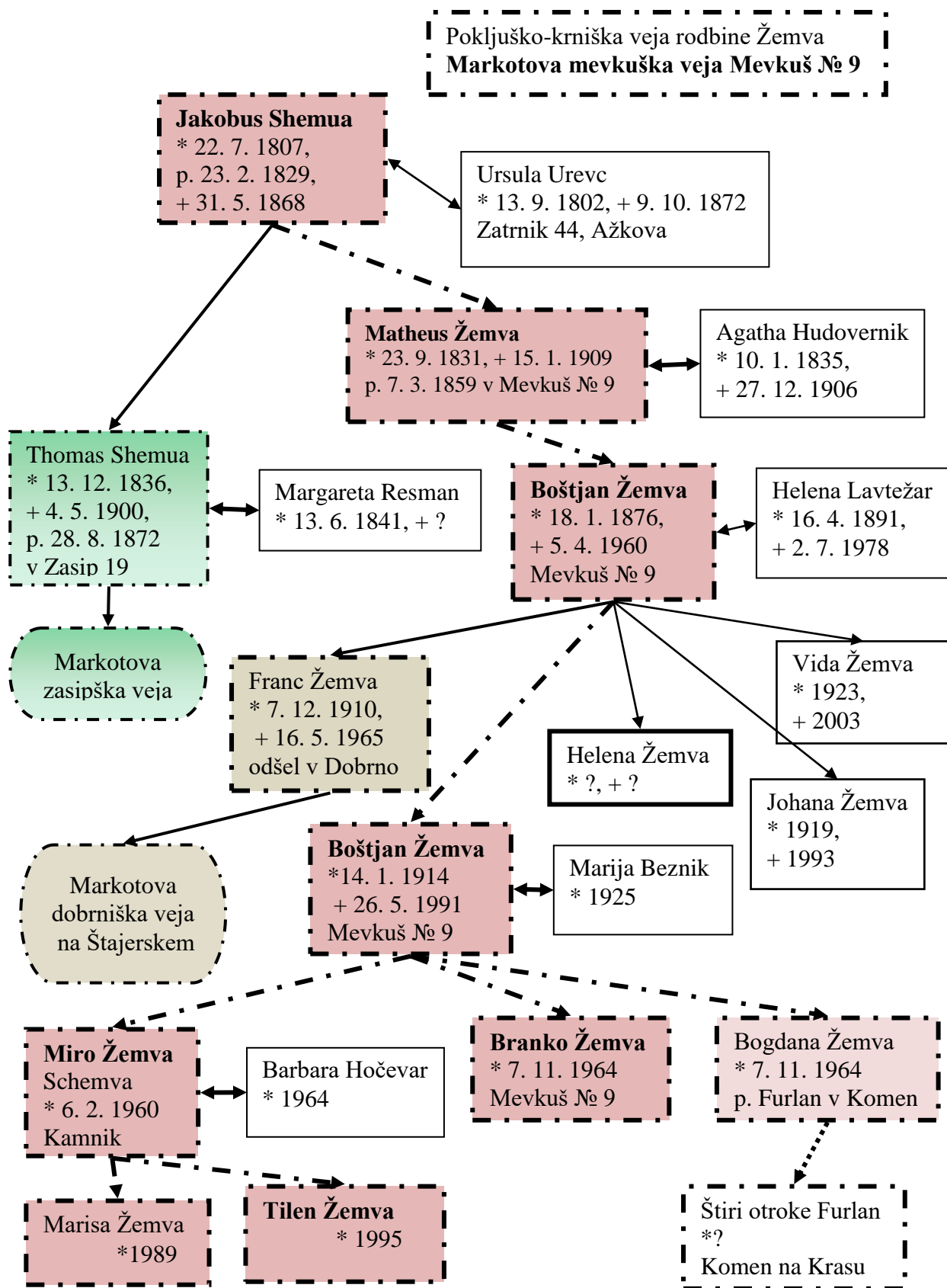

Matevžev sin **Boštjan Žemva** (* 18. 1. 1876, + 3. 4. 1966) je imel burno mladost. Z neko Katarino s Sela pri Bledu naj bi imel nezakonskega otroka Franca Žemvo (* 7. 12. 1810, + 16. 5. 1965). S Katarino naj bi se kasneje poročil, vendar je pri drugem porodu skupaj s sinom umrla. Franc naj bi mladost preživel na Selu. Zajela ga je vojna vihra in je moral v partizane v znano XIV. divizijo na Štajersko. Tu (v Dobrni na Štajerskem) je spoznal bodočo ženo Faniko Svet (* 7. 3. 1921, + 2. 4. 2005) in je začetnik **dobrniške podveje rodbine Žemva**. Okoli leta 1913 se je Boštjan (* 1876) drugič poročil s Heleno Lavtežar (* 15. 4. 1891, + 2. 7. 1978), ki pa sta z družino živela v Mevkšu № 9. Rodili so se jima sin **Boštjan Žemva** (* 14. 1. 1914, + 26. 5. 1991), ki je prevzel nasledstvo na domačiji, in pa tri hčere: Johana (* 1919, + 1993, Vida (* 1923, + 2003) in Helena. Njune življenjske usode mi niso poznane. Boštjan (* 1914) se je izučil za zidarja in bil po vojni zaposlen pri gradbenem podjetju na Jesenicah. Nekaj let pred upokojitvijo sva bila pri istem podjetju. V Gorjah je bil poznan kot dober zidar, kar je znal pokazati tudi mladim gradbenikom pri podjetju. Kar nekaj hiš v Gorjah in okolici, je delo njegovih rok. Bil je pravi zidar »starega kova« in se je s težavo prilagajal sodobnim navadam. Tako je vedno in vsak dan, ko je hodil na delo, nosil v nahrbtniku svoje zidarsko orodje, ki ga je potreboval, in ga ni puščal v baraki na gradbišču, kot je bila takrat že običajna praksa. Niso bili redki primeri, ko so se njegovi sodelavci z njim malo pošalili in mu v nahrbtnik vtaknili kakšno opeko ali drug gradbeni material, še posebno takrat, ko so se kakega deževnega dneva malo poveselili. Boštjan odvečnega tovara večkrat ni niti opazil in se je celo zgodilo, da ga je še drugi dan prinesel na delo. Po upokojitvi je doma obdeloval nekaj zemlje svojih prednikov. Za pomoč pri kmečkih opravilih je imel konja. Zidarske žlice in kladiva ni več prijel v roke.

Boštjan Žemva (* 1914) pri spravilu sena (fotografija je nastala okrog leta 1980, arhiv Miro Schemva)

Boštjan (* 1914) se je dokaj pozno poročil z Marijo Beznik (* 1925) in sta z družino živela v Mevkšu. Rodili so se jima trije otroci: Miro Žemva (* 6. 2. 1960), podpisuje se kot Miro Schemva in živi z družino v Kamniku, ter dvojčka Branko Žemva (* 7. 11. 1964) samski, živi na domu v Mevkužu, in sestra Bogdana Žemva (* 7. 11. 1964), poročena Furlan, in živi v Komnu na Krasu. Miro Žemva – Schemva ima z ženo Barbaro Hočevar (* 1964) hčer Mariso (* 1989) in sina Tilna (* 1995), po katerem se bo Markotov priimek Žemva prenesel v naslednji rod. S smrtjo Branka Žemve, ki je samski doma, pa bo priimek Žemva izginil tudi v Mevkužu.

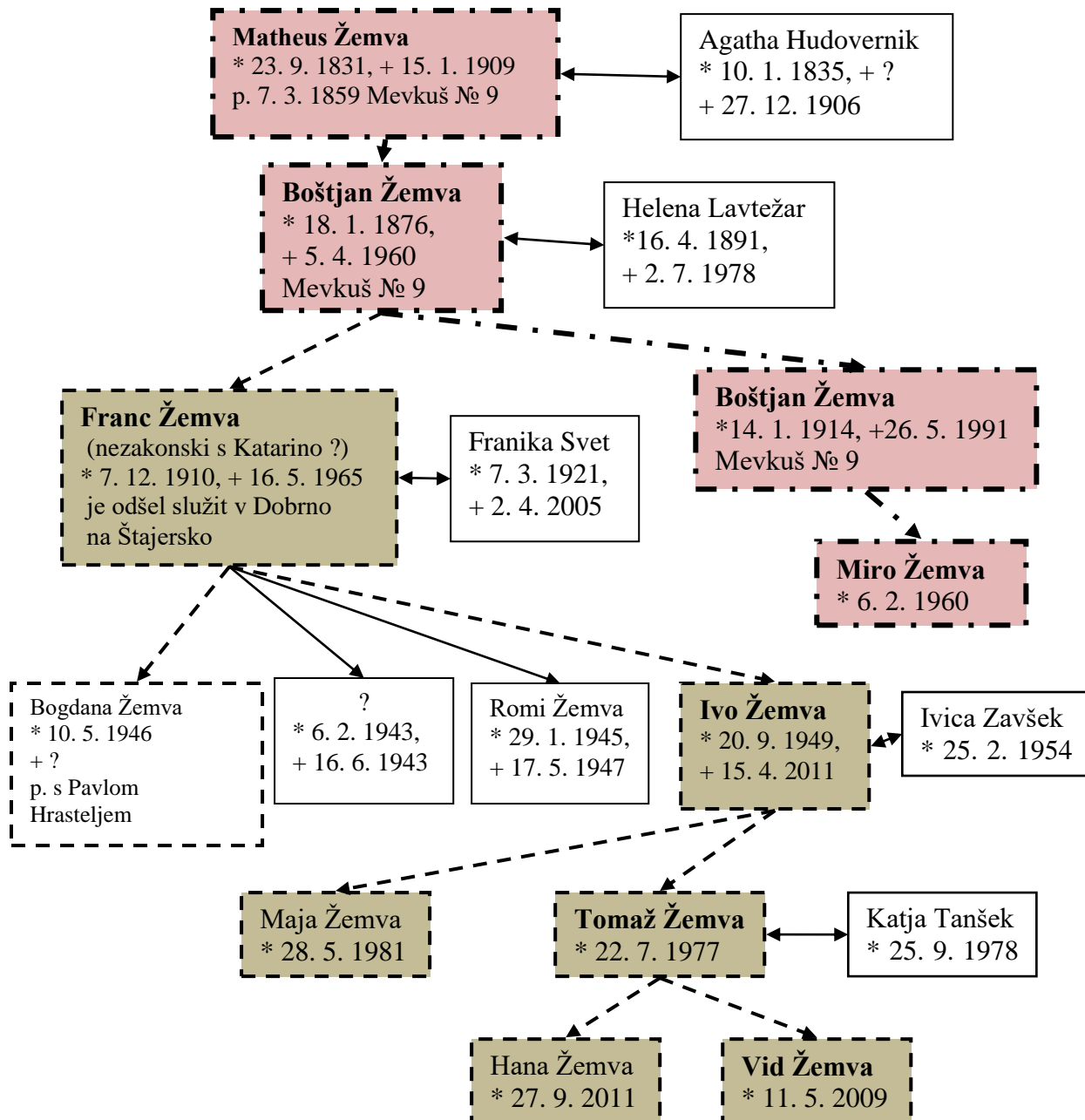

Miro Žemva Schemva (* 1960) pri preživljanju prostega časa na kolesu (fotografija je nastala okrog leta 2016, arhiv Miro Schemva)

21. Markotova mevkuško-dobrniška podveja rodbine Žemva v Dobrni

Začetnik **dobrniške podveje rodbine Žemva** je Franc Žemva (* 7. 12. 1810, + 16. 5. 1965), ki je mladost preživel na Selu pri Bledu. Zajela ga je vojna vihra in je moral v partizane v znano XIV. divizijo na Štajersko. V Dobrni na Štajerskem je spoznal bodočo ženo Faniko Svet (* 7. 3. 1921, + 2. 4. 2005). Prvi otrok, ki se jima je rodil 6. 2. 1943, je kmalu po rojstvu umrl (+ 16. 6. 1943), drugi je bil Romi (* 29. 1. 1945), ki je tudi umrl v nesrečnem dogodku (+ 17. 5. 1947), tretja pa je bila Bogdana Žemva (* 10. 5. 1946), ki se je poročila s Pavletom Hrasteljem. Po najmlajšem sinu **Ivu Žemvi** (* 20. 9. 1949, + 15. 4. 2011), poročenem z Ivico Zavšek (* 25. 2. 1954), se je priimek Žemva prenesel na njunega sina **Tomaža Žemvo** (* 22. 7. 1977). Rodila se jima je tudi hči Maja Žemva (* 28. 5. 1981) in živijo v Dobrni. Tomaž (* 1977) se je poročil s Katjo Tanšek (* 25. 9. 1978), ki pa imata tudi že naslednika **Vida** (* 11. 5. 2009) in Hano Žemva (* 27. 9. 2011), ki podaljšujeta Markotovo mevkuško-dobrniško rodbinsko vejo Žemva na Štajerskem.

Poključsko-krniška veja rodbine Žemva
 Markotova mevkušo-dobrniška veja na Štajerskem

22. Markotova mevkuško-zasipška-avstrijsko štajerska podveja rodbine Žemva

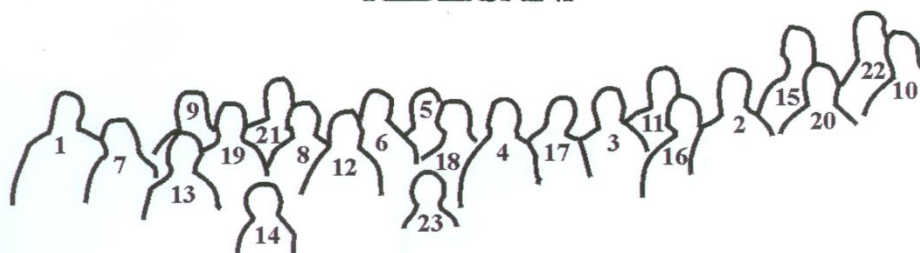
Sin Jakoba Žemve **Thomas Schemua – Žemva** (* 13. 12. 1836 + 4. 5. 1900), Matevžev brat (* 1831) je zapustil Mevkš in se oženil 28. 6. 1872 z Margareto Resman (13. 8. 1841, + ?) k Lukcu na Reber v Zasip št. 19, med »reberjane«, kakor so imenovali prebivalce tega dela nad Zasipom ob poti, ki pelje na Katarino. V Zasipu so se jima rodili Franc Žemva (* 28. 3. 1874, + 8. 5. 1917), Johann Žemva (* 1. 9. 1877, + 1947), Mina Žemva (* 1. 8. 1880, + ?) se je poročila z mlinarjem Rokom v Podhom, Johanna Žemva (* 5. 12. 1882, + 3. 6. 1969) se je poročila k Pažbarju v Zasip, ter najmlajša dvojčka Jakob in Lovrenc Žemva (* 5. 7. 1885, + 7. 7. in 9. 7. 1885), ki pa sta v nekaj dneh po rojstvu že umrla.

Družina Thomasa Žemve v Zasipu – fotografija je nastala okrog leta 1902. Na njej ni Johanna Žemve, ki je takrat že odšel od doma na avstrijsko Štajersko v Köflach.

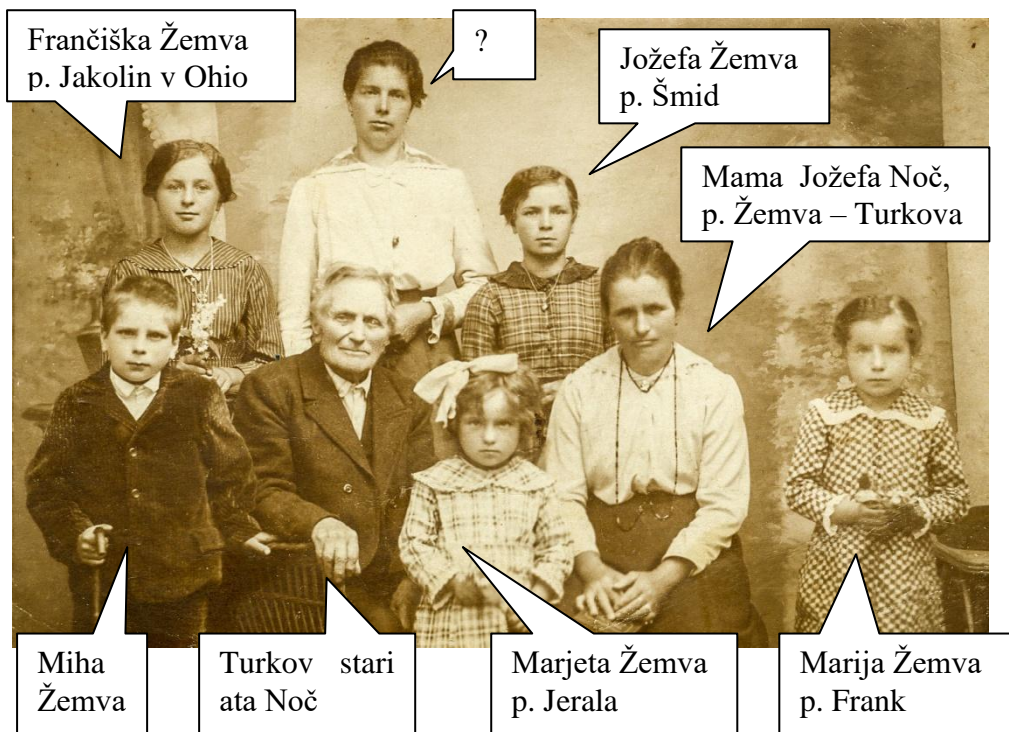
REBERJANI

Slikani leta 1928

	<i>JURJOVI</i>	*	†	starost	
1	Žark Franc	1870	1960	90	
2	Žark Cicilija	1876	1970	94	Pocarjeva iz Zg. Radovne
3	Franciška	1913	1949	36	
4	Albina	1916	2014	98	
PAŽDBARJEVI					
5	Pretnar Franc	1877	1954	77	
6	Pretnar Johana	1882	1969	87	
7	Johana	1906	1975	69	
8	Cilka	1908	1981	73	
9	Cena	1910	2000	90	
10	Tonček	1912	2001	89	Mizarski mojster ,pohodnik na Triglav 1945
11	Alojz	1914	1980	66	Zidarski mojster
12	Terezija	1915	1993	78	
13	Jože	1919	1945	26	Padel konec II. svetovne vojne na Homu.
14	Jerca	1924	2003	79	
BLAŽOVČOVI					
15	Sušnik Cena	1912	1966	54	Tesarski moj. Utonil v Savi na delu v Železarni
LUKČOVI					
16	Žemva Jožefa	1878	1956	78	
17	Minka	1912	1985	73	
KRAMARJEVI					
18	mama				
19	Francka				
BIDELMANOVA					
20	Prešeren Elizabeta	1881	1960	79	
21	Tonček	1911	1982	71	
22	Prešeren Andrej				Fotograf
23					Varovanec Pretnar Terezije iz Ljubljane

Pri Lukcu v Zasipu je bil Thomasov naslednik **Franc Žemva** (* 28. 3. 1874), ki se je 1. 11. 1901 poročil z Jožefo Noč, Turkovo z Mlina pri Bledu. Rodile so se jima hčere in sin Miha Žemva, ki pa je umrl kot otrok, star manj kot 10 let, tako da je priimek Žemva pri Lukcu izumrl. Franc Žemva (* 1874) je moral v vojsko služiti cesarju, a ga je doletela smrt 8. 5. 1917 v neki bitki¹⁹² na Soči. Potomci poznajo tudi kraj (?), kjer je pokopan. Po podatkih vojaške komande v Grazu od 5. 6. 1917 je kot vojak 47 padel dne 8. 5. 1917 pri Hudem logu in je pokopan na vojaškem pokopališču III grob 1083 v Brju (Brje pri Komnu).
 Napis na lepo urejenem pokopališču:
 SENIEN GETALLENEN
 HELDEENSOHNEN NEN
 DAS K.U.K. INFATERIZ REGIMENT
 FREIHERR VON GEORI No 15
 KAMPEE AM KARST 1916–1917

Družina Franca Žemve iz Zasipa s Turkovim starim atom. Jožefa Noč – Turkova z Mlina, poročena Žemva, je bila verjetno že vdova, ko je nastala fotografija (okrog leta 1920).

Verjetno najstarejša Frančiška Žemva (* ?) se je poročila Jakolin in odšla v Ameriko (Ohio). Njeni otroci Kristina, Frančiška in Franc so imeli priimek po očetu – Jakolin. Druga hči Jožefa Žemva (* ?) se je poročila s Francem Šmidom v Zasip. Najmlajša Frančeva hči Marjeta Žemva (* 5. 2. 1915) pa se je poročila Jerala. Frančev naslednik pri Lukcu v Zasipu bi bil Miha Žemva, ki pa je umrl še kot otrok.

¹⁹² To je bila 9. bitka na Soči, ki je potekala oktobra 1917 od Cerja do Faitega hriba pri Kostanjevici na Krasu. Na pokopališču je pokopanih 1.200 vojakov različnih narodnosti, ki so umrli v poljski bolnišnici v Brjah.

Po vrsti rojena Frančeva tretja hčer **Marija Žemva** (* 29. 3. 1912, + 1985) je sicer že pred poroko imela sinova Jožo (* 1935) in Janeza (* 1941), ki pa sta imela priimek Frank, ko se je mama poročila 19. 12. 1942 z Avgustom Frankom. Rodila se jima je še hči Ančka Frank (* 1944), poročena Černigoj, in živi v Zasipu. Marijin mož Avgust Frank (* 27. 9. 1903, + 25. 3. 1945) je pred vojno služil za konjarja na posestvu graščine Josipa oziroma takrat že v lasti njegovega nečaka Ivana Krizostona Žvegel v Grimščah. Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, je moral Avgust kmalu po poroki v partizane. Žal ni dočakal svobode in je v eni od zadnjih nemških hajk na Gorenjskem padel v bitki 25. 3. 1945 na Poreznu¹⁹³, oziroma je bil med nesrečniki, ki so jih naslednji dan na cvetno nedeljo postrelili v vaseh pod Poreznom.

Avgust Frank, mož Marije Žemva, kot konjar pred hlevom graščine Scwegel v Grimščah

Drugi Thomasov sin **Johann Žemva** (* 1. 9. 1877, + 1947) je zapustil Zasip že okoli leta 1901 in se šel učiti kovaštva na avstrijsko Štajersko. Spoznal je prvo ženo Mario Kohlfürst (*3. 4. 1868, + pred letom 1919) in sta živela v vasi Urscha št. 24 blizu Gradca na avstrijskem Štajerskem. Rodila se jima je hčer Josefina (*16. 2. 1906, +29. 1. 1986), ki se je poročila 22. 7. 1933 z Aloisom Wichejem (*4. 11.1908 +25.8.1976) v Krems ob Donavi. Johann in Maria sta imela tudi sina Johannesesa (* 23. 6. 1908, + 20. 6. 1981), oba s priimkom Zemva – **Žemva**.

Ravno tako kot njegov oče je bil tudi Johannes kovač, ki je pomagal očetu in se v Judenburgu 7. 6. 1941 poročil s Sybilio Godenau (* 24. 9. 1910, + 28. 10. 1999) iz Kölna.

¹⁹³ Bitka na Poreznu med 13. SS policijskim polkom in partizansko Kosovelovo brigado je bila 24. marca 1945, naslednji dan na cvetno nedeljo 25. marca pa so Nemci v vasi Jesenice postrelili 106 fantov in mož, ki so jih zajeli na Poreznu.

Drugi Thomasov sin **Johann Žemva** (* 1. 9. 1877, + 1947)

Družina Josefe Žemva Wiche (Alois Wiche, sinova Ernst in Emil Wiche, Josefa)

Johannu Žemva (*1877) je žena Maria (*1868) umrla leta 1918 ter se je drugič poročil 17. 10. 1920 in se preselil v Köflach. Žal so podatki o drugi ženi pozabljeni, ohranjena je le na dveh družinskih fotografijah.

Na desni starejši fotografiji so iz leve v desno : Johnnes Žemva (*1908), sin Johanna (*1877), ki stoji poleg, druga Johannova žena (?) s hčerko Moniko (*1921).

Na levi fotografiji pa so: Johann (*1877), v sredini hčer Monika (*1921), druga Johannova žena (?).

Ravno tako kot njegov oče je bil tudi Johannes kovač, ki je pomagal očetu, se je v Judenburgu 7. 6. 1941 poročil s Sybilio Godenau (* 24. 9. 1910, + 28. 10. 1999) iz Kölna. Nasledili so ju **Hans Josef Žemva** (*22. 12. 1939), **Franz Žemva** (*28. 11. 1941), Maria Magdalena Žemva (*10. 11. 1948) in **Heinz Žemva** (*29.9.1950 + 17. 2. 1951). Maria Magdalena se je poročila dvakrat (z Achim Butenhof in Hansom Fink), vendar njeni potomci niso poznani. Nasledstvo rodbinske podveje Žemva sta nadaljevala Hans Jozef (*1939), ki se je poročil 30. 5. 1964 z Ulrike Unterweger (*30. 6. 1944) in živi z družino v Unzmarktu. Imata hčer marion (*28. 7. 1964), poročeno 30. 8. 1986 z Thomasom Unterwergerjem (24. 12. 1961) in ima hčeri Katharino (*25. 10. 1991 in Julio (*10. 12. 1993). Družini Hansa Josefa in Franza Žemva je prikazana na spodnji sliki.

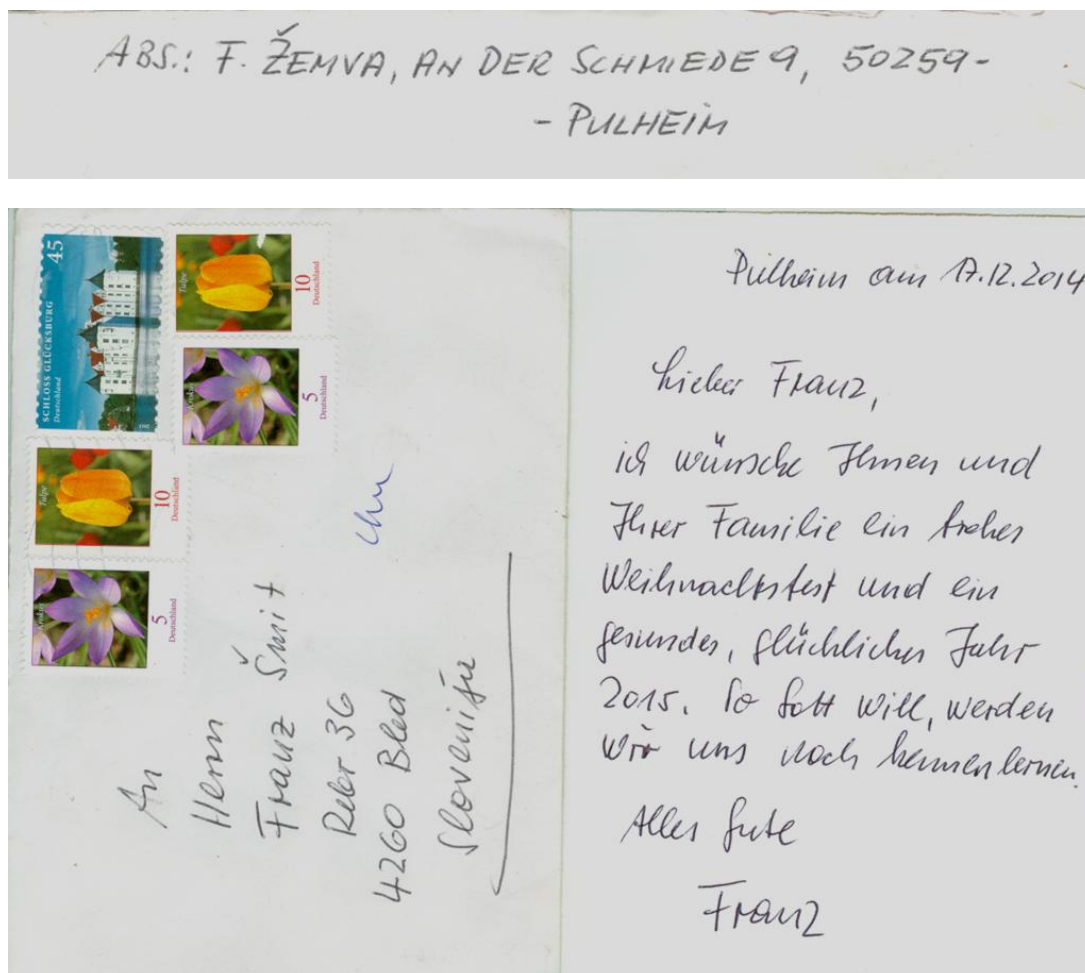

Od leve proti desni: Thomas Unterwerger (*1961), Njegova žena Marion Žemva (*1964), Ulrike (*1944), njen mož Hans Josef Žemva (*1939), njegov brat Franz Žemva (*1941), Ernst Wiche (*1936) sin od Josefe Žemva (*1906). Mariane (+1946), ki je žena Franza Žemva, na skrajni desni pa je Helene Wiche (*1946), Ernestova žena.

Družina Franza Žemva (*1941), ob njem hčer dr. med. Johanna Žemva (*1986), zdravnica, spredaj levo žena Marianne (*1946) in hčer Ruth Julia Žemva (*1978).

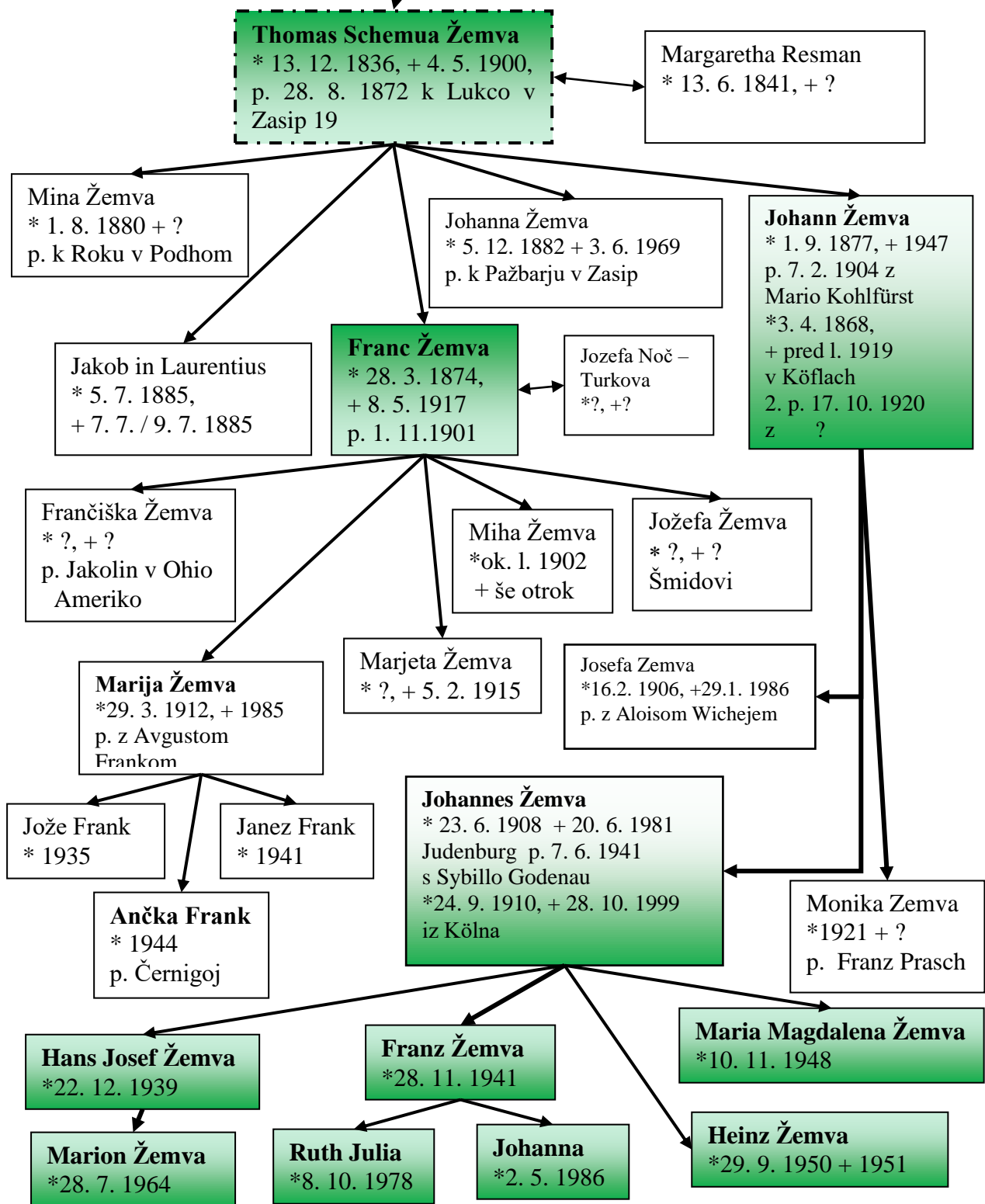
Naslednik avstrijskoštajerske podveje rodbine Žemva, Franz Žemva (*1941) je pred leti (2013) iskal prednike v Zasipu, vendar so ravno takrat v Zasipu razkopavali cesto v Reber proti Katarini, tako da je obupal in se vrnil domov. Iz Pulheima (blizu Kölna) je sorodnikom 17. 12. 2014 še poslal novoletno voščilnico, na osnovi katere so bili pridobljeni manjkajoči podatki.

Zadnje pismo Franza Zemve iz Pulheima pri Kölnu

Iz tega naslova se mi je v juniju 2018 javil in mi poslal svoje podatke še Franz Žemva, potomec Johanna Žemva (*1878) – Lukčevega Janeza iz Rebra v Zasipu.

Poključsko-krniška veja rodbine Žemva
 Markotova mevkuško-zasipška-avstrijskoštajerska veja

V. DEL

23. Celovška rodbinska veja generalov Žemva Schemua

Urbanov (* 1769) sin Blaž Schemua (* 31. 3. 1808) je z 18 leti odšel k vojakom in dosegel naslov majorja ter je začetnik celovške podveje rodbine Žemva (Schemua).

O celovski podveji rodbine Žemva (Schemua) je precej literature v nemščini¹⁹⁴ in nekaj tudi v slovenščini¹⁹⁵. Opisov, ki so tam, ne bom ponavljal. Z njimi se trenutno ukvarja kar nekaj zgodovinarjev¹⁹⁶, vendar gre žal bolj za ponavljanje oguljene gostilniške teme in kaj dosti novega ne povedo ter se pri navajanju podatkov precej razlikujejo (?). Tudi naši predniki o Blažu Schemui in njegovih potomcih niso vedeli kaj dosti povedati, saj niso bili povezani s sorodniki v domačem kraju in se kakšnega posebnega obiska niso spomnili. Vedeli so le, da so bili neki avstrijski generali doma na Stari Pokljuki in da so nekateri gorjanski fantje, ki so služili avstrijsko vojsko, po vrnitvi domov povedali, da ti generali s »kranjskimi Janezi« niso spregovorili slovensko. Lahko rečem, da so bili sodobniki s sorodnikom Josefom Schweglom, a tudi on jih v svojih spominih le omenja in z njimi ni imel posebnih stikov. Njihov sodobnik je bil tudi slovenski general Rudolf Maister – Vojanov (* 1874, + 1934), ki jih je zagotovo poznal, a o njih tudi v njegovi literaturi ni nobene sledi (?).

Blaž Žemva (* 31. 3. 1808) je bil šesti otrok v družini Urbana (* 20. 5. 1769, + l. 1838) in Jere Gogala (* 28. 10. 1773, + l. 1841), v kateri je bilo sedem otrok, pet sinov in dve hčeri. V mladosti sta umrla sin Urban (* 7. 5. 1799, + 26. 1. 1804) in hči Uršula (* 11. 10. 1804, + 23. 3. 1811), tako da so imeli celovski člani rodbine Schemua še veliko sorodnikov v Gorjah, a z njimi niso imeli trdnejše povezave. Blaž je moral kot vojaški obveznik z 18 leti v vojsko, ker mu doma niso mogli zagotoviti »grunta« ali ga odplačati. Novejši viri oziroma pripovedi pa pravijo, da to ni bila njegova lastna odločitev, ampak so ga prišli na Staro Pokljuko iskat biriči¹⁹⁷. Takrat ni bilo vojaških naborov in so v vojake vtaknili vse, ki se niso mogli odkupiti. To se je dogajalo pri večjih družinah, kakor je bila takrat tudi Figovčeva. Ko so doma opazili, da prihajajo k hiši, so Blaža skrili na skedenj v seno. Biriči so ga začeli iskati po hiši in skednju. Eden od njih se je namenil po dokaj strmih stopnicah na skedenj, in ko je prišel do vrha stopnic, je biriča mama Jera, ki je na vrhu stopnic z ganka¹⁹⁸ opazovala dogajanje na dvorišču, porinila po stopnicah navzdol tako, da se je komaj pobral. Ta trenutek je izkoristil Blaž in pri drugih vratih zbežal iz skednja. Vendar ni prišel daleč, ker so ga v zasedi ujeli drugi biriči. Usoda mu je tako namenila vojaško kariero in je zvesto služil oblastnikom. Odslužil je desetletno obveznost vse do leta 1836, nato pa je bil do upokojitve zaposlen v vojaški akademiji v dunajskem Novem mestu, kjer si je prislužil majorski čin. Kot namestnik komandanta je služil še v Nabrežini pri Trstu in na Madžarskem. Poročil se je dvakrat. S prvo ženo Aloysio Elisabetho Juliano Fuch (* 19. 6. 1818) okoli leta 1860, s katero

¹⁹⁴ J. Mann: FML Blasius Schemua. Chef des Generalstabes am Vorabend des Weltkrieges 1911–1912. Wien 1978; Österreichisches biographisches Lexikon. Wien 1994.

¹⁹⁵ F. Rozman: Generala Blaž in Janez Žemva. Razgledi muzejskega društva Bled 2015; M. Šimac: Časopisni drobci o načelniku generalštaba Blažu Žemva. Razgledi muzejskega društva Bled 2015; P. Colnar: Blaž Žemva, Slovenec na čelu generalštaba Avstro-Ogrske. Glas 2016. P. Colnar: Urban Žemva in njegova rodbina generalov. Glas - Na Gorenjskem v deželi Kranjski. Maj 2016. B. Benedik: Naša generala iz Krnice pri Gorjah. Dnevnik 1995. Kranjc: Brata Žemva, generala avstro-ogrške vojske. Gorenjski glas 2004. B. Hartman: Brata sta bila avstrijska podmaršala. Časopis 7 dni. Maribor 1991.

¹⁹⁶ Dr. Franc Rozman, dr. Miha Šimac, Peter Colnar, Kranjc, Bregant in drugi

¹⁹⁷ Birič – nižji uslužbenec, izvrševalec odločb sodne oblasti, tudi pobiralec davkov.

¹⁹⁸ Gank – balkon, lesen pokrit hodnik, običajno v višini nadstropja alpske hiše ali gospodarskega poslopja.

naj bi imel štiri otroke – hčere, katerih imena in drugi podatki niso znani. Z drugo ženo Anno Ernestino Lechleinerpa naj bi imel dva sinova, Johanna in Blasiusa, kar pa verjetno ne drži, saj se je z njo poročil 29. 3. 1860, torej po rojstvu omenjenih sinov. Bolj verjetni viri so tisti, ki navajajo, da je Blaž Žemva (* 1808) imel štiri otroke s prvo ženo, dve hčeri, ki sta bili starejši od obeh bratov Johanna (* 21. 9. 1850) in Blasiusa (* 2. 1. 1856), z drugo ženo pa ni imel potomcev. Blaž Schemua je umrl v Celovcu (21. 1. 1871), star 64 let, in bil tam tudi pokopan v družinsko grobnico.

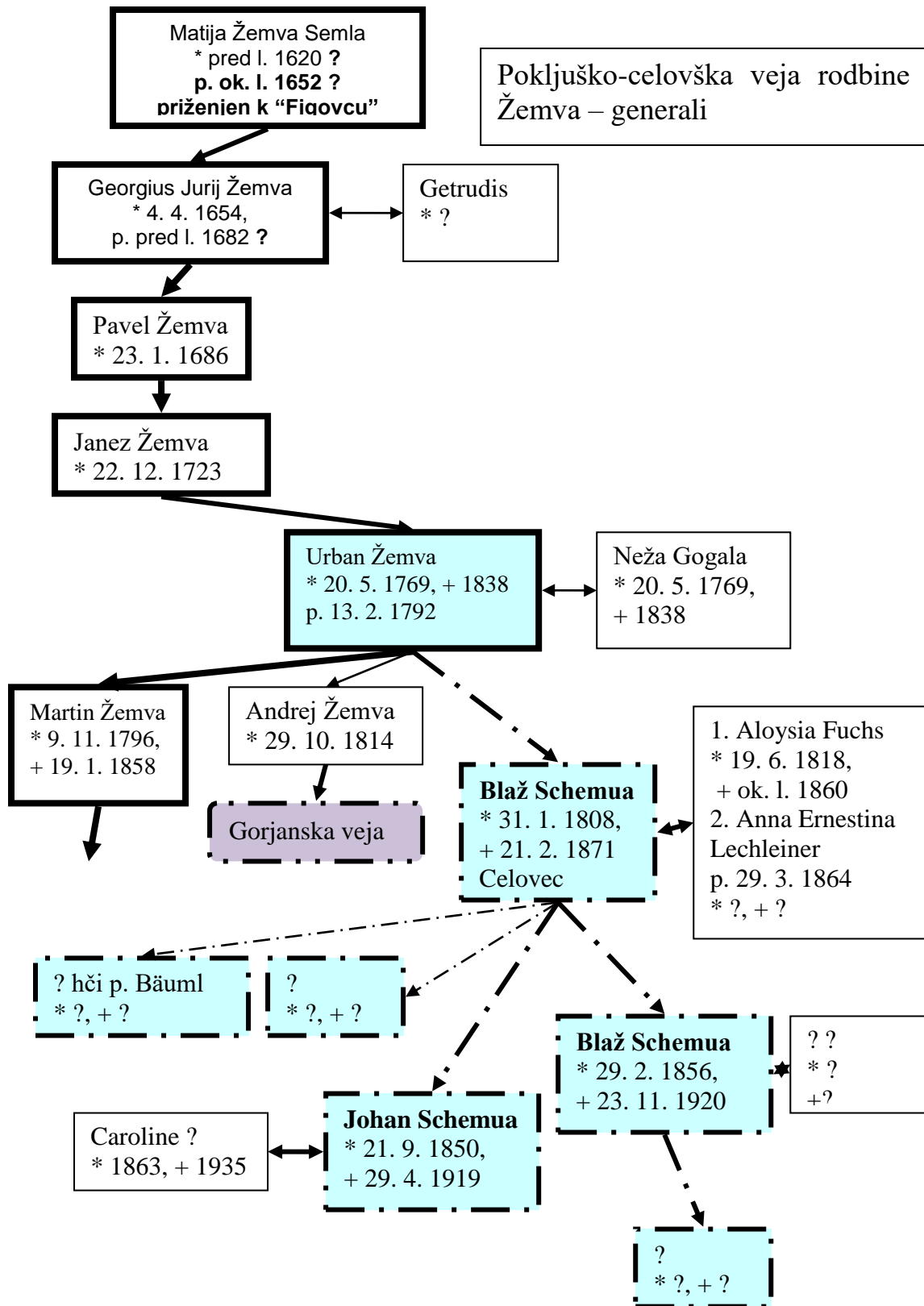
Po vojaški poti sta šla tudi sinova. Starejši sin Johan Schemua (* 21. 1. 1850, + 29. 4. 1919) se je šolal na visokih vojaških šolah in tudi kasneje hitro napredoval. Posebne zasluge si je pridobil pri bojevanju v gorah in leta 1915 za uspešno obrambo Tirolske, za kar so mu podelili plemiški naslov baron. Poročen je bil z neko Carolino (1863–1935), njuni potomci pa niso poznani. V letu 1912 se je upokojil (24. 5. 1912), leta 1919 pa so ga v Innsbrucku pospremili k zadnjemu počitku.

Mlajši sin Blasius Schemua (* 2. 1. 1856, + 21. 11. 1920) je šel za bratom v visoke vojaške šole. Bil je v pomembnih vojaških službah in napredoval do stopnje generala pehote (1. 11. 1913), kar je bila najvišja stopnja v avstro-ogrski vojski. Ker ni bil plemenitega rodu, a sposoben in preudaren vojak, so mu podtikali marsikaj in tako je bil 23. 3. 1915 upokojen. Preselil se je domov k sestri (?) v Celovec in se zadnja leta preživil s prodajo knjig iz svoje bogate knjižnice, ki je štela več tisoč primerkov. Umrl je v Celovcu 21. 11. 1920 zaradi srčne kapi. Nekateri viri navajajo, da je bil poročen (?), obstaja več možnosti, zakaj sta se z ženo razšla. Prav tako pa ni zaslediti nobenega podatka o njunih potomcih.

V časopisu Slovenski narod je zapisano, da je bil Blasius Schemua, general der Infanterie, »zali korenjaški Gorenjec, po očetu naše krvi, a nemške vzgoje«¹⁹⁹. Ko je bil Blasius komandant XI. korpusa v Dubrovniku, mu je češki skladatelj, ki je bil v vojski zaposlen kot polkovni kapelnik, zložil koračnico Schemua Marsch in so jo igrali v letih od 1906 do 1910 v garnizonu²⁰⁰ Mostar. Tudi danes ga avstrijski godbeniki v okolici Celovca igrajo na vsaki prireditvi. Kot mi je poznano, jo je gorjanska godba zaigrala na nekem koncertu šele leta 2015.

¹⁹⁹ Več o tem v Slovenski narod, 5. 8. 1922, članek Fridolina Kaučiča – Blasius Schemua.

²⁰⁰ Garnizón – naselje, v katerem je nastanjena garnizija (večja vojaška enota).

Na fotografiji generala Schemua z ženama (manj verjetno, da bi bili sestri). Stoji general pehote Blasius Schemua, pred njim sedi žena (?), sedi general Janez von Schemua in ob njem stoji na desni njegova žena Carolina (?). Fotografija je bila posneta okrog leta 1900.

Blasius je verjetno tudi imel potomce, saj so o tem znani podatki s celovškega pokopališča²⁰¹, kjer so bili v družinski grobnici Schemua pokopani Blasius, Ernestina, Karoline in Luise Schemua, vsi umrli v letu 1944. Grobnica je bila ob bombardiranju Celovca leta 1945 porušena. Poleg teh so verjetno bili oziroma so še drugi potomci (vendar brez priimka Žemva oziroma Schemua), saj so še pred kratkim na Dunaju prodajali zapuščino Blasiusa Schemue.

Priimek Schemua, ki se je verjetno v nemškem okolju preimenoval v Sema ali Semva, kot kažejo zadnji podatki, še ni ugasnil²⁰². Pred leti (2016) je neki Semva²⁰³ iz Markotove rodbinske veje, verjetno vnuk Semva Johannes Schemue Semve (* 23. 6. 1908, + 20. 6. 1981) in njegove žene, doma iz Kölna Sybille Godenau (* 24. 9. 1910, + 28. 10. 1999), ki sta živela v Köcflachu na avstrijskem Štajerskem, iskal svoje prednike v Zasipu, vendar so tam v Rebru takrat prekopavali cesto in je obupal. Pri potomcih Žemva (ki ne nosijo več tega priimka) je pustil pismo, v katerem opisuje svoje poreklo in kopijo izpisa »Stammbaum« rodbinskega drevesa, izdanega od avstrijskega državnega urada. Iz tega se je dalo ugotoviti njegove prednike, ki so živeli v Zasipu in Gorjah. Žal na pismu ni pustil svojega naslova, da bi ga zdaj, ko je rodbina razjasnjena, kontaktirali. V avstrijskih in nemških telefonskih imenikih ali adresarjih tako po letu 2000 priimka Žemva, Schemua ali podobnega ni bilo moč zaslediti.

²⁰¹ F. Rozman: Generala Blaž in Janez Žemva. Razgledi muzejskega društva. Bled, 2015.

²⁰² Glej Markotovo mevkuško-zasipško- avstrijsko rodbinsko vejo Žemva

²⁰³ V avgustu 2018 se mi je javil potomec z imenom Franz Žemva - *28. 11. 1941 (podpisuje se še vedno Zemva tako, da ročno naredi stršico nad črko Z), govori le nemško. Ima družino, hčerki Ruth Julia in Johana in živijo v Kölnu.

VI. DEL

24. Pokljuško-gorjanska podveja rodbine Žemva

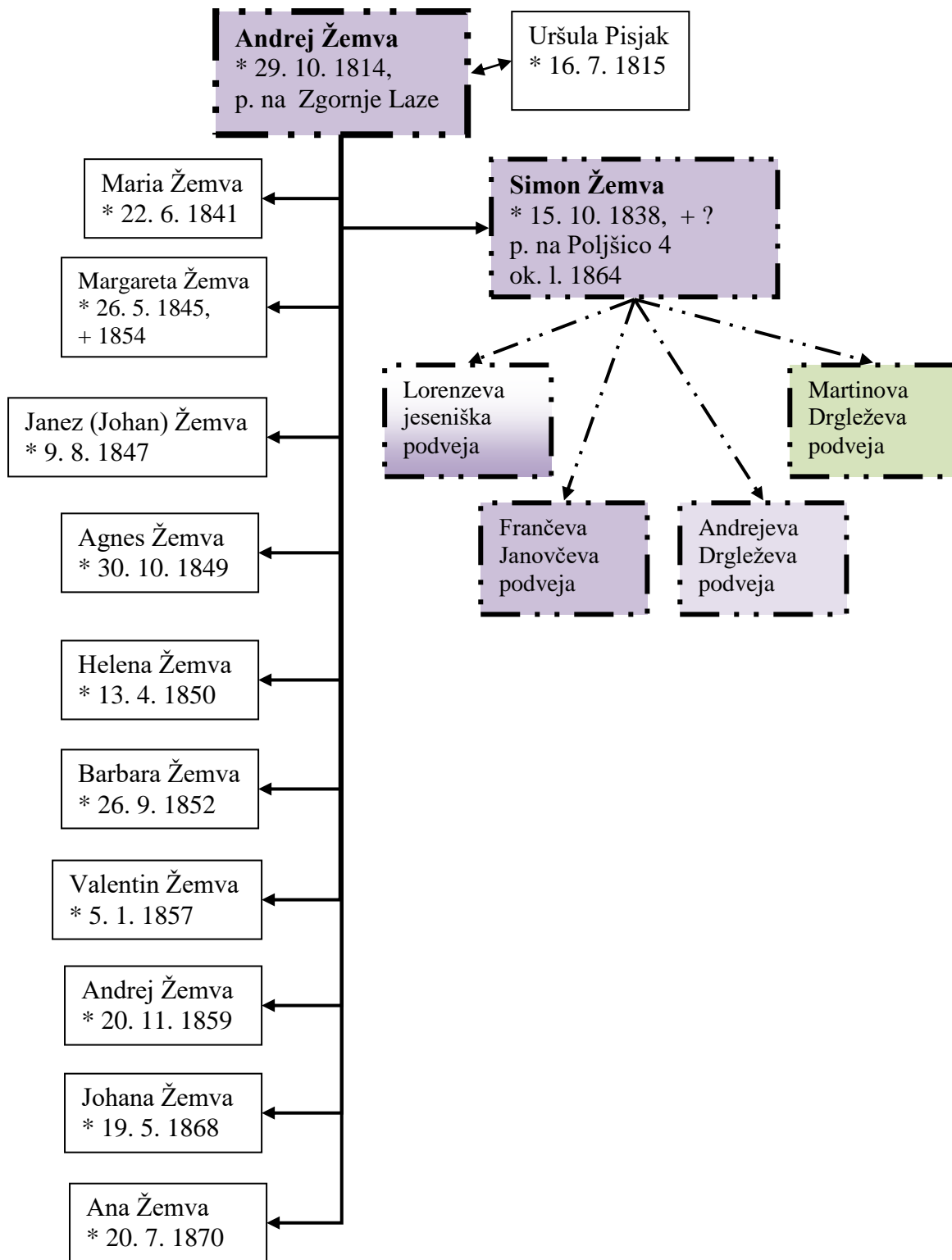
Najmlajši Urbanov sin in brat Blaža Shemua (* 1808) je bil **Andrej Žemva** (* 29. 10. 1814), se je poročil na Laze (?) z Uršulo Pisjak (+ 16. 7. 1815). Otroci so se jima rojevali kar 42 let. Imela sta enajst otrok, sedem hčera (Mario, * 22. 6. 1841, Margareto, * 26. 5. 1845, + 1854, Agnes, * 30. 10. 1849, Heleno, * 13. 4. 1850, Barbaro, * 26. 9. 1852, Johano, * 19. 5. 1868 in Ano, * 20. 7. 1870) in štiri sinove (Simona, * 15. 10. 1838, Johana, * 9. 8. 1847, Valentina, * 5. 1. 1857, in Andreja, * 20. 11. 1859). O njihovih življenjskih poteh in usodah ni bilo možno pridobiti več podatkov.

Pokljuško-gorjanska rodbinska veja Žemva se je nadaljevala po najstarejšem Andrejevim sinu **Simonu Žemvi** (* 15. 10. 1838), ki se je z Lazov oženil na Poljšico 4, na domačijo, ki je bila poznana po zelo jezikavih ženskah »drglah²⁰⁴«, tako da je po njih domačija dobila ime pr' Drgležo. Njegovi bratje in sestre so verjetno ostali doma na Lazih oziroma se priimek Žemva ni prenesel na njihove potomce. Kot kažejo podatki, pa je Simon Žemva (* 1838) imel s tremi ženami (Heleno Pretnar, Marijo Cunderč in Gertrudo Kleindinst) zelo številno družino z desetimi otroki. Priimek Pretnar je bil na Poljšici pri več hišah in zato se ni dalo natančneje ugotoviti, čigava naj bi bila verjetno njegova prva žena Helena Pretnar (*ok. 1. 1835, + 1867). Podatki kažejo, da je bila Helena mati in Simon oče Lorenza Žemve (*2. 8. 1865), ki je bil še kot otrok tovarniški delavec na Jesenicah 12 in tudi tam živel v Kurji vasi. Z Marijo Cunderč (* 22. 8. 1835, + 1874) naj bi se Simon poročil pred letom 1869 in imel sinova Janeza Žemvo (* 23. 8. 1869) in Matevža Žemvo (* 30. 8. 1876). Njegovo družino je spremljala še naprej, saj mu je Marija umrla že leta 1874. Tako se je poročil s tretjo ženo Gertrudo Kleindienst (* 4. 3. 1853), mnogo mlajšo, doma iz okolice Kranjske Gore. Rodilo se jima je še osem otrok (trije so umrli kot otroci, stari le nekaj let) in družina s sedmimi otroki je živela na Poljšici 4. Rodbinska veja se je razširila po potomcih Lorenzu (* 1865) v **jeseniško ali Lorenzevo podvejo** rodbine Žemva, po Francu (* 12. 9. 1876) v **Janovčevo podvejo** rodbine Žemva in po Andreju Žemvi v **Drgleževo podvejo** rodbine Žemva.

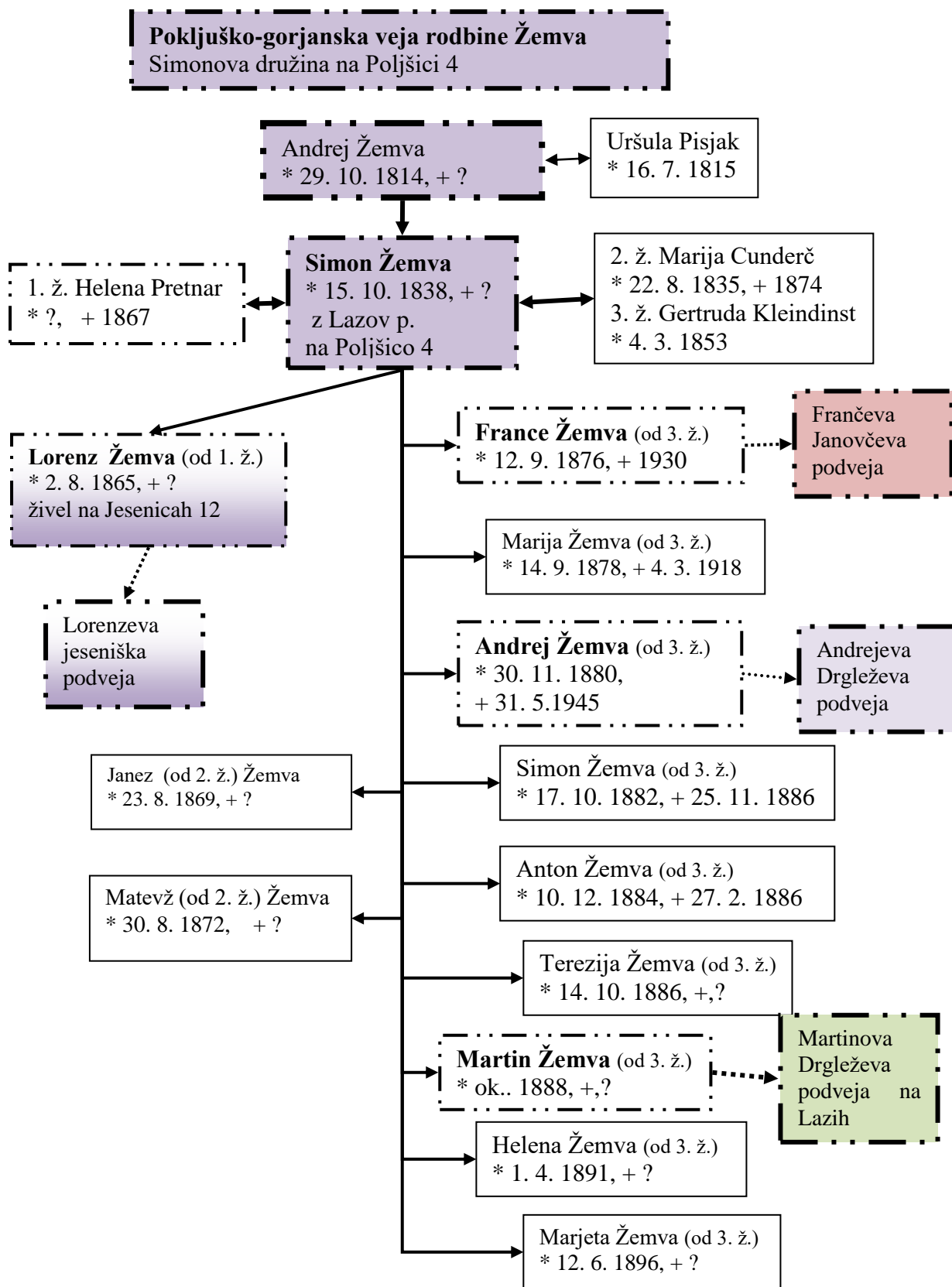
Zgodb in pripovedi o potomcih pokljuško-gorjanske rodbinske podveje rodbine Žemva je še veliko, vendar zaradi precejšnjega obsega in manj poznanih osnov v nadaljevanju prikazujem le njihova rodovna drevesa posameznih družin. Podrobnejše opise prepuščam v dopolnitev našim potomcem, ki bodo bolje nadaljevali in dopolnili to sago, če se jim bo to zdelo potrebno in primerno.

²⁰⁴ Drgla, raglja – jezikava, opravljiva ženska. Drgla pa se imenuje tudi lesena zvočna igrača, izdelana iz debelega oreha, paličice in dolge vrvice. Oreh se previdno izdolbe, tako da ostane cel in izvrtajo (običajno izžgejo z vročim žebljem) tri luknje. Skozi dve nasprotni večji luknji se vtakne paličica, na katero se skozi manjšo stransko luknjo navije vrvice. Na eni strani paličice se natakne lesena vetrnica. S sunkovitim potegom vrvice se vetrnica zavrti in nastane drdrajoč brenčoč zvok.

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Andrejeva družina na Lazih

25. Simonova družina na Poljšici – Drgleži

25.a Lorenzeva – Drgleževa družina na Jesenicah

Simonov najstarejši sin **Lorenz Žemva** (* 2. 8. 1865), verjetno z njegovo prvo ženo Heleno Pretnar, je moral kmalu zapustiti Poljšico in poiskati delo v takratni železarni na Jesenicah. V Kurji vasi 12 na Jesenicah si je kot tovarniški delavec ustvaril družino in s tem tudi jeseniško rodbinsko podvejo rodbine Žemva.

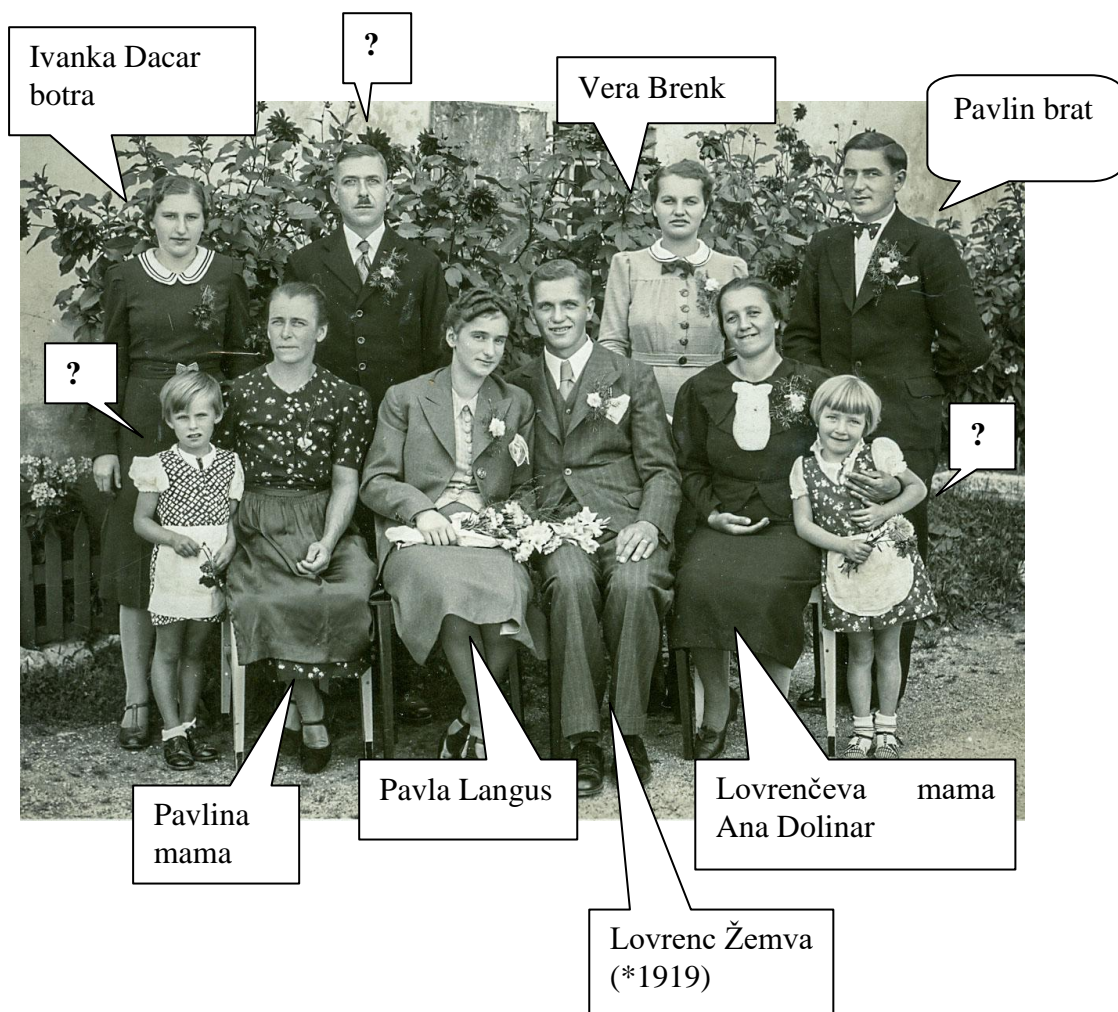
Lorenz Žemva (* 1898) in Ana Dolinar (* 1895), njegova žena

Vsi potomci Lorenca Žemva (* 1865, + ?) v vseh generacijah so do verjetno zadnjega nosilca priimka Lovra Žemva (* 1939) živeli na Jesenicah, ki pa se je z ženo Heleno naselil v Lescah.

Kratek čas je **Lorenz Žemva** (* 1865) živel na Blejski Dobravi, kjer se mu je rodila hči Marija Žemva (* ?), nato pa se je preselil v Kurjo vas na Jesenice 12. To je bilo prvo delavsko naselje na Jesenicah ob kamnolomu pod Mežaklo. Marija je bila starejša sestra Lorenca Žemve (* 19. 4. 1898), ki pa je zapustil družino in odšel na Dolenjsko v Stično, kjer je umrl in je tam tudi pokopan. S prvo ženo Ano Dolinar (* 1895) je Lorenz nekaj časa še živel na Jesenicah. Tu sta se jima rodila sin Lovrenc Žemva (* 3. 5. 1919, + 1978) in pa hči Vera (* 1921), ki se je poročila Brenk in živela v Kranju. Podatki kažejo, da je Marija Žemva (* ?) ostala na Blejski Dobravi in tam stara manj kot 20 let rodila nezakonskega sina Albina Žemvo (* 16. 12. 1912, + 5. 10. 1942). Albin je bil tovarniški delavec v železarni in bil dokaj aktiven v stavkovnem gibanju na Jesenicah. Ko se je začela vojna, je bil med prvimi, ki je šel med gošarje, kot so takrat imenovali partizane, in si izbral ime Izidor. Deloval je med aktivisti v

okolici Jesenic in bil udeležen ali organizator številnih diverzantskih akcij²⁰⁵. Bil je borec jeseniške čete in že na začetku leta 1942²⁰⁶ postal komandant Cankarjevega bataljona I. gorenškega odreda²⁰⁷. V eni od partizanskih akcij v okolici Žirovnice je padel 5. 10. 1942 v Hrašah. Že pred vojno se je njegova mati Marija poročila Koselj in se preselila na Hrušico.

Nasledstvo jeseniške rodbine Žemva je prešlo na **Lovrenca Žemvo** (* 3. 5. 1919, + 1978), ki je bil Albinov bratranec in se je poročil s Pavlo Langus (* 15. 12. 1921, + 7. 4. 2002 v Lescah). V Lescah sta se jima rodila sinova Lovrenc Žemva (* 17. 4. 1939) in Pavel Žemva (* 2. 8. 1943, + 5. 2. 2011).

Poroka Lovrenca Žemve (* 1919) in Pavle Langus (* 1921)

Lovrenc Žemva (* 17. 4. 1939) je pred leti hudo zbolel, tako da ga je usoda priklenila na invalidski voziček. Prav tako je tudi zadnji nosilec priimka Žemva jeseniške rodbinske podveje. Žena Helena, r. Resman (* 1941), dobro skrbi zanj, poleg tega pa si rada obleče

²⁰⁵Spomini Franca Konobelja – Slovenka. Moja prva vojna leta. Listi št. 53/XI- Jesenice 30- 7. 1981. KUD Tone Čufar.

²⁰⁶ Cankarjev bataljon, ustanovljen 20. 3. 1942 pod Stolom.

²⁰⁷ Janez Meterc: Akcija cankarjevega bataljona Gorenjskega odreda na železniški in cestni most pri Žirovnici. Liti. Štev. 57/XIII. Jesenice, 10. 2. 1983. KUD Tone Čufar. V tem sestavku sta omenjena tudi Albin Žemlja – Čutov in Tinček Žemlja – Triglavski, oba pripadnika žirovniške podveje rodbine Žemlja.

narodno nošo. Pred leti mi je prišel v roke članek²⁰⁸ iz časopisa, ki jo opisuje kot odlično poznavalko gorenjske narodne noše, ki so jo naši predniki nosili za večje praznike.

Naši predniki z Zatrnika in Pokljuke so se tudi radi oblekli v narodno nošo. Ker pa so živeli daleč od Gorij ali Bleda, je bilo dokaj težko priti do cerkve v čisti obleki, kakor je narodna noša. Praznično obleko so znali čuvati tako, da so do Krnice prišli v običajni obleki in so se nato pri sorodnikih preoblekli ali pa so celo pri njih v posebni skrinji imeli shranjen »ta mašni gvant« pa tudi narodno nošo²⁰⁹. Kot pravi Helena Žemva, »je tudi oblačenje narodne noše pravi obred: ženska obleče najprej nogavice, čevlje, nato spodnje krilo ali pa tudi več, da so bile videti bolj košate. Nato si nadene rokavce (ošpetelj) in obleko. Okoli vratu si nadene običajno svileno ruto, katere konca stranskih oglov zatakne pod predpasnik, ki ga prej priveže čez krilo. Čez krilo si zatem nadene sklepanec s pentljo (poročene ga nosijo na desnem, dekleta pa na levem boku). Avbe nosijo poročene žene, peče bogato obrobljene s čipkami pa starejše žene in tete, zavijačke pa deklice«. Včasih je bila nevesta iz premožnejše družine oblečena v narodno nošo in ko je šla pred oltar, je bila pokrita z zavijačko. Ko so šli iz cerkve, pa ji je običajno mož nadel posebej bogato izvezeno avbo.

Praznična oblačila naših prednikov pred letom 1925

²⁰⁸ Ivanka Kororec: Ko v nošo se spet odenem. Deželne novice, 15. januarja 2016.

²⁰⁹ Za gorenjsko narodno nošo je določeno, kaj obsega, iz kakšnih materialov je izdelana in kako se nosi. Žensko nošo sestavlja krilo (čikva), predpasnik (bertah), trak za pentljo (mašno, panglc), rokavce (ošpet, ušpetdl), spodnje krilo (intraft, interca), svilena ruta z resami, sklepanec (pas), bele nogavice s polžastim vzorcem, črni čevlji (punčohi), broška, ki spenja ruto, čipkast robec, cekar s šopkom nageljnov in roženkravtom ali rožmarinom. Moška noša pa sestavljajo: srajca z dolgimi rokavi, jerhaste hlače, ki segajo do podkolena, telovnik (lajbč) z gosto prišitimi gumbi (21 gumbov), svilena ruta z resami, klobuk (kvobk) s krivci od ruševca, škornji iz črnega usnja, ki se malo zavihajo, da se vidi nekaj spodnjih hlač, nogavice z vzorcem osmice. K telovniku spada srebrna verižica (četna) s privezanim tolarjem ali pa žepna ura.

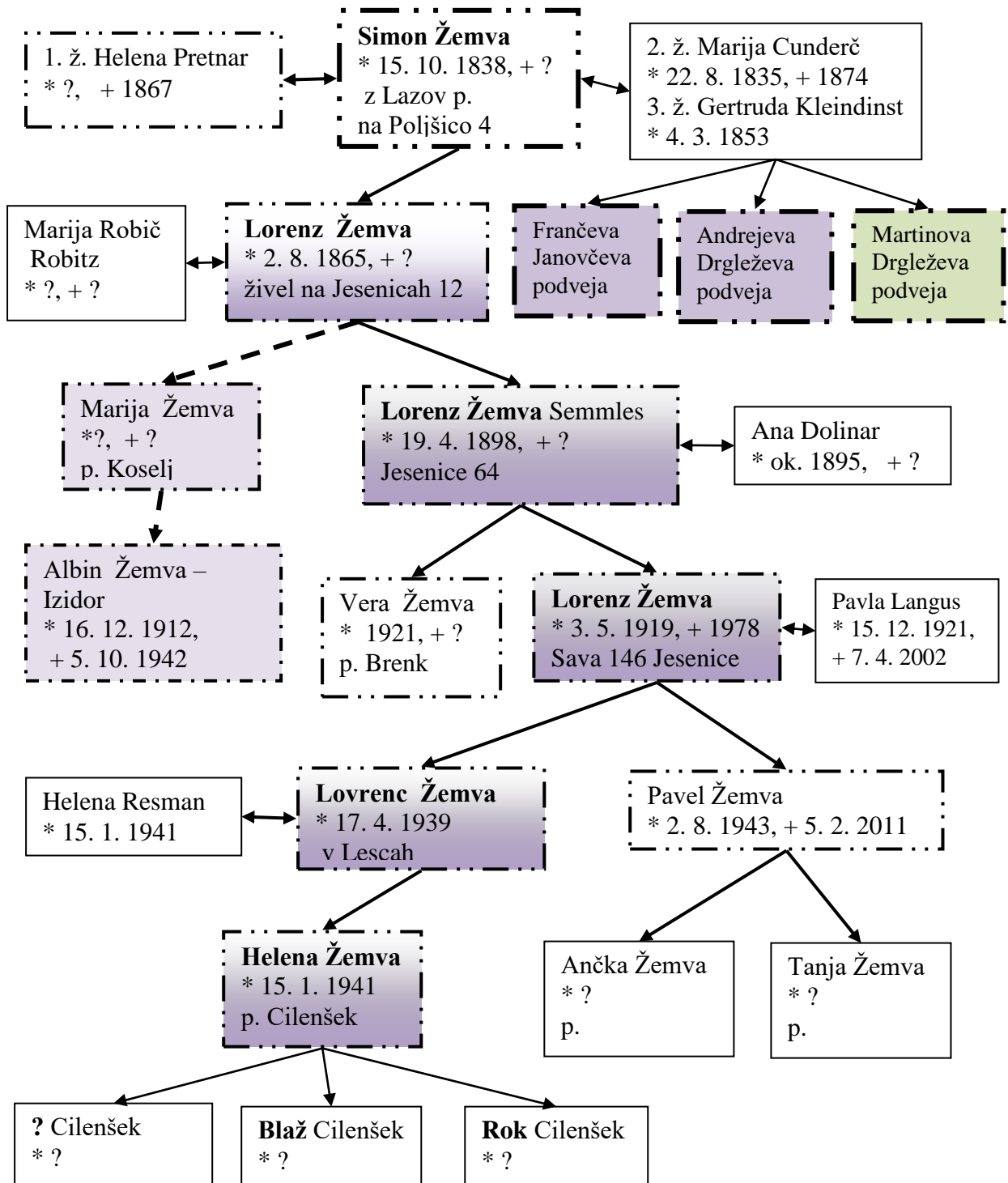

Fotografija nastala okrog leta 1900 – v prvi vrsti na levi Jože Černe iz Mevkuža

Sodobne narodne noše v Gorjah (2012)

Lorenzeva jeseniška podveja rodbine Žemva

25.b Frančeva – Janovčeva družina v Gorjah

Simonov sin **France Žemva** (* 12. 9. 1876), verjetno prvi sin njegove tretje žene Gertrude Kleindinst (* 4. 3. 1853), se je oženil z Marijo Bizjak (* 1884, + 1967) k Janovcu v Gorje.

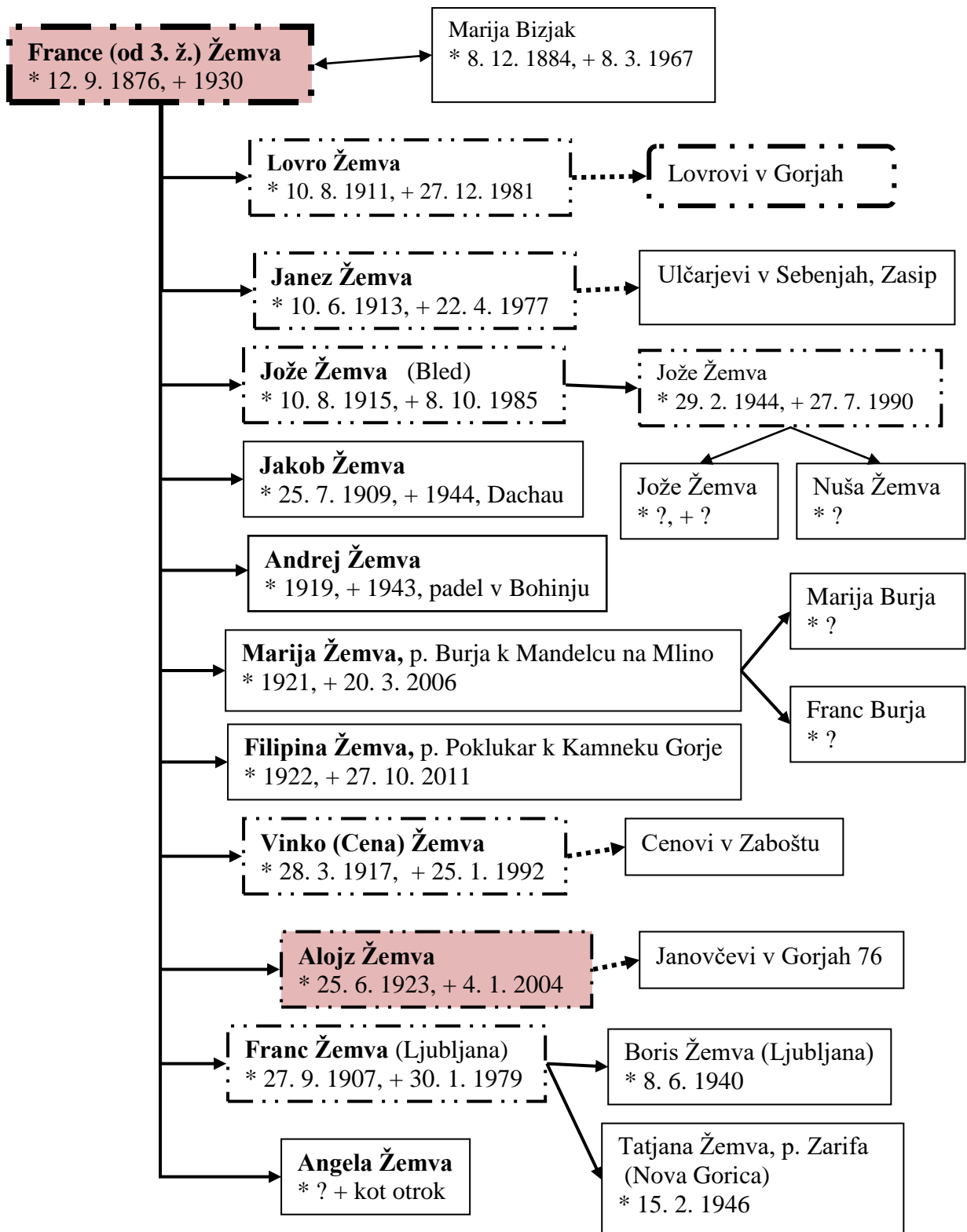
Frančeva žena Marija Bizjak (* 1884, + 1967), začetnica Janovčeve rodbine Žemva (levo), njena mati Bizjakova mama (*ok. l. 1860) desno.

Rodilo se jima je dvanajst otrok in iz te družine se je rodbina Žemva v Gorjah najbolj razširila. Njeni potomci še danes po večini živijo v Zgornjih Gorjah, kjer so si postavili domove. Na obnovljeni domačiji svojih staršev je živel najmlajši **Alojz Žemva** (* 25. 6.1923, + 4. 1. 1998) s svojimi potomci, ki danes nosijo hišno ime **Janovčevi**, Zgornje Gorje 76.

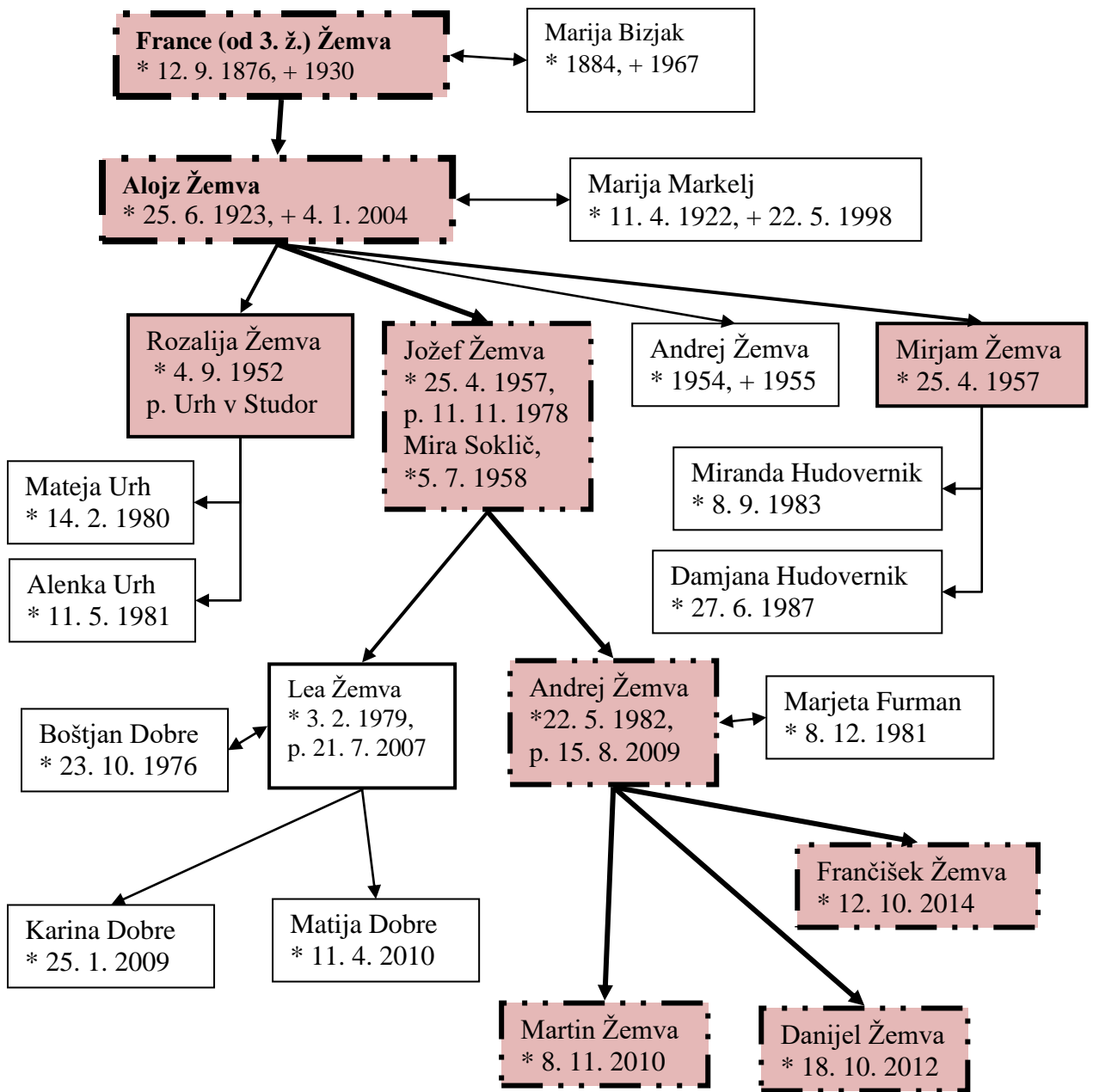

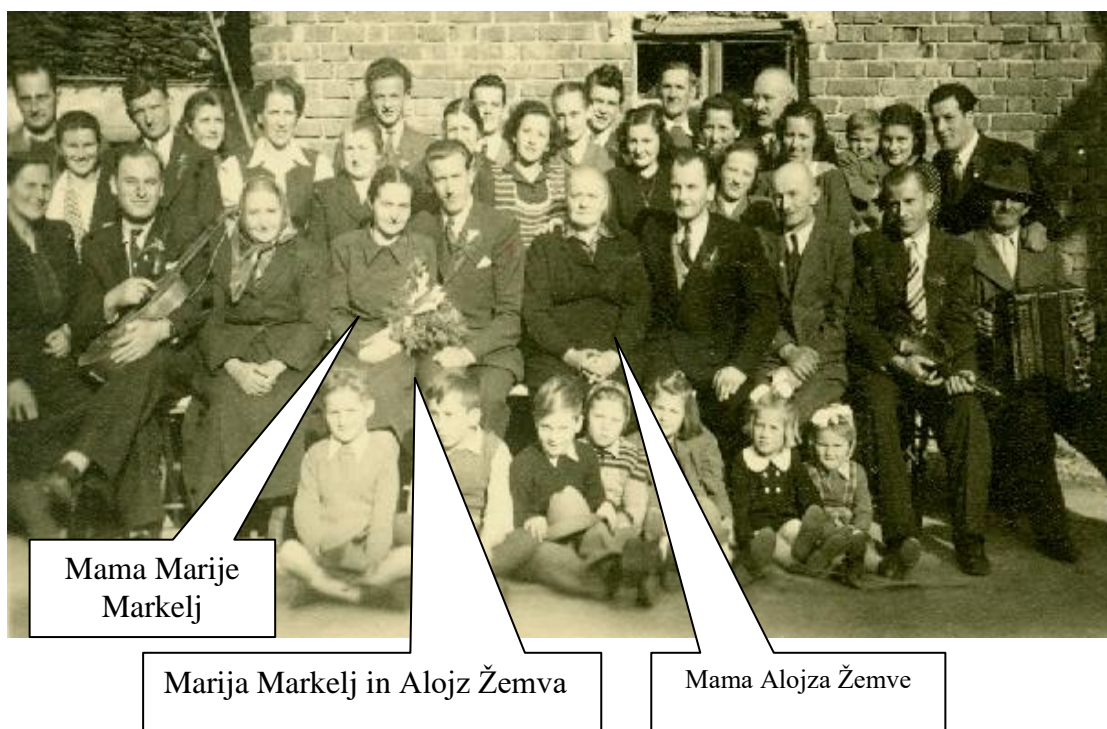
Družina Alojza Žemve, žena Marija, Alojz, hčerki Rozalija in Mirjam ter sin Jože (levo) Alojz Žemva s sinom Jožetom, vnukinjo Leo in vnukom Andrejem (desno)

Poključko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Frančeva Janovčeva družina v Zgornjih Gorjah

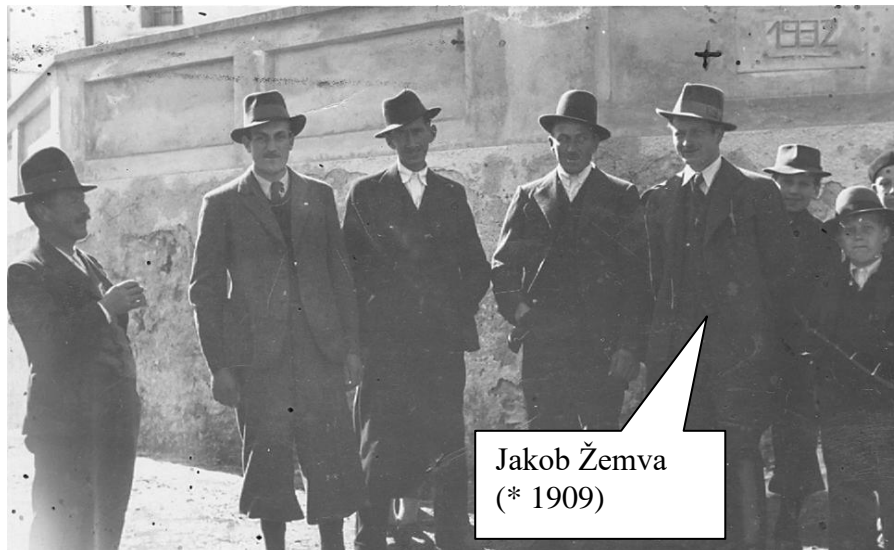
Pokljuško-gorjanska veja rodbine Žemva
 Alojzova – Janovčeva družina v Zgornjih Gorjah – Janovčevi

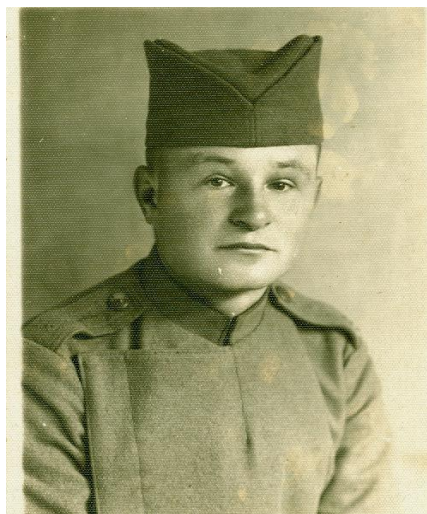
Janovčevi – poroka Alojza Žemve z Marijo Markelj

Francetov sin **Jakob Žemva** (* 25. 7. 1909) je umrl leta 1944 v taborišču Dachau.

Klepet gorjanskih fantov pod cerkvijo v Zgornjih Gorjah. Fotografija je nastala okrog leta 1940.

Tudi **Andrej Žemva** (* 1919, + 1943) je bil žrtev vojne. Leta 1943 je bil ustreljen kot talec v Bohinju. Na fotografiji kot vojak v vojski stare Jugoslavije okrog leta 1940.

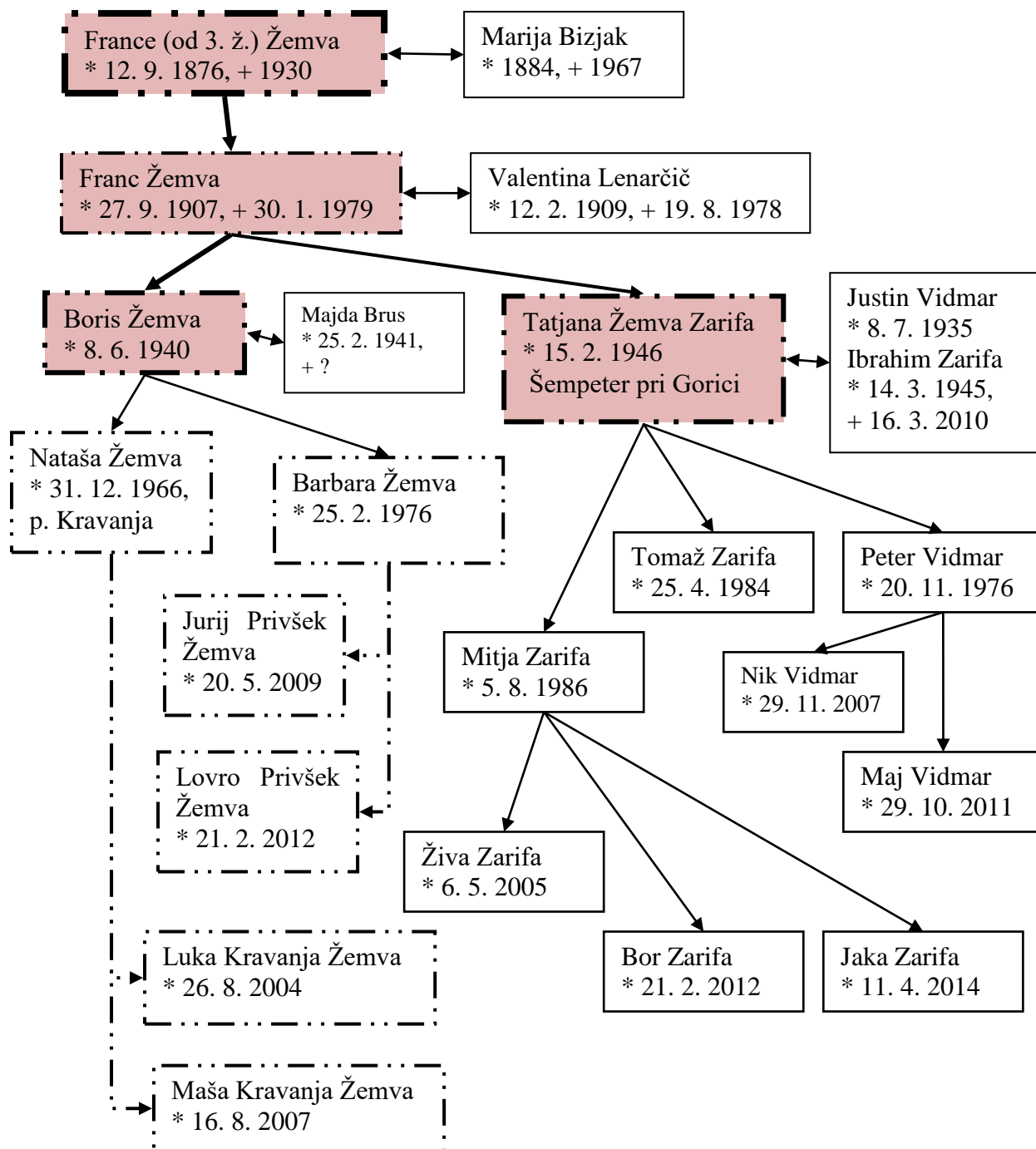

Najstarejšega Francetovega sina **Franca Žemvo** (* 27. 9. 1907, + 30. 1. 1979) je življenjska pot zanesla v Ljubljano. Tam se je poročil z Valentino Lenarčič (* 12. 2. 1909, + 19. 8. 1978). Imela sta sina Borisa (* 8. 6. 1940) in hčer Tatjano (* 15. 2. 1946).

Franc Žemva (* 1907) v Ljubljani, z ženo Tinco (* 1909) in sinom Borisom (* 1940)

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Frančeva – Janovčeva družina v Ljubljani

Boris Žemva (*1940) se je šolal v Ljubljani, postal profesor in doktoriral iz kemije. Visoka znanstvena priznanja je prejel za delo na področju anorganske kemije fluora, žlahtnih plinov in oksidantov z visokimi energijami²¹⁰. Med največjimi njegovimi dosežki so izvirne sinteze

²¹⁰ Dr. Peter Glavič. Prof. dr. Boris Žemva peti Slovenec v Evropski akademiji znanosti. DELO, 2. decembra 2010.

do takrat neznanih binarnih fluoridov v visokih energetskih stanjih. Njegova mlajša sestra **Tatjana Žemva Zarifa** (* 1946) pa je postala profesorica in prevajalka iz francoščine in živi v Šempetru pri Gorici. Oba imata družini in potomce, ki pa ne nosijo več priimka Žemva.

Družina **Lovra Žemva** (* 10. 8. 1911, + 27. 12. 1981) je živela v Zgornjih Gorjah, kjer danes živijo tudi njegovi potomci. V mladosti je bil dober športnik, najprej telovadec pri orlih²¹¹ nato pri sokolih²¹² kot smučar tekač kombinatorec v Gorjah. Lovro je nastopil na IV- olimpijskih zimskih igrah 1936²¹³ v Garmisch-Partenkirchnu na Bavarskem, kjer je zastopal barve Kraljevine Jugoslavije. Nastopil je v smučarskem teku na 50 km in zasedel zavidljivo 20. mesto, ki ga več kot 30 let po vojni ni izboljšal noben slovenski športnik. Pred vojno je tekmoval tudi v drugih državah kot tudi na domačih tekmovanjih. Imenovali so ga »rutiniran internacionalec za tek in kombinacijo«²¹⁴. Po vojni je bil med ustanovitelji telovadnega društva Partizan Gorje in bil predsednik društva več kot 30 let. Pa tudi neumorni smučarski delavec, ki je poleg uspehov, ki jih je dosegel v domačih in tujih smučinah prenašal kot trener na mlajše generacije. Po njegovih stopinjah je stopil tudi njegov vnuk biatlonec **Tomaž Žemva** (*1973), ki je zastopal Slovebijo na XVIII. Zimskih olimpijskih igrah v Naganu 1998.

Lovro Žemva (fotografirano 30. 4. 1936)

Družina Lovra Žemve na dopustu, žena Filipina Kobal p. Žemva, hčerka Katarina Žemva, Lovro Žemva, spredaj nečak Jože in sorodnik Marko.

Lovrova hčer **Katarina Žemva** (*1949) se je poročila z Ladislavom Žemva (* 1947), ki izhaja iz zatrniško-mevkuške rodbinske veje Žemva. Tomažev (* 1973) sin **Timotej Žemva** (* 2008) pa je najmlajši moški potomec zatrniško-mevkuške rodbinske veje Žemva.

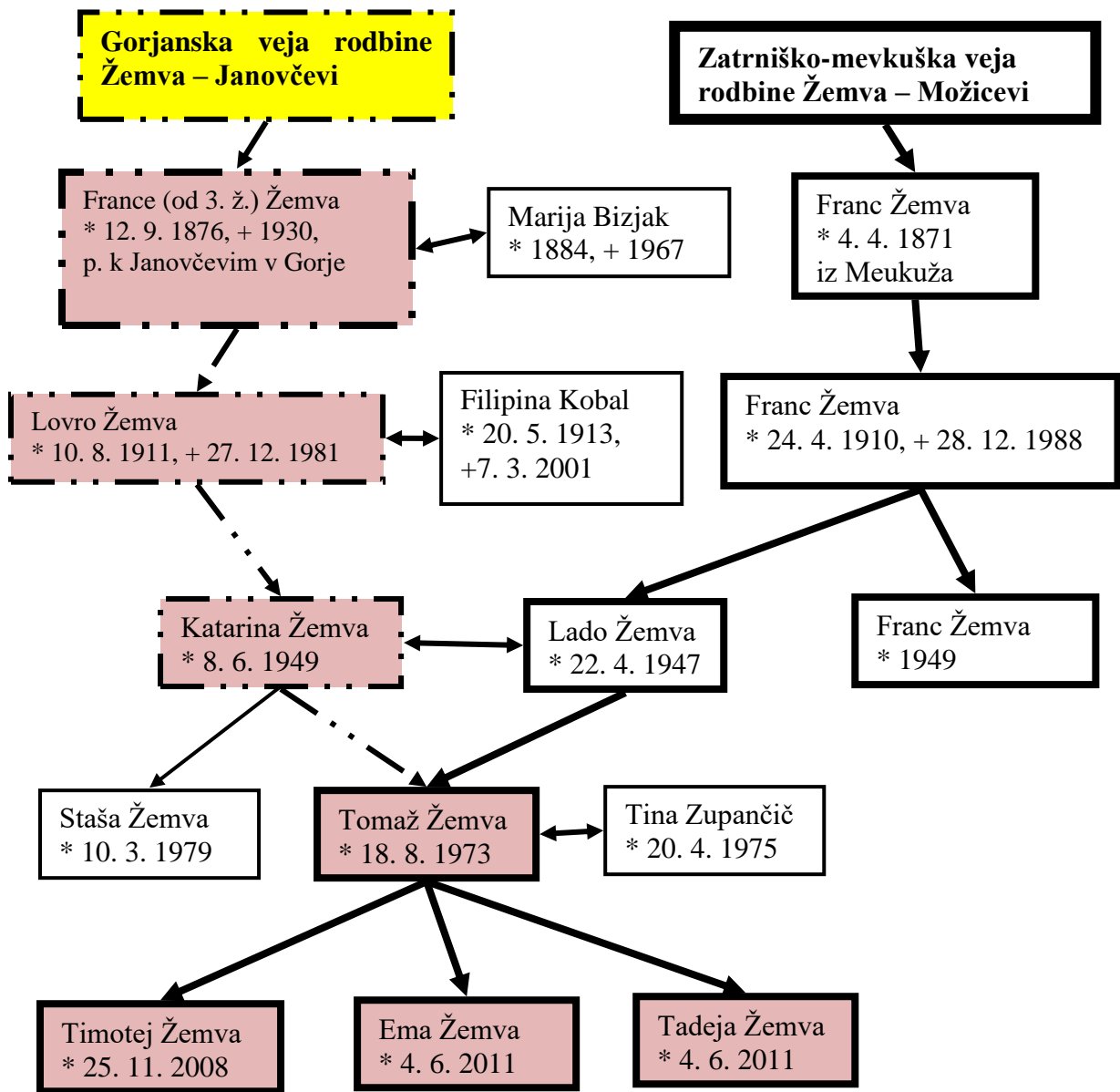
²¹¹ Zametki telesnovzgojne dejavnosti v Gorjah segajo v leto 1921 pri društvu Orel. (razpuščen 1929)

²¹² Telovadno društvo Sokol je bilo ustanovljeno leta 1930, v katerem so bili vključeni tudi smučarji v posebni sekciji. GLAS. Letnik XXVIII št. 7 z dne 28. 1. 1975.

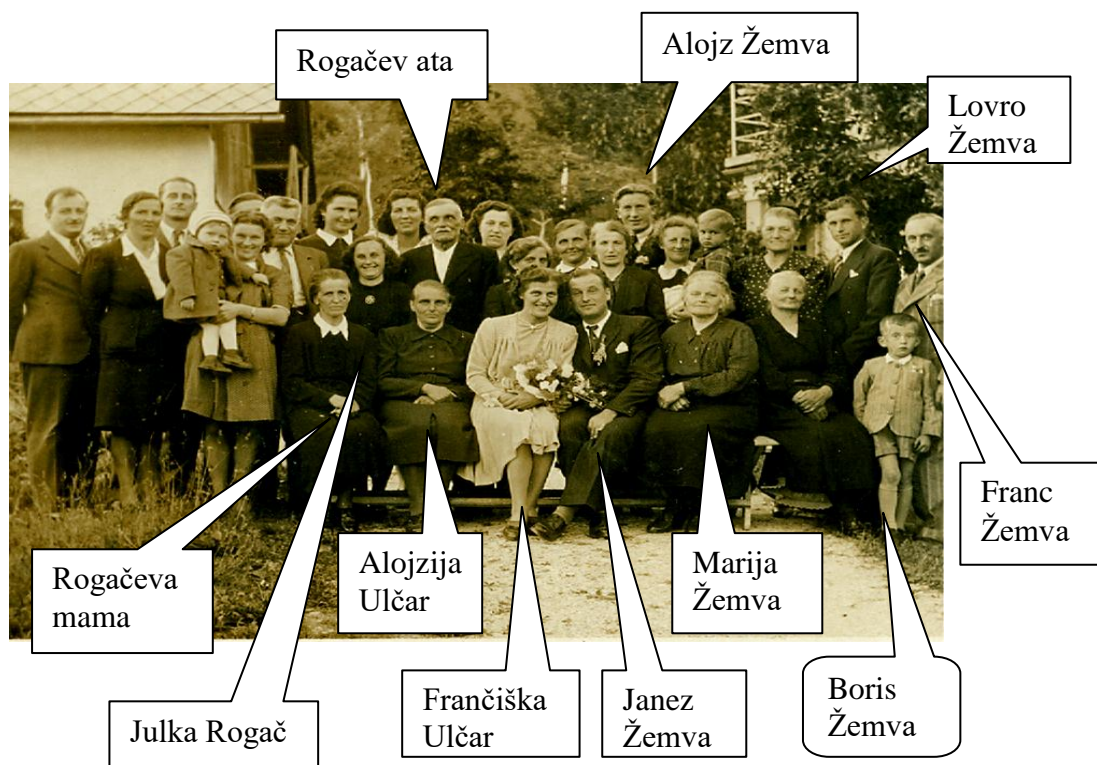
²¹³ IV. Zimske olimpijske igre so potekale v času od 6. do 16. februarja 1936 v Garmisch-Partenkirchnu na Bavarskem.

²¹⁴ Tovarniški vestnik. Kranjska industrijska družba. Št. 3. 1. februarja 1939. Stran 5.

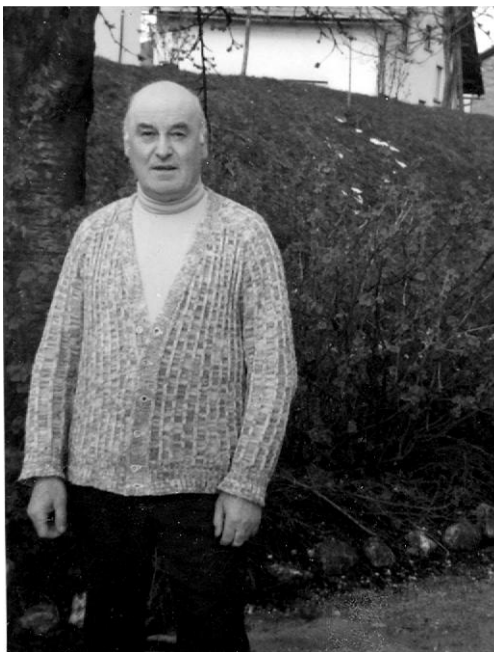
Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Lovrova – Janovčeva družina v Zgornjih Gorjah

Francetov sin **Janez Žemva** * 10. 6. 1913, + 22. 4. 1977) se je oženil s Frančiško Ulčar in se preselil v Sebenje – Zasip. Rodila sta je jima sinova Anton Žemva in Rajko Žemva.

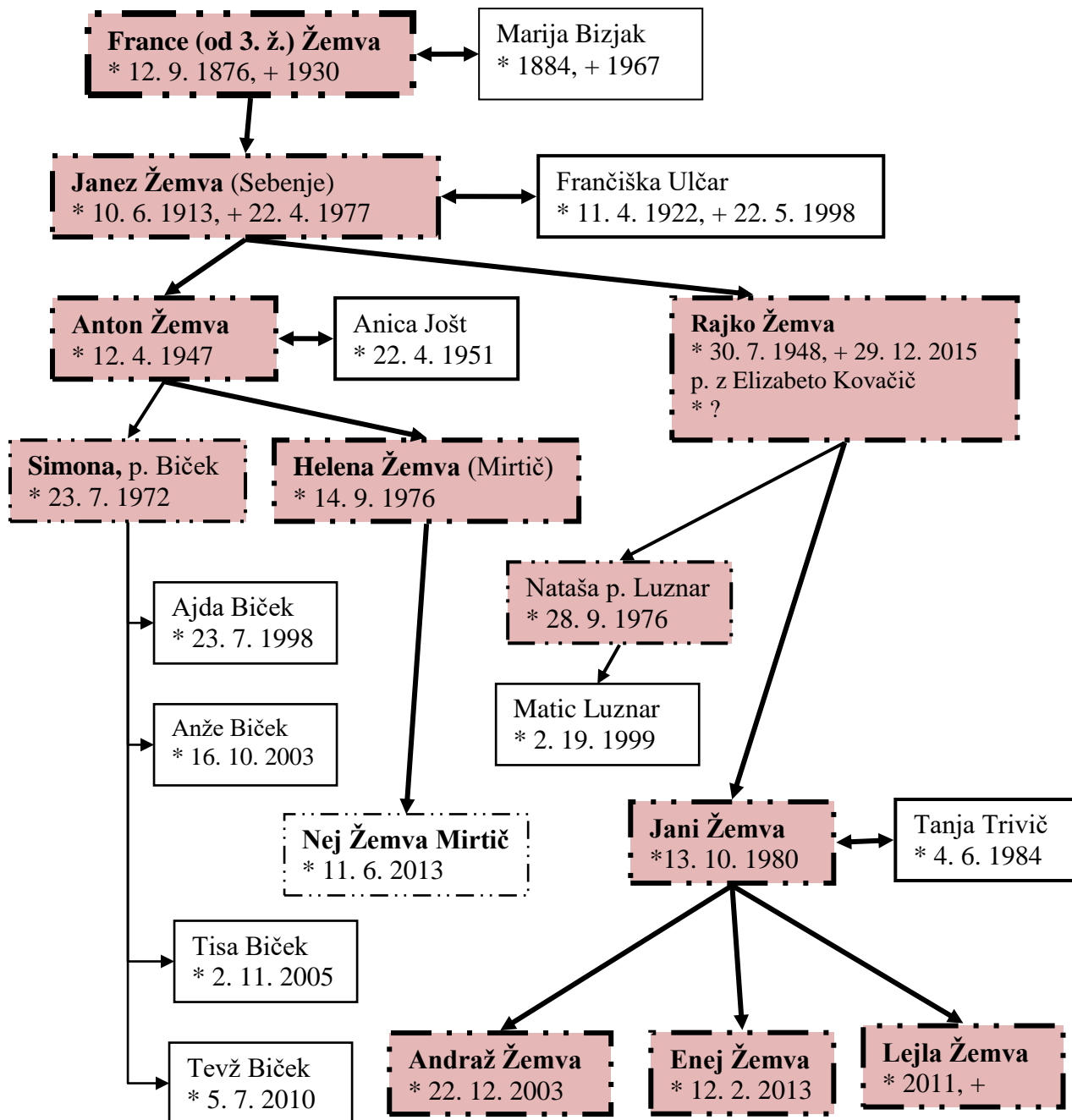

Poroka Janeza Žemve s Frančko Ulčar (Sebenje, 1946) z Janovčevimi in Rogačevimi sorodniki.

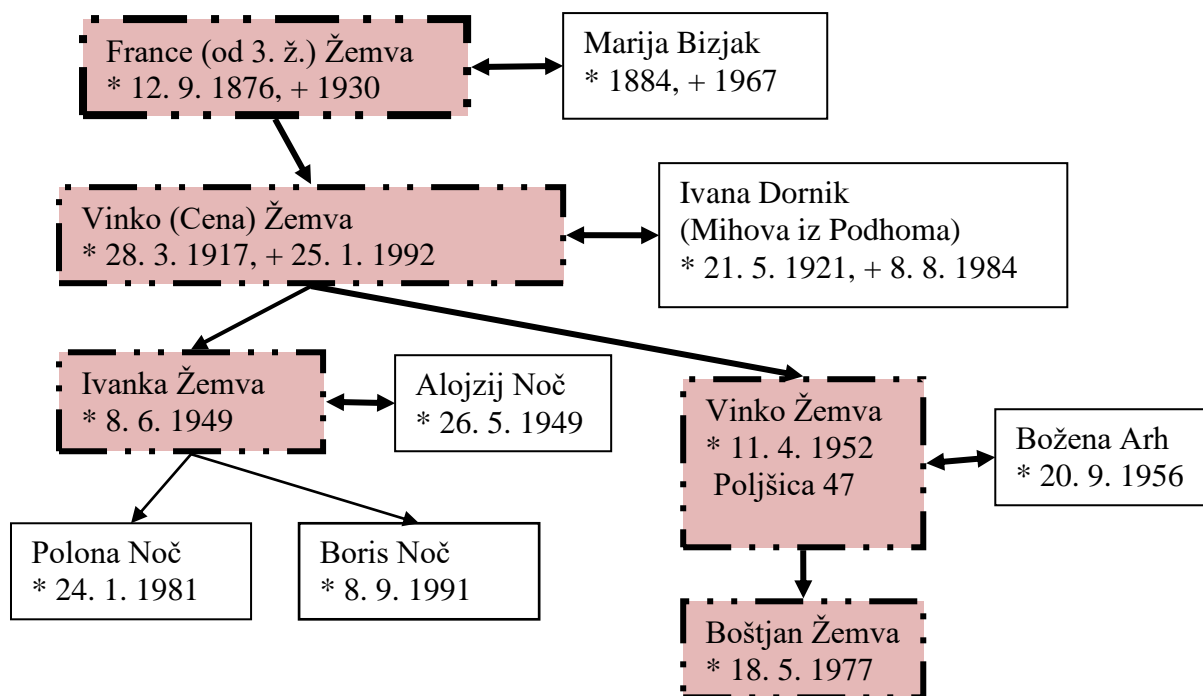
Janez Žemva (*1913) pri vojakih (levo) in v Sebenjah 8. 4. 1977 nekaj dni pred smrtjo (desno)

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Janezova – Ulčarjeva družina v Sebenjah Zasip

Francetov sin **Vinko (Cena) Žemva** (* 28. 3. 1917, + 25. 1. 1992) se je oženil z Ivano Dornik – Mihovo iz Podhoma in se preselil v Zabošt v Gorjah. Rodila sta je jima sin Vinko Žemva in hčer Ivanka Žemva.

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
 Vinkova – Cenova družina v Zaboštu Gorje

Vinko Cena Žemva (*1917) in vnuk Boštjan Žemva (1977) iz Zabošta

Francetova hči **Filipina Žemva** (* 28. 3. 1917, + 25. 1. 1992) se je poročila z Janezom Poklukar h Kamneku v Gorjah. Imela sta številčno družino vendar njihovi podatki mi niso bili dani za uporabo.

Janovčevi – poroka Filipine Žemva z Janezom Poklukarjem – Kamnekovim

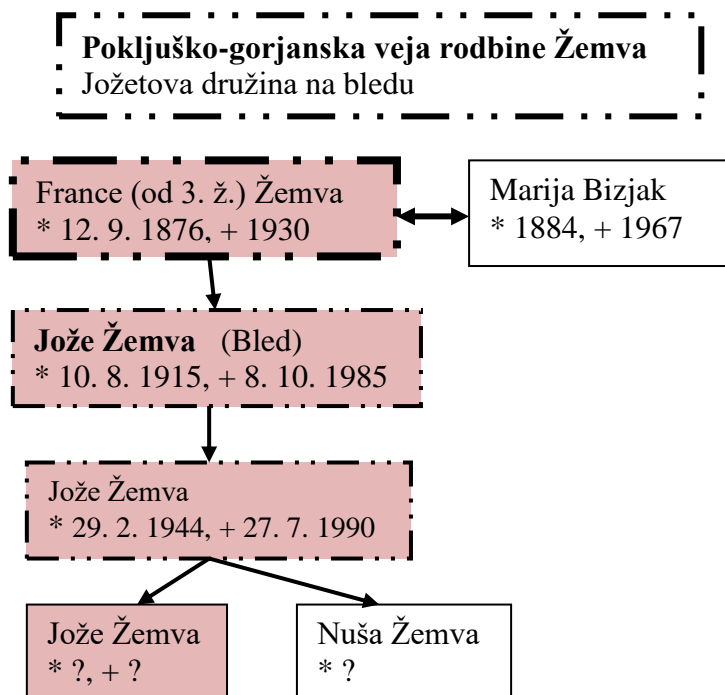

Filipina Žemva (*1922) poročena Poklukar s sinom Janezom.
Francetova hči **Marija Žemva** (* 1921, + 20. 3. 2006) se je poročila s Francem Burja k Mandelcu na Mlino Bled. Rodila je sina Franca in hčer Burja, več njenih podatkov ni bilo na razpolago.

Poroka Marije Žemva – Marice, Francetove hčere s Francem Burja k Mandelcu na Mlino Bled s svati

Francetov sin **Jože Žemva** (* 10. 8. 1915, + 8. 10. 1985) se je oženil na Bled. Po vojni je bil direktor živilske trgovine »Kolinala« na Bledu in si tudi tam postavil dom. Rodil se mu je sin Jože (* 29. 2. 1944, + 27. 7. 1990), ki je tam živel z družino. Več podatkov ni bilo na razpolago.

Sodobnost Frančeve – Janovčeve družine v Gorjah

Srečanje Janovčevih sorodnikov, sestričen in bratrancev v Ribnem. Junija 2010
(iz arhiva Anice Žemva – Ulčarjeve)

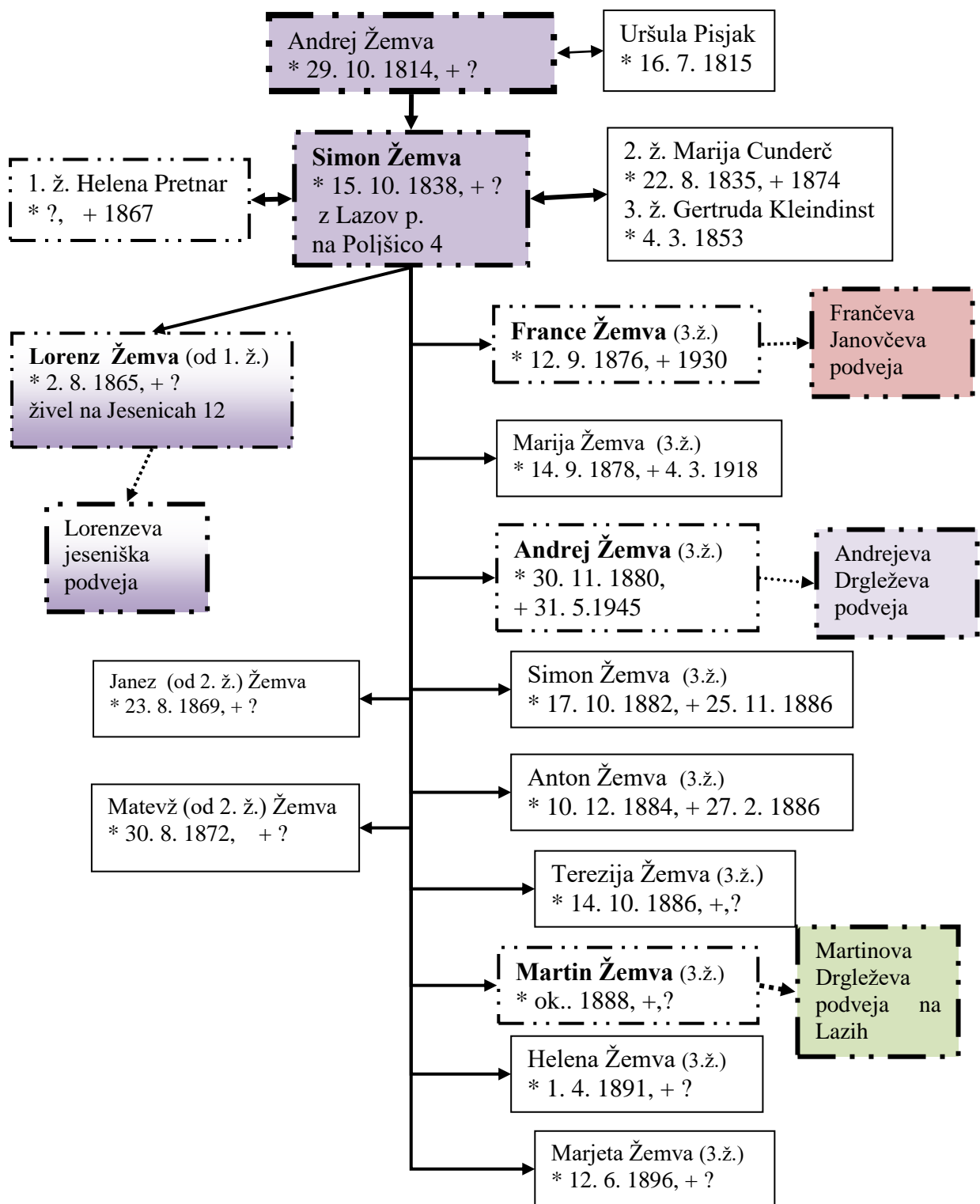
25.c Andrejeva – Drgleževa družina v Gorjah

Simonov sin **Andrej Žemva** (*30. 11. 1880, + 31. 5. 1945) je imel zelo dinamično in usodno življenjsko pot. Veliko rojenih otrok in tudi veliko smrti med njimi že v otroških letih. Nezakonska otroka sta se mu rodila, Marjeta (* 26. 2. 1899) in Andrej (*18. 10. 1901), ki pa je kot otrok umrl že + 8. 1. 1905). Prvič se je poročil 23. 11. 1904 z Anico Čop (* 25. 7. 1877, + 23. 3. 1915), ki se jima je rodilo v zakonu še šest otrok. Pravico do nasledstva (altenius patris) naj bi pripadala **Francu Žemva** (*9. 4. 1905, + 26. 10. 1980) kot prvemu sinu rojenem v zakonu. Ta se je poročil s Polonco Križnar (* ?.). O njegovi družini in morebitnih potomcih podatki niso bili na razpolago. Naslednjemu zakonskemu sinu je zopet dal že drugič ime **Andrej Žemva** (* 4. 10. 1906), ki pa je že 4. 9. 1907 umrl. Tudi **Mirko Žemva** (*13. 10. 1913) je že po treh letih življenja umrl 18. 1. 1916. Rodile so se jima še hčere Ana Žemva (*18. 7. 1908, + 28. 3. 1991), ki se je 22. 11. 1933 poročila z Martinom Pretnar, hčer **Ivana Žemva** (* 2.2. 1912, + 26. 12. 1931) in **Marija Žemva** (* 31. 5. 1910, +?), ki pa se je šele pri petdesetih letih 14. 5. 1960 poročila z Antonom Tušar. Andreju je prva žena Anica Čop (*1877) umrla 23. 3. 1915. Drugič se je poročil 12. 1. 1920 z Marijo Urh (*5. 2. 1881, + 6. 1. 1953) vdovo po Lovru Čopu (ki je bil brat od prve žene Anice). Na domačijo Andreja Žemva (*1880) je pripeljala še tri svoje otroke (z Lovrom Čopom), sinova Lovrenca Čop (*10. 9. 1902), Joža Čopa (*30. 3. 1910) in hčer Nežo Čop (*20. 1. 1914). Andrej Žemva (*1880) je nato z drugo ženo Marijo Urh imel še sinova **Antona Žemva** (*10. 9. 1920), ki pa je padel 3. 7. 1943 v bitki z nemškimi okupatorji v Lipanci na Pokljuki, in pa sin Janeza (*27. 12. 1921 + 14. 12. 2003), ki so ga klicali s partizanskim imenom Ivan Majski. **Ivan Žemva** se je poročil 10. 6. 1950 z Drago Bussino (*25. 5.1932 + 21. 1. 2011). Zgradil si je dom v Spodnjih Gorjah in živel tam z družino do svoje smrti. Nasledila sta ga sinova **Drago Žemva** (*29. 10. 1950) in **Andrej Žemva** (*23. 6. 1953).

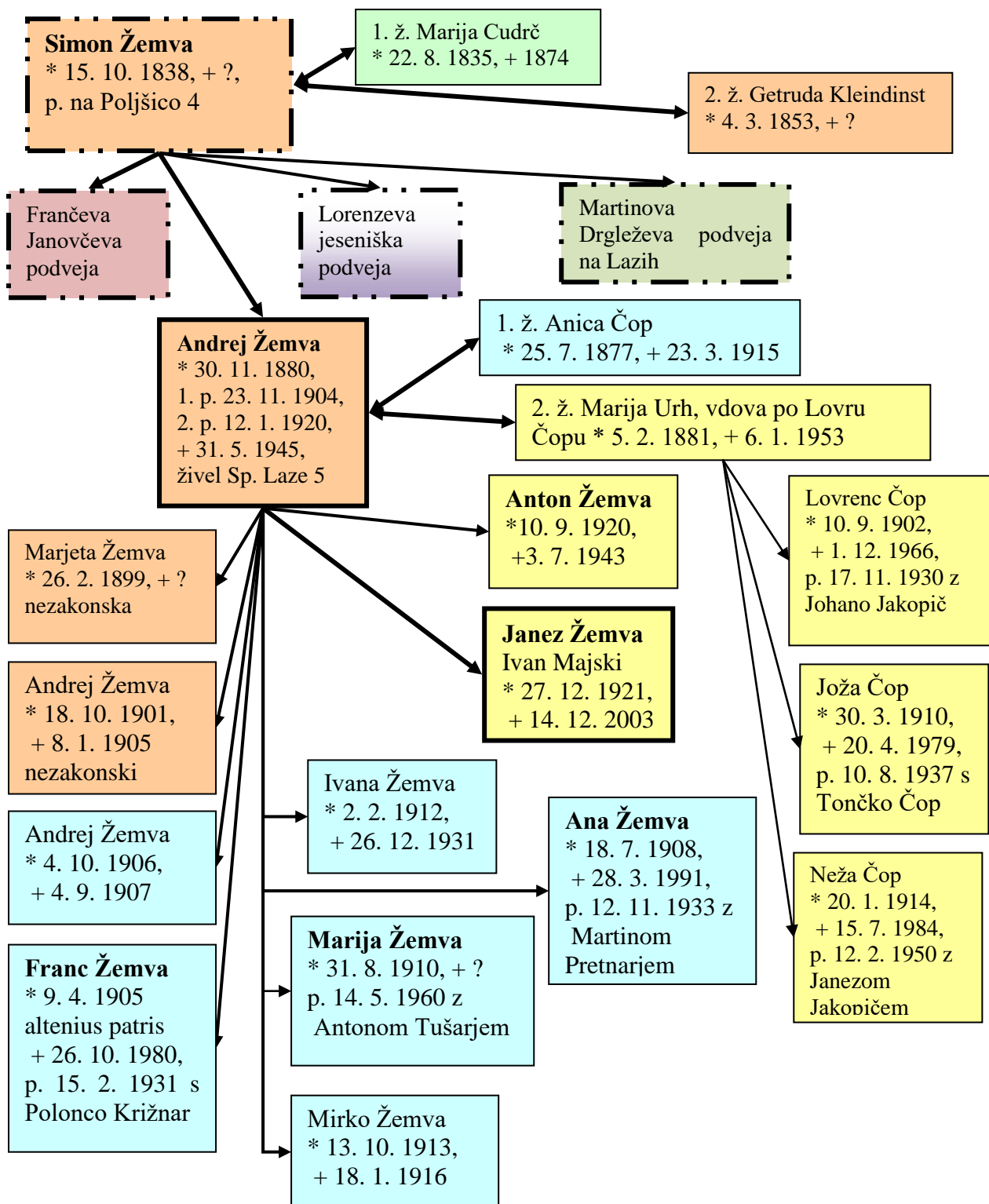

Usoda Andreja Žemva (*1880) tudi ni poznana. Kot kažejo podatki je bil 31. 5. 1945 proglašen za pogrešanega v kraju Weisenburg v Nemčiji, kar kaže, da je bilo tudi koncentracijsko taborišče, ki so ga zavezniki 23. 4. 1945 zavzeli in osvobodili taboriščnike.

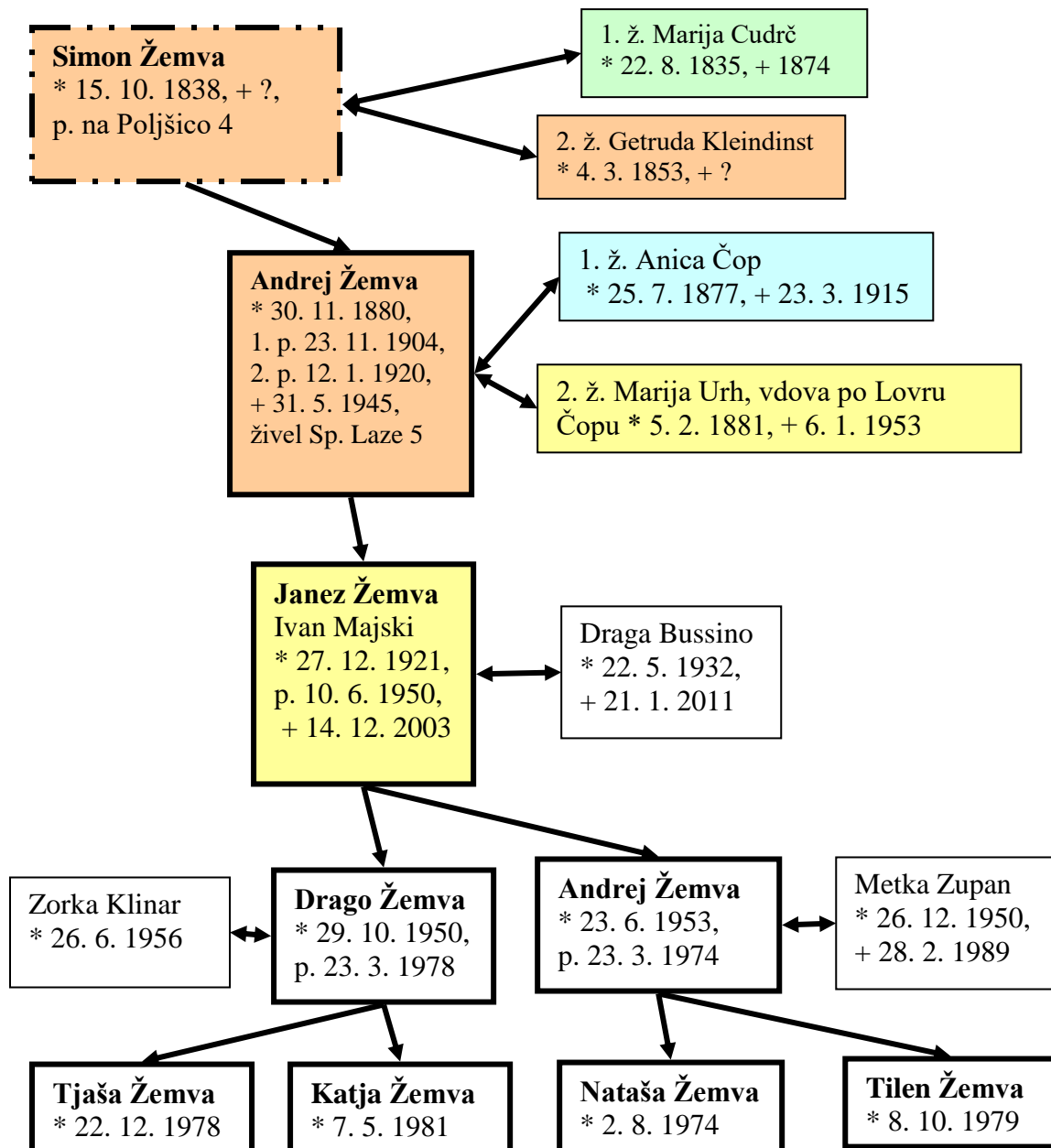
Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
Simonova družina na Poljšici 4

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
Andrejeva Drgleževa družina na Spodnjih Lazih

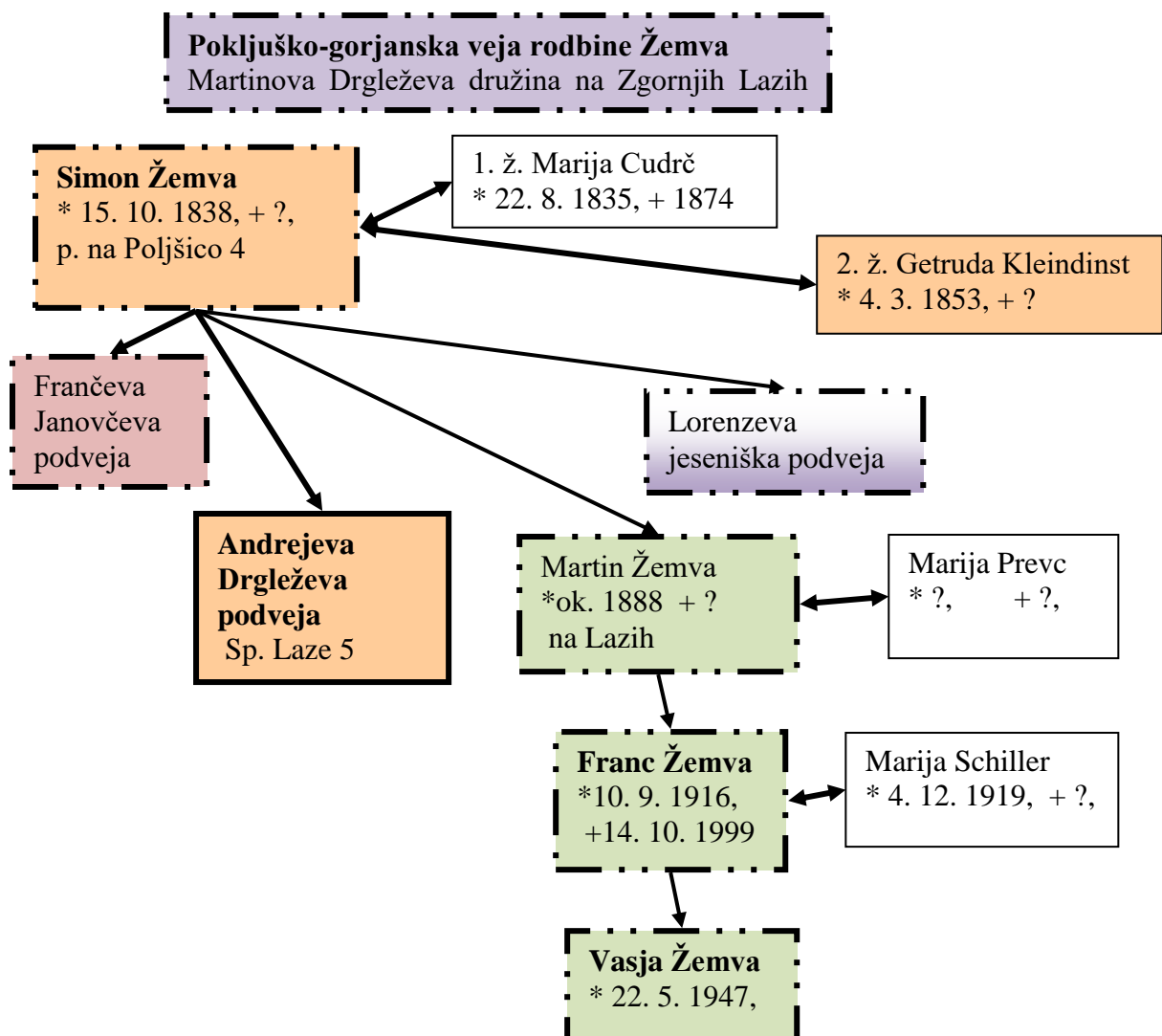

Poključsko-gorjanska veja rodbine Žemva
Ivanova Drgleževa družina v Spodnjih Gorjah

25.d Martinova - Drgleževa družina na Zgornjih Lazih

O Martinovi (* ok. 1888) Drgleževi podveji rodbine Žemva so podatki skopi. Imel je sina **Franca Žemva** (* 10. 9. 1916 , 14. 10. 1999), ki je bil kovač in inšpektor za delo na Okraju Kranj, najprej je z družino živel na Rečici na Bledu, nato pa se je z družino preselil v Kranj. Imel je sina **Vasja Žemva** (+22. 5. 1947), ki je bil med pobudniki reševanja ponesrečencev v gorah s pomočjo helikopterja, je tudi avtor številnih priročnikov iz tega področja. Planinska zveza Slovenije mu je za delo v gorski reševalni službi podelila posebno priznanje. Kot kažejo podatki je Vasja tudi zadnji potomec Martinove Drgleževe podveje rodbine Žemva.

ZAKLJUČEK

Saga o rodbini Žemva s temi prigodami in podatki še ni zaključena. To je morda le delno izpolnjena obveza sedanje, desete generacije prednikom, da se nas bodo tudi naši nasledniki lahko spominjali in znali razumeti tegobe, ki so usojene naši rodbini..

Naj velja tudi za moj zaključek kitica iz pesmi »Zahvala«, ki jo je že davnega leta 1832 napisal Joshef Shemlja – Jožef Žemva (1815–1843), sorodnik iz zatrniško žirovniške veje:

Pred Sava, pred jezer'
suho bo v Bohinj,
kot bo zmed nas izginil
vaš živi spomin.

P. S.

Podatke je zbral in uredil Štefan Žemva ob pomoči bratrancev, sestričen in številnih sorodnikov ter drugih še živečih pripadnikov rodbinskih podvej rodbine Žemva (Janovčevih, Figovčevih, Drgleževih, Markotovih, Šuštarjevih, Kralovih iz Vrbe), ki še nosijo ta priimek in so mi omogočili in dali na razpolago fotografije iz njihovih osebnih arhivov, da je bilo mogoče vzpostaviti sorodstvene vezi za naslednje generacije.

Za prispevke iskrena hvala.

V maju 2018.